

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ISSN 1905-9590

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 – ฉบับที่ 4 (สิงหาคม 2558 – ธันวาคม 2558)

➤ ตัวแบบทักษะบิกซิกส์สำหรับการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ	บุษรัตน์ บุญประยูร 7
➤ การทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับประเภทของเทคโนโลยีและศาสตร์การสอนที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและการเรียนการสอนภาษาที่สอง	มยุเรศ ไยบัวเทศ 17
➤ ความเหลื่อมล้ำทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่	วสิริรัตน์ แสงไชย 32
➤ โลกทัศน์ของชาวไทลื้อที่สะท้อนจากคำประสมที่มีคำว่า ‘หั่ว’ ในภาษาไทลื้อ	ศราวุธ หล่อดี 46
➤ การจัดการความรู้ของงานวิจัยในระดับอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	ไพรพันธ์ ธนเลิศโคกเกิด 63
➤ การออกแบบรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย	สุริย: พุ่มเฉลิม 76
➤ ความเป็นมืออาชีพของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม	ภาวิไล บุญทองแพง 88
➤ การศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	อนุชา ภูมิสิทธิพร 98
➤ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทهديและพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่	ประทีป พิษทองกลาง 111
➤ การพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัยในจังหวัดลำปาง	ปรารถนา โกวิทยางกูร 124
➤ พัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษผ่านกิจกรรมการอ่านต่อชิ้นส่วนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี	กิตติกา สัมปรีชวัฒนา 140
➤ ผลการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	พนันตา อัครวัฒนา 151
➤ ความสัมพันธ์ระหว่างจิตพอเพียงและพฤติกรรมมารยาทด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	วิธวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร 164
➤ ปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5	ธวัชชัย จันทรเงิน 175
➤ ข้อเสนอเชิงนโยบายตามกรอบข้อตกลงประชาคมอาเซียนเพื่อยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ดวง อันทะไชย 191
➤ รูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน	อดิศร สันประสงค์ 204

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น

F E U A c a d e m i c R e v i e w

ISSN 1905-9590

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 – ฉบับที่ 4 (สิงหาคม 2558 – ธันวาคม 2558)

บทบรรณาธิการ	6	การศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	98
บทความวิชาการ		อนุชา ภูมิสิทธิพร, ประพิมพ์พงศ์ วัฒนะรัตน์ และ ชนิตา มิตรานันท์	
ตัวแบบทักษะบิกซิกส์สำหรับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้สารสนเทศ	7	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่	111
นุชรรัตน์ นุชประยูร		ประทีป พิษทองหลาง	
Technology and Pedagogy Types in Foreign and Second Language Learning Focusing on Listening Comprehension: A Review of Literature	17	การพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัยในจังหวัดลำปาง	124
Mayuret Yaibuates, Praweenya Suwannatthachote and Major Ra-shane Meesri		ปรารภณา โกวิทยางกูร	
ความเหลื่อมล้ำทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่: ภาพสะท้อนจากมุมมอง และจากมุมมองเดียวกัน	32	พัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษผ่านกิจกรรมการอ่านต่อชิ้นส่วนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี	140
วลีรัตน์ แสงไชย		กิตติกา ลิ้มปรีวัฒนา	
โลกทัศน์ของชาวไทลื้อที่สะท้อนจากคำประสมที่มีคำว่า ‘หัว’ ในภาษาไทย	46	ผลการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	151
ศรารุณ หล่อดี		พินันtha จัตรวัฒนา	
บทความวิจัย		ความสัมพันธ์ระหว่างจิตพอเพียงและพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	164
การจัดการความรู้ของงานวิจัยในระดับอุดมศึกษา: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	63	ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	
ไพโรพันธ์ ธนเลิศไศภิต และ รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร		วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร	
การออกแบบรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน	76	ปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ	175
ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย		ของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5	
สุริยะ พุ่มเฉลิม		ธวัชชัย จันทรเงิน และ วันทนีย์ จันทรเอี่ยม	
ความเป็นมืออาชีพของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	88	ข้อเสนอเชิงนโยบายตามกรอบข้อตกลงประชาคมอาเซียนเพื่อยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	191
ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1		ดวง อันทะไชย	
ภาวิไล บุญทองแพง		รูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน	204
		อดิศร สินประสงค์	

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

F E U A c a d e m i c R e v i e w

ISSN 1905-9590

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 – ฉบับที่ 4 (สิงหาคม 2558 – ธันวาคม 2558)

เจ้าของ:

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ความเป็นมา:

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นเริ่มตีพิมพ์เผยแพร่มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 โดยจัดทำเป็นราย 6 เดือน (2 ฉบับ/ปี) ฉบับที่ 1 เดือนมิถุนายน – เดือนพฤศจิกายน และ ฉบับที่ 2 เดือนธันวาคม – เดือนพฤษภาคม ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 วารสารได้เปลี่ยนกำหนดออกเป็นราย 3 เดือน (4 ฉบับ/ปี) โดยเริ่มตั้งแต่วารสารปีที่ 9 ฉบับที่ 1 เป็นต้นไป ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือนพฤษภาคม – เดือนกรกฎาคม ฉบับที่ 2 เดือนสิงหาคม – เดือนตุลาคม ฉบับที่ 3 เดือนพฤศจิกายน – เดือนมกราคม และ ฉบับที่ 4 เดือนกุมภาพันธ์ – เดือนเมษายน วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นจัดพิมพ์บทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยผ่านกระบวนการกลั่นกรองของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่าน ปัจจุบันวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้รับการยอมรับให้อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI: Thai Journal Citation Index Centre) กลุ่มที่ 1 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อเป็นสื่อกลางในการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในสาขาวิชาการบริหารธุรกิจและการจัดการ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ศิลปศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่มีคุณภาพซึ่งสามารถแสดงถึงประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีเพื่อให้นักวิจัยสามารถนำไปพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประโยชน์ในเชิงปฏิบัติที่นักปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมและชุมชน
2. เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าวิจัยและนำเสนอผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา

ขอบเขต:

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นรับพิจารณาบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร เอกสารการประชุม หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน (ยกเว้นรายงานวิจัย และวิทยานิพนธ์) และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาขอตีพิมพ์ในวารสารอื่น ซึ่งขอบเขตของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นจะครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

F E U

A c a d e m i c

R e v i e w

ISSN 1905-9590

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 – ฉบับที่ 4 (สิงหาคม 2558 – ธันวาคม 2558)

- บริหารธุรกิจและการจัดการ
- รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
- นิเทศศาสตร์
- ศิลปศาสตร์
- เทคโนโลยีสารสนเทศ
- สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ปรึกษาเกิตติมศักดิ์:

ศาสตราจารย์ ดร. ปรัชญา เวสารัชช์
ศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ

นายกสภามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
กรรมการสภามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ที่ปรึกษา:

ดร. กิตติพัฒน์ สุวรรณชิน

อธิการบดี

บรรณาธิการ:

ดร. จัตรทิพย์ สุวรรณชิน

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

กองบรรณาธิการ:

ศาสตราจารย์ ดร. เกตุ กรุดพันธ์
รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ ลีสุวรรณ
รองศาสตราจารย์เอมอร ชิตตะไผ่
รองศาสตราจารย์วรรณวดี ม้าลำพอง
รองศาสตราจารย์อรพิน สันติธีรกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตรรัตน์ เขียวสุวรรณ
ดร. อภิญา ศักดิ์ดาศิริโรจน์
อาจารย์เนรมิต ชุมสาย ณ อยุธยา
นางสาววณิชกร แก้วกัน

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

กองจัดการ:

นางสาววณิชกร แก้วกัน
นางสาวกมลรัตน์ เชื้อเสื่อน้อย
นางสาวมณสิกาญจน์ เตป่า

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

F E U A c a d e m i c R e v i e w

ISSN 1905-9590

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 – ฉบับที่ 4 (สิงหาคม 2558 – ธันวาคม 2558)

กำหนดออก:

กำหนดออกเป็นราย 3 เดือน (4 ฉบับ/ปี) ดังนี้
ฉบับที่ 1 เดือนพฤษภาคม – เดือนกรกฎาคม
ฉบับที่ 2 เดือนสิงหาคม – เดือนตุลาคม
ฉบับที่ 3 เดือนพฤศจิกายน – เดือนมกราคม
ฉบับที่ 4 เดือนกุมภาพันธ์ – เดือนเมษายน

การสมัครสมาชิก:

สมัครสมาชิก ปีละ 400 บาท

สถานที่ติดต่อ:

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
120 ถ. มหิดล อ. เมือง จ. เชียงใหม่ 50200
โทร. 053-201800-4 โทรสาร. 053-201810
E-mail: wanichakorn.kk@feu.edu
URL : journal.feu.edu
URL : <https://www.tci-thaijo.org/Index.php/FEU>

- ทศนะและข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นเป็นทศนะของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยกับทศนะเหล่านั้นและไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ
- ความรับผิดชอบด้านเนื้อหาและการตรวจร่างบทความแต่ละบทเป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงฝ่ายเดียว
- ลิขสิทธิ์บทความของผู้เขียนและมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ได้รับการสงวนสิทธิ์ตามกฎหมาย การตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตโดยตรงจากผู้เขียนและมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นเป็นลายลักษณ์อักษร

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้รับการยอมรับให้
อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รายนามคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร. เกตุมณี มากมี
รองศาสตราจารย์ ดร. ทักษิณา คุณารักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร. ทศนีย์ นาคุณทรง
รองศาสตราจารย์ ดร. ธร สุนทรายุทธ
รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา
รองศาสตราจารย์ ดร. ปัทมาพร เย็นบำรุง
รองศาสตราจารย์ ดร. ประยุทธ์ ไทยธานี
รองศาสตราจารย์ ดร. มนสิข สิริสมบุญ
รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร. สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์
รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข
รองศาสตราจารย์ ดร. อติศา แซ่เตียว
รองศาสตราจารย์ ดร. อิศระ สุวรรณพล
รองศาสตราจารย์รัตนภรณ์ อัครธรรมรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฐานันท์ ธรรมเมธา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เทอดศักดิ์ ไม่ทำทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บรรพต วิภูวนาช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนมพร จันทระปัญญา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์เสถียร เหลืองอลงกต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพชรสุดา ภูมิพันธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วารุณี สกุลภารักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ บุญสาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกานดา ตปนียางกูร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวีรัตน์ อินทร์หม้อ
ดร. เจตนา เมืองมูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยบูรพา
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยนเรศวร
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำพูน เขต 1

บทบรรณาธิการ

เรียนท่านผู้อ่านทุกท่าน

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นฉบับนี้ เป็นการรวบรวรวารสาร ฉบับที่ 2 – ฉบับที่ 4 มาตีพิมพ์ในฉบับเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อปรับเปลี่ยนกำหนดออกวารสารให้เป็นไปตามปีปฏิทินและเพื่อหลีกเลี่ยงการตีพิมพ์วารสารข้ามปีในฉบับเดียวกัน โดยวารสารฉบับแรกที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2559 ได้แก่ วารสารปีที่ 10 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม – เดือนมีนาคม นอกจากนี้วารสารยังมีปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดหน้าบทความเพื่อให้ชื่อ ตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัดและที่อยู่ของผู้แต่งมีความชัดเจนและแตกต่างจากข้อมูลอื่น ๆ ของบทความ

วารสารฉบับนี้ประกอบด้วยบทความด้านการศึกษาที่น่าสนใจหลายบทความ อาทิ บทความเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เรื่อง “ตัวแบบทักษะบิกซิกส์สำหรับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้สารสนเทศ” และบทความเรื่อง “การพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัยในจังหวัดลำปาง” และบทความเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ เรื่อง “การศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน” และบทความด้านการศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายตามกรอบข้อตกลงประชาคมอาเซียนเพื่อยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” เป็นต้น นอกจากนี้ในฉบับยังประกอบไปด้วยบทความวิชาการและบทความวิจัยอื่น ๆ ที่น่าสนใจหลากหลายบทความ อาทิ บทความเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และบทความเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของงานวิจัยในระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

สำหรับการติดตามอ่านวารสาร ผู้อ่านสามารถติดตามอ่านได้จากวารสารที่จัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม และจากวารสารอิเล็กทรอนิกส์ในเว็บไซต์ของวารสาร (URL: <http://journal.feu.ac.th>) รวมทั้งจากระบบการจัดการวารสารออนไลน์ Thai Journal Online: ThaiJo (URL: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/FEU>)

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสถาบันที่กรุณาประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์ และขอถือโอกาสนี้เชิญชวนคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนิสิต นักศึกษา เสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น โดยสามารถศึกษาคำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับท้ายเล่มหรือจากเว็บไซต์วารสารที่ URL: journal.feu.ac.th และจากระบบการจัดการวารสารออนไลน์ ThaiJo ที่ URL: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/FEU/about/submissions#authorGuidelines>

บรรณาธิการ

ตัวแบบทักษะบิกซิกส์สำหรับการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ Big Six Skills Model for Information Literacy Skills Development

นุชรรัตน์ นุชประยูร^{1*}

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
เลขที่ 169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงความสำคัญ กระบวนการ คุณลักษณะการรู้สารสนเทศ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศตามกระบวนการของ The Big Six Skills การรู้สารสนเทศมีความสำคัญต่อความสำเร็จของบุคคลในด้านต่างๆ ซึ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต บุคคลจำเป็นต้องรู้สารสนเทศเพื่อปรับตนเองให้เข้ากับสังคมการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้สอนมีบทบาทเพียงผู้ให้คำแนะนำชี้แนะ ทั้งนี้การรู้สารสนเทศมีองค์ประกอบของกระบวนการ คือ ความสามารถในการตระหนักว่าเมื่อใดจำเป็นต้องใช้สารสนเทศ (Know) การเข้าถึงสารสนเทศ (Access) การประเมินสารสนเทศ (Evaluate) และความสามารถในการใช้สารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ (Use) แนวทางการส่งเสริมการรู้สารสนเทศตามตัวแบบการรู้สารสนเทศ (Information Literacy Model) ประกอบด้วย 1) การกำหนดเรื่องที่จะค้นหา (Task Definition) 2) การวางแผนกลยุทธ์การสืบค้น (Information Seeking Strategies) 3) การค้นหาและเข้าถึงสารสนเทศ (Location and Access) 4) การใช้สารสนเทศ (Use of Information) 5) การสังเคราะห์สารสนเทศ (Synthesis) 6) การประเมินสารสนเทศ (Evaluation) แนวทางการส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศ (Information Literacy Skills) มีจุดเด่นที่การนำทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและเท่าทันข้อมูลที่มีความหลากหลาย เพื่อพัฒนาตนเองสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ

ตัวแบบทักษะบิกซิกส์ การรู้สารสนเทศ การเรียนรู้ตลอดชีวิต

* ผู้เขียนหลัก
อีเมล: nuchsharat@hotmail.com

Abstract

The article aims to describe the significance, process, information literacy characteristics and the guideline to enhance information literacy according to the Big Six Skills Model. Information literacy had the significance toward successful people in the other aspects that necessary for livelihood. People have to realize the information to individual improvement in society and competition. In particularly the current education as National Education Act B.E. 2542 (1999) focuses on children center and teachers were only the advisers. Information literacy process consists of know, access, evaluate and use. The guideline to enhance information literacy according to the big six skills model consists of 1) task definition 2) information seeking strategies 3) location and access 4) use of information 5) synthesis 6) evaluation. Guideline to Information literacy process of the Big Six Skills was mixed information skills and information technology together, the learners can able use information technology in information literacy tools and can be use the multi information with correctly and appropriately for individual development to knowledge based on society continuously.

Keyword

The Big Six Skills Model, Information literacy, Life Long Learning

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวสู่ประชาคมอาเซียนทั้งนี้เพื่อยกระดับการแข่งขันของประเทศในภูมิภาคอาเซียน อันนำไปสู่การแบ่งปันทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างกัน ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน ดังนั้นเพื่อเป็นการปรับตัว ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนากำลังคนให้มีมาตรฐานทัดเทียมกับประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียน ตลอดจนเตรียมความพร้อมให้แก่ประชากรให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 นั้นต้องพัฒนาทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขัน จึงได้มีแผนการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ (พ.ศ. 2558 – พ.ศ. 2564) มีแผนการผลิตและพัฒนากำลังคน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของชาติ (พ.ศ. 2557) ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคอนอย่งยั่งยืน ซึ่งแนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะ (Skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติงานมากกว่าเนื้อหาในตำรา ซึ่งการรู้สารสนเทศจัดเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตของบุคคลในศตวรรษนี้ ดังนั้นผู้คนในสังคมจึงควรได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเหมาะสม ถูกต้องและมีความเท่าทันในข้อมูลข่าวสารที่มีความหลากหลาย เพื่อนำไปใช้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ จึงทำให้สังคมปัจจุบันมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาและเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การศึกษาต้องมุ่งเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสในการเรียนรู้ของบุคคล และพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศให้แก่บุคคลในสังคมอย่างต่อเนื่องและ

เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในสังคมได้อย่างยั่งยืน “การรู้สารสนเทศ” บัญญัติมาจากคำว่า “Information literacy: IL” ให้ความหมายว่า ความสามารถและทักษะในการแสวงหา เข้าถึงสารสนเทศ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ลักษณะของผู้รู้สารสนเทศ จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการตั้งคำถามและระบุสารสนเทศที่ต้องการได้ด้วยตนเอง สามารถคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล สามารถเลือกและประเมินสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ รวมทั้งมีความสามารถในการสังเคราะห์ วางแผนการศึกษาค้นคว้าและอธิบายหรือนำเสนอสารสนเทศที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าได้อย่างเหมาะสม (ศรีเพ็ญ มะโน, 2536) นอกจากนี้ Fortier, Potter, Grady, Lohr & Klein (1998) ให้ความหมายของการรู้สารสนเทศว่า การรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีเป็นความสามารถเฉพาะบุคคลในการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการทำงานด้วยตนเองหรือการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความสามารถในการใช้เครื่องมือ แหล่งข้อมูล กระบวนการและระบบการสืบค้นข้อมูล การประเมินคุณค่าของสารสนเทศตลอดจนความสามารถในการใช้สารสนเทศเหล่านั้นในการแก้ปัญหา การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์หรือระบบใหม่ ๆ สำหรับ Doyle (1992) ได้ให้คำจำกัดความของการรู้สารสนเทศว่า คือ ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศ และใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศ ที่มีความหลากหลายได้ SUNY Council of Library Directors Information Literacy Initiative (2003) ได้สรุปว่า การรู้สารสนเทศ หมายถึง การรู้ถึงความจำเป็นของสารสนเทศ (ข้อมูลข่าวสาร) การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์และประเมินสารสนเทศ การจัดระบบประมวลสารสนเทศ การประยุกต์ใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิผล มีความสร้างสรรค์ สามารถสรุปอ้างอิงและสื่อสารข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจและยอมรับในจริยธรรมของข้อมูลข่าวสาร

จากความหมายของคำว่า การรู้สารสนเทศ การรู้สารสนเทศจึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมนักเรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (อาชัญญา รัตนอุบล และคนอื่น ๆ, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542 นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการพัฒนา นักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้หรือเป็นบุคคลที่สามารถแสวงหาวิธีพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนได้อย่างมีคุณภาพ เป็นระบบและต่อเนื่องได้ตลอดชีวิต (กรมวิชาการ, 2541) ส่งผลให้บทบาทของผู้สอนเปลี่ยนไปเป็นผู้ให้คำชี้แนะ โดยอาศัยทรัพยากรเป็นพื้นฐานสำคัญ ด้านการดำรงชีวิตประจำวัน ผู้รู้สารสนเทศสามารถวิเคราะห์ ประเมินและใช้สารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง บุคคลจำเป็นต้องรู้สารสนเทศเพื่อปรับตนเองให้เข้ากับสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เช่น การอยู่ร่วมกันในสังคม การดำเนินธุรกิจและการแข่งขัน อาจกล่าวได้ว่าการรู้สารสนเทศมีความสำคัญเพราะช่วยส่งเสริมให้บุคคลสามารถเข้าถึงสารสนเทศจากทั่วทุกมุมโลก ผู้รู้สารสนเทศจึงเปรียบเสมือนผู้ที่มีอำนาจสามารถชี้วัดความสามารถขององค์กรหรือประเทศชาติได้ ดังนั้นประชากรที่เป็นผู้รู้สารสนเทศจึงถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากต่อการพัฒนาประเทศ

ทักษะการรู้สารสนเทศ

ความหมายและองค์ประกอบ

สมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิจัย (Association of College and Research Library, 2000) ให้ความหมายของการรู้สารสนเทศ หมายถึง กลุ่มของทักษะที่เป็นความสามารถเฉพาะที่จะวิเคราะห์ได้ว่าเมื่อใดต้องการสารสนเทศ มีความสามารถในการกำหนดแหล่ง ประเมินและใช้สารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงยุคสมัยที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงและทรัพยากรสารสนเทศที่มีความหลากหลายมากขึ้น

สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้กำหนดองค์ประกอบของการรู้สารสนเทศไว้ 4 ประการ คือ (American Library Association, 2010)

1. ความสามารถในการตระหนักว่าเมื่อใดจำเป็นต้องใช้สารสนเทศ (Know) สามารถกำหนดหัวข้อที่จะศึกษาค้นคว้า กำหนดความต้องการสารสนเทศ ระบุชนิดและรูปแบบของแหล่งสารสนเทศที่จะศึกษา
2. การเข้าถึงสารสนเทศ (Access) สามารถเลือกวิธีการค้นหาสารสนเทศที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ทั้งจากสารสนเทศออนไลน์หรือสารสนเทศจากบุคคล สามารถปรับกลยุทธ์การค้นหาที่เหมาะสมตามความจำเป็น
3. การประเมินสารสนเทศ (Evaluate) สามารถสรุปแนวคิดสำคัญจากสารสนเทศที่รวบรวม โดยใช้เกณฑ์การประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความเที่ยงตรง ความถูกต้อง และความทันสมัย สามารถสังเคราะห์แนวคิดหลักเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ เปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้เดิมเพื่อพิจารณาว่าอะไรคือสิ่งที่เพิ่มขึ้น อะไรคือสิ่งที่ขัดแย้งกันและอะไรคือสิ่งที่คล้ายคลึงกัน
4. ความสามารถในการใช้สารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ (Use) สามารถใช้สารสนเทศใหม่ ผสมกับสารสนเทศที่มีอยู่ในการวางแผนและสร้างผลงาน หรือการกระทำตามหัวข้อที่กำหนด ทบทวนกระบวนการพัฒนาการผลิตผลงานของตนเอง และสามารถสื่อสารหรือเผยแพร่ผลงานของตนเองต่อบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะของผู้รู้สารสนเทศ

Doyle (1992) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้รู้สารสนเทศ ไว้ในสรุปรายงานการประชุมแห่งชาติว่าด้วยเรื่อง การรู้สารสนเทศ ว่าเป็นผู้ที่มีลักษณะดังนี้

1. ตระหนักว่าสารสนเทศที่ถูกต้องและสมบูรณ์เป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจที่ชาญฉลาด
2. ตระหนักว่าเมื่อใดที่จะต้องใช้สารสนเทศ
3. กำหนดปัญหาและคำถามจากความต้องการสารสนเทศของตนเองได้
4. สามารถกำหนดแหล่งสารสนเทศได้
5. พัฒนากลยุทธ์การสืบค้นสารสนเทศ
6. มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศและศักยภาพของแต่ละแหล่งที่ใช้ตอบปัญหา
7. สามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศได้ เช่น แหล่งสารสนเทศทางคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีอื่นๆ
8. ประเมินคุณค่าสารสนเทศได้
9. บูรณาการสารสนเทศที่ได้จากการค้นคว้าเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ได้

สมาคมการศึกษาบรรณารักษ์ Wisconsin Association of Academic Librarians, 2006) กำหนดความสามารถของผู้รู้สารสนเทศไว้ 10 ประการ ได้แก่

1. สามารถแยกแยะและอธิบายความต้องการเกี่ยวกับสารสนเทศที่จำเป็นในการแก้ปัญหา
2. สามารถวินิจฉัย แยกแยะและเลือกแหล่งสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม
3. สามารถวางแผนการสืบค้นสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. สามารถอธิบาย วิเคราะห์ผลการสืบค้นและเลือกแหล่งสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ
5. สามารถระบุแหล่งและค้นคืนสารสนเทศในเรื่องที่ต้องการจากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ได้
6. สามารถประเมินคุณค่าและเลือกใช้สารสนเทศได้
7. สามารถจัดระบบ สังเคราะห์ รวบรวมและประยุกต์สารสนเทศไปใช้ประโยชน์ได้
8. สามารถกำหนดแนวทางแสวงหาสารสนเทศด้วยตนเองได้
9. มีความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งและทรัพยากรสารสนเทศ ทั้งในด้านองค์ประกอบ กระบวนการผลิต

สถาบันบริการ และการเผยแพร่สารสนเทศ

10. มีจริยธรรมในการใช้และเผยแพร่สารสนเทศ

SUNY Council of Library Directors Information Literacy Initiative (2003) ได้เสนอคุณลักษณะและความสามารถในการรู้สารสนเทศของบุคคล ดังนี้

1. ตระหนักถึงความจำเป็นของสารสนเทศ
2. สามารถกำหนดขอบเขตของสารสนเทศที่จำเป็น
3. เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ประเมินสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศได้
5. นำสารสนเทศที่คัดสรรแล้วสู่พื้นความรู้เดิมได้
6. มีประสิทธิภาพในการใช้สารสนเทศได้ตรงตามวัตถุประสงค์
7. เข้าใจประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายในการใช้สารสนเทศ
8. เข้าถึงและใช้สารสนเทศได้อย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมาย
9. แบ่งประเภท จัดเก็บ และสร้างความเหมาะสมให้กับสารสนเทศที่รวบรวมไว้
10. ตระหนักว่าการรู้สารสนเทศช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการสังเคราะห์คุณลักษณะและความสามารถในการรู้สารสนเทศข้างต้น สามารถสรุปคุณลักษณะและความสามารถในการรู้สารสนเทศของบุคคลได้ดังนี้

1. ตระหนักถึงประโยชน์ ความสำคัญและกำหนดขอบเขตของสารสนเทศที่จำเป็น
2. เลือกแหล่งสืบค้น กำหนดวิธีการเข้าถึงเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ
3. สามารถอธิบาย สังเคราะห์ และจัดระเบียบสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ
4. สามารถแยกแยะและเลือกใช้สารสนเทศที่ได้มาอย่างเหมาะสม
5. รวบรวม แบ่งประเภท จัดเก็บสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์
6. มีจริยธรรมในการเข้าถึง ใช้งานและเผยแพร่สารสนเทศให้ถูกต้องตามกฎหมาย

ตัวแบบทักษะบิกซิกส์

แนวทางการส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศมีหลายแนวทาง สำหรับในบทความนี้จะขอนำเสนอตัวแบบทักษะบิกซิกส์ (The Big Six Skills Model) ซึ่งเป็นแนวทางที่ใช้ส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศที่เป็นรูปธรรมชัดเจน พัฒนาขึ้นโดยนักการศึกษาชาวสหรัฐอเมริกา ชื่อ Mike Eisenberg และ Bob Berkowitz เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศ ซึ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการค้นหา รวบรวม สังเคราะห์ นำเสนอและประเมินผลสารสนเทศ ต่างจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ ที่ไม่ได้เน้นการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยในการจัดการสารสนเทศ โดยทฤษฎีดังกล่าวถูกนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างแพร่หลายตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับอุดมศึกษาและนำไปใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการรู้สารสนเทศในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ซึ่ง Eisenberg & Berkowitz (2001) ได้กำหนดไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดเรื่องที่จะค้นหา (Task Definition) การพิจารณาเรื่องที่จะศึกษาค้นคว้า เพื่อทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่าจะค้นหาสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใด สารสนเทศอะไรบ้างที่ต้องการ เริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจประเด็นสำคัญที่ต้องการจะศึกษาให้ชัดเจน ประเด็นสำคัญเหล่านั้นมีปัญหาข้อสงสัยอะไรบ้าง นำปัญหาข้อสงสัยมาตั้งเป็นโจทย์คำถามให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญที่จะศึกษา (ใคร? ทำอะไร? ที่ไหน? เมื่อไร? อย่างไร? ทำไม?) คัดเลือกหัวข้อคำถามที่ประสงค์จะศึกษาค้นคว้าด้วยการพิจารณาตัวเองว่าต้องการจะค้นหาคำตอบในเรื่องใด ในการพิจารณาคัดเลือกให้ใช้คำถาม KWL คือ ฉันรู้อะไร (What I Know?) มีอะไรอีกบ้างที่ฉันควรรู้ (What I Would Like to Know ?) อะไรที่ฉันรู้แล้ว (What I Have Already Learnt ?) เมื่อพิจารณาเรื่องที่จะศึกษาได้ชัดเจนดีแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการกำหนดสารสนเทศที่ต้องการค้นหา และเตรียมวางแผนการสืบค้น

2. การวางแผนกลยุทธ์การสืบค้น (Information Seeking Strategies) เมื่อทำความเข้าใจเรื่องที่ต้องการจะศึกษาค้นคว้าชัดเจนดีแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการวางแผนการสืบค้นสารสนเทศ ในขั้นตอนนี้ผู้ค้นคว้าจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศ ซึ่งมีทั้งแหล่งที่เป็นเอกสาร สถาบัน หรือเป็นบุคคลผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ และรู้จักการใช้เครื่องมือสืบค้นสารสนเทศต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ดัชนีและสาระสังเขป ผู้ค้นคว้าจะต้องเรียนรู้การใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ วิธีการใช้คำสั่งในการสืบค้นและค้นคืนข้อมูล

3. การค้นหาและเข้าถึงสารสนเทศ (Location and Access) เมื่อกำหนดแผนการสืบค้นสารสนเทศ ขั้นตอนลงมือปฏิบัติการค้นหา สารสนเทศอาจจะอยู่ในทรัพยากรสารสนเทศที่แตกต่างกันไป เช่น เป็นทรัพยากรตีพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ หรือเป็นทรัพยากรไม่ตีพิมพ์ เช่น วิดีทัศน์ ซีดีรอม ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และอินเทอร์เน็ต ทรัพยากรสารสนเทศเหล่านี้มีวิธีการค้นหาและเข้าถึงแตกต่างกันไป ดังนั้นผู้ค้นคว้าจึงต้องเรียนรู้และฝึกฝนการใช้โปรแกรมและเครื่องมือในการสืบค้นสารสนเทศที่แตกต่างกัน อีกทั้งต้องรู้ว่าจะได้สารสนเทศประเภทใดจากการใช้เครื่องมือเหล่านั้น เช่น การค้นหาจากรายการอ้างอิงของห้องสมุดจะได้รายการบรรณานุกรม การค้นจากฐานข้อมูลออฟไลน์ซีดีรอมหรือฐานข้อมูลออนไลน์จะได้สาระสังเขป หรืออาจเป็นเอกสารฉบับเต็ม (Full Text) ค้นจากเว็บไซต์เว็บ (www) ในอินเทอร์เน็ตจะได้ข่าวสาร บทความที่ทันสมัย เป็นต้น แหล่งสารสนเทศที่กล่าวมานี้มีวิธีการเข้าถึงสารสนเทศที่แตกต่างกันในรายละเอียด เพื่อให้เกิดทักษะและสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่มีอยู่อย่างหลากหลายได้โดยสะดวกและรวดเร็ว ผู้เรียนจึงต้องเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ

4. การใช้สารสนเทศ (Use of Information) สารสนเทศที่ค้นหาได้อาจมีรูปแบบและวิธีการนำเสนอที่แตกต่างกัน เช่น อาจเป็นข้อความ ตัวเลข หรือตาราง สารสนเทศบางอย่างอาจเป็นภาพวาด ภาพถ่าย เสียง วิดีทัศน์ ผู้ค้นคว้าจะต้องเรียนรู้ว่าจะใช้สารสนเทศนั้นอย่างไร รวมทั้งฝึกฝนการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะให้เกิดทักษะความชำนาญ เช่น แผนที่ ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ สื่อมัลติมีเดีย เป็นต้น

5. การสังเคราะห์สารสนเทศ (Synthesis) เป็นการจัดกลุ่ม และสร้างความสัมพันธ์ของสารสนเทศ การกลั่นกรอง และย่อความสารสนเทศในแต่ละเรื่องหรือแต่ละแนวคิด ที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วจากหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งแหล่ง แล้วนำเสนอใหม่ในรูปลักษณะที่มีการปรับเค้าโครงใหม่ทั้งหมด ซึ่งเค้าโครงใหม่ที่สร้างขึ้นมานี้ต้องนำประเด็นที่มีความสัมพันธ์กันมาเชื่อมโยงกันจากเรื่องที่กว้างไปยังเรื่องที่เฉพาะเจาะจง เช่น การนำเสนอโดยใช้โปรแกรมนำเสนอผลงาน การสร้างเว็บเพจ แอปพลิเคชันโปรแกรม เป็นต้น

6. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินผลการใช้สารสนเทศที่สืบค้นได้จากแหล่งต่าง ๆ ว่ามีความถูกต้อง ทันสมัย ความน่าเชื่อถือและตรงกับความต้องการหรือไม่ ดังนั้นจึงต้องประเมินเพื่อคัดเลือกสารสนเทศที่มีคุณค่า และนำไปใช้งานได้อย่างแท้จริง โดยพิจารณาจากผลงานของผู้เรียนว่ามีความสอดคล้องกับปัญหาหรือไม่ และกระบวนการทำงานของผู้เรียนมีความคิดเป็นอย่างไรต่อกระบวนการที่ได้ทำ การประเมินผลนี้อาจมีได้หลายคน คือในการตรวจสอบผลงานและการงานที่รับผิดชอบ ผู้สอนต้องเป็นผู้ประเมิน ส่วนการประเมินกระบวนการทำงานให้ผู้เรียนประเมินตนเองว่ายังมีข้อบกพร่องหรือไม่อย่างไร ควรปรับปรุงในส่วนใดบ้างและการประเมินอาจให้เพื่อนในห้องร่วมพิจารณาได้

เมื่อพิจารณาการแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศ จะพบว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีจุดเด่น มีการผสมผสานทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนวิเคราะห์ตัดสินใจเกี่ยวกับสารสนเทศที่ได้มา เพื่อนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้นั้น ส่วนมากเป็นการกำหนดเรื่องที่จะค้นหา สอดคล้องกับที่ Eisenberg & Berkowitz (2001) กล่าวว่า “ผู้สอนมักจะไม่ได้ตั้งใจที่จะมอบหมายงานที่มีความคลุมเครือหรือสับสน แต่ผู้เรียนมักจะมีปัญหาในการทำความเข้าใจในสิ่งที่ผู้สอนคาดหวังจากผู้เรียน” จากปัญหาดังกล่าวได้นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา โดยสรุปได้ว่า ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ถามผู้สอนที่เกี่ยวกับภาระงาน เช่น ความคาดหวัง เกณฑ์ประเมินและองค์ประกอบที่สำคัญของงาน เป็นต้น นอกจากนี้ควรจะได้มีการจัดทำสมุดบันทึกเพื่อบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดเรื่องที่จะค้นหา อภิปรายงานที่ทำ ดังนั้นจะเห็นว่าแนวทางการส่งเสริมการรู้สารสนเทศในขั้นตอนแรกจึงเริ่มต้นด้วยการกำหนดเรื่องที่จะค้นหา (Task Definition) เพื่อทำความเข้าใจประเด็นสำคัญที่ต้องการจะศึกษาให้ชัดเจนก่อนว่าสารสนเทศที่ต้องการเกี่ยวข้องกับเรื่องใด เพื่อให้การค้นหาถูกต้องชัดเจนและตรงประเด็น เพราะหากแนวทางส่งเสริมการรู้สารสนเทศในขั้นตอนแรกเกิดความผิดพลาดก็จะส่งผลกระทบต่อขั้นตอนต่อไปด้วย

การประยุกต์ใช้ตัวแบบทักษะบิกซิกส์ (Big Six Skills)

สำหรับบริบทของสังคมไทยพบงานวิจัยที่ทำการสังเคราะห์และพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทยขึ้น (อาชัญญา รัตนอุบล และคนอื่น ๆ, 2550) โดยมีพื้นฐานจาก The Big 6 Skills Model ซึ่งงาน

วิจัยดังกล่าวสรุปขั้นตอนไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดภารกิจ คือ ต้องการรู้อะไร ปัญหาหรือข้อสงสัยคืออะไร
2. ตรงจุดเข้าถึงแหล่ง คือ การหาคำตอบว่าอยู่ที่ไหน มีวิธีเข้าถึง และการใช้แหล่งความรู้ได้อย่างไร
3. ประเมินสารสนเทศ คือ การคัดสรรสารสนเทศอย่างไรให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการรู้ และน่าเชื่อถือ
4. บูรณาการวิธีการใช้งาน คือ มีวิธีใดที่ใช้ในการนำสิ่งที่ค้นพบมาสรุป นำเสนอและสื่อสารกับผู้อื่น ประยุกต์

ใช้แก้ปัญหา ใช้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกกฎหมาย

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศทั้ง 4 ขั้นตอนข้างต้น โดยส่วนใหญ่ผู้สอนเริ่มเข้าใจและให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการรู้สารสนเทศให้แก่ผู้เรียนของตน และพยายามคิดค้นกลยุทธ์ในการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศให้เหมาะสมกับธรรมชาติและบริบทของแต่ละท้องถิ่น โดยผู้สอนจะพยายามฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดทักษะสารสนเทศ แล้วส่งเสริมให้ผู้เรียนนำทักษะสารสนเทศมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อช่วยในการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา สำหรับความคิดเห็นของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสุขและชอบการเรียนรู้สารสนเทศ โดยเฉพาะขั้นตอนตรงจุดเข้าถึงแหล่ง เพราะได้มีโอกาสแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ได้ตามที่ตนต้องการ โดยผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีโอกาสค้นคว้าศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ ทั้งจากโลกแห่งความเป็นจริงภายในและภายนอกสถาบันการศึกษา และโลกของอิเล็กทรอนิกส์

นอกจากนี้หลายงานวิจัยได้นำตัวแบบทักษะบิกซิกส์มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบทเรียนบนเว็บเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะของผู้เรียน ในระดับต่างๆ ดังงานวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ระบบเครือข่ายและการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนที่ใช้เว็บเทคโนโลยีแบบทักษะบิกซิกส์กับการสอนปกติของ สุพัตรี วงศ์วอ (2557) โดยผลการวิจัย พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนที่ใช้เว็บเทคโนโลยีแบบทักษะบิกซิกส์มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และทักษะปฏิบัติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากบทเรียนที่ใช้เว็บเทคโนโลยีแบบทักษะบิกซิกส์เป็นบทเรียนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนสามารถเรียนตามลำดับขั้นตอนที่ละน้อยจากง่ายไปหายาก โดยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถทบทวนบทเรียนได้ตามต้องการ เรียนตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตน เหมาะสมกับวัยของนักเรียน นอกจากนี้ยังมีการเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลการเรียนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้วยบทเรียนบนเว็บแบบทักษะบิกซิกส์กับการเรียนปกติ (อรรพรรณ คิตฎก, 2555) งานวิจัยเรื่อง ผลการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บแบบทักษะบิกซิกส์กับการเรียนแบบปกติ (บุญยิ่ง เสงลานอก, 2556) และงานวิจัยเรื่อง การใช้บทเรียนบนเครือข่ายแบบทักษะบิกซิกส์เรื่องข้อมูลสารสนเทศและคอมพิวเตอร์เบื้องต้น ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหา โดยใช้สารสนเทศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ปาลิตา บัวสีดำ, 2551) โดยผลของงานวิจัยข้างต้นมีความสอดคล้องกัน สรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บแบบทักษะบิกซิกส์ได้ฝึกความสามารถในการสืบค้นข้อมูลและการใช้สารสนเทศ ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่างๆ สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ รวมทั้งนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บแบบทักษะบิกซิกส์

สรุป

การส่งเสริมการรู้สารสนเทศด้วยตัวแบบทักษะบิกซิกส์ มีจุดเด่นที่การผสมผสานทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ รวมทั้งนำความรู้จากสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจและนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากแนวทางส่งเสริมการรู้สารสนเทศ 6 ขั้นตอนข้างต้น ผู้เขียนมีแนวคิดว่า ก่อนขั้นตอนที่ 4 คือ ขั้นตอนการนำสารสนเทศไปใช้ ผู้เรียนควรทำการประเมินสารสนเทศที่ได้จากการสืบค้นก่อน เพื่อให้แน่ใจว่าสารสนเทศที่สืบค้นมานั้นเป็นสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง หลังจากนั้นในขั้นตอนที่ 6 จึงทำการประเมินผลของกระบวนการทำงานของผู้เรียน ที่ได้นำสารสนเทศนั้นมาใช้ โดยตัวแบบทักษะบิกซิกส์ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้ทุกรายวิชา ทุกระดับชั้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญกับการประเมินคุณค่าของสารสนเทศ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาคุณค่าของสารสนเทศที่จะนำมาใช้เป็นแกนกลางการเรียนรู้ศาสตร์ต่างๆ ในบริบทของชีวิต ต้องมุ่งให้ผู้เรียนรู้ถึงความจำเป็นของสารสนเทศ การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์และประเมินสารสนเทศ การจัดระบบประมวลสารสนเทศ การประยุกต์ใช้สารสนเทศ เพื่อให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถสรุปอ้างอิงและสื่อสารข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความเข้าใจและยอมรับในจริยธรรมของข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2541). **คู่มือพัฒนาโรงเรียนด้านการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- บุญยิ่ง เสดานอก. (2556). ผลการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 วิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บแบบ Big Six Skills กับการเรียนรู้แบบปกติ. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 7(2), 43-55.
- ปาลิตา บัวสีดา. (2551). การใช้บทเรียนบนเครือข่ายแบบ Big Six Skills เรื่องข้อมูลสารสนเทศและคอมพิวเตอร์เบื้องต้น ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหา โดยใช้สารสนเทศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 . **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 3(3), 32-38.
- ศรีเพ็ญ มะโน. (2536). **การสร้างแบบจำลองหลักสูตรวิชาการรู้สารสนเทศสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีโดยใช้วิธีการเชิงระบบ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สุพัตรี วงศ์ว. (2557). **การเปรียบเทียบผลการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ระบบเครือข่ายและการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนที่ใช้เว็บเทคโนโลยีแบบ Big six skills กับการสอนปกติ**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- อรรพรรณ คิตฎก.(2555). การเปรียบเทียบผลการเรียนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการเรียนรู้ด้วยบทเรียนบนเว็บแบบ Big Six Skills และการเรียนแบบปกติ.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อาชัญญา รัตนอุบล, อำไพ ตีรณสาร, คัดนางค์ มณีศรี, วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, กวิสรา รัตนากร, ยุรวัฒน์ คล้ายมงคล
วรรัตน์ อภินันท์กุล...รับขวัญ ภูเขาแก้ว. (2550). รายงานการวิจัยการพัฒนา รูปแบบการรู้สารสนเทศ
สำหรับสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- American Library Association. (2010). **Information Literacy Standards for Student Learning: Standards
and Indicators**. Retrieved January 12, 2011, from http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/aasl/aaslpfotools/informationpower/InformationLiteracyStandards_final.pdf
- Association of College and Research Libraries. (2000). **Competency Standards for Higher Education
Standards, Performance Indicator Information Literacy and Outcomes**. Retrieved June 20, 2011,
from <http://ala.org/acr/guides/objinfoilit.html>.
- Doyle, C. (1992). **Development of a Model of Information Literacy Outcome Measures within National
Education Goals of 1990 (Education Policy)**. Thesis (ED.D.) Northern Arizona University. Retrieved
January 13, 2011, from <http://www.uni.net.th/dao/detail.nsp>
- Eisenberg, M. B. & Berkowitz, R. E. (2001). **The Big 6 Information Problem-Solving Approach**.
Retrieved May 4, 2010, form <http://www.big6.com>
- Fortier , J. D. ; Calvin, P. J. ; Grady, Susan M. ; Lohr, Neah J. & Klein, Jim. (1998). **Wisconsin's
Model Academic Standards for Information and Technology Literacy**. Madison, WI: Wisconsin
Department of Public Instruction.
- SUNY Council of Library Directors Information Literacy Initiative. (2003). Retrieved January 7, 2010, from
<http://www.sunyconnectsunny.edu/ili/final.htm>
- Wisconsin Association of Academic Librarians. (2006). **Information Literacy Competencies and Criteria
for Academic Libraries in Wisconsin**. Retrieved March 9, 2010, form <http://www.wla.lib.wi.us/waal/infoilit/ilcc.htm>

Technology and Pedagogy Types in Foreign and Second Language Learning Focusing on Listening Comprehension: A Review of Literature การทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับประเภทของเทคโนโลยีและศาสตร์การสอนที่ใช้ ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและการเรียนการสอนภาษาที่สอง เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจ

Mayuret Yaibuates^{1*}, Praweenya Suwannatthachote, Ph.D.²,
Major Ra-shane Meesri, Ph.D.³

¹*Ph. D. Candidate in Educational Technology and Communications
Graduate School, Chulalongkorn University
254 Phayathai Road, Pathumwan, Bangkok 10330*

²*Assistant Professor in Educational Technology and Communications
Faculty of Education, Chulalongkorn University
254 Phayathai Road, Pathumwan, Bangkok 10330*

³*Lecturer in Curriculum and Instruction
Faculty of Education, Chulalongkorn University
254 Phayathai Road, Pathumwan, Bangkok 10330*

Abstract

This review categorizes technology and pedagogy types used in foreign and second language learning for enhancing listening comprehension. The objective of this study is to review existing literature to examine what technology and pedagogy types were used in teaching, listening comprehension and how learners and instructors interacted with technology, in foreign and second language learning. Main findings from documentary research include nine unique technology types, six pedagogy types used, learner-technology interaction and suggestions for learner-instructor interaction when using technology to enhance listening comprehension in foreign and second language learning.

* Corresponding Author.
Email address: winmayuret@gmail.com

Keywords

Technology Types, Pedagogy Types, Foreign Language Learning, Second Language Learning, Interaction, Listening Comprehension

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอประเภทของเทคโนโลยีและศาสตร์การสอนที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและการเรียนการสอนภาษาที่สองเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจ มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาประเภทของเทคโนโลยีและศาสตร์การสอนที่ใช้ในการเรียนการสอน การฟังและศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอน ผลการวิจัยเอกสารพบว่า เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและการเรียนการสอนภาษาที่สองเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจ จำนวน 9 ประเภท ศาสตร์การสอน จำนวน 6 ชนิด ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและเทคโนโลยี ตลอดจนข้อเสนอแนะสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและการเรียนการสอนภาษาที่สอง

คำสำคัญ

ประเภทของเทคโนโลยี ประเภทของศาสตร์การสอน การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ การเรียนการสอนภาษาที่สอง การฟังเพื่อความเข้าใจ

Introduction

Listening is foundation of language learning, especially listening comprehension since it is the heart of foreign language (FL) and second language (L2) learning. Moreover, the development of listening in foreign and second language affects other skills. Learners cannot learn to communicate efficiently without effectiveness of listening (Nunan, 1997; Rost, 2002; Vandergrift, 2007; Wang & Liu, 2013) Listening comprehension is a process involved with interactive and meaningful activities for understanding overall listening text (Hasan, 2000) It is related to complex cognitive activities - an active process in which an individual chooses aural input, creates meaning from listening text and links heard sound to their background knowledge (O'malley, Chamot, & Kupper, 1988; Rost, 1991) Therefore, helping learners to develop understanding of spoken message is an objective of listening (Ur, 1984) The effectiveness of teaching pedagogy and technology would be useful for developing listening comprehension. However, only a few studies emphasized on enhancing listening comprehension. Most of them have focused on developing speaking, reading, and writing. As a consequence, listening was overlooked or received less value than it should be (Field, 2008; Nunan, 1997; Rost, 2002; Vandergrift, 2007)

Technology has progressed and changed rapidly. Computer has used for presenting listening texts and listening comprehension questions since it is easy to replay. In addition, learners can listen to variety and authentic materials on the Internet (Hanson-Smith, 2001; Levy & Hubbard, 2005 ; Stockwell, 2012) The blooming of new technologies such as smartphones and other mobile internet-accessible devices become effortlessly available and are adapted for foreign and second language pedagogy (Golonka, Bowles, Frank, Richardson, & Freynik, 2012) corresponded to the interview of Gay Rawson, Co-Director of the Master of Education program in world language instruction (Interview with Koning, 2012a), who stated that *"The world has changed greatly, and most of that change is from technology. It's our job as educators to navigate these new styles of communication with our students. We need to come into their world."* Computer Assisted Language Learning [CALL] has used computer-based resources and technologies in language learning. It includes stand-alone computers and other devices access the Internet. CALL also emphasized on learning resources and teaching pedagogy The study of Wang & Liu (2013) pointed out the contribution of CALL to enhance listening comprehension by stating that CALL can increase learning motivation of students, empower them to control their task strategies and learning paced. As a result, students had positive attitude in learning environment. In addition, learning in online environment can provide feedback or extra explanation for learners individually. This suggests that learners can become active learners and pay more participation in learning process through CALL.

Learners, digital native students, in the present time are expected to use technology in their learning environment, since technology is considered part of their life (Koning, 2012b). However, the simply use of computers and technology do not guarantee the effectiveness of learning outcomes (Bruce, 2007 cited in Flanagan & Shoffner, 2013) Therefore, teachers should take advantages of using technology effectively in their instruction by increasing students learning and altering in teaching pedagogy properly (Flanagan & Shoffner, 2013; Walker & White, 2013). It is teachers' responsibility to provide information guideline and importantly support structured learning for students inside and outside of classroom (Helgesen & Brown, 2007).

The effectiveness of teaching pedagogy and technology would be useful for developing listening comprehension. However, only a few studies emphasized on enhancing listening comprehension. Most of them has focused on developing speaking, reading, and writing. As a consequence, listening was overlook or received less value than it should be (Field, 2008 ; Nunan, 1997 ; Rost, 2002 ; Vandergrift, 2007).

A number of current technology and pedagogy research articles for enhancing listening comprehension was selected based on the chosen publication titles purposively. The chosen publication titles are consisted of ReCALL, The Modern Language Journal, and CALL. The reasons of purposively selected publication titles were as follows. First, most of empirical research articles have been published

in three major language journals. Second, they always publish peer-reviewed articles and emphasize on technology in language learning. Moreover, they are in well-known databases (Cambridge, Wiley online library, and Routledge respectively) and have had impact factors (since 2010 for ReCALL, since 1999 for The Modern Language Journal, and since 2006 for CALL). The current (2013) impact factors are 1.226, 1.181, 0.880 respectively.

The literature review from three publication titles was conducted by using listening and computer as keywords. A set of 3,039 articles was primary labelled. However, the filtered data of this study based on criteria (from 2012 - 2014, full text research articles and relevant to technology and pedagogy use in foreign language focusing on listening comprehension), it revealed 14 articles; five articles from ReCALL, three articles from the modern language journal, and six articles from CALL. The detail of first language and foreign language/second language of 14 articles are displayed in Table 1.

Table 1

Languages Used from Reviewed Articles

	Language(s)	Numbers	Researcher/Researchers (Year)
First language (L1)	Mandarin Chinese	3	Leveridge & Yang (2013a, 2013b); Yang & Chang (2013)
	English	2	de la Fuente (2012); Winke, Gass, & Sydorenko (2013)
	Spanish	2	Cárdenas-Claros & Gruba (2012, 2013)
	Chinese	1	Hong, Chen, & Lan (2012)
	Dutch Bulgarian, Russian, or Albanian	1	Montero Perez, Peters, & Desmet (2013)
	French	1	Socket (2013)
	Chinese, Malay, Thai, French, Cham and Khmer, Arabic	1	Matthews & O'Toole (2013)
	Japanese	1	Goble & Kano (2013)
	Norwegian	1	Dahl & Ludvigsen (2014)
	Not stated	1	Van Zeeland (2014)
Foreign language (FL) or Second language (L2)	English	11	Cárdenas-Claros & Gruba (2012,2013); Dahl & Ludvigsen (2014); Goble & Kano (2013) ; Hong, Chen et al. (2012) Leveridge & Yang (2013a, 2013b); Matthews & O'Toole (2013);

Table 1

Languages Used from Reviewed Articles (Continued)

Language(s)	Numbers	Researcher/Researchers (Year)
		Sockett (2013); Van Zeeland (2014); Yang & Chang (2013)
French	1	Montero Perez, Peters et al. (2013)
Spanish	1	de la Fuente (2012)
Arabic, Chinese, Russian, and Spanish	1	Winke, et al. (2013)

Consequently, this study aims to review the literature to examine what technology and pedagogy types were used in teaching listening comprehension and how learners and instructor interacted with technology. This study attempts to answer the following questions:

1. What technology types were used in foreign and second language learning to enhance listening comprehension?
2. What pedagogy types were used in foreign and second language learning to enhance listening comprehension?
3. How did foreign and second language learners and instructors interact with technologies to enhance listening comprehension?
4. How should foreign and second language learners interact with instructors when using technology to enhance listening comprehension?

Results

This section answers a review of the three research questions from the previous section.

1. *What technology types were used in foreign and second language learning to enhance listening comprehension?*

In the 14 studies reviewed, nine technology types were used in FL/L2 learning to enhance listening comprehension namely caption, help options, web-based computer application, audio and video on demand, online quizzes, mobile technology, the animated agent, video, and audio. Although five (35.71%) of the 14 studies used caption, three (21.43%) used caption with video (Montero Perez, Peters, & Desmet, 2013; Winke, Gass, & Sydorenko, 2013; Yang & Chang, 2013) The remaining two (14.29%) used caption with audio (Leveridge & Yang, 2013a, 2013b) Two (14.29%) studies used help options: one (7.14%) used help options (Cárdenas-Claros & Gruba, 2013), the other (7.14%) used help options with video (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012) Of the remaining seven (50%), each one (7.14%) used web-based computer application and audio (Matthews & O'Toole, 2013), audio and video on demand (Sockett, 2013), online quizzes (Gobel & Kano, 2013), mobile technology (de la Fuente, 2012), the animated agent (Hong, Chen, & Lan, 2012), video (Dahl & Ludvigsen, 2014) and audio (Van Zeeland, 2014). In the following section, technology

types in which foreign and second language learners used to enhance listening comprehension and their brief features are displayed in Table 2.

Table 2

Reviewed Technology Types and Features to Enhance FL/L2 Listening Comprehension

Technology Types	Features to Enhance Listening Comprehension
Caption A piece of visual text appearing on screen as part of audio or video inputs	- Facilitating learners understanding by creating a strong connection between the text and what they hear (Leveridge & Yang, 2013a, 2013b; Montero Perez et al., 2013; Winke et al., 2013; Yang & Chang, 2013) - Enabling learners to separate to continual stream of speech (Leveridge & Yang, 2013b) - Enabling learners to recognize words in the caption (Leveridge & Yang, 2013a) - Enabling learners to check the accuracy (Leveridge & Yang, 2013a)
Help options - audio/video control buttons - translation - transcript - cultural note - glossary	- Enabling pacing the delivery of input tally with learners styles and working memory capacity (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012, 2013) - Providing opportunity for learners to listen individually (Cárdenas-Claros & Gruba, 2013) - Supporting learners to modify their comprehension, verify their prediction and examine their understanding of vocabulary (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012, 2013) - Providing learners with an opportunity to recover from a comprehension breakdown (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012) - Present unfamiliar vocabulary for learning (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012) - Providing access to enriched input (Cárdenas-Claros & Gruba, 2013) - Reducing time consuming for searching unfamiliar words as a result does not interrupt the listening process (Cárdenas-Claros & Gruba, 2013) - Drawing learners' attention to critical vocabulary (Cárdenas-Claros & Gruba, 2013)
Web-based computer application An online space for presenting learning	- Providing opportunity for learners to listen individually - Providing access to rich and authentic input - Facilitating course content organization - Providing static images to activate prior knowledge relevant to listening passage

Table 2

Reviewed Technology Types and Features to Enhance FL/L2 Listening Comprehension (Continued)

Technology Types	Features to Enhance Listening Comprehension
presenting learning materials namely monologues, static images and text files	• Providing static images to activate prior knowledge relevant to listening passage • Recording log of listening rounds and number of alterations of text reconstruction • Providing immediately feedback • Allow learners to track their progress (Matthews & O'Toole, 2013)
Audio and video on demand	• Promoting individual differences • Provide access to rich and authentic input (Socketkett, 2013)
Online quizzes	• Providing opportunity for learners to practice listen comprehension individually
Online listening questions written for FL/L2 learners with audio passage	• Providing randomized questions based on learners reading score • Recording frequency of access • Providing immediately feedback • Allowing learners to track their progress (Gobel & Kano, 2013)
Mobile technology such as PDAs, smart phone, MP3 players, tables	• Facilitating learners access to learning resources • Providing opportunity for learners to listen individually (de la Fuente, 2012)
The animated agent	• Telling stories/Speak in target language
An virtual characters that can perform verbal and non-verbal communication	• Motivating learners to learn due to attractive appearance e.g. presence of cartoon-like • Enabling learners to repeat listening many times (Hong et al., 2012)
Video	• Facilitating learners understanding by supporting visual cues (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012; Dahl & Ludvigsen, 2014; Montero Perez et al., 2013) • Providing access to rich and authentic input (Winke et al., 2013; Yang & Chang, 2013)
Audio	• Providing an access to rich and authentic input (Leveridge & Yang, 2013a, 2013b; Matthews & O'Toole, 2013; Van Zeeland, 2014)

2. *What pedagogy types were used in foreign and second language learning to enhance listening comprehension?*

In the 14 studies reviewed, six pedagogy types were used in FL/ L2 learning to enhance listening comprehension namely bottom-up, top-down, informal online learning, reading while listening, problem-solving, and task-based instruction and focus-on-form. Although nine (64.29 %) of the 14 studies used bottom-up, six (42.86 %) used bottom-up approach solely (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012, 2013; Matthews & O'Toole, 2013; Montero Perez et al., 2013; Winke et al., 2013; Yang & Chang, 2013). Two (14.29%) used bottom-up approach and top-down approach (Leveridge & Yang, 2013a, 2013b). The remaining one (7.14%) used bottom-up approach and task-based instruction and focus-on-form (de la Fuente, 2012). Two (14.29%) studies used top-down approach (Dahl & Ludvigsen, 2014; Van Zeeland, 2014). Of the remaining three (21.43 %) studies, each one (7.14%) used informal online learning (Sockett, 2013) reading while listening (Gobel & Kano, 2013), and problem-solving learning (Hong et al., 2012). In the following section, pedagogy types in which foreign and second language learners used to enhance listening comprehension are displayed in Table 3.

Table 3

Reviewed Pedagogy Types in FL/L2 Listening Instruction

Pedagogy Type	Description	Main listening activities
Bottom-up approach	Recognition and combination of smaller language units (words) to larger meaning chunks (sentences).	- Using in-built computer resources (e.g. translation, transcript, hyperlinks to glossaries, definitions, dictionaries) appropriately (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012, 2013) - Segmenting listening passage by using video/audio control buttons (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012, 2013; de la Fuente, 2012) - Providing vocabulary instruction (Montero Perez et al., 2013) - Focusing on word recognition ability (Matthews & O'Toole, 2013) - Reading the caption before listening to the audio, then match the caption to the aural input (Leveridge & Yang, 2013a, 2013b) - Facilitating listening instruction by using caption e.g. full caption, keyword-only caption, and annotated keyword caption (Montero Perez et al., 2013; Winke et al., 2013; Yang & Chang, 2013)

Table 3

Reviewed Pedagogy Types in FL/L2 Listening Instruction (Continued)

Pedagogy Type	Description	Main listening activities
Top-down approach	The use of context clues, background knowledge, and listening strategies to drive interpretation of input.	• Using gestures to enhance comprehension (Dahl & Ludvigsen, 2014) • Trying to construct meaning from the aural input (Leveridge & Yang, 2013a, 2013b) • Making guesses of vocabulary by noticing linguistic cues and applying listeners world knowledge (Lexical inference) (Van Zeeland, 2014)
Informal online learning	Informal target language practices such as chatting, social networking online, watching television series or program, and listening to music via on demand website	• Listening to songs, compare listener's interpretation of song with lyrics website • Watching movie in target language • Singing along or practicing speaking by repeating after characters (Sokkett, 2013)
Reading While Listening	Development of aural and written verification stage	• Matching aural text by reading aloud with a transcript (Gobel & Kano, 2013)
Problem-solving learning	Presenting problems, learners try to find solutions Designed tasks that attract	• Asking learners to talk with each other in target language for solving the missions/problems • Receiving textual and aural cues to help learners (Hong et al., 2012)
Task-based instruction and focus-on-form	learners attention to difficult grammar form while listening to simple content	• Processing aural input for meaning before noticing it for form (de la Fuente, 2012)

3. *How did foreign and second language learners interact with technology to enhance listening comprehension?*

In the case of the reviewed 14 studies, FL/L2 learner-technology interaction consisted of (1) controlling of delivery of the listening input, (2) making use of listening support individually, (3) taking advantages by noticing visual element–e.g. bodies, gesture etc. in video, and (4) presenting listening input via technology for motivating students. The learner-technology interaction was illustrated as follows:

First, learners can control the delivery of listening input though replay, pause, rewind, and forward buttons. Learners used pause button for requesting more time to understand listening passage that they found too fast to be processed in the real time (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012, 2013). Additionally, mobile technology allowed learners to manipulate - decide number of listening rounds, when to pause or stop listening input at their learning pace (de la Fuente, 2012).

Second, learners can use help options to support their listening comprehension according to their individual preferences. Help options in this study were translation, transcript, caption, culture notes, and glossary. Learners used L1 translation options for comprehending the target language, proving their own thought and checking the meaning of unfamiliar vocabulary (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012, 2013). Learners looked at transcript in order to make sense of key breakdown segments, to learn vocabulary, and pronunciation by reading along transcripts and match with the written form (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012). However, every learner relied on additional support variedly. In term of caption, Leveridge and Yang (2013a) revealed that most low level learners and intermediate level learners reported their positive responses toward caption which were higher than high level learners. Caption helps low and intermediate level learners to understand listening passage. On the other hand, high level learners noted caption obstruct their attempt to focus on aural input. Also, some intermediate level learners noted verbatim caption were not necessary for them. Low and intermediate levels learners tend to read caption before listening to audio and match caption to the audio comparable to bottom-up processing. Nevertheless, intermediate and high proficiency learners were likely to construct meaning from the audio - top-down process. In term of culture notes, lower proficiency listeners did not use culture notes since they were not be able to understand the explanation in the target language. In contrast, intermediate and high intermediate learners used culture notes to expand their understanding beyond the listening passage (Cárdenas-Claros & Gruba, 2013). Interestingly, however, it was found that all proficiency learners found glossary unhelpful because it presented definitions in the target language. Therefore, L1 definition should be provided (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012).

Third, video is an alternative format to present listening input by adding speakers' bodies and visible context. Video could expand physical content while speakers were speaking, especially in satirical or ironic speech. Basically, it was hard for listeners to realize by listening to audio alone. Video can show facial expression and gesture of speakers for better understanding (Lynch, 2009). As a result, all foreign language learners acknowledged visual cues in communication through gestures in video (Dahl & Ludvigsen, 2014).

Forth, learners were motivated by listening input presented through technology. Learners were interested in listening to songs or watching movies on the Internet. They enjoyed comparing the meaning of the song by themselves with other people via Song Facts website and checking with lyrics website. Some learners, who usually sang along or repeated after characters' dialogue several times, have improved their listening comprehension because they could match the pronunciation sound with the word correctly. In addition, the repetitive nature of listening passage available on the Internet, helped them improve intonation, vocabulary recognition and listening comprehension (Sokkett, 2013). Besides, the finding from Hong et al. (2012) also showed that most of language learners enjoyed learning with the animated agent. Moreover, half of the students in the experimental group felt more comfortable talking to the animated agents than teachers. They were not only motivated by the animated agent but also increased their confidence. Additionally, the majority of students liked the animated agents to tell L2 stories, utter vocabulary, and converse with them.

4. How should foreign and second language learners interact with instructors when using technology to enhance listening comprehension?

According to the articles review, there are some suggestions for foreign and second language learner-instructor interaction in order to improve listening teaching and learning instruction with technology namely, (1) analyzing learners proficiency before adding listening support, (2) preparing activities for checking information about help options, (3) preparing vocabulary instruction, (4) giving contextual information before playing video input, and (5) *demonstrating the use of learning courseware, learning procedures and monitoring learners progress. The learner-instructor interaction was illustrated as follows:*

First, all learners relied on caption differently. Lower level learners were depended on caption more than higher levels learners (Leveridge & Yang, 2013b). Thus, instructors should analyze learners before making decision whether or not to add listening support.

Second, some learners did not recognize the place of certain help options or did not know the function of some options. They could make worthy use of help options when they had a chance to be familiar with software (Cárdenas-Claros & Gruba, 2013). Therefore, instructors could design activities for checking learners knowledge about help options' function e.g. randomly ask students orally at the beginning

of the class, preparing worksheet (matching function with description) for them or requiring them to complete an explanation manual before accessing material etc.

Third, due to the significance of learners' vocabulary size which is related to their comprehension, learners should have sufficient words in order to gain enough comprehension of listening passage. Furthermore, many nonnative language learners found difficulties noticing unknown vocabulary in speech after hearing or remembering the word and its context. (Van Zeeland, 2014). As a consequence, instructors should prepare teaching vocabulary (Montero Perez et al., 2013).

Forth, in spite of the benefit from images and actions in video input, learners could be misleading. As a result, learners suggested that they should get some ideas about listening passage before playing video clips (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012, 2013). Teachers could support by giving contextual information e.g. introducing main characters, their relationship, and the place of the story/conversation.

Fifth, Gobel & Kano (2013) found that learners rarely enjoyed by practicing listening outside the class via online courseware. They might not realize the purpose of the activity or be confused with learning procedures. Hence, Teachers should demonstrate the use of learning courseware and learning procedures. In addition, while students were practice listening by logging on the system, teachers needed to check student progress and facilitate their learning.

Conclusion

This review categorizes technology and pedagogy types used in foreign and second language learning for enhancing listening comprehension. The findings revealed that caption was the most frequently used technology. The supported reason could be the ease to connect/comprehend the flow of speech with text appearing on screen. Even though listening and reading were associated with messages decoding, reading takes place over space where learners can read back and forth over pages. In contrast, listening takes place over time. Consequently, there are no gaps between words to show when learners were exposed to speech sounds. That's why learners often faced difficulties in recognizing word boundaries or words they know when shown up in the written form (Field, 2008; Goh, 2000; Wilson, 2009). Therefore, caption could fulfill this challenge of spoken characteristics (Leveridge & Yang, 2013a, 2013b; Montero Perez et al., 2013; Winke et al., 2013; Yang & Chang, 2013).

In terms of pedagogy, the majority articles used bottom-up approach which emphasizes the decoding of the smallest units to lead meaning (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012, 2013; de la Fuente, 2012; Matthews & O'Toole, 2013; Montero Perez et al., 2013; Winke et al., 2013; Yang & Chang, 2013). However, listening is not a single skill. It is composed of many sub-skills. Therefore, learners do not need

to use only bottom-up or top-down approaches. This two approaches are important for listeners who tend to use both approaches concurrently (Field, 2008; Nation & Newton, 2009).

Importantly, interactions occur when we apply technology to enhance listening comprehension: learner-technology and learner-instructor. First of all, the learner-technology interaction has empowered individual learner to be in charge of their own learning due to the help of providing audio/video control buttons, listening support, visual aspect, and attracting learners' attention (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012, 2013; Dahl & Ludvigsen, 2014; de la Fuente, 2012; Hong et al., 2012; Leveridge & Yang, 2013b; Sockett, 2013). Secondly, the learner-instructor interaction should be well-prepared by realizing learners proficiency, providing pre-listening activities, and monitoring and facilitating learners during learning process continuity (Cárdenas-Claros & Gruba, 2012, 2013; Gobel & Kano, 2013; Leveridge & Yang, 2013a; Montero Perez et al., 2013; Van Zeeland, 2014).

Therefore, instructors should carefully consider the use of technology and pedagogy types which are appropriate for learners' competence, particularly for strengthening listening comprehension.

Acknowledgements

The authors are thankful to the Thesis Scholarship for Students by the Graduate School, Chulalongkorn University for financial support.

References

- Cárdenas-Claros, M. S. & Gruba, P. A. (2012). Listeners' Interactions with Help Options in CALL. *Computer Assisted Language Learning*. 27(3), 228-245.
- Cárdenas-Claros, M. S. & Gruba, P. A. (2013). Decoding the "CoDe": A Framework for Conceptualizing and Designing Help Options in Computer-Based Second Language Listening. *ReCALL*. 25(02), 250-271.
- Dahl, T. I. & Ludvigsen, S. (2014). How I See What You're Saying: The Role of Gestures in Native and Foreign Language Listening Comprehension. *The Modern Language Journal*. 98(3), 813-833.
- De la Fuente, M. J. (2012). Learners' Attention to Input During Focus on Form Listening Tasks: The Role of Mobile Technology in the Second Language Classroom. *Computer Assisted Language Learning*. 27(3), 261-276.
- Field, J. (2008). *Listening in The Language Classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Flanagan, S. & Shoffner, M. (2013). Teaching With(Out) Technology: Secondary English Teachers and Classroom Technology Use. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*. 13(3), 242 - 261.

- Gobel, P. & Kano, M. (2013). Implementing a Year-Long Reading While Listening Program for Japanese University EFL students. **Computer Assisted Language Learning**, 27(4), 279-293.
- Goh, C. C. M. (2000). A Cognitive Perspective on Language Learners' Listening Comprehension Problems. **System**, 28, 55 - 75.
- Golonka, E. M. ; Bowles, A. R. ; Frank, V. M. ; Richardson, D. L. & Freynik, S. (2012). Technologies for Foreign Language Learning: A Review of Technology Types and Their Effectiveness. **Computer Assisted Language Learning**, 27(1), 70-105.
- Hanson-Smith, E. (2001). Computer-Assisted Language Learning. In R. Carter & D. Nunan (Eds.). **The Cambridge Guide to Teaching English to Speakers of Other Languages**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hasan, A. S. (2000). Learners' Perceptions of Listening Comprehension Problems. **Language, Culture and Curriculum**, 13(2), 137-153.
- Helgesen, M. & Brown, S. (2007). **Practical English Language Teaching: Listening**. New York: McGraw-Hill.
- Hong, Z.-W. ; Chen, Y. L. & Lan, C.-H. (2012). A Courseware to Script Animated Pedagogical Agents in Instructional Material for Elementary Students in English Education. **Computer Assisted Language Learning**, 27(5), 379-394.
- Koning, P. (2012a). Learning Through Online Networking. **The Language Educator**, 7(5), 44 – 48.
- Koning, P. (2012b). Online Videos Connect Students to Language and Culture. **The Language Educator**, 7(6), 40-44.
- Leveridge, A. N. & Yang, J. C. (2013a). Learner Perceptions of Reliance on Captions in EFL Multimedia Listening Comprehension. **Computer Assisted Language Learning**, 27(6), 545-559.
- Leveridge, A. N. & Yang, J. C. (2013b). Testing Learner Reliance on Caption Supports in Second Language Listening Comprehension Multimedia Environments. **ReCALL**, 25(02), 199-214.
- Levy, M. & Hubbard, P. (2005). Why call CALL "CALL"? **Computer Assisted Language Learning**, 18(3), 143-149.
- Lynch, T. (2009). **Teaching Second Language Listening**. Oxford: Oxford University Press.
- Matthews, J. & O'Toole, J. M. (2013). Investigating an Innovative Computer Application to Improve L2 Word Recognition from Speech. **Computer Assisted Language Learning**, 28(4), 1-19.
- Montero Perez, M. ; Peters, E. & Desmet, P. (2013). Is less more? Effectiveness and Perceived Usefulness of Keyword and Full Captioned Video for L2 Listening Comprehension. **ReCALL**, 26(01), 21-43.
- Nation, I. S. P. & Newton, J. (2009). **Teaching ESL/EFL Listening and Speaking**. New York: Routledge.
- Nunan, D. (1997, 3-5 Oct.). **Approaches to Teaching Listening in the Language Classroom**. Paper presented at the Korea TESOL Conference, Kyongju, South Korea.

- O'malley, J. M. ; Chamot, A. U. & Kupper, L. (1988). Listening Comprehension Strategies in Second Language Acquisition. **ELT**. 10(4), 418-437.
- Rost, M. (1991). **Listening in Action: Activities for Developing Listening in Language Teaching**. New York: Prentice Hall.
- Rost, M. (2002). **Teaching and Researching Listening**. Harlow: Pearson Education.
- Sockett, G. (2013). Understanding the Online Informal Learning of English as a Complex Dynamic System: An Emic Approach. **ReCALL**. 25(01), 48-62.
- Stockwell, G. (2012). **Computer-Assisted Language Learning: Diversity in Research and Practice**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ur, P. (1984). **Teaching Listening Comprehension**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Van, Z. H. (2014). Lexical Inferencing in First and Second Language Listening. **The Modern Language Journal**. 98(4), 1006-1021.
- Vandergrift, L. (2007). Recent Developments in Second and Foreign Language Listening Comprehension Research. **Language Teaching**. 40(03), 191.
- Walker, A. & White, G. (2013). **Technology Enhanced Language Learning: Connecting Theory and Practice**. Oxford: Oxford University Press.
- Wang, J. & Liu, W. (2013). English Listening Teaching Method Based on Multimedia. **Informatics and Management Science**. 208, 337-342.
- Wilson, J. J. (2009). **How to Teach Listening**. Essex: Pearson Longman.
- Winke, P. Gass, S. & Sydorenko, T. (2013). Factors Influencing the Use of Captions by Foreign Language Learners: An Eye - Tracking Study. **The Modern Language Journal**. 97(1), 254 - 275.
- Yang, J. C. & Chang, P. (2013). Captions and Reduced Forms Instruction: The Impact on EFL Students' Listening Comprehension. **ReCALL**. 26(01), 44-61.

ความเหลื่อมล้ำทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ :
ภาพสะท้อนจากมุมอื่น และจากมุมเดียวกัน
Financial Inequality of Local Government in Chiang Mai Province:
Vertical and Horizontal Fiscal Imbalance

วลีรัตน์ แสงไชย*,

อาจารย์ ดร., สำนักวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เลขที่ 239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

บทคัดย่อ

ความเหลื่อมล้ำทางการคลังถือเป็นผลมาจากการดำเนินกิจกรรมด้านการบริหารงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผู้เขียนทำการรวบรวมข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553–2557 ทั้งในส่วนของรายรับ และรายจ่าย เพื่อนำข้อมูลนั้นมาประมวลผลหาค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) และการศึกษาดัชนีแบบไธล์ (Theil Entropy Index) ที่สามารถบอกได้ถึงความไม่เท่าเทียมของทุกคนในกลุ่ม และแต่ละกลุ่ม จากนั้นจึงนำไปกำหนดค่าเพื่อการสร้าง Lorenz Curve อันจะนำไปสู่การอธิบายใน 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะแรก ภาพสะท้อนจากมุมมองอื่น อันหมายถึงความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวดิ่ง และลักษณะที่สอง ภาพสะท้อนจากมุมเดียวกัน คือ ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวนอน จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อสังเกตพื้นฐาน พบว่า มีความเหลื่อมล้ำทั้งในด้านรายได้และรายจ่าย โดยเป็นความเหลื่อมล้ำทั้งในลักษณะแนวดิ่ง และแนวนอน ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะสำหรับแผนระยะยาว คือ การขยายฐานภาษีให้ท้องถิ่น นั่นคือ การจัดเก็บภาษีทรัพย์สินที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง อันจะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น และข้อเสนอแนะสำหรับแผนระยะสั้น คือ โดยการแก้ปัญหาช่องว่างทางการคลังหรือความเหลื่อมล้ำในด้านรายได้ โดยการคำนวณหาช่องว่างทางการคลัง ที่บ่งบอกถึงความยากจน ซึ่งจะเป็นวิธีการที่ช่วยเพิ่มงบประมาณแก่พื้นที่ยากจนที่อยู่ต่ำกว่าค่ามัธยฐาน ตามแนวทางสถานการณ์มิชูลิ้น โดยอิงแนวคิด Targeting for the Poor

คำสำคัญ

ความเหลื่อมล้ำ การบริหารงานคลังส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

* ผู้เขียนหลัก
อีเมล: j_waleerat@hotmail.com

Abstract

This paper studies the relation between financial about Local Government Revenue and Local Government Expenditure reporting quality and investment efficiency on a sample of data between 2010 and 2014. Using data for finding Gini Coefficient and Theil entropy Index follow to using data to plot Lorenz Curve. Current Compounding Crisis conditions in Local Government Finance in Chiang Mai Province that have resulted from Vertical fiscal imbalance and Horizontal fiscal imbalance. Suggestions in the long term; Including the following to expand the tax base and in the short term; Including the following to developmental imbalance targeting for the poor and income equality. Have a suggestion for the long-term plan is to expand the tax base, that is, the local property tax to support local governments with revenue increases in Chiang Mai Province, and suggestions for the short-term plan is to solve the problem of fiscal gap or inequality in terms of income. By calculating the fiscal gap indicates poverty, which is a method that enhances the space budget is sufficiently poor that is lower than the median income forecast from simulation in situation by targeting for the poor.

Keywords

Inequality, Local Government Finance Management, Local Government Organization, Chiang Mai Province

บทนำ

ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยถูกฝังรากลึกมาอย่างยาวนานซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในลักษณะที่มีสาเหตุมาจากวิกฤติปัญหาเชิงซ้อน (Current Compounding Crisis) อันได้แก่ ประการแรก ความเหลื่อมล้ำตามธรรมชาติ คือ สาเหตุที่ทำให้คนเรามีความแตกต่างกัน เช่น สถิติปัญญา รูปร่างลักษณะทางกายภาพ ประการที่สอง ความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากการกระทำของผู้อื่น ถือเป็นความเหลื่อมล้ำในลักษณะปัจจัยเสริมที่ทำให้เกิดภาวะการพึ่งพา ภาวะการเอาเปรียบด้วยการกดขี่ข่มเหงผู้อื่น หรือ ลักษณะการปฏิบัติแบบสองมาตรฐาน และประการสุดท้าย ความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากความรู้สึกรู้สียงเปรียบเทียบ เป็นความเหลื่อมล้ำในเชิงโครงสร้าง ความเหลื่อมล้ำทางการกระจายทรัพยากร หรือ ความเหลื่อมล้ำทางโอกาส ซึ่งความเหลื่อมล้ำทั้งสามประการนั้น ต่างเชื่อมโยงและส่งผลซึ่งกันและกัน

ในปัจจุบันประเทศไทยได้ใช้รูปแบบการบริหารแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลมาจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2543 ตามลำดับ รัฐจำเป็นต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถพึ่งตนเองได้โดยการตัดสินใจของท้องถิ่นและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐโดยพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นตนเอง และปรับปรุงระบบการบริหารรายได้ท้องถิ่นโดยพยายามลดการพึ่งพาเงินจากรัฐ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 73 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

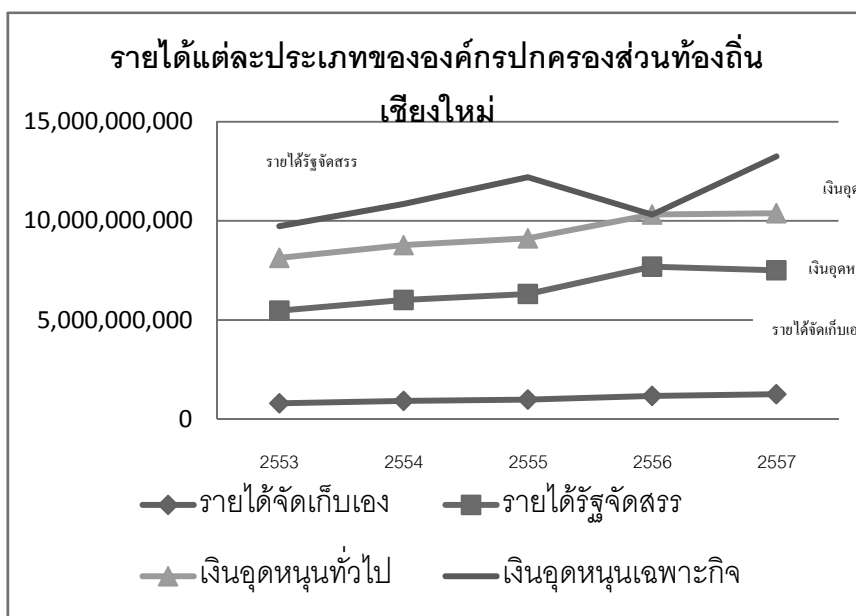
มาตรา 66 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (2537) มาตรา 74-82 เพื่อใช้ในการกำหนดการจัดสรรงบประมาณให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตามลำดับ ภายใต้หลักการให้ความสำคัญกับหลักการของความมีประสิทธิภาพโดยอาศัยแนวคิดที่ว่า การเงินต้องเป็นไปตามภารกิจ รายรับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ควรที่จะอยู่บนฐานของการเป็นปัจจัยการผลิต หรือเป็นการจัดเก็บที่ทำให้เกิดการบิดเบือนของการใช้ทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจ ที่อาจกล่าวได้ว่า อำนาจการหารายได้ควรที่จะกำหนดให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุดให้ได้รับการจัดสรรมากที่สุด (สกันธ์ วรรณวิวัฒนา, 2553, 10-13) ดังนั้น การบริหารงานคลังส่วนท้องถิ่น จึงถือเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างมาก ซึ่งการบริหารงานคลังส่วนท้องถิ่นให้มีศักยภาพได้นั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการลดภาวะความเหลื่อมล้ำที่อาจเกิดขึ้น เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบกลายเป็นปัญหาต่อการบริหารจัดการโดยภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในผลการวิจัยเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการคลังท้องถิ่นและแนวทางการปฏิรูปเงินอุดหนุนของ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ พิชิต รัชตพิบูลภพ ดารุณี มแก้ว และ พิชิตชัย กิ่งพวง (2557, 20) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ Boadway & Shah (2007) ในการจำแนกความเหลื่อมล้ำเป็น 2 ระดับ คือ ระดับแรก ความเหลื่อมล้ำแนวตั้ง หมายถึง ความแตกต่างทางการคลังระหว่างรัฐบาลและหน่วยงานท้องถิ่นซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการจัดสรรรายได้ไม่สมดุลกับด้านการจัดสรรรายจ่าย ซึ่งสะท้อนในคำกล่าวของคนท้องถิ่นที่ระบุว่า “ได้รับการกักตุนเงินแต่เงินไม่ตามมา” ระดับที่สอง คือ ความเหลื่อมล้ำตามแนวนอน หมายถึง ความแตกต่างทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเดียวกันที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน เช่น เทศบาล หรือ อบต. ในภาคเหนือ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดสรรงบประมาณที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกัน เนื่องจากสาเหตุการกระจุกตัวของเศรษฐกิจทำให้ฐานภาษีท้องถิ่นและภาษีที่จัดสรรแตกต่างกันอย่างมาก

ในบทความนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาบริบทพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีขนาดของพื้นที่ใหญ่เป็นลำดับแรกของภาคเหนือครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 20,107 ตารางกิโลเมตร และมีประชากร 1,611,413 คน นับเป็นลำดับ 5 ของประเทศ อีกทั้ง หากจะต้องทำการวิเคราะห์เพื่อหาความเหลื่อมล้ำทางการคลัง จำเป็นต้องหาจังหวัดที่มีจำนวนของเทศบาลตำบล และ อบต. ที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน เพื่อการเปรียบเทียบจะได้ไม่มีความโน้มเอียง รวมถึงควรเป็นพื้นที่ที่มีแนวโน้มของรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาจากข้อจำกัดในการใช้เพื่อหาความเหลื่อมล้ำทางการคลัง จึงพบว่า จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดที่สามารถใช้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม และมีความเป็นรูปธรรม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย อบจ. จำนวน 1 แห่ง เทศบาลนคร จำนวน 1 แห่ง เทศบาลเมือง จำนวน 4 แห่ง เทศบาลตำบล จำนวน 115 แห่ง และ อบต. จำนวน 90 แห่ง ซึ่งผู้เขียนได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยสำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นจึงนำข้อมูลจากสถิติด้านการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ระหว่างปีงบประมาณ 2553-2557 รวมเป็นระยะเวลา 5 ปี มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้เครื่องมือคำนวณดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์จีนี (Gini Coefficient) การประมวลผลข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์เพื่อกำหนดเส้นลอเรนซ์ (Lorenz Curve) และการหาค่าดัชนีไทล์ (Theil Index) (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสถียรธรรม, 2552, 729-731) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน และค้นหาข้อมูลทางวิชาการ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจะได้มีการนำเสนอแนะเชิงนโยบายของการศึกษา

การลดความเหลื่อมล้ำทางการคลังในระดับประเทศมาใช้เป็นแนวทางเพื่อประกอบการหาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และสภาพสังคมของประเทศด้วย

ข้อมูลพื้นฐานทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่

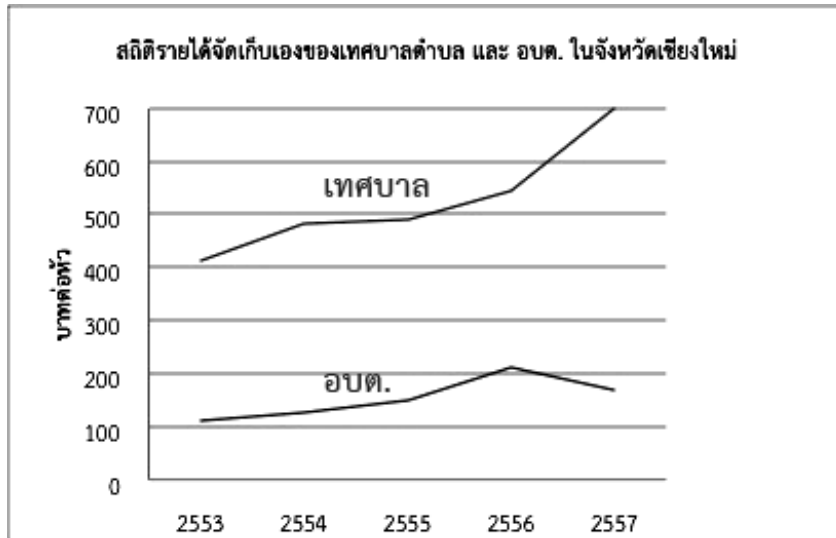
จากการที่ผู้เขียนเก็บรวบรวมข้อมูลทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิของสำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่ในส่วนของการรายได้และรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากนั้นจึงนำข้อมูลมาสร้างเป็นแผนภูมิ เพื่อแสดงการเปรียบเทียบรายได้ในแต่ละประเภท และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการประมวลผลในการสร้างเส้นลอเรนซ์ เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลให้เห็นความชัดเจนในด้านความเหลื่อมล้ำทั้งในแนวดิ่งและแนวนอน โดยเมื่อวิเคราะห์รายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมี รายได้รวม 9,737,781,956 บาท 10,862,437,034 บาท 12,210,223,920 บาท 10,322,406,534 บาท และ 13,258,949,233 บาท ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในปีงบประมาณ 2553 2554 2555 2556 และ 2557 จะเห็นว่าอัตรารายได้รวมในปีงบประมาณ 2556 มีอัตราต่ำที่สุด เมื่อทำการแยกประเภทของรายได้จะเห็นว่า รายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอัตราต่ำที่สุด แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในด้านรายได้ที่รัฐจัดสรรให้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ในปีงบประมาณ 2557 มีอัตราลดลงเล็กน้อย ส่วนด้านรายได้จากเงินอุดหนุนทั่วไปมีอัตราที่ค่อนข้างใกล้เคียงกันในทุกปีงบประมาณ ทั้งนี้ ในส่วนเงินอุดหนุนเฉพาะกิจนั้น มีอัตราเพิ่มขึ้นในทุกปีงบประมาณ รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1: แสดงรายได้แต่ละประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2553-2557

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดใหม่, 2557

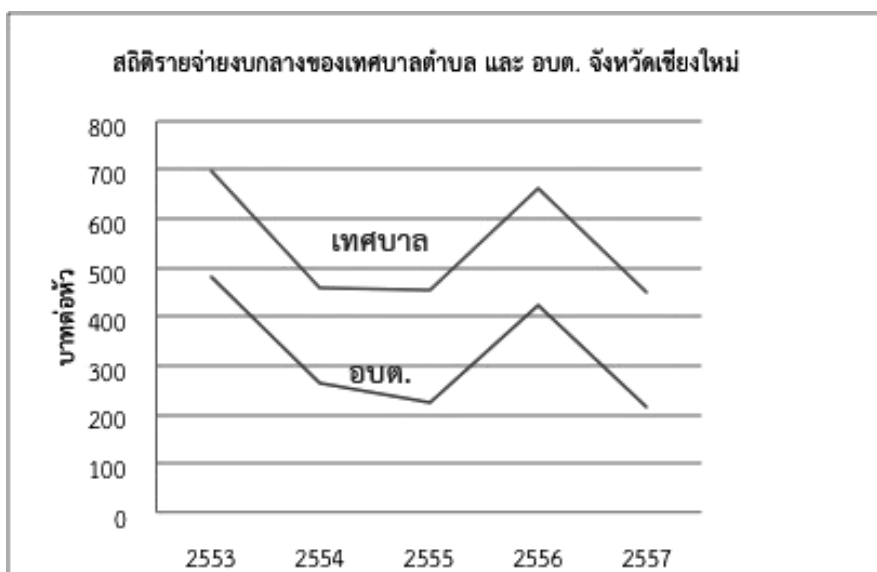
เมื่อพิจารณาเฉพาะในส่วนของการจัดเก็บรายได้ที่ทำการเปรียบเทียบระหว่างเทศบาล กับ อบต. พบข้อสังเกต แผนภูมิที่ 2

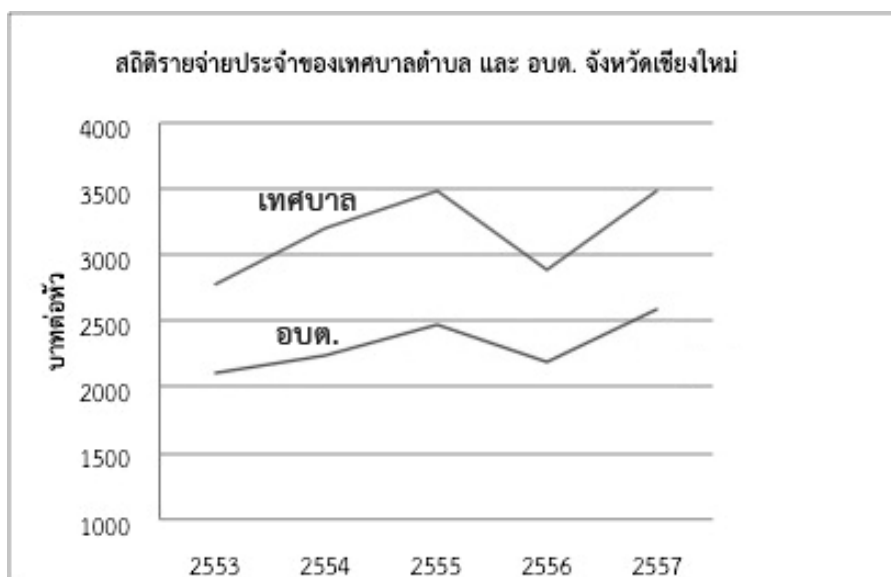
แผนภูมิที่ 2: สถิติรายได้จัดเก็บเองของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดใหม่ 2557

จากข้อมูลรายได้ด้านการจัดเก็บรายได้เองของเทศบาลตำบล และ อบต. จะเห็นได้ว่าค่อนข้างมีความแตกต่างกันมากอย่างเห็นได้ชัด โดยมีความต่างกันถึง 300 บาทต่อหัวในช่วงปีงบประมาณ 2553 และมีความต่างกันกว่า 500 บาทต่อหัวในช่วงปีงบประมาณ 2557 ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำอย่างมากในด้านรายได้ในการจัดเก็บเอง ซึ่งส่งผลในการบริหารจัดการงบประมาณในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันอย่างมาก และจากข้อมูลในหลายปีที่ผ่านมา รายได้ในการจัดเก็บเองของเทศบาลตำบลกลับมีแนวโน้มที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่รายได้ในการจัดเก็บเองของ อบต. กลับมีแนวโน้มลดลง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในส่วนของด้านรายจ่ายงบกลาง จากผลการศึกษาในช่วงปีงบประมาณ 2553-2557 จะเห็นว่า รายจ่ายงบกลางมีความเหลื่อมล้ำกันค่อนข้างสูงตลอด 5 ปีที่ผ่านมาทั้งในส่วนของรายจ่ายงบกลาง และรายจ่ายประจำ แสดงดังแผนภูมิที่ 3 - 4

แผนภูมิที่ 3: สถิติรายจ่ายงบกลางของเทศบาลตำบลและ อบต. ในจังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่, 2557

แผนภูมิที่ 4: สถิติรายจ่ายประจำของเทศบาลตำบล และ อบต. ในจังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่, 2557

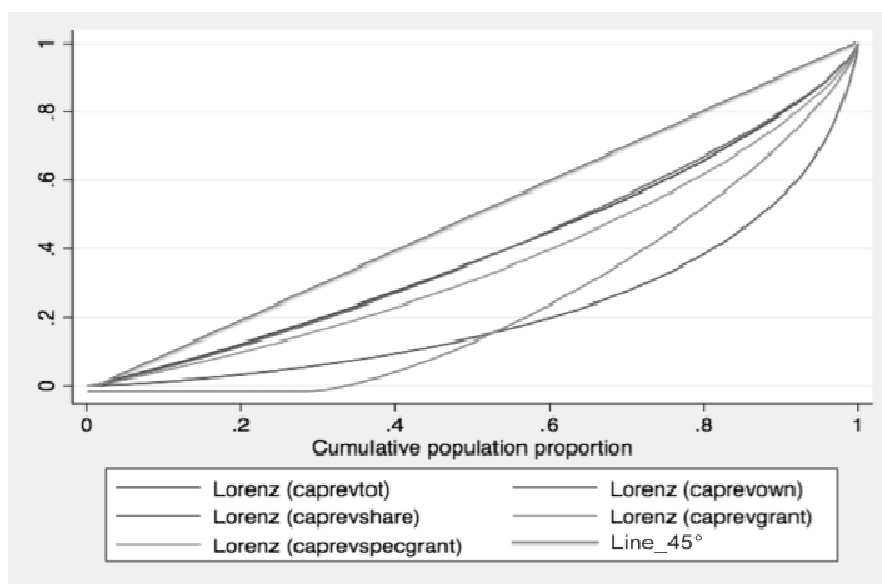
จากแผนภูมิที่ 3 เทศบาลตำบลมีอัตราการจ่ายงบกลาง มากกว่า อบต. ซึ่งมีความต่างถึง 200 บาทต่อหัว ซึ่งเกิดความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายอย่างมาก เนื่องจากชุมชนเมืองมีความต้องการสูงกว่าชนบทจึงมีอัตราการจ่ายที่สูงกว่า อบต. และด้วยเหตุผลที่ว่ารายได้ ของเทศบาลตำบลมีสูงกว่า อบต. จึงเป็นเหตุให้อัตราการจ่ายของเทศบาลตำบลมีสูงกว่า อบต. ในขณะที่ด้านรายจ่ายประจำ จากแผนภูมิที่ 4 พบว่า ในช่วงปีงบประมาณ 2553-2557 จะเห็นว่า รายจ่ายประจำมีความเหลื่อมล้ำกันค่อนข้างสูงตลอด 5 ปีที่ผ่านมา โดยเทศบาลตำบลมีอัตราการจ่าย มากกว่า อบต. ซึ่งมีความต่างถึง 900 บาทต่อหัว ซึ่งเกิดความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายอย่างมาก เนื่องจากเทศบาลตำบลเป็นหน่วยงานในระดับสูงกว่า อบต. จึงอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้รายจ่ายประจำของเทศบาลตำบล จึงมีอัตราที่สูงกว่า ทั้งด้านเงินเดือนและอุปกรณ์ต่างๆ

ดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่

ภาพสะท้อนจากมุมอื่น: ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวคิด

การพิจารณาในส่วนของเทศบาลตำบล อบต. และ อบจ. ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวคิด ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำจากภาพสะท้อนมุมอื่นที่แสดงภาพความแตกต่างในระดับเทศบาลตำบลและ อบต. โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) ซึ่งมีค่าระหว่าง 0-1 โดย 0 = เท่าเทียม 1 = ไม่เท่าเทียมกันมากที่สุด โดยค่า 0.0 - 0.3 หมายถึง มีการกระจายรายได้ได้ดี หรือค่อนข้างดี ค่าดัชนี 0.4 - 0.5 หมายถึง เกิดความเหลื่อมล้ำ และค่าดัชนีเกินกว่า 0.5 ถือว่า เกิดความเหลื่อมล้ำมาก และการศึกษาดัชนีแบบไธล์ (Theil Entropy Index) ที่สามารถบอกได้ถึงความไม่เท่าเทียม ของทุกคนในกลุ่ม และแต่ละกลุ่ม โดยดัชนีแบบไธล์ นั้น ไม่มีค่ามาตรฐานที่แน่นอนยิ่งค่าสูง แสดงถึง ความไม่เท่าเทียมกันสูง แต่หากไม่มีความไม่เท่าเทียมกันเลย = 0 ซึ่งจากการวิเคราะห์ดัชนีทั้ง 2 แบบ ทั้งนี้ ได้นำข้อมูลของสำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงปีงบประมาณ 2553 - 2557 นั้น มาดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Stata ประมวลผลได้ยืนยันว่าการจัดเก็บรายได้เองต่อหัว มีความเหลื่อมล้ำสูงที่สุด แสดงผลโดยนำเสนอในรูปเส้นลอเรนซ์

จากผลการศึกษาในระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553 - 2557 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยรวมพบว่า สัมประสิทธิ์จีนิ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.61 และ ดัชนีแบบไธล์นั้นมีอัตราที่สูงอย่างมาก แม้ในช่วงปีงบประมาณ 2555 - 2556 จะมีอัตราลดลงแต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ดัชนีแบบไธล์กลับพุ่งขึ้นสูงที่สุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา โดยจากผลการศึกษาดัชนีแบบไธล์มีอัตรา เฉลี่ยกว่า 1.65 ในส่วนความเหลื่อมล้ำรองลงมา คือ เงินอุดหนุนเฉพาะกิจซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิ เฉลี่ยเท่ากับ 0.51 ซึ่งถือว่า มีอัตราที่สูงและดัชนีแบบไธล์เฉลี่ยเท่ากับ 0.20 ลำดับต่อมาพบความเหลื่อมล้ำของเงินอุดหนุนทั่วไปต่อหัว และเงินที่รัฐจัดสรรต่อหัว โดยมี สัมประสิทธิ์จีนิ เฉลี่ยเท่ากับ 0.25 และ 0.22 ตามลำดับ และ ดัชนีแบบไธล์เฉลี่ยเท่ากับ 0.14 และ 0.11 ตามลำดับ ซึ่งหมายถึงมีการกระจายรายได้ด้านเงินอุดหนุนทั่วไปต่อหัวและเงินที่รัฐจัดสรรต่อหัวมีการกระจายรายได้ค่อนข้างดี โดยจากสถิติรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีงบประมาณ 2553 - 2557 ซึ่งสามารถนำข้อมูลมาแสดงเชิงประจักษ์โดยใช้เส้นลอเรนซ์แสดง เป็นรูปภาพแกนตั้ง หมายถึงสัดส่วนรายได้ และแกนนอน หมายถึง สัดส่วนประชากรซึ่งตามหลักอุดมคติ รายได้จะเท่าเทียมกันเมื่อเป็นเส้นทแยงมุมหรือ 45 องศา แต่ในสภาพความเป็นจริงมีการกระจุกตัว ของรายได้ทำให้เกิดเส้นโค้ง ดังแผนภูมิที่ 5

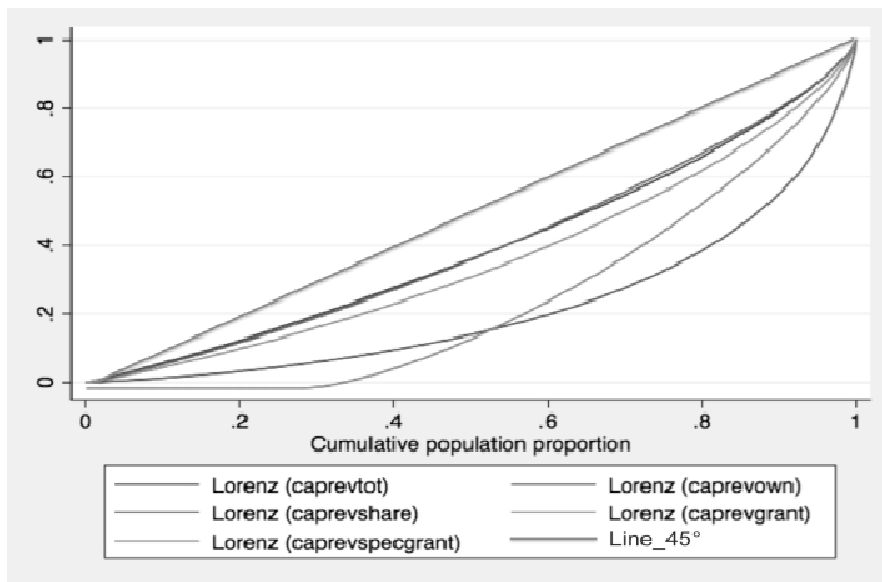
แผนภูมิที่ 5: เส้นลอเรนซ์แสดงรายได้เทศบาล และอบต. จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2553-2557

หมายเหตุ 1 : caprevtot = รายได้รวมต่อหัว caprevown = รายได้จัดเก็บเองต่อหัว
caprevshare = รายได้รัฐจัดสรรให้ต่อหัว caprevgrant = รายได้เงินอุดหนุนทั่วไป
และ caprevspecgrant = รายได้จากเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

หมายเหตุ 2 : ผู้เขียนดำเนินการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการสร้างเส้นลอเรนซ์

สะท้อนจากมุมเดียวกัน: ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวนอน

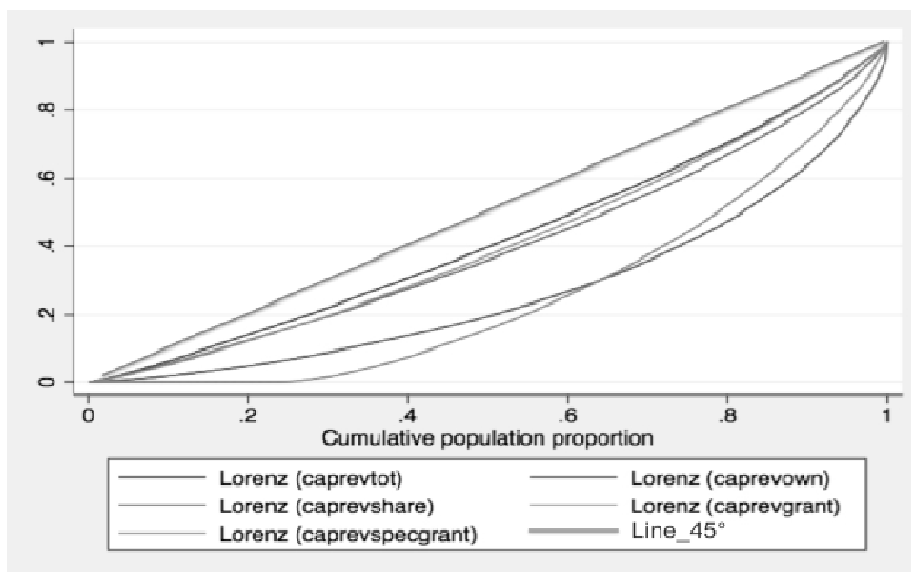
ดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ได้แสดงถึง ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวนอน ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำที่เป็นภาพสะท้อนจากมุมเดียวกัน คือ การพิจารณาในระดับเทศบาลตำบล พบว่า การจัดเก็บรายได้เองต่อหัว มีความเหลื่อมล้ำสูงที่สุด จากผลการศึกษาในระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553-2557 ทั้งนี้ ได้นำข้อมูลของสำนักงานสถิติจังหวัด ในช่วงปี พ.ศ. 2553 – 2557 นั้น มาดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Stata เพื่อประมวลผล พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์จีไน มีแนวโน้มคงที่ในระดับสูง โดยรวมแล้วดัชนีจีไน เฉลี่ยเท่ากับ 0.57 และ ดัชนีแบบไทล์นั้น มีอัตราที่สูงอย่างมากในปี งบประมาณ 2556 โดยในปีงบประมาณ 2557 ลดลงอย่างมาก โดยผลการศึกษาดัชนีแบบไทล์ มีอัตราเฉลี่ยกว่า 1.14 ลำดับต่อมา คือ ความเหลื่อมล้ำด้านเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีไน เฉลี่ยเท่ากับ 0.52 ซึ่งถือว่า มีอัตราที่สูง และดัชนีแบบไทล์เฉลี่ยเท่ากับ 0.20 และลำดับสาม คือ ความเหลื่อมล้ำด้านเงินอุดหนุนทั่วไปต่อหัว และเงินที่รัฐจัดสรรต่อหัวโดยมีสัมประสิทธิ์จีไน เฉลี่ยเท่ากับ 0.28 และ 0.21 ตามลำดับ และ ดัชนีแบบไทล์ดัชนีสลับกัน คือ รายได้ของรัฐจัดสรร มีค่าดัชนีเฉลี่ยมากกว่าเงินอุดหนุนทั่วไปเฉลี่ยเท่ากับ 0.19 และ 0.11 ตามลำดับ ซึ่งหมายถึงมีการกระจาย รายได้ด้านเงินอุดหนุนทั่วไปต่อหัวและเงินที่รัฐจัดสรรต่อหัวมีการกระจาย รายได้ค่อนข้างดี โดยจากข้อมูลสถิติรายได้เทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ปีงบประมาณ 2553-2557 ผู้ศึกษาสามารถนำข้อมูล มาแสดงเชิงประจักษ์โดยใช้เส้นลอเรนซ์แสดงเป็นรูปภาพได้ดังแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6: เส้นลอเรนซ์แสดงรายได้เทศบาลตำบลจังหวัดเชียงใหม่ปีงบประมาณ 2553-2557

หมายเหตุ : ผู้เขียนดำเนินการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการสร้างเส้นลอเรนซ์

ดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของ อบต. ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แสดงถึง ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวนอน ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำในระดับ อบต. เอง โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Stata ประมวลผลได้ยืนยันว่าการจัดเก็บรายได้เองต่อหัวมีความเหลื่อมล้ำสูงที่สุด จากผล การศึกษาในระยะ 5 ปี นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553 - 2557 สัมประสิทธิ์จีนี้มีแนวโน้มคงที่ในระดับสูง โดยรวมแล้ว สัมประสิทธิ์จีนี้ เฉลี่ยเท่ากับ 0.48 และดัชนีแบบไทล์นั้น มีอัตราที่สูงอย่างมากในปีงบประมาณ 2556-2557 ลดลงอย่างมาก โดยผลการศึกษาดัชนีแบบไทล์มีอัตราเฉลี่ยกว่า 1.01 ลำดับรองลงมา คือ ความเหลื่อมล้ำด้านเงินอุดหนุนเฉพาะกิจซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนี้ เฉลี่ยเท่ากับ 0.47 ซึ่งถือว่า มีอัตราที่สูง และดัชนีแบบไทล์เฉลี่ยเท่ากับ 0.21 และลำดับต่อมา คือ ความเหลื่อมล้ำด้านเงินที่รัฐจัดสรรต่อหัว และเงินอุดหนุนทั่วไปต่อหัว โดยมีสัมประสิทธิ์จีนี้ เฉลี่ยเท่ากับ 0.21 และ 0.18 ตามลำดับ และ ดัชนีแบบไทล์ดัชนีเฉลี่ยเท่ากับ 0.06 และ 0.09 ตามลำดับ ซึ่งหมายถึง มีการกระจายรายได้ด้านเงินที่รัฐจัดสรรต่อหัวและเงินอุดหนุนทั่วไปต่อหัวและมีการกระจายรายได้ค่อนข้างดี โดยจากข้อมูลสถิติรายได้เทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553-2557 สามารถนำข้อมูลมาแสดงเชิงประจักษ์โดยการใช้เส้นลอเรนซ์แสดง ดังแผนภูมิที่ 7

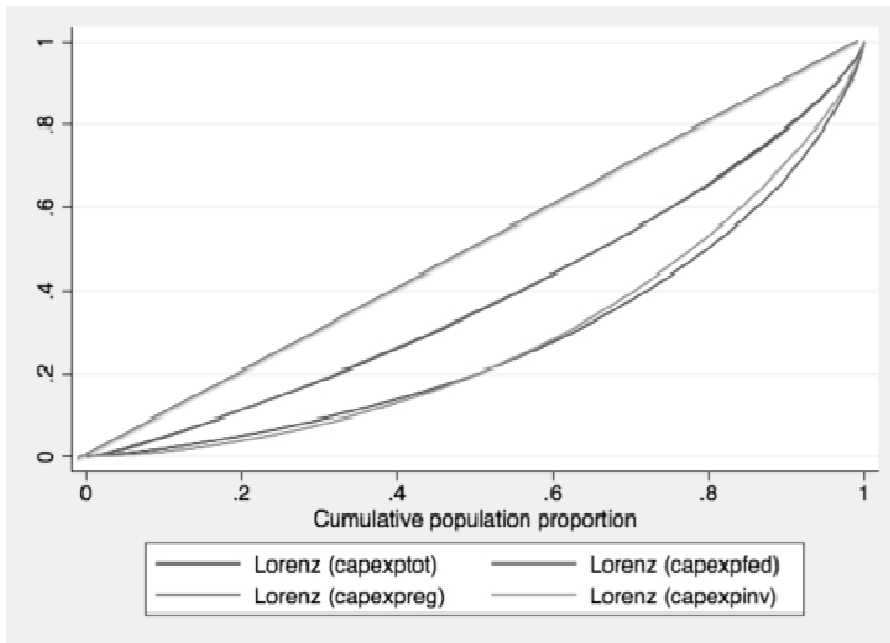

แผนภูมิที่ 7: เส้นลอเรนซ์แสดงรายได้ อบต.จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2553 - 2557
หมายเหตุ: ผู้เขียนดำเนินการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการสร้างเส้นลอเรนซ์

ดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาพสะท้อนจากมุมอื่น: ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวดิ่ง

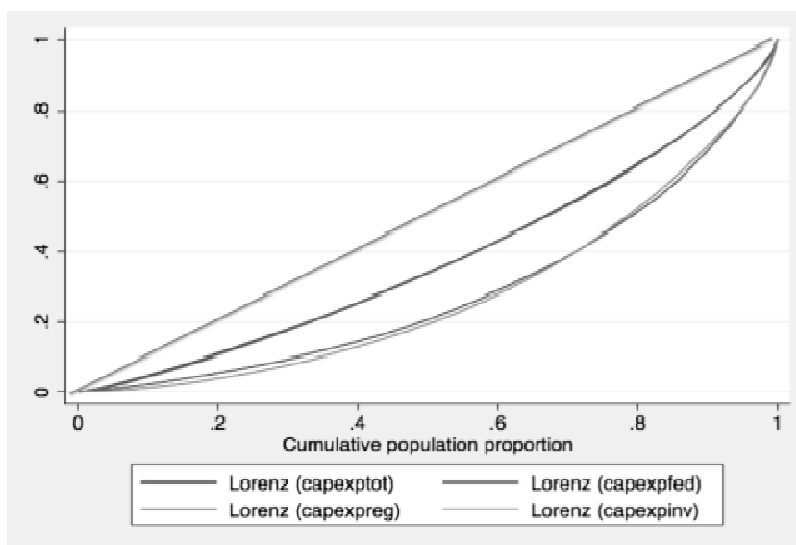
ในส่วนของดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายของเทศบาลตำบลและ อบต.จังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553-2557 ได้แสดงถึงความเหลื่อมล้ำทางการคลัง ที่เกิดขึ้นในแนวดิ่ง ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำจากภาพสะท้อนในมุมอื่นที่สะท้อนจากองค์กรที่แตกต่างกันในระดับเทศบาลตำบลและ อบต. โดยการคำนวณสัมประสิทธิ์จีนิ Gini Coefficient พบว่า รายจ่ายงบกลางต่อหัวมีความเหลื่อมล้ำสูงที่สุด จากผลการศึกษาในระยะเวลาย้อนหลัง 5 ปี สัมประสิทธิ์จีนิ มีช่วงการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 0.3-0.5 สลับปีกัน แต่โดยรวมแล้วสัมประสิทธิ์จีนิ ยังคงมีความเหลื่อมล้ำ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 0.44 และดัชนีแบบไทล์นั้นมีอัตราที่สูงอย่างมากในปีงบประมาณ 2555 และปีงบประมาณ 2557 ส่วนปีอื่นๆ อยู่ในอัตราที่ต่ำโดยผลการศึกษาดัชนีแบบไทล์ มีอัตราเฉลี่ยเท่ากับ 0.47 ความเหลื่อมล้ำลำดับรองลงมา คือ รายจ่ายลงทุนต่อหัว ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิ เฉลี่ยเท่ากับ 0.43 ที่แสดงว่าเกิดความเหลื่อมล้ำ และดัชนีแบบไทล์เฉลี่ยเท่ากับ 0.37 ลำดับต่อมา คือ ความเหลื่อมล้ำของรายจ่ายประจำต่อหัว โดยมีสัมประสิทธิ์จีนิ เฉลี่ยเท่ากับ 0.23 และ ดัชนีแบบไทล์ 0.13 ซึ่งหมายถึง รายจ่ายด้านรายจ่ายประจำต่อหัวมีการกระจายรายจ่ายค่อนข้างดีโดยจากข้อมูลสถิติรายจ่ายของเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ปีงบประมาณ 2553-2557 สามารถนำข้อมูลมาแสดงเชิงประจักษ์โดยการใช้เส้นลอเรนซ์ โดยแกนตั้ง หมายถึง สัดส่วนรายจ่าย และแกนนอน หมายถึง สัดส่วนประชากรซึ่งตามหลักอุดมคติรายจ่ายจะเท่าเทียมกันเมื่อเป็นเส้นทแยง หรือ 45 องศา แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้วจะเห็นได้ว่าการกระจุกตัวของรายจ่ายทำให้เกิดเส้นโค้ง ซึ่งสามารถแสดง ดังแผนภูมิที่ 8

- แผนภูมิที่ 8 : เส้นลอเรนซ์แสดงรายจ่ายเทศบาลและอบต.จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2553-2557
- หมายเหตุ 1 : capexptot = รายจ่ายรวมต่อหัว capexpfed = รายจ่ายงบกลางต่อหัว และ capexreg = รายจ่ายประจำต่อหัว
- หมายเหตุ 2 : ผู้เขียนดำเนินการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการสร้างเส้นลอเรนซ์

สะท้อนจากมุมเดียวกัน: ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวนอน

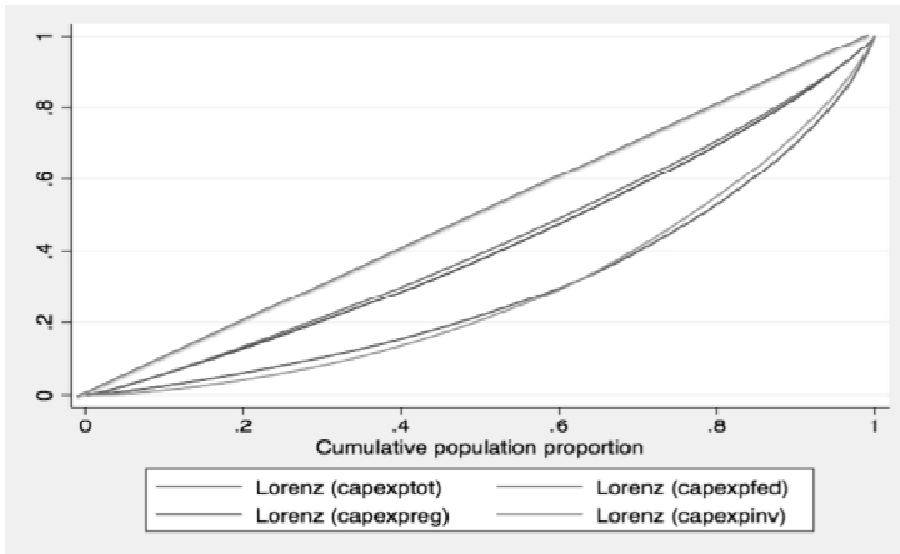
ดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายของเทศบาลตำบลจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553-2557 ได้แสดงถึง ความเหลื่อมล้ำทางการคลังที่เกิดขึ้นใน แนวนอนซึ่งมีความเหลื่อมล้ำในระดับเทศบาล ตำบลเองโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปประมวลผลยืนยันว่า รายจ่ายลงทุนมีความเหลื่อมล้ำสูงที่สุด จาก ผลการศึกษาในระยะเวลาย้อนหลัง 5 ปี สัมประสิทธิ์จีนิ มีช่วงการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 0.3-0.4 สลับปี แต่โดยรวมแล้ว สัมประสิทธิ์จีนิ ยังคงมีความเหลื่อมล้ำ โดยรวมแล้วสัมประสิทธิ์จีนิ เฉลี่ยเท่ากับ 0.43 และดัชนีแบบโทลันน์มีอัตรา ที่สูงอย่างมากในปีงบประมาณ 2555 และปีงบประมาณ 2557 ส่วนปีอื่นๆ อยู่ในอัตราที่ต่ำ โดยผลการศึกษาดัชนี แบบโทลันน์มีอัตราเฉลี่ย เท่ากับ 0.41 ลำดับสอง คือ ความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายลงทุนต่อหัว ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิ เฉลี่ยเท่ากับ 0.43 ที่แสดงว่า เกิดความเหลื่อมล้ำ และดัชนีแบบโทลันน์เฉลี่ยเท่ากับ 0.43 ซึ่งมากกว่าดัชนีแบบโทลันน์ ของ รายจ่ายลงทุน และลำดับสาม คือ ความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายประจำต่อหัว โดยมีสัมประสิทธิ์จีนิ เฉลี่ยเท่ากับ 0.25 และ ดัชนีแบบโทลันน์ 0.15 ซึ่งหมายถึงรายจ่ายด้านรายจ่ายประจำต่อหัวมีการกระจายรายจ่ายค่อนข้างดี โดยจากข้อมูลสถิติรายจ่ายของเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ปีงบประมาณ 2553-2557 สามารถนำข้อมูลมาแสดง เติ่งประจักษ์ โดยการใช้เส้นลอเรนซ์แสดงดังแผนภูมิที่ 9

แผนภูมิที่ 9: เส้นลอเรนซ์แสดงรายจ่ายเทศบาล จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2553-2557

หมายเหตุ : ผู้เขียนดำเนินการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการสร้างเส้นลอเรนซ์

ดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายของ อบต. ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553 - 2557 ได้แสดงถึงความเหลื่อมล้ำทางการคลังที่เกิดขึ้นในแนวนอน ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำในระดับ อบต. เอง โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Stata ประมวลผลยืนยันว่า รายจ่ายลงทุนมีความเหลื่อมล้ำสูงที่สุด จากผลการศึกษา ในระยะ เวลายุ่นหลัง 5 ปี สัมประสิทธิ์จีไน มีช่วงการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 0.3-0.4 แต่โดยรวมแล้วสัมประสิทธิ์จีไน ยังคงมีความเหลื่อมล้ำโดยรวมเฉลี่ย เท่ากับ 0.42 และโดยผลการศึกษาดัชนีแบบไทล์มีอัตราเฉลี่ยเท่ากับ 0.31 ลำดับ สองคือ ด้านรายจ่ายงบกลาง ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีไน เฉลี่ยเท่ากับ 0.41 ที่แสดง ว่าเกิดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งค่อนข้าง ใกล้เคียงกับ รายจ่ายลงทุน และดัชนีแบบไทล์เฉลี่ยเท่ากับ 0.40 ซึ่ง มากกว่าดัชนีแบบไทล์ของรายจ่ายลงทุน และ ลำดับสาม คือ ด้านรายจ่ายประจำต่อหัว โดยมีสัมประสิทธิ์จีไน เฉลี่ยเท่ากับ 0.16 และ ดัชนีแบบไทล์ 0.05 ซึ่งหมายถึง รายจ่ายด้านรายจ่ายประจำต่อหัวมีการกระจายรายจ่ายค่อนข้างดีมาก โดยจากข้อมูลสถิติรายจ่ายของเทศบาล ในจังหวัดเชียงใหม่ปีงบประมาณ 2553-2557 สามารถนำข้อมูลมาแสดงเชิงประจักษ์โดยการใช้เส้นลอเรนซ์แสดง ดังแผนภูมิที่ 10

แผนภูมิที่ 10: เส้นลอเรนซ์แสดงรายจ่ายของอบต.จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2553-2557

หมายเหตุ : ผู้เขียนดำเนินการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการสร้างเส้นลอเรนซ์

สรุป

แนวทางเพื่อกำหนดนโยบายการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้สามารถลดช่องว่างทางการคลังและลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นโดยสามารถแบ่งเป็น 2 ข้อ โดยข้อเสนอนี้แรก จะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการวางแผนในระยะยาว และข้อเสนอนี้ที่สอง จะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการวางแผนในระยะสั้นภายใน 1 - 3 ปี ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

ข้อเสนอนี้แรก การขยายฐานภาษีให้ท้องถิ่นคือภาษีทรัพย์สินซึ่งการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างจะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น ด้วยเหตุผลว่าประชาชนที่เป็นเจ้าของที่ดินและที่อยู่อาศัยจะต้องทำการเสียภาษีซึ่งจะส่งผลให้ฐานภาษีขยายกว้างขึ้น การบริหารงานคลังของท้องถิ่น จะสามารถจัดเก็บภาษีได้มากขึ้น ย่อมส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และยังเป็นการลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน และถือได้ว่าเป็นการเพิ่มอำนาจและอิสระทางการคลังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บรายได้เอง ซึ่งจะทำให้การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งมากขึ้น และเมื่อพิจารณาในด้านประชาชนในพื้นที่ที่จะต้องจ่ายภาษีโดยตรงให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเกิดการตื่นตัวในการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ในการตรวจสอบว่า หน่วยงานในท้องถิ่นของตนเองนั้นได้นำเงินภาษีไปทำอะไร มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่หรือไม่ และในด้านผู้บริหารท้องถิ่นเองย่อมจะเกิดการตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อประชาชนมากขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะที่สอง วิธีการในการแก้ปัญหาช่องว่างทางการคลังหรือความเหลื่อมล้ำในด้านรายได้ที่เกิดขึ้นนั้น จะมีวิธีการคือการคำนวณช่องว่างทางการคลัง ที่บ่งบอกถึงความยากจน ซึ่งจะเป็นวิธีการที่ช่วยเพิ่มงบประมาณแก่พื้นที่ยากจนที่อยู่ต่ำกว่าค่ามัธยฐานมาใช้เพื่อเป็นข้อมูลในการคำนวณ ตามการศึกษาของดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ พิชิต รัชตพิบูลภพ ดารุณี พุ่มแก้ว และ พิชิตชัย กิ่งพวง (2557, 139) ที่เสนอสถานการณ์หนี้มูลหนี้ โดยอิงแนวคิด Targeting for the Poor และนโยบายลดช่องว่างทางการคลัง โดยการกำหนดค่ามัธยฐาน (Median Income) เป็นรายได้ขั้นต่ำที่ทุกเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบลควรจะได้รับ ซึ่งผู้เขียนบทความวิชาการได้นำมาประยุกต์ใช้กับข้อมูลในปีงบประมาณ 2557 ในการคำนวณช่องว่างทางการคลัง พบว่า ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลกว่า 60 แห่งมีรายได้รวมต่ำกว่ามาตรฐานโดยเฉลี่ย 733.94 บาทต่อคน ควรมีการให้เงินอุดหนุนเพื่อปิดช่องว่างทางการคลัง โดยใช้ ช่องว่างทางการคลัง $\times$ จำนวนประชากร พบว่า ต้องใช้เงินอุดหนุนจำนวน 439.8 ล้านบาท ในส่วนของเทศบาลกว่า 60 แห่งมีรายได้รวมต่ำกว่ามาตรฐานโดยเฉลี่ย 667.03 บาทต่อคน ควรมีการให้เงินอุดหนุนเพื่อปิดช่องว่างทางการคลังโดยใช้ ช่องว่างทางการคลัง $\times$ จำนวนประชากร พบว่า ต้องใช้เงินอุดหนุนจำนวน 300.8 ล้านบาท

ผลจากการที่ผู้เขียนได้เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงปีงบประมาณ 2553 – 2557 นั้น พบว่า เมื่อรวมเงินอุดหนุนที่จะต้องมีการปิดช่องว่างทางการคลัง รวม 740.6 ล้านบาท (ข้อมูลปีงบประมาณ 2557) และพบข้อสังเกตในหลายประการ โดยเฉพาะเมื่อได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางการคลังแล้ว เห็นควรที่จะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของความพึงพอใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อการให้บริการสาธารณะ เพื่อหาข้อมูลที่อาจยืนยันแย้ง หรือข้อมูลที่สอดคล้องต่อการอธิบายภาพความเหลื่อมล้ำได้อย่างชัดเจนเพิ่มมากขึ้น โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการศึกษาในเชิงระเบียบวิธีวิจัยอันจะนำไปสู่ผลของการนำไปปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องทั้งในมุมเดียวกันและจากมุมอื่น

เอกสารอ้างอิง

- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม (2552) การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจายได้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2553). การคลังท้องถิ่น: รวมบทความวิจัยเพื่อเพิ่มพลังให้ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : พี.เอ.ลีฟวิ่ง.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, พิชิต รัชตพิบูลภพ, ดารุณี พุ่มแก้ว และ พิชิตชัย กิ่งพวง. (2557) การคลังท้องถิ่น การขยายฐานรายได้และลดความเหลื่อมล้ำ. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิ่ง
- สกนธ์ รัษฎาพัฒนา. (2553). การกระจายอำนาจการคลังสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: แนวคิดและการปฏิบัติ กรณีศึกษาประเทศไทย กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่. (2557). รายงานผลของรายได้-รายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ประจำปีงบประมาณ 2553 – 2557. [เอกสารอัดสำเนา].
- Boadway, R. W. & Shah, A. (2007). Intergovernmental Fiscal Transfers: Principles and Practices. Washington, D. C.: World Bank.

โลกทัศน์ของชาวไทลื้อที่สะท้อนจากคำประสมที่มีคำว่า ‘หัว’ ในภาษาไทลื้อ Tai Lue Worldview Reected from the Compound Words Containing ‘Head’ in Tai Lue Language

ศราวุธ หล่อดี^{1*}

¹อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
เลขที่ 19 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโลกทัศน์ของชาวไทลื้อที่สะท้อนจากคำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทลื้อ จำนวน 106 คำ ตามแนวคิดสมมติฐานซาเพียร์-วอร์ฟ ผลการศึกษาพบว่า คำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทลื้อ สะท้อนโลกทัศน์ของชาวไทลื้อ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแรก โลกทัศน์ด้านความเชื่อ ศาสนา และประเพณี ชาวไทลื้อ มีความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ ฤกษ์ยาม และทิศ อีกทั้งยังปฏิบัติตามข้อกำหนดในประเพณี 15 หรือประเพณี 15 ประการ เพื่อเป็นการสืบทอดพุทธศาสนาและประเพณี ด้านที่สอง โลกทัศน์ด้านชนชั้นและการปกครอง ชาวไทลื้อ แบ่งกลุ่มคนออกเป็น 2 ชนชั้น คือ ชนชั้นปกครอง และชนชั้นถูกปกครอง นอกจากนี้ยังมีการปกครองเป็นระดับ จากหน่วยที่มีขนาดใหญ่ไปหาหน่วยที่มีขนาดเล็ก คือ พันนา เมือง ตำบล และหมู่บ้าน ตามลำดับ และด้านที่สาม โลกทัศน์ด้านวิถีชีวิต ประกอบด้วย การตั้งถิ่นฐาน การแต่งกาย พิธีท้องถิ่น การคมนาคม และการประกอบอาชีพ ของชาวไทลื้อ

คำสำคัญ

โลกทัศน์ ชาวไทลื้อ คำประสม หัว ภาษาไทลื้อ

Abstract

This article aims to study the worldview of Tai Lue people from 106 compound words containing the word, ‘head’ based on Sapir-Whorf Hypothesis. The results showed that the compound words containing the word, ‘head’ in Tai Lue language reflected three perspectives of Tai Lue’s worldview. These were, firstly, the worldview of religious and culture. Tai Lue people believed in superstition, time and

* ผู้เขียนหลัก

อีเมล: sarawut_thaiup@hotmail.com

directions. Also they followed 15 cultures in order to pass on Buddhism and its culture. Secondly, the worldview of people's class and ruling, Tai Lue people divided them into two classes: ruler and ruled. Besides, there was the level of classes ranging from the bigger to the smaller unit as panna, city, tambol and village, respectively. Thirdly, the worldview of ways of life it comprised of establishment, dressing, local plant, transportation and working.

Keywords

Worldview, Tai Lue People, Compound Words, Head, Tai Lue Language

บทนำ

ภาษาไทยถือเป็นภาษาตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ใช้สื่อสารกันอยู่ในสิบสองปันนา มณฑล ยูนนาน ประเทศจีน รัฐฉานของประเทศพม่า ภาคเหนือของประเทศไทย ประเทศเวียดนาม และภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน และพะเยา

ภาษาไทยมีคำประสมเช่นเดียวกับภาษาตระกูลไทอื่น ๆ ดังเห็นได้จากงานวิจัยเรื่อง คำประสมที่มีคำว่า “หัว” ในภาษาไทยของ ศราวุธ หล่อดี (2556) ที่เก็บรวบรวมข้อมูลคำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทยจากเอกสารอักษรไทย ซึ่งเป็นเอกสารจากสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีน พบคำประสม ที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทยจำนวน 106 คำ เมื่อพิจารณาคำประสมดังกล่าวพบว่า มีคำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทยทั้งคำ หรือมีคำใดคำหนึ่งที่ประกอบอยู่ในคำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทย สามารถสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของชาวไทยได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

“...จึงได้พร้อมกันห้างเครื่องดอกไม้ธูปเทียนต่าง ๆ เข้าไปสั้มาคารวะดำหัวเจ้าเมือง แลแห่แห่นพ่นคำเจ้าเมือง เข้าพรรษา ออกพรรษา”

ตัวอย่างที่ 2

“ยามนั้นการศึกหากขึ้นมาเครือเจ้าเมืองแซ่บัดเอาข้าหัวเถื่อนลงแถมกำลังอยู่ใจๆ”

จากตัวอย่างที่ 1 คำประสม “ดำหัว” /dam⁴ ho:⁴/ สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ด้านประเพณีของชาวไทยที่มีอายุน้อยแสดงความเคารพต่อผู้อาวุโสหรือผู้มีพระคุณ ซึ่งการดำหัวของชาวไทยนิยมทำในวันขึ้นปีใหม่ วันเข้าพรรษา หรือวันออกพรรษา สำหรับตัวอย่างที่ 2 คำว่า “ข้า” ที่ประกอบอยู่ในคำประสม “ข้าหัวเถื่อน” /xa:⁵ ho:⁴ tho:n⁶/ สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ด้านชนชั้นของชาวไทย กล่าวคือ ชาวไทย ถือว่า ข้า หรือชาวเขาทุกเผ่าเป็นทาสรับใช้หรือข้าที่ถูกรบครอง จึงเรียกกลุ่มคนเหล่านี้ว่า ข้า เช่น ข้าก้อ ข้ามุขอ เป็นต้น อนึ่ง ข้า ไม่ได้เป็นชื่อของกลุ่มคนใดโดยเฉพาะ หากเป็นชื่อที่เรียกตามสถานภาพทางสังคม และใช้เรียกกลุ่มคนได้หลายเผ่าที่ไม่ใช่ไทย

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทยทั้งคำ หรือคำใดคำหนึ่งที่ประกอบอยู่ในคำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทย ถือว่าเป็นภาษาที่สามารถสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ด้านประเพณี และโลกทัศน์ด้านชนชั้นของชาวไทยได้อย่างชัดเจน อีกทั้งทำให้ทราบความคิด และการมองโลกรอบตัวของชาวไทยได้อีกด้วย การศึกษาโลกทัศน์เป็นแนวทางที่จะช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี การปกครอง วิถีชีวิต ตลอดจนเข้าใจถึงค่านิยมของกลุ่มคนที่ศึกษา โดยสามารถศึกษาได้จากภาษา เนื่องจากภาษาสามารถสะท้อนให้เห็นความคิด และการมองโลกรอบตัวของกลุ่มคนนั้น ๆ ได้ สอดคล้องกับที่ซาเพียร์และวอร์ฟ (Sapir, 1949 & Whorf, 1956 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2522, 22-23) ได้กล่าวถึงภาษาและการมองโลกไว้ว่า

“...มนุษย์ตกอยู่ภายใต้ความเมตตาการุณาของภาษาที่ตนพูด ซึ่งได้กลายมาเป็นสื่อการแสดงออกในสังคมของเขา ...ภาษาที่ชนแต่ละกลุ่มใช้เป็นประจำนั่นเองเป็นผู้สร้างโลกที่แท้จริงขึ้น โดยชนกลุ่มนั้น ๆ ไม่รู้สึกตัว เราเห็น เราได้ยิน และรับรู้ประสบการณ์อื่น ๆ อย่างที่เป็นอยู่ เพราะภาษาที่ชุมชนเราใช้อยู่จนเป็นนิสัย กำหนดและเลือกตีความหมายของประสบการณ์เหล่านั้นให้เรา ...ความคิดของคนเรามักจะเป็นไปตามความหมายของภาษา”

จากคำกล่าวของซาเพียร์และวอร์ฟทำให้เห็นว่า โลกทัศน์เป็นสิ่งที่สามารถทำให้บุคคลในสังคมนั้น ๆ มองเห็นตัวเขา และความสัมพันธ์ของตัวเขา กับโลกรอบตัวผ่านภาษา ดังนั้นเพื่อที่จะได้ทราบว่า ชาวไทลื้อมองโลกรอบตัวเขาอย่างไร ในบทความนี้จึงได้นำคำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทย จากงานวิจัยของ ศราวุธ หล่อดี (2556) มาเป็นข้อมูลในการสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของชาวไทยที่ปรากฏผ่านคำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทยทั้งคำ หรือปรากฏผ่านคำใดคำหนึ่งที่ประกอบอยู่ในคำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทย

หากกล่าวถึงความสำคัญของคำว่า หัว ที่ประกอบอยู่ในคำประสมข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า หัว ในที่นี้เป็นอวัยวะของมนุษย์ ทรงกลม มีผม ใช้บรรจุสมอง อยู่ส่วนต้นหรือส่วนบนสุดของร่างกาย มีความสำคัญ เมื่อประกอบอยู่ในคำประสมทำให้มีความหมายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อาจมีความหมายเป็นอวัยวะ ความเป็นหน่วย พื้นที่ หรือเวลา หรือผู้นำ ความหมายเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของ ชาวไทลื้อด้านต่าง ๆ อีกทั้งคำที่ประกอบอยู่ในคำประสมคำอื่นก็สามารถสะท้อนโลกทัศน์ของชาวไทยได้ด้วยเช่นกัน

การศึกษาโลกทัศน์ของชาวไทยที่สะท้อนจากคำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทย จำนวน 106 คำ ตามแนวคิดสมมติฐานซาเพียร์-วอร์ฟ (Sapir-Whorf Hypothesis) ในครั้งนี้ ผู้เขียนได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โลกทัศน์ชาวไทยที่อพยพมาอยู่ที่บ้านหยวน บ้านธาตุสบแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา และบ้านลวงใต้ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสะท้อนโลกทัศน์ของชาวไทย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแรก โลกทัศน์ด้านความเชื่อ ศาสนา และประเพณี ด้านที่สอง โลกทัศน์ด้านชนชั้นและ การปกครอง และด้านที่สาม โลกทัศน์ด้านวิถีชีวิต ตามลำดับ ดังนี้

โลกทัศน์ด้านความเชื่อ ศาสนา และประเพณี

คำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทย ลือ สะท้อนโลกทัศน์ด้านความเชื่อ ศาสนา และประเพณีของชาวไทย ลือ ดังนี้

1. โลกทัศน์ด้านความเชื่อ

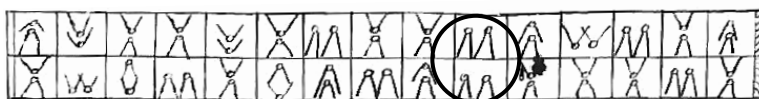
โลกทัศน์ด้านความเชื่อของชาวไทย ลือ ประกอบด้วย ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม และความเชื่อเรื่องทิศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ กลุ่มชาติพันธุ์ไททั้งที่อาศัยอยู่นอกประเทศไทยและในประเทศไทย มีความเชื่อเรื่องผี เช่นเดียวกับชาวไทย ลือที่เชื่อว่าผีเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติที่มีอิทธิฤทธิ์และอำนาจเหนือมนุษย์ ความเชื่อเรื่องผีของชาวไทย ลือมีมาก่อนที่พุทธศาสนาจะเผยแผ่มาถึงสิบสองปันนา แม้ภายหลังที่พุทธศาสนาเผยแผ่มาถึงยังดินแดนแห่งนี้ ก็ยังไม่ทิ้งความเชื่อที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ ทั้งยังผนวกความเชื่อเรื่องผีกับพุทธศาสนาเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน

คำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทย ลือ สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องผีของชาวไทย ลือ เห็นได้จากคำว่า ผี ที่ประกอบอยู่ในคำประสม “หัวผี” /ho:⁴ phi:⁴/ หรือสิ่งของที่ใช้ครอบหัว มีใบหน้าเหมือนผี ถึงแม้ว่าผีจะเป็นสิ่งที่ปราชญ์สามารถจับต้องได้ ไม่ใช่ผีที่เป็นนามธรรม ไม่มีตัวตน ตามคติความเชื่อดั้งเดิมของชาวไทย ลือ แต่เมื่อกล่าวถึงคำว่า ผี ย่อมมีอิทธิพลต่อความคิดของชาวไทย ลือที่มักจะเชื่อมโยงเข้ากับความเชื่อดั้งเดิม นอกจากนี้ชาวไทย ลือยังเปรียบกลุ่มคนที่ให้เวทมนตร์คาถาว่าเป็นผีเช่นกัน เห็นได้จากคำว่า ผี ที่ประกอบอยู่ในคำประสม “ผัวเหลียง” /phi:⁴ ho:⁴ lo:⁴/ หรือชาวเขาเผ่ายั่วล้อซึ่งมีคาถาอาคมและโปงผ้าสีเหลียงรอบหัว ชาวไทย ลือเห็นว่าชาวเขาเผ่ายั่วล้อเป็นกลุ่มคนที่มีคาถาอาคม มีอำนาจเหนือมนุษย์ จึงถือว่ากลุ่มคนเหล่านี้ไม่ใช่มนุษย์ (สมบุญ ธรรม, 24 เมษายน 2558)

กล่าวได้ว่า ความเชื่อเรื่องผีแบบดั้งเดิม มีอิทธิพลต่อความคิดของชาวไทย ลือทุกยุคสมัย ด้วยเหตุนี้ ผีในความคิดของชาวไทย ลืออาจเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน สิ่งของ หรือเป็นผู้ที่มีคาถาอาคม ซึ่งเห็นว่าเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ มีอิทธิฤทธิ์ และมีอำนาจเหนือมนุษย์

1.2 ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม ชาวไทย ลือมีความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม โดยก่อนที่จะประกอบพิธีมงคล หรืออวมงคล จะให้พระหรือผู้ที่มีความรู้ในการหาฤกษ์ยามเป็นผู้หาฤกษ์ยามที่เหมาะสมกับพิธีนั้น ๆ เพื่อความเป็นสิริมงคล เช่น การหาฤกษ์ยามใน “วันห้วยเรียงหมอน” /wan³ ho:⁴ he:³ mo:⁴/ หรือวันแต่งงาน ชาวไทย ลือจะตรวจสอบตำราวันห้วยเรียงหมอนก่อนที่จะทำพิธีแต่งงาน เนื่องจากเชื่อว่าหากผู้ชายและผู้หญิงแต่งงานในวันที่ไม่เป็นมงคล อาจจะทำให้ทะเลาะกัน เมื่อแต่งงานแล้วผู้ชายหรือผู้หญิงอาจตายก่อนวัยอันควร ดังนั้น ชาวไทย ลือจึงมีวันที่เป็นมงคลสำหรับทำพิธีแต่งงาน เช่น วันขึ้น 13 ค่ำ วันแรม 13 ค่ำ (สมบุญ ธรรม, 24 เมษายน 2558) เป็นต้น

ภาพที่ 1: วันห้วยเรียงหมอน

ที่มา: ศราวุธ หล่อดี, 2556, 219

พิธีกรรมหรือประเพณีของชาวไทลื้อมักถูกกำหนดด้วยเรื่องของฤกษ์ยาม อีกทั้งยังมีความเชื่อเรื่องวันเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เห็นได้จากความเชื่อเรื่องวันในงานปีใหม่ไทลื้อ หรือวันสงกรานต์ราววันที่ 13 ถึง 15 เมษายน แต่ละวันชาวไทลื้อเชื่อว่า วันที่ 13 เป็นวันสังขารล่อง ตอนเช้าตรู่จะมีการยิงปืน จุดบอไฟ เพื่อต้อนรับปีใหม่ โดยเชื่อว่าเสียงปืน และเสียงบอไฟ จะทำให้ผีหรือสิ่งอัปมงคลตกใจหนีออกจากหมู่บ้าน วันที่ 14 เป็นวันเนา หรือวันเนา ชาวไทลื้อถือว่าเป็นวันอัปมงคล ห้ามทำสิ่งที่ไม่เป็นมงคลต่าง ๆ บางทีเรียกว่า วันดา คือ วันเตรียมของเพื่อนำไปทำบุญที่วัดในวันรุ่งขึ้น และตอนเย็นของวันนี้จะมีการขนทรายจากท่าน้ำเพื่อนำไปก่อเป็นเจดีย์ทรายที่วัด วันที่ 15 เป็นวันพญาวัน หรือวันเถลิงศก ชาวไทลื้อจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าใหม่ไปวัดเพื่อฟังเทศน์และทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติที่ล่วงลับ ตอนสายก็ดำหัวผู้ที่ตนเคารพ นับถือ และตั้งแต่วันที่ 16 เมษายน ถึงประมาณเดือนพฤษภาคม ชาวไทลื้อเรียกว่า “หัวปี” /ho:⁴ pi:⁴/ คือ ต้นปีหรือช่วงแรกของปี เป็นวันเริ่มต้นปีใหม่ไทลื้อ ตอนเช้าชาวไทลื้อจะไปรวมกันที่วัดเพื่อประกอบพิธี สงเคราะห์ (สมบุญ สมนิธิ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2558)

ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามและวันของชาวไทลื้อสะท้อนให้เห็นว่า ฤกษ์ยามและวันที่เป็นมงคล หรือไม่เป็นมงคล เป็นสิ่งที่สามารถกำหนดชะตาชีวิต และแนวทางการดำเนินชีวิตของชาวไทลื้อได้ หากผู้ใดปฏิบัติตามก็จะก่อให้เกิดสิ่งที่เป็นมงคลแก่ตนเอง หรือหากไม่ปฏิบัติตามก็อาจจะก่อให้เกิดสิ่งที่ไม่เป็นมงคลแก่บุคคลนั้น

1.3 ความเชื่อเรื่องทิศ ทิศมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของชาวไทลื้อไม่น้อยไปกว่าเรื่องของฤกษ์ยามและวัน การกำหนดทิศของชาวไทลื้อจะกำหนดตามความเชื่อ กล่าวคือ ชาวไทลื้อเชื่อว่าทิศแต่ละทิศมีความสำคัญแตกต่างกัน โดยเฉพาะทิศเหนือที่เชื่อว่าเป็นทิศมงคล จึงได้กำหนดทิศเหนือให้เป็นทิศที่ตั้งของสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล เช่น ชาวไทลื้อกำหนดให้ “หัวเวียง” /ho:⁴ we:ŋ³/ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือ สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องทิศในการตั้งเวียงของชาวไทลื้อ ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อเรื่องทิศของชาวไทยวน คือ ในพิธีราชาภิเษกตามแบบโบราณราชประเพณี กษัตริย์ผู้ครองเมืองเชียงใหม่จะเสด็จเข้าเมืองทางประตูหัวเวียง หรือประตูช้างเผือกในปัจจุบัน ซึ่งเป็นประตูมงคลที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของเมือง

ความเชื่อดังกล่าวได้สืบเนื่องมาถึงการกำหนดที่ตั้งของบริเวณที่ใช้ทำกิจกรรมของชาวไทลื้อ ได้แก่ “หัวข่วง” /ho:⁴ xo:ŋ⁶/ “หัวลาน” /ho:⁴ la:n³/ รวมทั้งการสร้างศาสนสถานไว้ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน เช่น การสร้างวัดหัวข่วงซึ่งเป็นวัดสำคัญประจำเมืองที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของข่วง ดังตัวอย่าง วัด หัวข่วงราชฐาน ตั้งอยู่บริเวณหัวข่วงเมืองยอง หรือวัดหัวข่วงนางเหลียวของชาวเมืองยองที่ถูกกวาดต้อนมาอยู่ที่ลำพูน ได้สร้างตามคติของเมืองยองเดิม คือ สร้างบริเวณหัวข่วง หรือตอนเหนือของชุมชนบ้านเวียงยอง (สุพล ดำริห์กุล, 2545, 290-291) เป็นต้น

การกำหนดทิศที่ตั้งของพื้นที่หรือบริเวณดังกล่าวข้างต้นไว้ทางทิศเหนือ เป็นความเชื่อเรื่องทิศมงคลของชาวไทลื้อมาตั้งแต่อดีต และความเชื่อนี้ยังคงยึดถือและปฏิบัติต่อกันสืบมา

2. โลกทัศน์ด้านศาสนา

ชาวไทลื้อในสิบสองพันน่านับถือพุทธศาสนาเถรวาท ผสมผสานกับลัทธิฮินดู มหายาน และความเชื่อเรื่องผีที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการดำเนินชีวิต อย่างไรก็ตาม ชาวไทลื้อเชื่อว่าพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ช่วยควบคุมชี้แนะพฤติกรรม ดังเห็นได้จากข้อกำหนดให้ชาวไทลื้อปฏิบัติต่อพุทธศาสนา เรียกว่า ประเวณี 15 หรือประเพณี 15 ประการ เช่น เมื่อเกิดมาพบพุทธศาสนาแล้ว ควรสร้างวัดให้เป็นที่พักบวชให้วัวควายและล้างบาปที่ได้กระทำ เป็นต้น

จากข้อกำหนดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชาวไทลื้อศรัทธาในพุทธศาสนา และยึดหลักกรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เห็นได้จากการปฏิบัติตามข้อกำหนดในประเพณี 15 คือ การสร้างวัดเพื่อเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวไทลื้อที่สะท้อนผ่านคำประสม “หัววัด” /ho:⁴ wat¹/ หรือวัดที่เป็นประธานของกลุ่มวัด คำว่า กลุ่มวัด ในที่นี้ คือ พระสงฆ์จากวัดต่าง ๆ ที่อยู่ในละแวกเดียวกันมาประกอบพิธีทางศาสนาด้วยกันที่วัดใหญ่หรือวัดใจกลางซึ่งเป็นวัดที่มีอุโบสถ การประกอบพิธีทางศาสนา จะมี “หัวอาจารย์” /ho:⁴ ʔa:⁴ tsa:n⁴/ คือบุคคลที่เคยผ่านการบวชเป็นพระภิกษุมามาก่อน แล้วลาสิกขาบทเป็นฆราวาสที่มีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนในพิธีทางศาสนาเป็นผู้นำในการประกอบพิธี

พุทธศาสนาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของชาวไทลื้ออย่างมั่นคง ชาวไทลื้อทุกคนมีหน้าที่สืบทอดพุทธศาสนา ทั้งการเผยแผ่ศาสนา สร้างศาสนวัตถุหรือศาสนสถาน รวมทั้งการสืบสานศาสนพิธีต่าง ๆ ให้คงอยู่สืบไป

3. โลกทัศน์ด้านประเพณี

ประเพณีเป็นสิ่งที่นิยมถือประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นแบบแผน เห็นได้จากข้อกำหนดในประเพณี 15 ของชาวไทลื้อ คือ ครอบครัวใดที่มีบุตรชายอายุครบ 15 ปี ต้องให้บรรพชาสามเณร เมื่ออายุครบ 20 ปี หากต้องการอุปสมบทเป็นพระก็จัดพิธีอุปสมบทให้ แสดงให้เห็นว่า ชาวไทลื้อส่งเสริมให้บุตรชายบวชเป็นสามเณร หรืออุปสมบทเป็นพระ อันเป็นธรรมเนียมสำคัญที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา เพื่อให้บุตรได้ศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนการอบรมความประพฤติ และสืบทอดพุทธศาสนา ประเพณีการบวชสะท้อนให้เห็นผ่านเครื่องอัฐบริวารในคำประสม “พำซุดหัว” /pha:² xu:⁶ ho:⁴/ หรือมีดโกนผม หนึ่งในเครื่องใช้สอยของพระภิกษุในพุทธศาสนา 8 อย่าง ได้แก่ ผ้าอัง ผ้าจีวร ผ้าสังฆาฏิ บาตร สายรัด พำซุดหัว เข็มเย็บผ้า และผ้ากรองน้ำ ทั้งนี้ ชาวไทลื้อจะส่งบุตรที่จะบวชเป็นสามเณรไปอยู่ที่วัดเพื่อเป็นการเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนบวช

ข้อกำหนดในประเพณี 15 นอกจากจะกล่าวถึงการบรรพชาหรืออุปสมบทแล้ว ยังกล่าวถึงประเพณีปีใหม่ว่า “เมื่อถึงเทศกาลเข้าพรรษา ออกพรรษา ขุนเหนือกว้านนำขุนหัวสืบบ้านเมือง แห่เครื่องสักการะมีดอกไม้ม้วนเทียนเป็นต้น ประกอบพิธีขอมาเจ้าเมือง” และอีกหนึ่งข้อความที่ว่า “เมื่อถึงเดือนหกให้ประกอบพิธีสังฆารปีใหม่ จุดบั้งไฟบูชา แข่งเรือ และรดน้ำ” จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นประเพณีที่ชาวไทลื้อปฏิบัติสืบต่อกันมานั้นก็คือพิธี “ดำหัว” /dam⁴ ho:⁴/

คำว่า “ดำหัว” ในภาษาไทลื้อ ก่อนที่จะเปลี่ยนมาเป็นพิธีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาในปัจจุบัน เดิม หมายถึงสระผม ผู้ชายและผู้หญิงไทลื้อสมัยก่อนจะไว้ผมยาว การสระผมของชาวไทลื้อจะใช้น้ำข้าวชำระผมสัปดาห์ละครั้ง แล้วเอาน้ำแช่ผักส้มป่อยหรือน้ำมะกรูดพอกผมอีกครั้งหนึ่ง โดยนิยมสระผมในวันข้างขึ้นหรือแรม 7 ค่ำ และ 14 ค่ำ (สมบุญ สมิทธิ์, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2558) ปัจจุบันความหมายของ คำว่า “ดำหัว” ได้เคลื่อนไปจากเดิม หมายถึงการแสดงความเคารพต่อผู้อาวุโสหรือผู้มีพระคุณ การดำหัวนิยมทำในวันปีใหม่ แต่ที่เมืองล่านิยมทำในวันเข้าพรรษาหรือวันออกพรรษา โดยการดำหัวเจ้าเมืองนั้น ชาวไทลื้อจะนัดรวมกันจัดเตรียมดอกไม้ ถวายเทียน และสิ่งของต่าง ๆ ทำเป็นต้นกลัฟฤกษ์ (สร้างขึ้นด้วยต้นกล้วย) ปักดอกไม้ ช้าง ธงทิว กล้วย อ้อย ฯลฯ แห่กันไปดำหัวเพื่อขอมาเจ้าเมือง (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2547, 183-186)

ชาวไทยลื้อประพฤติปฏิบัติตามข้อกำหนดในประเด็น 15 อย่างเคร่งครัด เห็นได้จากประเพณีการบวช และพิธีดำหัวดังกล่าวข้างต้น สิ่งเหล่านี้เกิดจากความศรัทธาในพุทธศาสนาที่ช่วยขัดเกลาจิตใจชาวไทยลื้อให้มีความนอบน้อมถ่อมตนจนสืบทอดเป็นประเพณีอันดีงาม

โลกทัศน์ด้านชนชั้นและการปกครอง

คำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทยลื้อ สะท้อนโลกทัศน์ด้านชนชั้นและการปกครองของชาวไทยลื้อ ดังนี้

1. โลกทัศน์ด้านชนชั้น

โลกทัศน์ด้านชนชั้นของชาวไทยลื้อ แบ่งออกเป็น ชนชั้นปกครอง และชนชั้นถูกปกครอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ชนชั้นปกครอง เป็นชนชั้นที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าชนชั้นถูกปกครอง เห็นได้จากคำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทยลื้อ ที่ปรากฏคำบอกตำแหน่งชนชั้นปกครอง ได้แก่ เจ้า พระยา ขุน นาย หรือคำประสมที่แสดงตำแหน่งหัวหน้าหรือผู้นำ เช่น “เจ้าหัววัด” /tsaw⁵ ho:⁴ wat¹/ คำว่า เจ้า ที่ประกอบอยู่ในคำประสมคำนี้เป็นตำแหน่งชนชั้นปกครองที่มีสถานภาพเป็นพระ มีหน้าที่ควบคุมดูแลกลุ่มวัดที่อยู่ในความรับผิดชอบ และคำว่า เจ้าที่ประกอบอยู่ในคำประสม “เจ้าเหนือหัว” /tsaw⁵ no:⁴ ho:⁴/ และคำประสม “เหนือหัว” /no:⁴ ho:⁴/ หรือกษัตริย์เป็นตำแหน่งสูงสุดของชนชั้นปกครองที่มีสถานภาพเป็นมหาราช โดยชาวไทยลื้อถือว่ากษัตริย์เป็นเจ้าชีวิตและเป็นเจ้าของแผ่นดิน

นอกจากนี้ยังปรากฏคำบอกตำแหน่งชนชั้นปกครองระดับพระยา และขุน เห็นได้จากคำที่ประกอบอยู่ในคำประสม “พระยาหัวเมือง” /pha³ ja:³ ho:⁴ mo:³/ และคำประสม “ขุนหัวปาง” /xun⁴ ho:⁴ pa:⁴/ คำว่า พระยา และขุนในภาษาไทยลื้อเป็นคำบอกตำแหน่งของขุนนางที่ควบคุมกำลังไพร่พลในระดับเมือง และระดับหมู่บ้านตามลำดับ

คำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทยลื้อ ยังปรากฏคำบอกตำแหน่งชนชั้นปกครองอีกหนึ่งระดับ คือ ผู้บังคับบัญชา เห็นได้จากคำว่า นาย ที่ประกอบอยู่ในคำประสม “นายหัวศึก” /na:³ ho:⁴ so:⁶/ และ คำประสม “หัวพล” /ho:⁴ pon³/ ซึ่งเป็นตำแหน่งหัวหน้าหรือผู้นำกองทัพบก เป็นต้น

1.2 ชนชั้นถูกปกครอง สืบสองพินนามีกกลุ่มคนอาศัยอยู่หลายกลุ่ม กลุ่มที่อาศัยอยู่ในเขตป่าภูตอยชาวไทยลื้อถือว่าเป็นชนชั้นถูกปกครอง เห็นได้จากคำที่ประกอบอยู่ในคำประสม “ข้าหัวเถื่อน” /xa:⁵ ho:⁴ tho:⁶/ และคำประสม “คนหัวเถื่อน” /xun³ ho:⁴ tho:⁶/ ซึ่งเป็นชาวเขาที่อาศัยอยู่ในเขตป่าที่เป็นภูเขาสูง ในที่นี้คำว่า ข้า และคน หมายถึง ชาวเขา ตามคติของชาวไทยลื้อถือว่าชาวเขาทุกเผ่าเป็นทาสรับใช้หรือข้าที่ถูกรับรอง ดังที่ เรณู วิชาติศิลป์ (2554, 14-20) ได้กล่าวไว้ว่า ข้าในสิบสองพันนามีหลายเผ่าหลายกลุ่ม แต่เผ่าดั้งเดิมที่ถูกชาวไทยลื้อมายึดครองดินแดนคือ ข้าสี่แสนหมอนม้า หรือปะหล่อง ข้าในทุกเมืองของสิบสองพันนาต้องถูกเกณฑ์แรงงานสำหรับงานศึก การเก็บเกี่ยวข้าวในนาของเจ้าและท้าวพระยา งานในหอเจ้าฟ้าเมืองต่าง ๆ เป็นต้น อนึ่ง ข้า ไม่ได้เป็นชื่อของกลุ่มคนใดโดยเฉพาะ แต่เป็นชื่อที่ชาวไทยลื้อใช้เรียกชนเผ่าอื่นในสิบสองพันนาโดยเอาชื่อเผ่าตามหลัง เช่น เผ่าอีกที่ถูกชาวไทยลื้อเรียกว่า ข้าก้อ เผ่ามูเซอถูกเรียกว่า ข้ามูเซอ เป็นต้น

ภาพที่ 2: ซ้ำก้อ

ที่มา: โครงการหลวง, 2556

สังคมไทลื้อเป็นสังคมที่มีการแบ่งชนชั้น คือ ชนชั้นปกครอง และชนชั้นถูกปกครอง คำบอกตำแหน่งชนชั้นที่ปรากฏในคำประสม สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทลื้อ แม้ว่าปัจจุบันทางการเงินจะเข้ามาเปลี่ยนแปลงระบบชนชั้นในสิบสองปันนา โดยให้ชนชั้นปกครองของไทลื้อเป็นเพียงข้าราชการที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของจีน อย่างไรก็ตามระบบชนชั้นระหว่างทางการเงินกับสิบสองปันนาก็ยังคงอยู่

2. โลกทัศน์ด้านการปกครอง

การปกครองในสิบสองปันนา มีการแบ่งเขตการปกครองเป็นปันนา เมือง ตำบล และหมู่บ้าน ลักษณะการปกครองดังกล่าวปรากฏในคำประสมที่มีคำว่า หั่ว ในภาษาไทลื้อ ได้แก่ “คนหั่วปันนา” /xun³ ho:⁴ pan³ na:³/ คำว่า ปันนา เป็นเขตการปกครองที่รวมกลุ่มเมืองเข้าด้วยกันเป็น 1 เขต อาจกล่าวได้ว่า สิบสองปันนาประกอบด้วย 12 เขตการปกครอง หรือ 12 ปันนา ในแต่ละปันนาจะประกอบด้วยเมืองหลาย ๆ เมืองรวมกัน แต่ละเมืองจะมีเจ้าเมืองเป็นผู้ควบคุมดูแล นอกจากนี้ในหนึ่งปันนาจะมีเมืองใหญ่หนึ่งเมืองคอยควบคุมดูแลเมืองเล็ก ๆ ภายในปันนา เช่น ปันนาเมืองฮาย ประกอบด้วย เมืองฮาย เมืองสูง และเมืองงาด มีเมืองฮายเป็นเมืองใหญ่คอยควบคุมดูแลเมืองต่าง ๆ จึงเรียกว่า ปันนาเมืองฮาย เป็นต้น ในจำนวนปันนาทั้ง 12 ปันนา เชียงรุ่งเป็นปันนาที่มีความสำคัญในฐานะเป็นปันนาที่กษัตริย์ประทับอยู่ เป็นเมืองศูนย์กลางการติดต่อระหว่างปันนาต่าง ๆ และเป็นเมืองที่อยู่ในเส้นทางการค้าระหว่างจีนพม่า และเชียงใหม่ (ถันซซา เลหาศิรินาถ, 2541, 52-53)

การปกครองในระดับถัดไป คือ “หัวเมือง” /ho:⁴ mɔ:ŋ³/ คำว่า เมือง ที่ประกอบอยู่ในคำประสมในภาษาไทยมีความหมายกว้างกว่าคำว่า เวียง เนื่องจากเมืองมิได้หมายถึงเฉพาะภายในคันดินคูน้ำเท่านั้น แต่เมืองประกอบด้วยเวียง รวมถึงชุมชนรอบเวียงที่อยู่ภายใต้อำนาจของเมืองนั้น ๆ นอกจากนี้เมืองที่มีขนาดใหญ่มักจะมีเวียงบริวารเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับเมืองเชียงใหม่ที่มีเวียงศูนย์กลางเป็นรูปสี่เหลี่ยม คือ เวียงเชียงใหม่ มีเวียงเจ็ดลิน เวียงสวนดอก และเวียงกุมกามเป็นเวียงบริวาร (สรสวดี อ่องสกุล, 2544, 57) เป็นต้น

สำหรับการปกครองในระดับตำบล เห็นได้จากคำที่ประกอบอยู่ในคำประสม “หัวบวก” /ho:⁴ bo:k⁶/ คำว่า บวก เป็นหน่วยการปกครองระดับล่างของไทลื้อที่มีหลายหมู่บ้านรวมกัน หน่วยการปกครองนี้เป็นการจัดการปกครองของเมืองในกลุ่มแม่น้ำโขงตอนบนและล้านนา ส่วนการปกครองในระดับหมู่บ้านเห็นได้จากคำประสม “หัวสิบ” /ho:⁴ sip⁴/ การปกครองของสิบสองพันนา แต่ละเมืองจะแบ่งหน่วยการปกครองระดับล่างสุดเป็นหมู่บ้าน ในเมืองเล็ก ๆ หลายหมู่บ้านรวมกันเป็นหน่วยปกครองที่เรียกว่า “หัวสิบ” (Grabowsky & Wichasin, 2011, 320) ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองที่รวมหมู่บ้านเป็นกลุ่มประมาณ 10 หมู่บ้าน แต่มีขนาดเล็กกว่าตำบล

นอกจากนี้ยังมีการจัดเขตการปกครองสำหรับกลุ่มชาวเขา เห็นได้จากคำประสม “หัวแคว่น” /ho:⁴ xwe:n¹/ หรือเขตการปกครองของกลุ่มชาวเขา กล่าวคือ เมื่อ พ.ศ. 2113 ท้าวอินทร์เมืองกษัตริย์เชียงรุ่งได้จัดสรรหัวเมืองของอาณาจักรเชียงรุ่งเป็น 12 เขต หรือ 12 พันนา และได้จัดสรรบรรดาเขตภูเขาดังกล่าว เป็น 12 เขต เรียกว่า 12 หัวแคว่น หรือ 12 แคว่น ได้แก่ แคว่นซำวญ แคว่นคำดี แคว่นหลอด แคว่นผามาง แคว่นสีสาด แคว่นเฮือฮาน แคว่นฟูลาย แคว่นม้อะ แคว่นไล แคว่นกาย แคว่นหนอง และแคว่นลาด (ยรรยง จิระนคร และ รัตนาพร เศรษฐกุล, 2551, 182-183) เมื่อพิจารณาองค์ประกอบการปกครองของสิบสองพันนาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า สิบสองพันนามีการปกครอง เป็นระดับ จากหน่วยที่มีขนาดใหญ่ไปหาหน่วยที่มีขนาดเล็ก คือ พันนา เมือง ตำบล และหมู่บ้าน ตามลำดับ อนึ่ง ในหนึ่งพันนาจะประกอบด้วยกลุ่มเมือง ในหนึ่งเมืองจะประกอบด้วยกลุ่มตำบล และในหนึ่งตำบลจะประกอบด้วยกลุ่มหมู่บ้าน

โลกทัศน์ด้านวิถีชีวิต

คำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทย ลื้อ สะท้อนโลกทัศน์ด้านวิถีชีวิตของชาวไทลื้อ ประกอบด้วย การตั้งถิ่นฐาน การแต่งกาย พิธีท้องถิ่น การคมนาคม และการประกอบอาชีพ ดังนี้

1. การตั้งถิ่นฐาน

ชาวไทลื้อสิบสองพันนา ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามที่ราบลุ่มแม่น้ำและมีภูเขาล้อมรอบ เห็นได้จากคำที่ประกอบอยู่ในคำประสม “หัวโขง” /ho:⁴ xo:ŋ⁴/ คำว่า โขง คือ แม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำสายใหญ่ที่ไหลผ่านสิบสองพันนา และ แบ่งสิบสองพันนาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สิบสองพันนาฝั่งตะวันออก และสิบสองพันนาฝั่งตะวันตก สองฟากแม่น้ำโขงขนานไปด้วยแนวเขาที่มีลักษณะเป็นเนินเขาเตี้ย ๆ ชาวไทลื้อเรียกว่า ม่อน ส่วนพื้นที่ที่เป็นภูเขาสูงเรียกว่าดอย ซึ่งเป็นที่อยู่ของชาวเขา เห็นได้จากคำที่ประกอบอยู่ในคำประสม “หัวม่อน” /ho:⁴ mɔ:n¹/ และ “หัวดอย” /ho:⁴ do:j⁴/ ตามลำดับ จากการตั้งถิ่นฐานอยู่สองฟากแม่น้ำโขงของชาวไทลื้อ ทำให้เกิดเป็นแม่น้ำและลำห้วยขึ้น เห็นได้จากคำที่ประกอบอยู่ในคำประสม “หัวน้ำ” /ho:⁴ nam²/ และ “หัวห้วย” /ho:⁴ ho:j⁵/ ที่มีลักษณะเป็นแอ่งอยู่ระหว่างภูเขาที่มาบรรจบกัน ไหลไปยังหมู่บ้านที่อยู่ห่างออกไปจากแม่น้ำโขง อีกทั้งชาวไทลื้อยังสร้างเรือนอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำด้วย

ภาพที่ 3: การตั้งถิ่นฐานของชาวไทลื้อ
ที่มา: สื่อ ไอเชียงใหม่, 2558

ชาวไทลื้อนิยมสร้างเรือนอยู่ใกล้แหล่งน้ำ เพื่อใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค เรือนไทลื้อมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นและเกี่ยวข้องกับตำนานที่เล่าสืบต่อกันมาว่า “...เทวดาแปลงกายเป็นหงส์ทอง...ลงมาจากสวรรค์ก็บันดาลให้เกิดลมพายุใหญ่ เมื่อหงส์ทองร่อนสู่พื้น ก็ร้องเรียกให้พญาสมมุติให้มองดูปีกของตนว่ากันฝนได้อย่างไร แล้วหงส์ทองก็ยี่ดรา้ง โกงคอง แพนหาง และกางปีกออกจนลาดต่ำ พญาสมมุติเห็นดังนั้นจึงพิจารณาตามเมื่อพายุสงบก็นำบริวารออกไปหาวิสดูมาสร้างบ้าน จึงได้เป็นบ้านไม้ใต้ถุนสูง มีหลังคาลาดต่ำทุกด้าน ...เป็นที่อยู่ที่มีโครงสร้างแข็งแรง กันฝน ลม อากาศหนาวและร้อนได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการระลึกถึงหงส์ทอง จึงเรียกบ้านแบบนี้ว่า หงส์เือน หรือเรือนหงส์ มาจนถึงทุกวันนี้...” (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551, 60)

ตำนานการสร้างเรือนข้างต้น ได้อธิบายถึงรูปแบบและที่มาของเรือนไทลื้อ หากมองในด้านการตั้งถิ่นฐานของชาวไทลื้อสืบสองพันนาที่ตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มล้อมรอบด้วยภูเขา กอปรกับพื้นที่ดังกล่าวมีสภาพภูมิอากาศที่มีอุณหภูมิสูง ฝนตกชุก และมีอากาศหนาว การสร้างเรือนที่มีหลังคาลาดต่ำจึงเป็นรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อป้องกันฝน ลม อากาศหนาว และอากาศร้อน เมื่อมองจากภายนอกเรือนจะเห็นว่า เรือนไทลื้อมีหลังคาและชายคาผืนใหญ่ลาดเอียง หุ้มลงมาปิดฝา มุงด้วยใบคา กระเบื้องดินเผา หรือไม้แป้นเกล็ด มีใต้ถุนสูงเพื่อใช้พักผ่อน ทอผ้า เก็บพื้น เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีส่วนประกอบของเรือนที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ “ชั้นไหล” หรือบันได เห็นได้จากคำที่ประกอบอยู่ในคำประสม “หัวชั้นไหล” /ho:⁴ xan⁵ laj⁴/ ซึ่งเรือนไทลื้อดั้งเดิมจะมีบันไดเพียงหนึ่งแห่งอยู่ทางด้านหน้าของเรือน (แสงดา สมฤทธิ์, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2558)

ภาพที่ 4: เรือนไทลื้อ

การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มคนไทนิยมสร้างบ้านเรือนอยู่ริมน้ำ เพราะน้ำมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต เช่นเดียวกับชาวไทลื้อที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้แหล่งน้ำ เนื่องจากต้องใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค การคมนาคม การประกอบอาชีพ เป็นต้น

2. การแต่งกาย

ในอดีตชาวไทลื้อทั้งผู้ชายและผู้หญิงจะไว้ผมยาวเกล้าเป็นมวยจุกไว้กลางหัว และใช้ผ้าโพกหัวพันทับโดยรอบ เห็นได้จากคำประสม “หัวฝ้าย” /ho:⁴ fa:j⁵/ และ “หัวไหม” /ho:⁴ maj⁴/ คือ ฝ้ายหรือไหมที่ใช้พันรอบหัว ชาวไทลื้อทั่วไปจะนำฝ้ายมาทอเป็นผ้าโพกหัว หากเป็นผู้ที่มีฐานะผ้าที่ใช้โพกหัวอาจทอมาจากเส้นไหม สีของผ้าโพกหัวนิยมใช้สีขาวหรือสีชมพู ปัจจุบันชาวไทลื้อนิยมใช้ผ้าโพกหัวที่มีสีสันสดใส การโพกหัวผู้ชายจะปล่อยชายผ้าห้อยลงมาทางขวา ส่วนผู้หญิงปล่อยชายผ้าห้อยลงมาทางซ้าย อนึ่ง ผ้าโพกหัวเป็นเครื่องแต่งกายที่มีความสำคัญกับชาวไทลื้อ ซึ่งสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องขวัญ โดยชาวไทลื้อเชื่อว่าหัวเป็นที่สถิตของขวัญ จึงต้องปกป้องดูแลโดยใช้ผ้าพันไว้รอบหัว (แสงดา สมฤทธิ์, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2558)

นอกจากผ้าโพกหัวแล้ว ผู้ชายไทลื้อจะใส่เสื้อกว้างแขนยาวผ่าอกกลางติดกระดุม หรือใช้เชือกผูกแทนกระดุม และใส่กางเกงยาวกว้างก้นลึกสีดำหรือสีน้ำเงินเข้ม ส่วนผู้หญิงจะใส่เสื้อป้ายปิดข้างทับกันเรียกว่า เสื้อปิด และใส่ซิ่นไทลื้อสีดำหรือสีน้ำเงินเข้ม สีที่นำมาย้อมเครื่องแต่งกายของชาวไทลื้อเป็นสีธรรมชาติที่ได้มาจากต้นห้อม (แสงดา สมฤทธิ์, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2558)

เครื่องแต่งกายของชาวไทลื้อปัจจุบันมีลักษณะแตกต่างจากในอดีตพอสมควร เช่น สี รูปแบบ เป็นต้น สิ่งที่ทำให้เครื่องแต่งกายของชาวไทลื้อปัจจุบันแตกต่างจากในอดีตอาจเกิดจากอิทธิพลทางวัฒนธรรม ค่านิยม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้แทรกซึมเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมและค่านิยมของ ชาวไทลื้อดั้งเดิม จนทำให้การแต่งกายของชาวไทลื้อเปลี่ยนไป

ภาพที่ 5: การแต่งกายของชาวไทลื้อแบบดั้งเดิมและปัจจุบัน
ที่มา: jajainoi, 2556

3. พืชท้องถิ่น

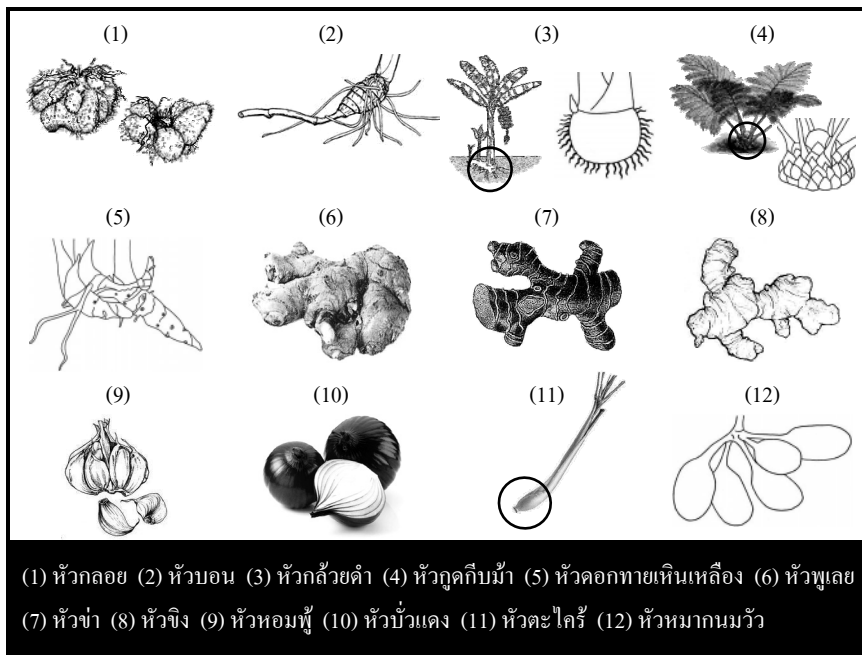
พืชจัดเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวไทลื้อ เนื่องจากชาวไทลื้อนำพืชท้องถิ่นมาใช้เป็นอาหารและยา ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะส่วนหัวของพืชท้องถิ่นไทลื้อ ซึ่งเป็นลำต้น ใบ เกล็ด ก้านใบ และผล ที่สามารถนำมาเป็นอาหาร ประุงอาหาร หรือมีสรรพคุณทางยา ปรากฏในคำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทลื้อ ดังต่อไปนี้

พืชท้องถิ่นไทลื้อที่นำมาเป็นอาหารและประุงอาหาร เช่น กลอย บอน ข่า ขิง ตะไคร้ บัวแดง หอมพุ เป็นต้น นอกจากนี้ส่วนหัวของพืชท้องถิ่นไทลื้อบางชนิดมีสรรพคุณทางยาที่สามารถนำมารักษาโรคและอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ ได้แก่ ส่วนลำต้นของพืชใต้ดินที่พองออกหรือแตกกิ่งแขนงเพื่อเก็บอาหาร เช่น “หัวกลอย” /ho:⁴ kw:⁴/ สามารถนำมาเป็นส่วนประกอบในการทำยารักษาเหง้ากุด “หัวบอน” /ho:⁴ bw:⁴/ นำมาเป็นส่วนประกอบในการทำยารักษาตุ่มคัน สำหรับส่วนลำต้นของพืชใต้ดินที่เป็นเหง้า เช่น “หัวกล้วยดำ” /ho:⁴ ko:⁵ dam:⁴/ ชาวไทลื้อจะนำเอาเหง้าของกล้วยที่เน่าเป็นสีดามาสมกับสมุนไพรอื่น ๆ เพื่อใช้รักษาไข้หวัด “หัวกูดกิบม้า” /ho:⁴ ku:⁶ ki:⁶ ma:²/ จะใช้เหง้ากลีบแห้งที่งอกขึ้นมาจากดินลักษณะเหมือนเล็บเท้าของม้า หั่นตากแห้งต้มน้ำดื่มรักษาอาการปวดหลังและเอว ลดความดัน หรือนำเหง้าไปฝนกับน้ำแล้วเคี้ยวให้ขึ้น ใช้ทาหรืออมเพื่อรักษาแผลในปากและคอ “หัวดอกทวยเหินเหลือง” /ho:⁴ dw:⁶ ta:² hə:⁴ lə:⁴/ หรือเหง้ามหางหงส์เหลือง นำมาเป็นส่วนประกอบในการทำยามะโหก หรือยารักษาโรคที่ทำให้ร่างกายทรุดโทรม ผอมแห้ง ตัวเหลือง เท้าเย็น ส่วน “หัวพูเลย” /ho:⁴ pu:³ lə:³/ หรือโพล “หัวข่า” /ho:⁴ xa:⁶/ และ “หัวขิง” /ho:⁴ xi:⁴/ มีสรรพคุณช่วยขับลม รักษาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ นอกจากนี้ “หัวข่า” ยังช่วยขับเสมหะ รักษาโรคบิด และ “หัวขิง” ยังสามารถนำเหง้าต้มน้ำดื่มเพื่อขับปัสสาวะ และใช้ทารักษากลากเกลื้อนได้อีกด้วย (สมชัย สงวน, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2558)

ชาวไทลื้อยังนำส่วนใบเกล็ดของ “หัวหอมพุ” /ho:⁴ hw:⁴ pu:²/ หรือกระเทียมที่ภายในมีได้เป็นกลีบยาว ซึ่งมีสรรพคุณทางยามารักษาโรคทางเดินปัสสาวะ ต้อตา ทำเป็นยารักษาอาการตกใจจากการคลอดลูก และ “หัวบัวแดง” /ho:⁴ bo:⁶ de:⁴/ หรือหอมแดง นำมาต้มรวมกับพืชอื่น ๆ รับประทานเพื่อรักษาอาการปวดเข้า มือ เท้า เอว อีกทั้งนำ “หัวตะไคร้” /ho:⁴ tsa:² xa:³/ หรือส่วนก้านใบของตะไคร้ที่แผ่หุ้มลำต้นมาเป็นส่วนประกอบในการทำ

ยารักษาอาการปวดหัว แก้ไขหนาวสั่น และเป็นส่วนประกอบใน การทำยารักษาผู้หญิงคลอดลูกแล้วมีอาการเสียเลือดมาก นอกจากนั้นส่วนผลของ “หัวหมากนมวัว” /ho:⁴ ma:k⁶ num³ ho:³/ ก็มีสรรพคุณทางยาเช่นกัน โดยนำผลมาตำให้ละเอียดผสมกับน้ำทารักษาตุ่มคัน หรือนำเปลือกหมากนมวัวมาฝนทารักษาโรคฝี (สมชัย สงวน, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2558)

พืชท้องถิ่นไทลื้อ เป็นพืชที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือเกิดจากการขยายพันธุ์โดยวิธีต่าง ๆ พืชบางชนิดสามารถนำมาเป็นอาหารและปรุงอาหาร บางชนิดมีสรรพคุณทางยาจึงนำมาทำเป็นยารักษาโรค แสดงให้เห็นถึงความรอบรู้ของชาวไทลื้อที่ใช้ประโยชน์จากส่วนประกอบของพืชท้องถิ่นมาทำเป็นยา ซึ่งอาจเกิดจากการลองผิดลองถูกจนเกิดเป็นภูมิปัญญา และถ่ายทอดเป็นตำรายาให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและพัฒนาเป็นยารักษาโรคที่มีคุณภาพ

ภาพที่ 6: พืชท้องถิ่นไทลื้อ

4. การคมนาคม

สภาพภูมิประเทศของสิบสองพันนาเป็นที่ราบลุ่มล้อมรอบไปด้วยภูเขาสลับซับซ้อนทำให้ การคมนาคมติดต่อระหว่างสิบสองพันนากับเมืองหรือรัฐไทใกล้เคียงเป็นไปอย่างยากลำบาก ในอดีต การเดินทางระหว่างเชียงรุ่ง สิบสองพันนากับเมืองหรือรัฐไทมีการคมนาคม 2 ทาง ได้แก่ ทางบก และทางน้ำ การคมนาคมทางบกจะใช้การเดินทางเท้าและสัตว์พาหนะ เห็นได้จากคำที่ประกอบอยู่ในคำประสม “หัวคฺลอง” /ho:⁴ ko:ŋ³/ คำว่า คฺลอง คือ ถนน และคำประสม “หัวหมอน” /ho:⁴ mo:n⁴/ คำว่า หมอน เป็นเบาะที่ใช้รองหลังสัตว์ต่าง ชาวไทลื้อจะใช้ล้อ ม้า วัว เป็นพาหนะเพื่อต่างหรือบรรทุกสินค้า โดยเห็นว่าสัตว์ดังกล่าวมีความคล่องตัว เหมาะสมกับภูมิประเทศที่เป็นภูเขา และยังมี การใช้ลูกหาบขนสินค้าด้วย

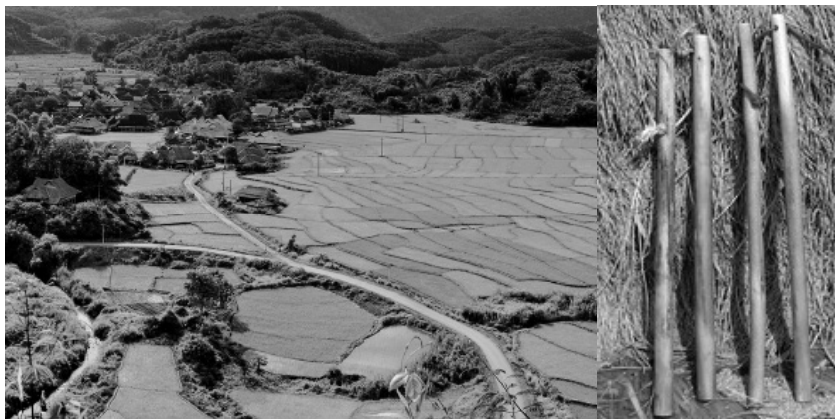
สำหรับการคมนาคมทางน้ำ จะเป็นเส้นทางระหว่างเดินทางไปยังสิบสองพันนา เนื่องจากมีแม่น้ำโขง และแม่น้ำสาขาสายที่สะดวกสำหรับการคมนาคมทางน้ำ เช่น การเดินทางจากเชียงใหม่ไปยังเชียงราย ต้องเดินทางไป เชียงรายโดยทางบก จากนั้นจึงล่องเรือไปเชียงราย เห็นได้จากมีคำว่า เรือ และสะพา หรือสำภา ประกอบอยู่ใน คำประสมที่มีคำว่า หั่ว ในภาษาไทลื้อ คือ “หั่วเรือ” /ho:⁴ hɔ:³/ และ “หั่วสะพา” /ho:⁴ sa⁴ paw³/ เมื่อถึงเชียงราย ก็เดินทางบกผ่านเมืองเลน เมืองสิง จนถึงเชียงราย

ชาวไทลื้อสิบสองพันนาใช้การคมนาคมทางบก และการคมนาคมทางน้ำเพื่อผูกสัมพันธ์กับเมือง และรัฐไทใกล้เคียง โดยเฉพาะด้านการค้าที่ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างในการเดินทางเนื่องจากมีข้อจำกัดทาง ด้านภูมิประเทศ

5. การประกอบอาชีพ

เมืองต่าง ๆ ของสิบสองพันนาตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ โดยเฉพาะที่ราบทางทิศตะวันตกของแม่น้ำโขง มีพื้นที่กว้างขวางและอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก เห็นได้จากมีคำว่า ทุ่ง ประกอบอยู่ในคำประสม “หั่วทุ่ง” /ho:⁴ tun¹/ หมายถึง นาหรือที่ราบโล่ง จากสภาพภูมิประเทศดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชาวไทลื้อประกอบอาชีพ เกษตรกรรมเป็นหลัก ดังปรากฏคำว่า นา และไร่ ประกอบอยู่ในคำประสม “หั่วนา” /ho:⁴ na:³/ และ “หั่วไร่” /ho:⁴ haj¹/ ตามลำดับ

ชาวไทลื้อใช้พื้นที่นาสำหรับปลูกข้าว เริ่มตั้งแต่การไถ หว่าน ปลูกกล้า ดูแลข้าวกล้า จนถึง การเกี่ยวข้าว ตีข้าว และขนข้าวใส่ยุ้งฉาง ขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้ในอดีตจะใช้พลังงานคนและสัตว์ เช่น ใช้วัวหรือควายไถนา ใช้คนลงแขกเกี่ยวข้าวและตีข้าว เป็นต้น ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า ชาวไทลื้อจึงใช้รถเกี่ยวข้าวแทน การใช้คนเกี่ยวข้าว เห็นได้จากมีคำว่า จักรเกี่ยวข้าว ประกอบอยู่ในคำประสม “หั่วจักรเกี่ยวข้าว” /ho:⁴ tsak⁴ ke:w⁶ xaw⁵/ เครื่องมือดังกล่าวทำให้ชาวไทลื้อประหยัดเวลาและลดขั้นตอนในการเก็บเกี่ยวข้าว โดยรถจะเกี่ยวข้าวและ ทำให้เม็ดข้าวแยกออกจากรวง ไม่ต้องใช้ เป่ หรือเครื่องมือหนีบฟอนข้าว ซึ่งเป็นเครื่องมือแบบดั้งเดิมดังเห็นได้จาก คำที่ประกอบอยู่ในคำประสม “หั่วเป่” /ho:⁴ pe:⁴/ มาตีข้าวเหมือนในอดีต (สมบุญ สมนิธิ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2558)

ภาพที่ 7: พื้นที่นาสำหรับปลูกข้าวและเป่

สภาพภูมิประเทศของสิบสองปันนา นอกจากเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำใช้สำหรับปลูกข้าวแล้ว ยังล้อมรอบไปด้วยภูเขาซึ่งเป็นที่อยู่ของชาวเขา ชาวเขาส่วนมากประกอบอาชีพทำไร่ เช่น ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพด ผัก ฝ้าย พริก ที่สำคัญพื้นที่นี้เหมาะแก่การทำไร่ชา ซึ่งเป็นสินค้าสำคัญของสิบสองปันนา

ผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าว ถึงแม้จะปลูกได้ทั้งในที่ราบและภูเขา แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการบริโภค เนื่องจากหลายหมู่บ้านหรือเมืองไม่สามารถปลูกข้าวเพื่อบริโภคได้เอง จึงต้องมีการผลิตสินค้าอย่างอื่นเพื่อขายหรือแลกเปลี่ยนกับข้าว

การค้าในสิบสองปันนา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกเป็นการค้าระหว่างเมืองหรือรัฐ และประเภทที่สองเป็นการค้าภายในสิบสองปันนาโดยทั่วไป ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะการค้าภายในสิบสองปันนา การค้าประเภทนี้ชาวไทลื้อและชาวเขาจะนำเอาสินค้าหรือผลผลิตในท้องถิ่นมาแลกเปลี่ยนและซื้อขายในตลาดหรือที่ชาวไทลื้อเรียกว่า กาด ดังเห็นได้จากคำที่ประกอบอยู่ในคำประสม “หั่วกาด” /ho:⁴ ka:t⁶/

กาดของชาวไทลื้อมีลักษณะเป็นตลาดนัดประจำสัปดาห์ที่หมุนเวียนไปตามหมู่บ้านในสิบสองปันนา กาดมีการจัดบริเวณซื้อขายสินค้าอย่างเป็นระบบ โดยสินค้าชนิดเดียวกันจะอยู่บริเวณใกล้กัน สินค้าที่ขายในกาด เช่น เหล้า เห็นได้จากคำที่ประกอบอยู่ในคำประสม “เหล้าหั่ว” /law⁵ ho:⁴/ นอกจากนี้ยังมีการขายข้าว ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ สัตว์ เป็นต้น

ภาพที่ 8: กาดไทลื้อในอดีตและปัจจุบัน

ที่มา: “เจ้าหม่อมคำลื้อ” กษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งสิบสองปันนา, ม.ป.ป.

การประกอบอาชีพของชาวไทลื้อถูกกำหนดโดยสภาพภูมิประเทศ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ ส่วนมากใช้ทำนา ส่วนบริเวณภูเขาใช้ทำไร่ ในอดีตการทำนาของชาวไทลื้อจะใช้แรงคนและสัตว์ ปัจจุบันบางขั้นตอนมีการใช้เครื่องจักรทำนา จนทำให้ชาวไทลื้อลืมวิถีแบบดั้งเดิม ความสัมพันธ์ระหว่างคนในหมู่บ้านลดลง เนื่องจากเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตของชาวไทลื้อ

อีกประการหนึ่ง ปัจจุบันสิบสองพันนามีห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อหลายแห่ง ทำให้ชาวไทลื้อรุ่นใหม่ใช้บริการและซื้อสินค้าในสถานที่ดังกล่าวมากขึ้น ทั้งที่สินค้ามีราคาสูงกว่าในตลาดหรือภาค อย่างไรก็ตามชาวไทลื้อส่วนมากยังคงซื้อสินค้าที่ภาคมากกว่าซื้อที่ห้างสรรพสินค้าหรือร้านสะดวกซื้อหากไม่จำเป็น เนื่องจากสินค้าที่ภาคมีความหลากหลาย สดใหม่ และที่สำคัญสามารถต่อรองราคาได้

สรุป

คำประสมที่มีคำว่า หัว ในภาษาไทลื้อสะท้อนโลกทัศน์ของชาวไทลื้อ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแรกโลกทัศน์ด้านความเชื่อ ศาสนา และประเพณี ด้านที่สองโลกทัศน์ด้านชนชั้นและการปกครอง และด้านที่สามโลกทัศน์ด้านวิถีชีวิต โลกทัศน์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ชาวไทลื้อผูกพันกับความเชื่อ ศาสนา และประเพณี จนหลอมรวมเป็นวัฒนธรรมที่มีความเจริญมาแต่ครั้งอดีต ทุกกลุ่มคนในสิบสองพันนาดำเนินชีวิตภายใต้การปกครองแบบรัฐจารีตและระบบชนชั้น แม้ว่าสิบสองพันนาจะมีข้อจำกัดในการติดต่อกับโลกภายนอก แต่ข้อจำกัดเหล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สิบสองพันนาสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตของชาวไทลื้อไว้ได้จนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- โครงการหลวง. (2556). **อาข่า (Akah) หรืออิก้อ**. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2558, จาก <http://www.thairoyalprojecttour.com/?p=1444>
- “เจ้าหม่อมคำลือ” กษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งสิบสองปันนา**. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2558, จาก <http://board.postjung.com/731198.html>
- ณัชชา เลหาศิรินาถ. (2541). **สิบสองพันนา: รัฐจารีต**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2547). **ไทยสิบสองปันนา เล่ม 2**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศยาม.
- ยรรยง จิระนคร และ รัตนาพร เศรษฐกุล. (2551). **ประวัติศาสตร์สิบสองปันนา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.
- เรณู วิชาศิลป์. (2554). **ข้า: ผู้ใกล้ชิด “ไท” มาตั้งแต่สร้างบ้านแปลงเมือง**. ใน พระนคร ปรีฤทธิ, จินตนา มัธยมบุรุษ และพรณเพ็ญ เครือไทย (บก.). **วิถีไทลื้อ เมืองสิบสองพันนา**. (น. 11-33). เชียงใหม่: มรดกล้านนา.
- ศราวุธ หล่อดี. (2556). **คำประสมที่มีคำว่า “หัว” ในภาษาไทลื้อ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2551). **ไทลื้อ อัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ไท**. เชียงใหม่ :โครงการพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมและชาติพันธุ์ล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สรสวัสดิ์ อ่องสกุล. (2544). **ประวัติศาสตร์ล้านนา**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- สื่อ ไชยงราย. (2558). **การสร้างอาณาจักรสิบสองพันนา ตอนที่ 1**. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2558, จาก http://ichiangrai.blogspot.com/2015/02/1_27.html

สุรพล ดำริห์กุล. (2545). **ข่วงเมืองและวัดหัวข่วงกับแบบแผนของเมืองในดินแดนล้านนา**. เชียงใหม่: คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2522). สมมติฐานชาเพียร์-วอร์ฟ. **วารสารอักษรศาสตร์**. 11(2), 20-32.

Grabowsky, V. & Wichasin, R. (2011). **Chronicles of Chiang Khaeng A Tai Lue Principality of the Upper Mekong**. Chiang Mai: Silkworm Books.

Jaijainoi. (2556). **กลุ่มคนเชื้อสายไท ในบรรดา 56 ชนเผ่าในประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2558, จาก <http://pantip.com/topic/31405808>

การจัดการความรู้ของงานวิจัยในระดับอุดมศึกษา:
กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา*
Knowledge Management for Research in Higher Education:
A Case Study Rajamangala University of Technology Lanna

ไพโรพันธ์ ธนเลิศโคกิต,¹ ** รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร,²

¹อาจารย์ ดร., สาขาวิชาเตรียมบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
เลขที่ 128 ถนนห้วยแก้ว ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300

²อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
เลขที่ 128 ถนนห้วยแก้ว ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแบบจำลองทางการจัดการความรู้โดยจัดทำแบบจำลองความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ในการจัดการบริหารงานวิจัย โดยใช้กรณีศึกษาที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเป็นตัวอย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่มีในประเทศไทย ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการใช้วิธีการวิศวกรรมความรู้เพื่อจับความรู้ของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการงานวิจัย ผลการวิจัยได้นำเสนอแบบจำลองความสัมพันธ์เพื่อการบริหารงานวิจัยอย่างยั่งยืน ด้วยแบบจำลองความรู้ภารกิจจำนวน 3 ประเด็น แบบจำลองความรู้วิถีคิด จำนวน 7 ประเด็น และแบบจำลองความรู้หลักการเฉพาะปัญหาจำนวน 47 ประเด็น ซึ่งสามารถนำแบบจำลองความสัมพันธ์ดังกล่าวไปออกแบบและพัฒนาให้เป็นระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้การบริหารงานวิจัยต่อไป

คำสำคัญ

การจัดการความรู้ แบบจำลองความสัมพันธ์ การบริหารงานวิจัย

*งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากโครงการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัย พ.ศ. 2557 โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

** ผู้เขียนหลัก

อีเมล: drpaipan@gmail.com

Abstract

The objective of this research is to present the model of knowledge management by using ontologies for research management in Thai universities. The Rajamangala University of Technology Lanna is selected as a case study, acting as a microcosm. The methodology of the research has a qualitative nature which covers the methods of literature reviews, in-depth interviews and using CommonKADs to capture knowledge of experts. The results highlight that the ontologies of sustainable research management include three tasks knowledge, seven inferences knowledge and fourthly seven domains knowledge, which can be applied to design and develop a knowledge management system for the research management.

Keywords

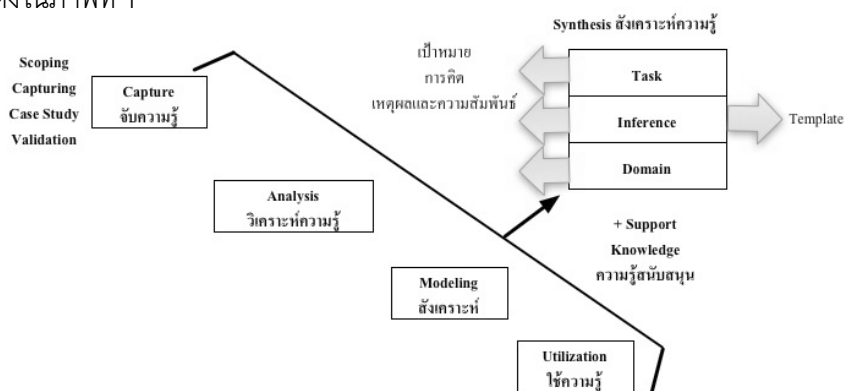
Knowledge Management, Ontology, Research Management

บทนำ

การจัดการความรู้เป็นระบบการบริหารที่สำคัญในการจัดการบุคลากรและสารสนเทศในองค์กร อีกทั้งยังเป็นส่วนสำคัญในการประกันคุณภาพของหน่วยงานทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต้องจัดทำระบบการจัดการความรู้ซึ่งการจัดการความรู้จะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในเชิงทฤษฎีของการจัดการความรู้ ทั้งนี้พบว่า ปัจจุบันหลายหน่วยงานในประเทศไทยยังดำเนินการจัดการความรู้แบบขาดหลักการ ทำให้ผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (ณพศิษฐ์ จักรพิทักษ์, 2552) การจัดการความรู้เป็นกระบวนการจัดเก็บความรู้ เพื่อเพิ่มมูลค่าของข้อมูลสารสนเทศที่มีในองค์กรโดยมีการใช้ระบบสารสนเทศมาช่วยในการจัดการ การใช้งานและการแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ การจัดการความรู้ยังหมายถึงการทำให้ความรู้ที่อยู่ในตัวคนสามารถนำเผยแพร่และจัดการออกมาในลักษณะที่สามารถจับต้องได้ เช่น เอกสาร หรือหลักฐานต่าง ๆ เพื่อให้สามารถแบ่งปันความรู้ระหว่างกันของคนในองค์กรนั้น ๆ ที่สำคัญ คือ องค์กรต้องมีการจัดการความรู้ เนื่องจากทุกองค์กรมีบุคลากรที่ทำงานให้แก่องค์กร ซึ่งถือเป็นทุนทางปัญญาที่สำคัญ ทั้งนี้กระบวนการสำคัญในการจัดการความรู้ ได้แก่ การบ่งชี้ การสืบค้น การกระจายความรู้ และการดำเนินการจัดการความรู้ สำหรับในทางปฏิบัติการจัดการความรู้ยังรวมไปถึงการนำทุนทางปัญญามาจำลองให้เกิดแผนภาพเพื่อให้องค์กรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น การนำเสนอข้อมูลทุนทางปัญญาให้แก่ผู้ที่ใช้งบการเงินเพิ่มเติมจากข้อมูลทางการเงิน เพราะข้อมูลทุนทางปัญญาแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการที่ดีมีธรรมาภิบาลมีความสำคัญมากเท่ากับข้อมูลทางการเงินที่ต้องครบถ้วนโดยมีการระบุถึงตัวบุคคลที่มีความรู้ที่องค์กรจำเป็นต้องใช้ นอกจากนี้การจัดการความรู้จะเพิ่มประโยชน์ในการตรวจสอบทุนทางปัญญาในองค์กรเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้องค์กรทราบว่ทุนทางปัญญาที่สำคัญที่ควรจัดเก็บและป้องกันมิให้สูญเสียไปนั้นอยู่ที่ใด ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวมีความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจต่อผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการในองค์กร (Uriarte, 2008)

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 11 กำหนดไว้ว่า ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอโดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้มีการให้ความหมายการจัดการความรู้ในองค์กรว่าหมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้รู้รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยความรู้มี 2 ประเภท คือ ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลซึ่งได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์ หรือ สัญชาตญาณในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ และความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดในลักษณะที่จับต้องได้โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น คู่มือ ตำรา วิดีโอ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548)

การจัดการความรู้ในองค์กรต้องมีการประยุกต์ใช้เครื่องมือในการจัดการความรู้หลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับเป้าหมายและจุดประสงค์ของการจัดการรู้นั้น แต่เครื่องมือหนึ่งที่น่าสนใจเพื่อจับความรู้ (Knowledge Capture) จากผู้เชี่ยวชาญ คือ วิศวกรรมความรู้ (Knowledge Engineering) เครื่องมือนี้ใช้ในการจัดการความรู้ที่เป็นวิชาการ ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ประเภทหนึ่งซึ่งเป็นการสร้างระบบคอมพิวเตอร์ให้ทำงานเสมือนพฤติกรรมมนุษย์ หรือกลุ่มตามลักษณะแบบจำลองความคิดหรือความรู้ของมนุษย์ในการแก้ปัญหา การตัดสินใจและเรียนรู้ จากความรู้ที่สะสมในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) และความรู้ชัดแจ้งที่ปรากฏใน เอกสาร (Explicit Knowledge) เป็นการสร้างเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่อย่างเป็นระบบและสามารถนำไปใช้ได้ง่าย โดยพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหารในการตัดสินใจและการแก้ปัญหา หรือใช้ในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานตามกระบวนการทางวิศวกรรมความรู้ซึ่งใช้การวิเคราะห์ความรู้และโครงสร้างข้อมูล (Knowledge Analysis and Data Structuring: CommonKADS) โดยกระบวนการของ CommonKADS ประกอบด้วยวิธีการจับความรู้ (Knowledge Capture) การวิเคราะห์ความรู้ (Knowledge Analysis) การสังเคราะห์ความรู้ (Knowledge Synthesis) และการนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Utilization) ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1: กระบวนการทางวิศวกรรมความรู้
ที่มา: ณพศิษฐ์ จักรพิทักษ์, 2555

นอกจากนี้ ฌพิศฐฎัฎฎฎฎฎฎ (2555) ยังได้อธิบาย การสร้างแบบจำลองการจัดการความรู้ในกระบวนการทางวิศวกรรมความรู้ไว้ดังนี้

1. แบบจำลองความรู้ความสัมพันธ์พื้นฐาน (Ontology) คือ คำเรียกอธิบายศัพท์ หรือนิยาม หลักการพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ Domain Knowledge โดยจะมีความสัมพันธ์เฉพาะได้แก่ การเป็นประเภทของ (Is-Kind-Of) และเป็นส่วนหนึ่งของ (Is-A-Part-Of)

2. แบบจำลองความรู้ภารกิจ (Task Knowledge) เป็นความรู้ในวัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์ย่อยในการบรรลุภารกิจ

3. แบบจำลองความรู้วิธีคิด (Inference Knowledge) เป็นความรู้ในขั้นตอนการคิดหาเหตุผล (Reasoning) รู้ในเหตุและผลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ย่อยเช่น ความต้องการ ผลลัพธ์วิธีการแก้ไขปัญหา ประกอบด้วยเครื่องหมายแสดงประเด็นเหตุผล (Inference Role) ที่ เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) สำหรับภารกิจย่อยนี้จะเชื่อมโยงไปยัง Domain Knowledge ต่อไป

4. แบบจำลองความรู้หลักการเฉพาะปัญหา (Domain Knowledge) เป็นความรู้ในสิ่งที่ต้องคิดหรือกระบวนการตั้งหลักการ (Conceptualization) เฉพาะเรื่องในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การนำการจัดการความรู้มาใช้ในสถาบันการศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การจัดการความรู้ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาลอยู่ในระดับปานกลางในขณะที่การจัดการความรู้ของสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนอยู่ในระดับสูง สำหรับการแบ่งปันความรู้ของสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชนอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมขององค์กรและกระบวนการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาลและเอกชนอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการจัดการความรู้ในสถาบันการศึกษาสามารถแบ่งได้ตามภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยซึ่งได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (Songsangyos, 2012)

การวิจัยนับเป็นพันธกิจที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2557) ได้กล่าวถึงนโยบายการวิจัยของชาติว่าเป็นการเน้นการบูรณาการด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2559 ได้แก่ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีวิจัย และนวัตกรรมให้เป็นพลังขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ทั้งนี้ต้องสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรทางปัญญาเพื่อต่อยอดและประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ สังคม และชุมชน โดยให้มีผลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพในลักษณะความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ประเด็นนโยบายด้านการเพิ่มการลงทุนในการวิจัยและการจัดสรรงบประมาณการวิจัยได้กระจายไปยังหน่วยงานต่างๆ ทั้งในภูมิภาค ส่งเสริมการลงทุนด้านการวิจัยทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่น โดยจัดทำแผนบูรณาการงบประมาณเพื่อการวิจัยจากทุกแหล่ง มีการส่งเสริมความร่วมมือเชิงรุกของทุกภาคส่วน และสนับสนุนการร่วมลงทุนวิจัยของภาคเอกชน โดยให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวกับการวิจัย ตลอดจนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมกันเสนอแนะ ปฏิบัติ และติดตามผล สร้างเสริมความร่วมมือเชิงรุกระหว่างหน่วยงานวิจัยหลักและเครือข่ายวิจัยในลักษณะของหุ้นส่วนความร่วมมือ เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการวิจัยระดับชาติ ภูมิภาคและท้องถิ่น อีกทั้งยังต้องนำความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ทั้งภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ ภาคพาณิชย์ ภาคชุมชนและท้องถิ่นมาเป็นประเด็นหลักใน

การกำหนดโจทย์วิจัยและการสนับสนุนงบประมาณอย่างจริงจังเพื่อการวิจัยแบบมุ่งตอบสนองต่อความต้องการและให้มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อใช้ประโยชน์ ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติยังจัดทำมาตรการเพื่อส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมโดยการสนับสนุนการจัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยและแผนการวิจัยของหน่วยงานราชการระดับกระทรวง และกรม จังหวัด กลุ่มจังหวัด และองค์กรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสารสนเทศการวิจัยของชาติ รวมทั้งฐานข้อมูลสารสนเทศและระบบคลังข้อมูลงานวิจัยของชาติเพื่อให้เกิดบูรณาการข้อมูลงานวิจัยและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ข้อมูลสำหรับระบบบริหารจัดการทุนวิจัยและสนับสนุนการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ สำหรับการเร่งรัดพัฒนาบุคลากรทางการวิจัยของประเทศให้มีจำนวนและคุณภาพเพิ่มขึ้นนั้น ได้กระตุ้นให้ทั้งนักวิจัยและผู้บริหารการวิจัยในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น และ ภาคการศึกษา รวมถึงการเริ่มพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในการวิจัยตั้งแต่ระดับนักเรียนโดยสนับสนุนส่งเสริมการเรียนการสอนการวิจัยเบื้องต้นให้กับนักเรียนทุกคนให้มีความรู้ในการวิจัย สามารถคิดวิเคราะห์และมีจิตวิจัยเพื่อสร้างเยาวชนและคนรุ่นต่อไปของชาติให้มีศักยภาพด้านการวิจัยและใช้การวิจัยในอาชีพ เป็นการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมการศึกษา (Learning Innovation) และสร้างวัฒนธรรมการวิจัยและนักวิจัยผ่านกระบวนการศึกษาในโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศด้วย นอกจากนี้ยังเร่งสนับสนุนโครงการพัฒนานักวิจัยและงานวิจัยเพื่ออุตสาหกรรม รวมทั้งสนับสนุนการผลิตนักวิจัยรองรับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรในภาคอุตสาหกรรม การจัดสรรทุนสนับสนุนนักศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในการทำวิทยานิพนธ์โดยใช้โจทย์วิจัยจากภาคอุตสาหกรรมและร่วมทำวิจัยกับภาคเอกชน

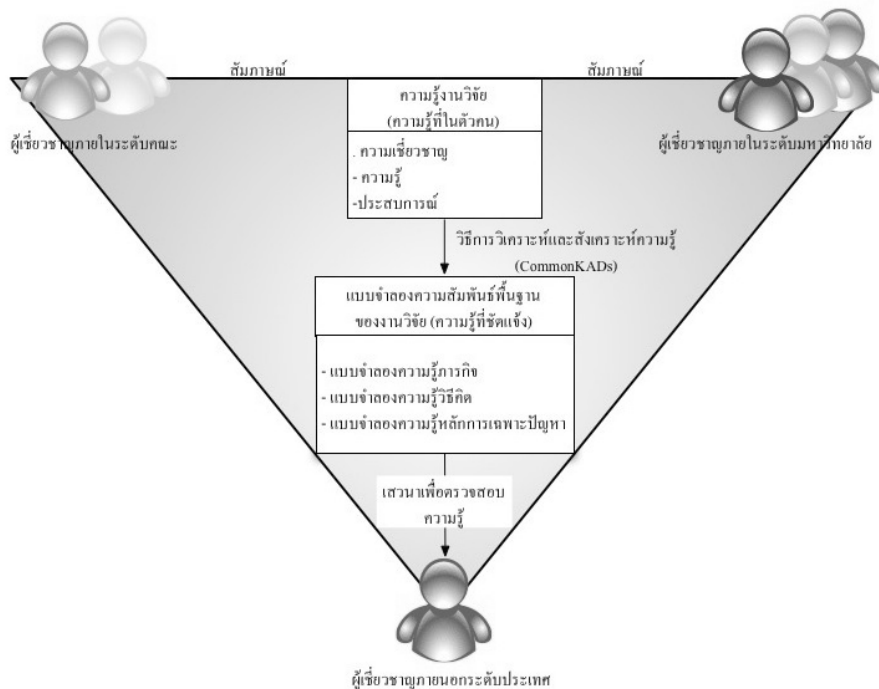
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเป็นสถาบันการศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ ได้แก่ จัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาชีพ มุ่งสร้างคนดีมีคุณภาพสูงงาน เชี่ยวชาญเทคโนโลยี และพึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้มหาวิทยาลัยจัดให้มีโครงการส่งเสริมผลิตผลงานวิจัยภายใต้ชื่อโครงการการผลิตผลงานวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (Hands-on Research and Development: HRD) โดยระยะที่ 1 เริ่มโครงการตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2554 – เดือนกันยายน พ.ศ. 2556 รวมระยะเวลา 2 ปี 1 เดือน ทั้งนี้ก่อนที่จะมีโครงการดังกล่าวนี้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนามีผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์สูงสุดเมื่อปี พ.ศ. 2553 ในระดับชาติ จำนวน 25 เรื่อง และระดับนานาชาติจำนวน 13 เรื่อง หลังจากมีโครงการนี้ มหาวิทยาลัยมีผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์สูงสุดต่อเนื่องเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทุกปี โดยปี พ.ศ. 2556 มีผลงานตีพิมพ์ระดับชาติจำนวน 88 เรื่อง และระดับนานาชาติ จำนวน 15 เรื่อง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา สถาบันวิจัยและพัฒนา, 2557) ทั้งนี้โครงการดังกล่าวนี้ได้ใช้ระบบการจัดการความรู้เพื่อการคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยองค์รวมขององค์กรเป็นการเรียนรู้หาวิธีการ (How To) ในการรักษาสมดุล (Balancing) ของปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่จะกระทบต่อองค์กร (Senge, 1994) ทั้งนี้มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการบริหารงานวิจัยโดยการบูรณาการการจัดการความรู้แบบการคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) เช่น การทำระบบนักวิจัยพี่เลี้ยง (Mentoring System) ซึ่งมีทั้งพี่เลี้ยงแก่นักวิจัยรุ่นใหม่ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย อีกทั้งยังมีการจัดสรรเงินทุนวิจัยในโครงการย่อยต่างๆ ที่คำนึงถึงการจัดสรรเงินให้ครอบคลุมตัวชี้วัดการประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการความรู้ของงานวิจัยในระดับอุดมศึกษาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ (CommonKADs) (Schreiber, Akkermans, Anjewierden, Hoog, Shadbolt, Van de Velde & Wielinga, 2000) ด้วยความรู้ของ

ผู้เชี่ยวชาญทุกคนเป็นความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล และดำเนินการจับความรู้จากผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการวิจัย ได้แก่ นักวิจัยที่ประสบความสำเร็จระดับคณะ ผู้บริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ปรึกษาโครงการ ดังกล่าว โดยผลของการวิจัยถูกแสดงออกมาในรูปแบบจำลองความรู้พื้นฐาน (Ontology) สำหรับการบริหารงานวิจัย ของมหาวิทยาลัยโดยใช้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเป็นกรณีศึกษา

วัดกุประสงค์

เพื่อนำเสนอแบบจำลองทางการจัดการความรู้โดยจัดทำแบบจำลองความสัมพันธขึ้นพื้นฐานการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ในการจัดการการบริหารงานวิจัยกรณีศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2: กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. **กลุ่มตัวอย่าง** ถูกแบ่ง ออกเป็น 3 กลุ่มโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่
 - 1.1 กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อจัดเก็บความรู้จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับบริหารของโครงการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยระดับคณะ โดยวิธีการเก็บข้อมูลส่วนนี้ได้การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และมีผลงานวิจัยเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติเพื่อสัมภาษณ์และจับความรู้ทั้งนี้วิธีการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญกลุ่มนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (Social Network Analysis: SNA)

(Scott, Sage Knoke, Yang, Sage De Nooy, Mvrrar, & Batagelj, 2000) โดยได้คัดเลือกอาจารย์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในงานวิจัยที่เหมาะสมมาดำเนินการจับความรู้ จำนวน 2 คน ด้านการบริหารธุรกิจ จำนวน 1 คน และด้านวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 1 คน

1.2 กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารที่ทำหน้าที่บริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ระดับรองอธิการบดี ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ จำนวน 3 คน

1.3 กลุ่มที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่มีตำแหน่งทางวิชาการระดับศาสตราจารย์ จำนวน 1 คน และเป็นผู้ที่มาร่วมเป็นที่ปรึกษางานการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

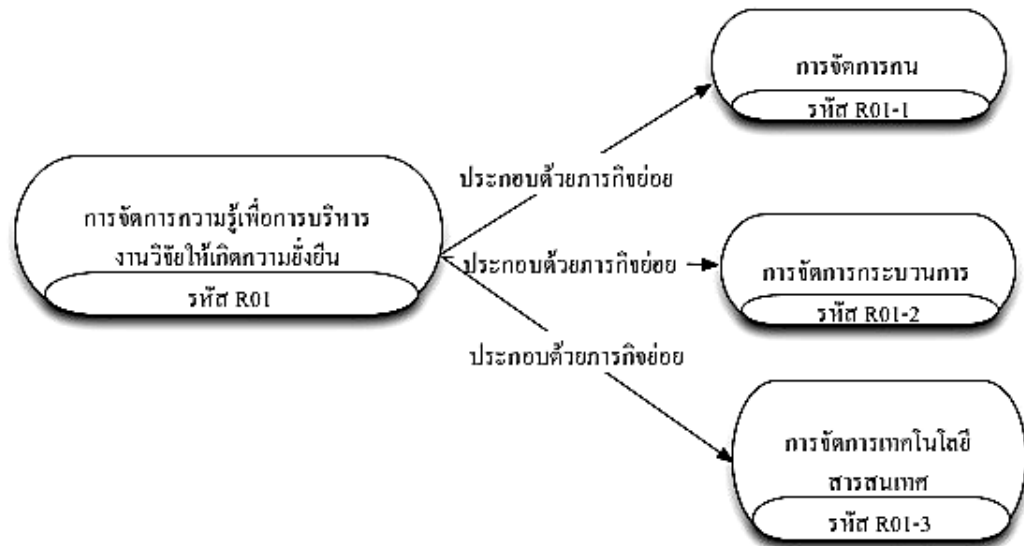
รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้คำถามปลายเปิดแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นการตั้งคำถามถึงวิธีการประสบความสำเร็จในการทำงานวิจัย และการบริหารงานวิจัย โดยข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2 เป็นส่วนที่นำมาจัดทำแบบจำลองการจัดการความรู้การบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

2.2 วิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการถอดองค์ความรู้จากข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อที่ 2.1 จากนั้นใช้เทคนิคของวิธีการทางวิศวกรรมความรู้ ได้แก่ CommonKADS เนื่องจากเป็นเครื่องมือทางการจัดการความรู้ในการตรวจสอบความรู้ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ความรู้แล้วจัดทำแบบจำลองความรู้ที่สอดคล้องกับที่ Schreiber, Akkermans, Anjewierden, Hoog, Shadbolt, Van de Velde & Wielinga (2000) ได้นำเสนอว่าวิธีการนี้เป็นการแปลงความรู้ที่แฝงในตัวบุคคลให้ออกมาเป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง เป็นการจับความรู้จากนักวิจัยที่ประสบความสำเร็จและผู้บริหารของมหาวิทยาลัยด้านการบริหารงานวิจัยซึ่งเป็นความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลโดยแสดงออกมาเป็นแบบจำลองความรู้พื้นฐานสำหรับแนวปฏิบัติการบริหารงานวิจัยที่ดี และแบบจำลองดังกล่าวจะถูกตรวจสอบความรู้โดยการเข้าร่วมเสวนาการประชุมการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา โดยกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 3 ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารงานวิจัย

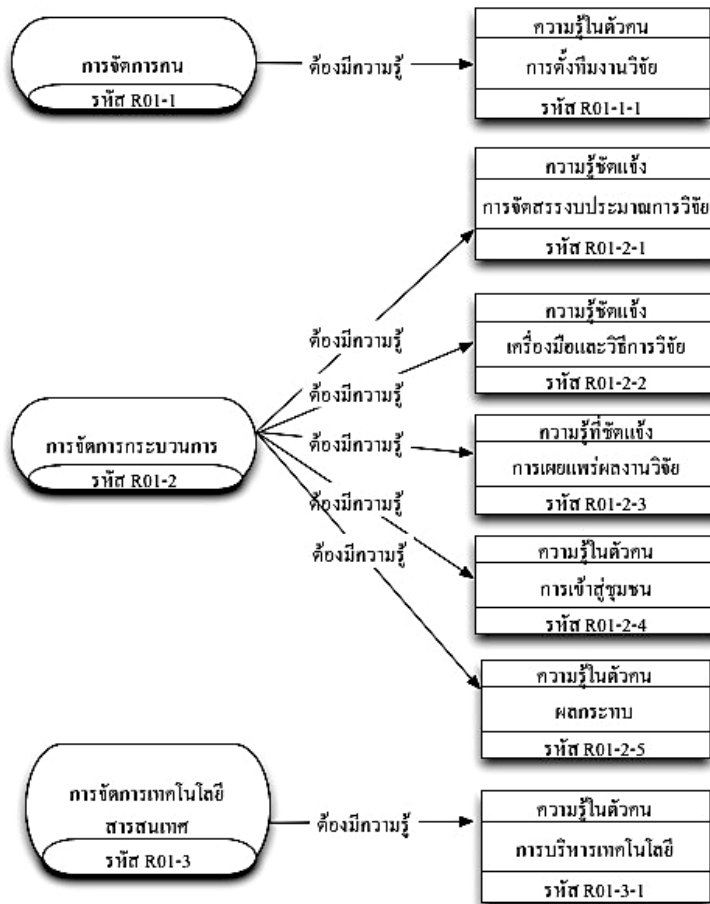
ผลการวิจัย

ผลการวิจัยได้นำเสนอแบบจำลองความสัมพันธ์เพื่อการบริหารงานวิจัยอย่างยั่งยืน ดังแสดงในภาพที่ 1 ประกอบผลการวิจัย ด้วยแบบจำลองความรู้ภารกิจ (Task knowledge) จำนวน 3 ประเด็น แบบจำลอง ความรู้วิถีคิด (Inference knowledge) จำนวน 7 ประเด็น และแบบจำลองความรู้หลักการเฉพาะปัญหา จำนวน 47 ประเด็น ดังแสดงในภาพที่ 3

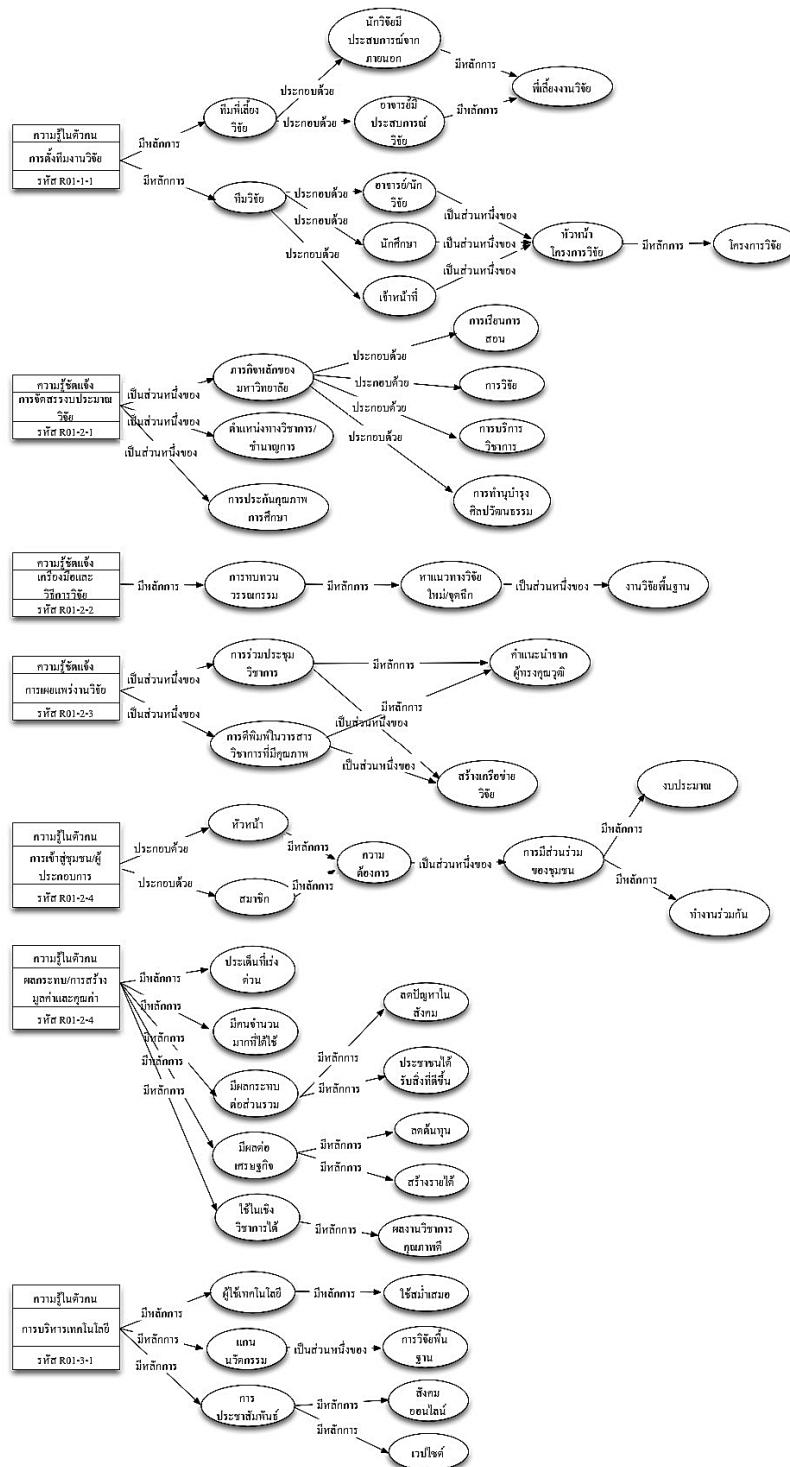
ภาพที่ 3: แบบจำลองความรู้ภารกิจ (Task Knowledge) การจัดการความรู้การบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

จากภาพที่ 3 แสดงแบบจำลองความรู้ภารกิจหลักของการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (รหัส R01) ประกอบด้วย 3 ภารกิจได้แก่ การจัดการคน (รหัส R01-1) การจัดการ กระบวนการ (รหัส R01-2) และการจัดการเทคโนโลยี (รหัส R01-3) เมื่อได้สร้างแบบจำลองดังกล่าวได้แล้ว ลำดับต่อไป คือ การแสดงแบบจำลองความรู้วิธีคิด จำนวน 7 ประเด็น ดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4: แบบจำลองความรู้วิถีคิด (Inference Knowledge) การจัดการความรู้การบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

จากภาพที่ 4 แสดงให้เห็นว่าในแต่ละภารกิจประกอบไปด้วยแบบจำลองความรู้วิถีคิด จำนวน 7 ประเด็น ดังนี้ การจัดการคน มีแบบจำลองความรู้วิถีคิด จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การตั้งทีมงานวิจัย (รหัส R01-1-1) ส่วนการจัดการกระบวนการประกอบด้วยแบบจำลองความรู้วิถีคิด จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณการวิจัย (รหัส R01-2-1) เครื่องมือและวิธีการวิจัย (รหัส R01-2-2) การเผยแพร่ผลงานวิจัย (รหัส R01-2-3) การเข้าสู่ชุมชน (รหัส R01-2-4) และผลกระทบ (รหัส R01-2-5) สำหรับการจัดการเทคโนโลยี ประกอบด้วยแบบจำลองความรู้วิถีคิด จำนวน 1 วิธี ได้แก่ การบริหารเทคโนโลยี (รหัส R01-3-1) ลำดับถัดไป คือ แบบจำลองความรู้หลักการเฉพาะปัญหา รวม จำนวน 47 ประเด็น ดังแสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5: แบบจำลองความรู้หลักการเฉพาะปัญหา (Domain Knowledge) การจัดการความรู้การบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

จากภาพที่ 5 เป็นการนำเสนอแบบจำลองความรู้เฉพาะปัญหาในแต่ละประเด็นซึ่งจำแนกเป็น แบบจำลอง มีทั้งสิ้น 47 ประเด็น โดยจำแนกตามแบบจำลองความรู้วิธีคิด ดังนี้ แบบจำลองความคิดเรื่อง การตั้งทีมวิจัย (รหัส R01-1-1) มีความรู้เฉพาะปัญหา จำนวน 4 ประเด็น คือ การตั้งทีมวิจัยต้องประกอบด้วย ทีมนักวิจัยซึ่งประกอบด้วยอาจารย์หรือนักวิจัย นักศึกษา ซึ่งจะมีครบทุกตำแหน่งหรือไม่ก็ได้ แต่ถ้าเป็นอาจารย์ควรมีนักศึกษาเป็นผู้วิจัยร่วมเพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของการเป็นอาจารย์ การให้อาสาสมัครนักศึกษาเข้ามาทำงานวิจัยร่วมทำให้นักศึกษาได้ทำงานจริง ทั้งนี้ในทีมวิจัยต้องมีหัวหน้าทีมวิจัยจะเป็นคนใดตามแต่สัดส่วนงานวิจัยโดยจะมีหนึ่งคนเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยเพื่อควบคุมโครงการวิจัย หากว่าทีมวิจัยที่เป็นนักวิจัยรุ่นใหม่ยังขาดประสบการณ์การทำวิจัย การมีทีมพี่เลี้ยงนักวิจัยซึ่งอาจเป็นนักวิจัยที่มีประสบการณ์ภายนอกหรือบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยเพื่อร่วมเป็นที่ปรึกษางานวิจัยให้กับทีมวิจัย สำหรับแบบจำลองความคิดเรื่องการจัดสรรงบประมาณการวิจัยพบว่า การจัดสรรเงินทุนวิจัยควรคำนึงถึงภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยซึ่งประกอบด้วย การเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม นอกจากนั้นยังต้องจัดสรรเงินทุนวิจัยให้สอดคล้องกับตำแหน่งทางวิชาการ หรือชำนาญการของผู้ขอทุนวิจัยด้วย อีกทั้งการจัดสรรทุนวิจัยต้องคำนึงถึงการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีตัวบ่งชี้ การประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในส่วนของแบบจำลองความคิดเครื่องมือและวิธีการวิจัย มีประเด็นความรู้เฉพาะปัญหา จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการวิจัยใหม่ หรือจุดแตกต่างในการวิจัย ซึ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยพื้นฐาน ต่อมา คือ แบบจำลองวิธีคิดการเผยแพร่งานวิจัย มีแบบจำลองความรู้เฉพาะปัญหา จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ การเผยแพร่ผลงานวิชาการโดยการร่วมประชุมวิชาการทั้งระดับชาติ และระดับนานาชาติที่มีการจัดอย่างต่อเนื่องทุกปีหรือการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการในระดับชาติและระดับนานาชาติที่มีคุณภาพอยู่ในฐานข้อมูลการวิจัยที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติ เช่น ฐานข้อมูลดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thailand Citation Index: TCI) กลุ่ม 1 หรือกลุ่ม 2 เพื่อป้องกันความเสี่ยง กรณีมีการจัดลำดับวารสารวิชาการของประเทศไทยใหม่ วารสารทั้งสองกลุ่มมีโอกาสสูงที่ยังคงอยู่ในฐานข้อมูลและหากเป็นวารสาร กลุ่มที่ 3 อาจไม่ถูกจัดให้อยู่ในฐานข้อมูลวารสารระดับชาติหรือถ้าขึ้นอันดับอยู่ในกลุ่ม 2 หรือกลุ่ม 1 ซึ่งเป็นความไม่แน่นอน ดังนั้นประเด็นความรู้จึงเน้นที่วารสารในฐานข้อมูลกลุ่ม 1 และ 2 หากเป็นระดับชาติและนานาชาติต้องเป็นวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูลที่ยอมรับของสากล เช่น SCOPUS, Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE), Thomson Reuter, ISI เป็นต้น นอกจากนี้ การพิจารณาเลือกวารสารยังต้องคำนึงถึงชื่อวารสารที่แสดงให้เห็นถึงการเฉพาะเจาะจงสาขาวิชาที่ตีพิมพ์เพื่อให้สอดคล้องกับการขอตำแหน่งทางวิชาการหรือชำนาญการ ซึ่งการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าว จะได้รับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิที่อ่านผลงานและเป็นการสร้างเครือข่ายงานวิจัยของนักวิจัยด้วย ต่อมา คือ แบบจำลองวิธีคิดผลกระทบการสร้างมูลค่าและคุณค่าประกอบด้วย ความรู้เฉพาะปัญหา จำนวน 10 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นการวิจัยควรเป็นประเด็นที่เร่งด่วนมีคนจำนวนมากที่ได้ใช้ประโยชน์จากผลงาน มีผลกระทบต่อส่วนรวมซึ่งได้แก่ การลดปัญหาในสังคมและการทำให้ประชาชนได้รับสิ่งที่ดีขึ้น รวมทั้งมีผลต่อเศรษฐกิจซึ่งสามารถลดต้นทุนและสร้างรายได้ ประเด็นการใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการซึ่งจะทำให้ได้ผลงานวิชาการคุณภาพดี ลำดับสุดท้าย คือ แบบจำลองความคิดการบริหารเทคโนโลยีประกอบด้วย ความรู้เฉพาะปัญหา จำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ ผู้ใช้เทคโนโลยีที่ต้องมีการใช้สม่ำเสมอ ซึ่งเทคโนโลยีเป็นแกนนวัตกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยพื้นฐานและประเด็นความรู้เฉพาะปัญหา

การประชาสัมพันธ์ซึ่งต้องใช้เทคโนโลยีได้แก่การจัดทำเว็บไซต์และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Facebook) อินสตราแกรม (Instagram) เป็นต้น

จากการจัดการความรู้การบริหารงานวิจัยโดยผ่านโครงการผลิตผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาทำให้มีผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์สูงสุดต่อเนื่องเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทุกปี โดยปี พ.ศ. 2556 มีผลงานตีพิมพ์ระดับชาติ จำนวน 88 เรื่อง และนานาชาติ จำนวน 15 เรื่อง หากเปรียบเทียบผลงานย้อนหลัง 3 ปี ก่อนมีโครงการ และ 3 ปีหลังมีโครงการ พบว่า อัตราการเพิ่มขึ้นของการตีพิมพ์ผลงานในระดับชาติ (TCI INDEX) เพิ่มขึ้นร้อยละ 304.08 และระดับนานาชาติ (SCOPUS INDEX) เพิ่มขึ้นร้อยละ 103.57

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองการจัดการความรู้การบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเป็นการบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับแบบจำลองรูปแบบการคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) การบูรณาการการวิจัยร่วมกับการจัดการเรียนการสอน การบริการวิชาการ และการพัฒนาระบบทรัพยากรบุคคลในมหาวิทยาลัยโดย ฌนพิศฐ์จักรพิทักษ์ (2552) อีกทั้งการเชื่อมโยงพันธกิจของมหาวิทยาลัยโดยการจัดการความรู้แบบหลายระบบโดยใช้ระบบที่เลี้ยงงานวิจัยในการถ่ายทอดความรู้ ทั้งนี้ที่เลี้ยงนักวิจัยหากเป็นบุคคลภายนอกต้องมีคุณสมบัติที่ได้รับการยอมรับ นอกจากนี้ยังต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยได้ตำแหน่งทางวิชาการสำหรับบุคลากรสายวิชาการ และตำแหน่งชำนาญการสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองด้านกระบวนการเรียนรู้ในองค์กรของหลักการบริหารแบบการใช้ดุลดัชนี (Balance Scorecard) (Kaplan & Norton, 1996) และผลจากการจับความรู้แสดงให้เห็นถึงการบริหารงานวิจัยที่ส่งเสริมให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยทั้งอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวิจัยโดยการสร้างประสบการณ์การวิจัยจากการปฏิบัติงานจริง สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้จากการทำงานจริง (Learning in Action) (Gavin, 2000) และการทำวิจัยร่วมกับชุมชนภายนอกมหาวิทยาลัย สำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสอดคล้องกับผลการศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดความต้องการ ของ พรชัย รัศมีแพทย์ (2541) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้เกิดการจัดการความรู้ที่เหมาะสมและประสบความสำเร็จต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายนอกและคนในชุมชน

สรุป

การจัดการความรู้การบริหารงานวิจัยสำหรับอุดมศึกษาของประเทศไทยในงานวิจัยนี้ เป็นการนำเสนอแบบจำลองการจัดการความรู้การบริหารงานวิจัยซึ่งใช้โครงการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยโดยใช้เครื่องมือในการจับความรู้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการวิจัยได้แก่ วิศวกรรมความรู้ซึ่งพบว่า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาใช้ระบบการจัดการความรู้ ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อการคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) เป็นการเรียนรู้โดยองค์รวมขององค์กร โดยการจัดสรรเงินทุนวิจัยในโครงการย่อยเพื่อให้ครอบคลุมตัวชี้วัดการประกันคุณภาพการศึกษา ผลจากแบบจำลองความสัมพันธ์ดังกล่าว สามารถนำไปออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ณพิศิษฐ์ จักรพิทักษ์. (2552). **ทฤษฎีการจัดการความรู้**. กรุงเทพฯ: ธนาเพลส.
- ณพิศิษฐ์ จักรพิทักษ์. (2555). **การสร้างแบบจำลองความรู้ของ KADS**. สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2557, จาก www.kmcenter.go.go.th/.../การสร้างแบบจำลองความรู้ KADS.
- พรชัย รัชมีแพทย์. (2541). **หลักกฎหมายปกครองท้องถิ่นไทย**. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา สถาบันวิจัยและพัฒนา. (2557). **โครงการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ใน การประชุมวางแผนการดำเนินงานโครงการเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วันที่ 12 ธันวาคม 2557 ณ ห้องประชุม 2 อาคารอำนวยการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548). **คู่มือการจัดการความรู้: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2557). **การทบทวนนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2559)**. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2557, จาก http://www.nrct.go.th/th/portals/0//data/file/ทบทวนร่างฉบับ8_10-9-57.pdf.
- Garvin, D. A. (2000). **Learning in Action: A Guide to Putting the Learning Organization to Work**. Boston: Harvard Business School Press.
- Kaplan, R. S. & Norton, D. P. (1996). **The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action**. Boston: Harvard Business Review Press.
- Schreiber, G. ; Akkermans, H. ; Anjewierden, A. ; Hoog, De H. ; Shadbolt, R. S. ; Van de Velde, W. & Wielinga, B. J. (2000). **Knowledge Engineering and Management: the CommonKADS Methodology**. Cambridge: MIT press.
- Scott, J. ; Sage K., D. ; Yang, S. ; Sage De Nooy, W. ; Mvrrar, A. & Batagelj, V. (2000). **Social Network Analysis (SNA)**. London: SAGE Publications.
- Senge, P. M. (1994). **The Fifth Discipline Fieldbook: Strategies and Tool for Building a Learning Organization**. New York: Doubleday.
- Songsangyos, P. (2012). **The Knowledge Management in Higher Education in Chiang Mai: A Comparative Review**. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 69, 399-403.
- Uriarte, F. A. (2008). **Introduction to Knowledge Management**. Indonesia: ASEAN Foundation.

การออกแบบรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้ กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย Information System Design for Work - Integrated Learning Management Activities Model of Private Institute of Higher Education in Thailand

สุริยะ พุ่มเฉลิม^{1*}

¹อาจารย์, คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก
เลขที่ 290 ซอยเซเชษฐา ถนนสรรพาวุธ แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ออกแบบรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย และ (2) ประเมินรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยใช้กระบวนการรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้วยเทคนิคเดลฟาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน และเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 3 คน ระยะที่ 2 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน และเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 17 คน และระยะที่ 3 เป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย (1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (2) แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า (1) องค์ประกอบของระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับระบบ 2) ระบบสารสนเทศ และ 3) ขั้นตอนจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นที่สอดคล้องกันสูง และเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมาก และ (2) การประเมินรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบเห็นว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ต่อการนำไปใช้

* ผู้เขียนหลัก

อีเมล: pumchalerm@hotmail.com

คำสำคัญ

การศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

Abstract

The purposes of this study were: (1) to design information system for Work-integrated Learning management activities model of private institute of higher education in Thailand, and (2) to evaluate the information system for Work-integrated Learning management activities model of private institute of higher education in Thailand. The study used quality and quantitative research. The investigation of experts' opinions and the Delphi technique were used for the data collection. The samples used in this study were divided into 3 phases: The first phases who were specialized in the Work-integrated Learning and information technology amount 3 person, Second phases who were specialized in the Work-integrated Learning and information technology amount 17 person. Third phases comprised experts and stakeholder in information system for Work-integrated Learning management activities in 15 persons by purposive sampling both. The tools used in this study were: 1) a structured interview guide, 2) a 5-rating scale questionnaire. Statistics used to analyze data were median, Interquartile Range, mean, and standard deviation. The results revealed as follows: (1) The information system for Work-integrated Learning management activities model consists of 3 main components 1) Stakeholder 2) Information and 3) Work-integrated learning activities, the experts agreed that a high consistent and the model was appropriate high-level. (2) The results of evaluation the information system for Work-integrated Learning management activities model of private institute of higher education in Thailand were found by the experts and stakeholder that the created model was accurate, appropriate and feasible.

Keywords

Work-Integrated Learning, Information Management System, Private Institute of Higher Education

บทนำ

การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาเป็นการเรียนรู้โดยอาศัยหลักวิเคราะห์ และประยุกต์เนื้อหา ตำรา วิชาการต่างๆ ซึ่งในบางครั้งอาจยากต่อการทำความเข้าใจ ดังนั้นการศึกษาที่มีเพียงการเรียนรู้ในทางทฤษฎีอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตและตัวบัณฑิตเอง ส่งผลให้การนำเอาความรู้ไปพัฒนาตนเอง และองค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นอาจเป็นไปได้โดยไม่เต็มศักยภาพ ประสบการณ์ในการทำงานจึงเป็นแรงเสริมที่จำเป็นและสำคัญยิ่ง (Calway, 2005) ในการนำเอาทักษะความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และองค์กร ซึ่งส่งผลไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป สภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดด และสภาพสังคม ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้การดำเนินชีวิตต้องแข่งขันกันมากยิ่งขึ้น ประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างเช่นประเทศไทย

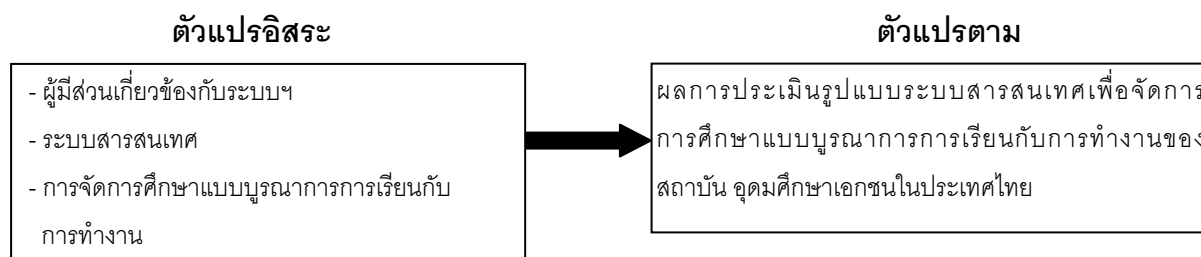
จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ดังกล่าว โดยปรับเปลี่ยนมาตรฐานให้บัณฑิตมีความรู้และความสามารถที่สูงขึ้น ซึ่งจากที่กล่าวมาจะเห็นได้ชัดว่าการมีความรู้เพียงประการเดียวนั้น ย่อมไม่เพียงพอกับการทำงาน เพราะฉะนั้นสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการ จึงต้องร่วมกันผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ทางวิชาการ และยังต้องมีทักษะการนำความรู้ไปปฏิบัติงานได้จริง การมีความคิดสร้างสรรค์อันจะก่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การเป็นผู้ที่รับความไว้วางใจในการทำงาน มีการพัฒนาตนเอง ตัดสินใจแก้ปัญหาได้ และมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ไม่สามารถเรียนรู้ได้จากตำรา เอกสาร หรือในห้องเรียน แต่ได้มาจากการปฏิบัติงานจริง และจากสภาพแวดล้อมของการทำงานจริงเท่านั้น อันจะนำไปสู่การนำความรู้จากการศึกษาในห้องเรียนมาบูรณาการกับประสบการณ์ในการทำงาน จากสถานประกอบการจึงเพื่อให้เกิดทักษะวิชาชีพ และทักษะในการพัฒนาตนเอง ซึ่งนอกเหนือจากทักษะด้านวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษา (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2552) อันนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป แต่การจัดการศึกษาในรูปแบบนี้มีความแตกต่างจากการเรียนการสอนทั่วไป จึงอาจทำให้เกิดข้อปัญหาต่างๆ (ปานเพชร ชินินทร จิระเสกข์ ตรีเมธสุนทร อัครรัตน์ พูลกระจำง, วิวัฒน์ คลังวิจิตร, วณิดา ฉินนะโสิต, เทอดเกียรติ สิมปีทีปราการ และวิเชษฐ์ พลายมาศ, 2553) เช่นการประสานงาน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้มีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษา ดังนั้นหากนำเอาระบบสารสนเทศมาประยุกต์ใช้จะช่วยให้การจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานที่มีความซับซ้อนยุ่งยากในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ทำให้สถาบันการศึกษาให้ความสนใจต่อการจัดการเรียนการสอนในลักษณะเช่นนี้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย
2. เพื่อประเมินรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ ดังนี้

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ระยะที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย

ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยเลือกแบบเจาะจงที่มีประสบการณ์ทั้ง 2 ด้านไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 ท่าน

1.2 ระยะที่ 2 การวิเคราะห์รูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย

ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยเลือกแบบเจาะจงที่มีประสบการณ์ทั้ง 2 ด้านไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 17 ท่าน

1.3 ระยะที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย

ประชากร คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบ และผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยเลือกแบบเจาะจงที่มีประสบการณ์ทั้ง 2 ด้านไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 15 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ

2.2 แบบสอบถาม (Questionnaire) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบระบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 3 ฉบับ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi)

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบประมาณค่า 5 ระดับพร้อมคำถามปลายเปิดในตอนท้ายของแต่ละข้อ เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2553)

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่ได้มีการปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจากฉบับที่ 1 โดยแสดงค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เพื่อใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับให้กับผู้เชี่ยวชาญพิจารณาในฉบับที่ 3

ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบประมาณค่า 5 ระดับที่ได้มีการแสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่าตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นๆ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญยืนยันคำตอบโดยเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 ได้ผ่านการหาคุณภาพเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยเทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.78

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงาน ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบประมาณค่า 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน มกราคม 2557 – กรกฎาคม 2557 โดยทำหนังสือถึงสถาบันการศึกษาต้นสังกัดของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษาและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ซึ่งมีการแจกแบบสอบถามในแต่ละระยะ ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองครบทั้ง 3 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.2 ระยะที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายปิด-เปิด แบบประมาณค่า 5 ระดับ ด้วยเทคนิคเดลฟาย โดยฉบับที่ 1 ถึง ฉบับที่ 3 ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง อีกทั้งส่งแบบสอบถามทางจดหมาย จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และโทรสาร จำนวน 17 ชุด ได้รับกลับคืนมา 17 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.3 ระยะที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง อีกทั้งส่งแบบสอบถามทางจดหมาย จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และโทรสาร จำนวน 15 ชุด ได้รับกลับคืนมา 15 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ระยะที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ โดยนำข้อมูลที่ได้ มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4.2 ระยะที่ 2 ความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ที่นำมากำหนดเป็นรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย โดยใช้สถิติค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)

4.3 ระยะที่ 3 ความเหมาะสมของการนำรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยไปประยุกต์ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. รูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับระบบ 2) ระบบสารสนเทศ และ 3) ขั้นตอนจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานโดยผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับระบบประกอบไปด้วย 4 กลุ่ม คือ 3.1) นักศึกษา 3.2) อาจารย์ในเทศ 3.3) เจ้าหน้าที่ และ 3.4) สถานประกอบการ ทั้งนี้ระบบสารสนเทศ

มีหน้าที่ 5 ประการ คือ 1) การสร้าง 2) การประมวลผล 3) การจัดเก็บ 4) การนำเสนอ และ 5) การเผยแพร่ โดยขั้นตอนการจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน มี 3 ขั้นตอนหลัก คือ 3.1) ก่อนการฝึก 2) ระหว่างการฝึก และ 3) หลังการฝึก ซึ่งขั้นตอนก่อนการฝึกมี 5 ขั้นตอนย่อย คือ 1) แจ้งความจำนงค์ 2) ประสานงาน 3) การคัดเลือกและจำแนก 4) การจับคู่ และ 5) การเตรียมความพร้อม ขั้นตอนระหว่างการฝึกมี 3 ขั้นตอนย่อย คือ 1) ดูแล 2) ควบคุม และ 3) ติดตามขั้นตอนหลังการฝึก มี 3 ขั้นตอนย่อย คือ 1) จัดทำรายงาน 2) ประเมินผล และ 3) แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2. รูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 ท่าน ให้ความเห็นต่อรูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (M.D. = 4.25) และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นโดยเฉลี่ยสอดคล้องกันในระดับสูง (I.R. = 1.00) ซึ่งแสดงรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย

รายละเอียด	M. D.	I. R.	ผลการวิเคราะห์
รูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบ 2. ระบบสารสนเทศ 3. ขั้นตอนจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน	4.00	1.00	เหมาะสมมาก และ สอดคล้องกันสูง
1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบประกอบไปด้วย 4 ฝ่าย 1.1 นักศึกษา 1.2 อาจารย์นิเทศ 1.3 เจ้าหน้าที่ 1.4 สถานประกอบการ	4.00	1.00	เหมาะสมมาก และ สอดคล้องกันสูง
2. ระบบสารสนเทศมี 5 หน้าที่ 2.1 การสร้าง 2.2 การประมวลผล 2.3 การจัดเก็บ 2.4 นำเสนอ 2.5 เผยแพร่	5.00	1.00	เหมาะสมมากที่สุด และ สอดคล้องกันสูง

ตารางที่ 1

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย (ต่อ)

รายละเอียด	M. D.	I. R.	ผลการวิเคราะห์
3. การจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานมี 3 ขั้นตอนหลัก 3.1 ก่อนเข้ารับการฝึก 3.2 ระหว่างการฝึก 3.3 หลังการฝึก	5.00	1.00	เหมาะสมมากที่สุด และ สอดคล้องกันสูง
3.1 ขั้นตอนย่อยของก่อนเข้ารับการฝึกมี 5 ขั้นตอน คือ - แจ้งความจำนง - ประสานงาน - การคัดเลือกและจำแนก - การจับคู่ - การเตรียมความพร้อม	4.00	1.00	เหมาะสมมาก และ สอดคล้องกันสูง
3.2 ขั้นตอนย่อยของระหว่างการฝึกมี 3 ขั้นตอน คือ - ดูแล - ควบคุม - ติดตาม	4.00	1.00	เหมาะสมมาก และ สอดคล้องกันสูง
3.3 ขั้นตอนย่อยของหลังการฝึกมี 3 ขั้นตอน คือ - จัดทำรายงาน - ประเมินผล - แลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.00	1.00	เหมาะสมมาก และ สอดคล้องกันสูง

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมที่เป็นไปได้หากนำรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยไปปฏิบัติจริงซึ่งมีความเหมาะสมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.47) ซึ่งแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

ผลการประเมินองค์ประกอบของรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน
ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย

รายละเอียด	$\bar{x}$	S.D.	ผลการวิเคราะห์
รูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบ 2. ระบบสารสนเทศ 3. ขั้นตอนจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน	4.29	0.49	เหมาะสมมาก
1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบประกอบไปด้วย 4 ฝ่าย 1.1 นักศึกษา 1.2 อาจารย์นิเทศ 1.3 เจ้าหน้าที่ 1.4 สถานประกอบการ	4.35	0.47	เหมาะสมมาก
2. ระบบสารสนเทศมี 5 หน้า 2.1 การสร้าง 2.2 การประมวลผล 2.3 การจัดเก็บ 2.4 นำเสนอ 2.5 เผยแพร่	4.64	0.46	เหมาะสมมากที่สุด
3. การจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน มี 3 ขั้นตอนหลัก 3.1 ก่อนเข้ารับการฝึก 3.2 ระหว่างการฝึก 3.3 หลังการฝึก	4.64	0.46	เหมาะสมมากที่สุด
3.1 ก่อนเข้ารับการฝึก มี 5 ขั้นตอนย่อย คือ - แจ้งความจำนงค์ - ประสานงาน - การคัดเลือกและจำแนก - การจับคู่ - การเตรียมความพร้อม	4.29	0.48	เหมาะสมมาก

ตารางที่ 2

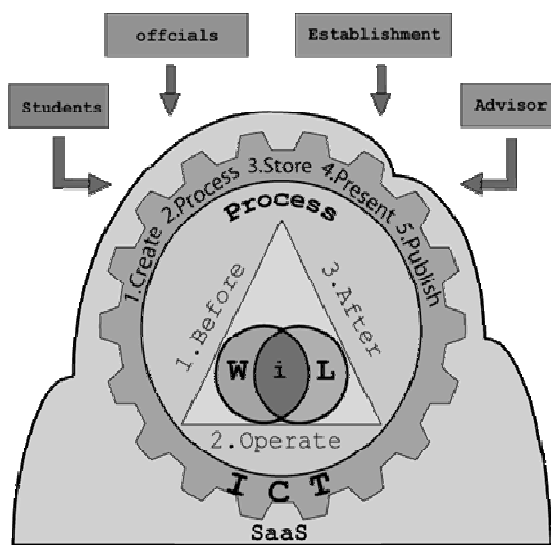
ผลการประเมินองค์ประกอบของรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย (ต่อ)

รายละเอียด	$\bar{x}$	S.D.	ผลการวิเคราะห์
3.2 ระหว่างการฝึกมี 3 ขั้นตอนย่อย คือ - ดูแล - ควบคุม - ติดตาม	4.23	0.66	เหมาะสมมาก
3.3 หลังการฝึกมี 3 ขั้นตอน คือ - จัดทำรายงาน - ประเมินผล - แลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.41	0.50	เหมาะสมมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมไปถึงการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน และประเด็นด้านระบบสารสนเทศ ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงรายละเอียดขององค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยต่างๆ ที่ควรจะประกอบอยู่ในรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยนำไปกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบ โดยรูปแบบดังกล่าวมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับ Pagoda Model ที่ ปานเพชร ชินินทร และวิเชษฐ์ พลายมาศ (2553) ได้ออกแบบไว้ และยังเป็นไปตามมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และ สมาคมสหกิจศึกษาไทย, 2553)

2. การสร้างรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยโดยใช้การพิจารณาข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้วยเทคนิคเดลฟายจำนวนทั้งสิ้น 3 รอบ ทำให้องค์ประกอบหลัก และส่วนรายละเอียดย่อยต่างๆ มีความชัดเจน ถูกต้อง เหมาะสมโดยในภาพรวมความเหมาะสมของรูปแบบ อยู่ในระดับมาก และมีความเห็นสอดคล้องกันโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ซึ่งถือได้ว่าองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้มีความถูกต้องเป็นไปตามกรอบแนวคิดการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้มาสร้างเป็นรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2: รูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย

โดยองค์ประกอบหลักจะประกอบไปด้วย (1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบซึ่งมีทั้งหมด 4 ฝ่าย โดยจะแทนด้วยสัญลักษณ์สี่เหลี่ยมผืนผ้า (สีม่วง) (2) ระบบสารสนเทศที่มีหน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ แทนด้วยสัญลักษณ์รูปฟันเฟือง (สีน้ำตาล) โดยทั้งนี้ระบบสารสนเทศจะต้องดำเนินการทั้ง 5 ด้าน คือ การสร้างสารสนเทศ การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การนำเสนอ และการเผยแพร่สารสนเทศ ซึ่งหน้าที่ของระบบสารสนเทศนั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ศรจันทร์ ไม้ดา (2542) ทั้งนี้ระบบสารสนเทศจะทำงานภายใต้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่มเข้าถึงระบบได้ทุกที่ ทุกเวลา และในทุกอุปกรณ์ โดยแทนด้วยสัญลักษณ์รูปก้อนเมฆสีฟ้า แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยยังมีแนวคิดที่จะนำระบบสารสนเทศดังกล่าวไปพัฒนาระบบคลาวด์คอมพิวติ้ง ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้กับการจัดการการเรียนรู้แบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานให้ดียิ่งขึ้น มีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสารร่วมกันได้อย่างยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนความต้องการในการใช้ทรัพยากร และสารสนเทศทั้งในภาคของผู้ใช้ และผู้ดูแลระบบ ซึ่งจะส่งผลให้มีเสถียรภาพต่อข้อมูล และระบบอย่างสูงยิ่งขึ้น (Rimal, Choi & Lumb, 2009) ทั้งนี้ระบบสารสนเทศจะเป็นการขับเคลื่อนขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการ และ (3) ขั้นตอนหลักของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานโดยจะแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ซึ่งแทนด้วยสัญลักษณ์สามเหลี่ยม (สีเหลือง) ประกอบไปด้วย ขั้นตอนก่อนการฝึก ระหว่างการฝึก และหลังการฝึกโดยวงกลมที่ซ้อนกันอยู่ภายในสามเหลี่ยมคือหัวใจของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน โดยตัวอักษร W แทนคำว่า Work และตัวอักษร L แทนคำว่า Learning และตัว i ที่อยู่ตรงกลาง แทนคำว่า Integrated อันเป็นผลที่ได้จากการบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมที่เป็นไปได้หากนำรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย อยู่ในระดับที่เกินกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในทุกองค์ประกอบ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมจะพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นั้นย่อมสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปได้อย่างยิ่งในการนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ และจะนำไปสู่การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยได้ในลำดับต่อไป ซึ่งงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดของ ธีรวดี ถังคุบุตร (2555) เรื่องการพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลสำหรับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และ ประทีป นานคงแนบ ปรัชญนันท์ นิลสุข และพัลลภ พิริยะสุรวงศ์ (2554) เรื่องรูปแบบการนิเทศฝึกงานแบบผสมสำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่เป็นการนำเอาระบบสารสนเทศไปช่วยบริหารจัดการ และดำเนินการฝึกงานของนักเรียน นักศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ส่งผลให้การจัดกิจกรรมต่างๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันการศึกษาเอกชนในประเทศไทยที่มีการจัดการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานควรนำรูปแบบดังกล่าวไปเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศ
2. ระบบสารสนเทศที่นำมาใช้ในการพัฒนาระบบควรเป็นเทคโนโลยีร่วมสมัยที่ผู้เกี่ยวข้องกับระบบสามารถเข้าถึงได้ง่าย และใช้งานได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา ทุกอุปกรณ์ อีกทั้งยังต้องตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ได้ทั้งในด้านการใช้งาน และมีเสถียรภาพต่อข้อมูล และระบบอย่างสูงอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยพัฒนาระบบการประมวลผลแบบกลุ่มเมฆ (Cloud Computing) เพื่อเพิ่มศักยภาพของระบบสารสนเทศเพื่อจัดการการศึกษาแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานให้สูงขึ้น และควรวิเคราะห์องค์ประกอบของระบบการประมวลผลแบบกลุ่มเมฆ เพื่อนำไปเป็นแนวทางของการนำระบบสารสนเทศชนิดนี้ไปใช้งานอย่างชัดเจนมากขึ้น
2. ควรพัฒนาระบบสารสนเทศต้นแบบ (Prototype) โดยเอาแนวคิดระบบการประมวลผลแบบกลุ่มเมฆมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เห็นภาพได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธีรวดี ถังคุบุตร. (2555). การพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลสำหรับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติด้านอีเลิร์นนิ่งบูรณาการการเรียนรู้ออนไลน์ประชาคมอาเซียน: นโยบายและกระบวนการประจำปี 2555. วันที่ 7 - 8 ธันวาคม 2555.
- ประทีป นานคงแนบ, ปรัชญนันท์ นิลสุข และ พัลลภ พิริยะสุรวงศ์. (2554). รูปแบบการนิเทศฝึกงานแบบผสมสำหรับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารวิทยบริการ. 22(3), 163-177.

- ปานเพชร ชินินทร, จิระเสกข์ ตรีเมธสุนทร, อัศครัตน์ พูลกระจ่าง, วิวัฒน์ คลังวิจิตร, วนิดา ฉินนะโสด, เทอดเกียรติ สิมปีทีปการ และวิเชษฐ์ พลายมาศ. (2553). **แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเรียนรูกับการทำงาน (Work-Integrated Learning : WIL) ในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย. รายงานโครงการวิจัย WiL - Working Group Thailand.** กรุงเทพฯ:สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ปานเพชร ชินินทร และ วิเชษฐ์ พลายมาศ. (2553). **ปัจจัยความสำเร็จของการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานสำหรับอุดมศึกษาไทย. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 7.** สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2557, จาก <http://research.conference.kps.ku.ac.th/index.html>.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2553). **การวิจัยทางการศึกษา: หลักและวิธีการสำหรับนักวิจัย.** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร ศรีสะอ้าน. (2552). **การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตด้วยสหกิจศึกษา.** สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2557, จาก <http://www.tace.or.th>.
- ศรัณย์ ไม้ดา. (2542). **การศึกษาสถานภาพปัญหาความต้องการและความคิดเห็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านสาธารณสุขของบุคลากรสาธารณสุข จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และ สมาคมสหกิจศึกษาไทย. (2553). **มาตรฐานและการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษา.** กรุงเทพฯ: สมาคมสหกิจศึกษาไทย.
- Calway, B. A. (2006). **What has Work-Integrated Learning Learned ? A WIL Philosophy.** Lilydale: Swinburne University of Technology.
- Rimal, B. ; Prasad, C. E. & Lumb, L. (2009). **A Taxonomy and Survey of Cloud Computing Systems.** 2009 Fifth International Joint Conference on INC, IMS and IDC, 44-51.

ความเป็นมืออาชีพอของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพ
ในการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
Teachers Professional on Distance Learning Television of Small Qualities
Primary Schools , Office of Nongbua Lamphu Primary Educational Service Area 1

ภาวิไล บุญทองแพง^{1*}, อองอาจ นัยพัฒน์^{2**}

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
(การทดสอบและวัดผลการศึกษา)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เลขที่ 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

²รองศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เลขที่ 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ วิธีการพัฒนา และปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ครูมีพัฒนาการในการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนและผู้ปกครอง จำนวน 3 โรงเรียนและบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 รวม 46 คน โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์พื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1) การเตรียมการและวางแผนก่อนการเรียนรู้ ได้แก่ มีการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือสอนทางไกลผ่านดาวเทียมแล้วจัดทำแผนสำหรับตนเองโดยระบุรายการสื่อ เอกสาร ใบงาน ที่ต้องเตรียม เตรียมเครื่องรับโทรทัศน์และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนให้เรียบร้อย 2) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้แก่ ใช้สื่อการสอนตามวิธีการที่กำหนดไว้ เตรียมความพร้อมก่อนการชมรายการประมาณ 5 นาที และ 3) การดำเนินการหลังการเรียนรู้การประเมินผล ได้แก่ มีบันทึกหลังการสอนรวบรวมผลงานนักเรียนจากการเรียนรู้

* ผู้เขียนหลัก
อีเมล: pawilaib@gmail.com

วิธีการและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พบว่า 1) วิธีการจัดการเรียนรู้ได้แก่ มีความตั้งใจเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง ทุ่มเท เสียสละ มีเวลาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนตลอดเวลา 2) วิธีการพัฒนาได้แก่ อบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับงานการจัดการเรียนรู้อบรมโดยไม่ทิ้งห้องเรียน 3) ปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ครูมีการพัฒนาได้แก่ ครูมีความสุขในการปฏิบัติงาน ครูมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The purpose of this research was to study teachers professional on distance learning television on small primary school with high quality. The key informants were 49 persons. Instruments used were a form of behavioral assessment, interview and focus group discussion. Means, standard deviation and content analysis were used for data analysis.

The major findings were as follows:

The performance of teacher professional was composed of 3 steps. The finding showed that the average level of teacher professional was at very high level in overall and individual aspects. Step 1: The preparation and planning before learning lesson and then make a plan by themselves and prepare your television and equipment used for teaching order. Step 2: The implementation of learning management revealed that used teaching materials on studying plan and ready to watch about five minutes. Step 3: The implementation of the learning evaluation revealed that recording studying plan and collecting of worksheets.

Teacher professional on distance learning television on small primary school with high quality revealed that: 1) Learning management; sorting by descending was the intention of learning continued at the selfless dedication and counseling to students at all times. 2) Teacher professional development management; sorting by descending was training in work-related learning without leaving the classroom 3) Supporting ; sorting by descending was teachers have enjoyed operations and teachers have to change the behavior of learning.

Keywords

Distance Learning Television, DLTV, Factors Related the Small Qualities Schools

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2553 ประชากรวัยเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อายุ 5 – 14 ปี) มีจำนวน 8.77 ล้านคน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 63.79 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 13.75 ของประชากรทั้งหมดและมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ (วิทยาลัย

สุทนต์กิตติ, 2555, 13) สอดคล้องกับการคาดการณ์การประชากรระดับประเทศ พ.ศ. 2553 -2583 ภายใต้อัตราสมมติภาวะเจริญพันธุ์ลดลงตามปกติ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าอนาคตในปี พ.ศ. 2583 จะมีประชากรวัยเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5.71 ล้านคน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 65.99 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 8.65 ของประชากรทั้งหมดซึ่งลดลงอย่างเห็นได้ชัด (กาญจนา เทียนฉาย, 2557, 11 ; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556, 9, 28) ประกอบกับเหตุผลอื่นๆ เช่น การคมนาคมระหว่างเมืองกับชุมชนสะดวกขึ้น ความเชื่อของผู้ปกครองที่เชื่อว่าระบบการศึกษาในเมืองดีกว่าในชนบทจึงนิยมให้ลูกหลานเข้าไปศึกษาในเมืองทำให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนักเรียนน้อยลง กลายเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันคิดเป็นจำนวนเกินกึ่งหนึ่งของโรงเรียนทั้งหมด

โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาสำคัญคือ 1) นักเรียนมีคุณภาพค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดความพร้อมด้านปัจจัย เช่น มีครูไม่ครบชั้นเรียน ขาดแคลนสื่อและวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะสื่อและเทคโนโลยีที่มีราคาแพง 2) ส่วนใหญ่ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคือมีการลงทุนค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่กว่า เช่น อัตราส่วนครู : นักเรียน ซึ่งตามมาตรฐานต้อง 1 : 25 แต่สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก อัตราส่วนครู : นักเรียน เท่ากับ 1 : 8-11 เท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556, 21) นอกจากนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ได้สรุปสาเหตุอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กต่ำกว่าเป้าหมาย ว่าเกิดจากโรงเรียนมีครูไม่ครบชั้น การสอนไม่ตรงวิชาเอกและครูบางส่วนสอนโดยไม่ใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนการสอน หรือใช้สื่อที่ไม่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1, 2553, 16-18) จะเห็นได้ว่าปัญหาทั้งหมดเกี่ยวกับตัวครูเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมานานกว่า 15 ปี ที่พบว่าคุณภาพวิชาการของผู้เรียนขึ้นอยู่กับครูเป็นสำคัญ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานการศึกษาทางไกลเพื่อให้ประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าไม่มีข้อจำกัดในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นการศึกษาตลอดชีวิต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 ได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกล(Distance Learning Television: DLTV) จากโรงเรียนไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 เป็นต้นมา พบว่าสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนครูและครูสอนไม่ตรงวิชาเอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1, 2556, 1) นอกจากนั้นคณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลยังเชื่อว่าการจัดการเรียนรู้อิงทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สามารถแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กได้จริง จึงกำหนดนโยบายให้โรงเรียนขนาดเล็กทั่วประเทศจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโดยเริ่มต้นในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 1 มีโรงเรียนทั้งหมด 214 แห่ง เป็นโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 134 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 62.62 ซึ่งมากกว่ากึ่งหนึ่งของโรงเรียนทั้งหมด ตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 เป็นต้นมา โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 1 จำนวน 20 โรงเรียนได้เข้าร่วมเป็นโรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนรู้อิงทางไกลจากผลการประเมินพบว่าเมื่อจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมติดต่อกันมาแล้วอย่างน้อย 3 ปีการศึกษา ส่วนใหญ่มีคุณภาพทางการเรียนสูงขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพมากที่สุดใน 5 อันดับแรกของเขตพื้นที่ จำนวน 3 โรงเรียน ว่าที่ผ่านมานั้นมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้อย่างไรและมีปัจจัยสนับสนุนอะไรบ้าง ซึ่งคาดหวังว่าสารสนเทศที่ได้จะนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงในปัจจุบันของประเทศไทย ที่นับวันจะมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากขึ้นและมีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษามากขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพ
2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพ
3. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ครูมีพัฒนาการด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพ

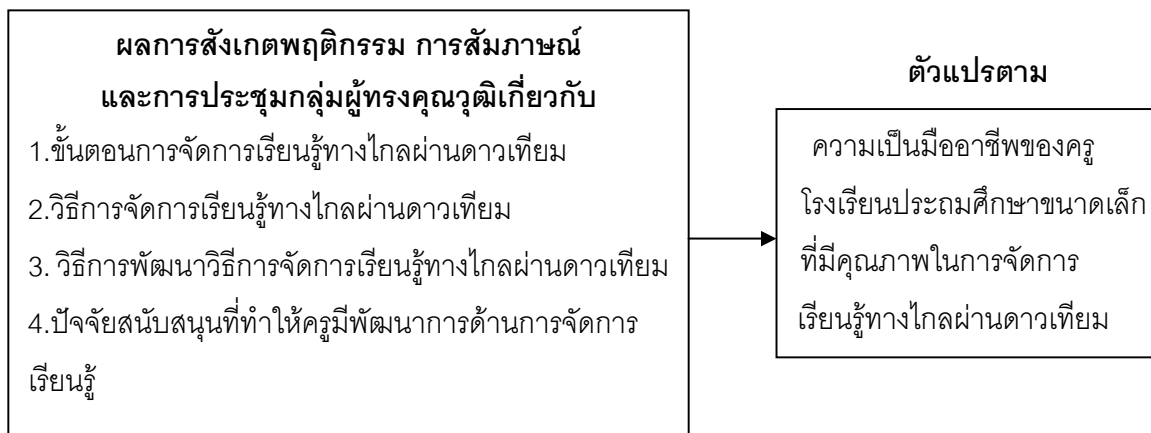
นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพ หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ที่มีคุณสมบัติดังนี้ 1) มีการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมติดต่อกันมาแล้วอย่างน้อย 3 ปีการศึกษา 2) โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครู หรือนักเรียนมีผลงานได้รับเหรียญทองชนะเลิศการประกวดแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับเขตพื้นที่ขึ้นไปประเภทเด็กปกติ อย่างน้อย 1 รายการ ไม่เกิน 3 ปีย้อนหลัง 3) โรงเรียนได้รับการรับรองคุณภาพรอบสามจากสำนักงานประเมินและรับรองมาตรฐานการศึกษา องค์การมหาชน (สมศ.) 4) มีคะแนนผลการทดสอบระดับชาติ (National Test: NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อย่างน้อย 1 วิชา มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ 5) มีคะแนนผลการทดสอบความรู้พื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างน้อย 3 วิชา มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติในชั้นได้นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 โรงเรียน

2. ความเป็นมืออาชีพของครู หมายถึง ความสามารถของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ รวมถึงวิธีการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้และปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ครูมีพัฒนาการด้านการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television: DLTV) หมายถึง การจัดการเรียนรู้ในชั้นโดยการเปิดรับสัญญาณออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งถ่ายทอดสดการเรียนการสอนจากโรงเรียนวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โรงเรียนต่างๆ สามารถเปิดรับสัญญาณการจัดการเรียนการสอนได้พร้อมๆ กันในเวลาเดียวกันตามตารางการออกอากาศ

ตัวแปรต้น

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาขั้นตอน วิธีการจัดการเรียนรู้ วิธีการพัฒนาและปัจจัยที่ทำให้ครูมีการพัฒนาในการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพ ประชากรได้แก่โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำนวน 134 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างคือโรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองกุง โรงเรียนบ้านหนองบัวโสมและโรงเรียนบ้านโนนสูงใหม่วังทอง

เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย 1) แบบประเมินพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 2) แบบสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพและ 3) การประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group)

ในการสร้างเครื่องมือได้กำหนดจุดมุ่งหมาย ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดโครงสร้างแล้วร่างเครื่องมือเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโทและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำมีการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญหาค่าความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) โดยนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 มาจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบประเมินพฤติกรรมผู้วิจัยสังเกตการสอนเพื่อประเมินด้วยตนเองในชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 ของทั้ง 3 โรงเรียน ใช้เวลา 1 สัปดาห์ต่อโรงเรียนโดยสังเกตการสอนกลุ่มสาระภาษาไทยจำนวน 5 ชั่วโมง คณิตศาสตร์จำนวน 5 ชั่วโมง และวิทยาศาสตร์จำนวน 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมงต่อหนึ่งโรงเรียนรวมทั้งหมด 36 ชั่วโมง

2. แบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองทีละคน โดยแจกแบบสัมภาษณ์ให้ผู้รับการสัมภาษณ์ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน สัมภาษณ์ผู้บริหารจำนวน 3 คน ครูจำนวน 16 คน นักเรียนจำนวน 9 คน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากชุมชน จำนวน 9 คน ผู้ปกครองจำนวน 9 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง(Purposive Sampling)รวมทั้งหมด 46 คน

3. การประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group) ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการ (Moderator) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองบัวลำภู เขต 1 ที่รับผิดชอบโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 3 คน และครูวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 3 คน จากโรงเรียนที่จัดการศึกษาทางไกลได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติวิเคราะห์พื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปความเรียง

ผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพสรุปผลเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ จากการสังเกตการสอนและประเมินพฤติกรรมประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 การเตรียมการและวางแผนก่อนการเรียนรู้ในภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.94$) เมื่อพิจารณารายพฤติกรรมพบว่า มีพฤติกรรมในระดับมากที่สุด ดังนี้ การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือสอนทางไกลผ่านดาวเทียมแล้วจัดทำแผนสำหรับตนเองโดยระบุรายการสื่อ เอกสาร ใบงานที่ต้องเตรียม เตรียมเครื่องรับโทรทัศน์ และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนให้เรียบร้อย จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เหมาะสมภายในห้องเรียน ครูมีความพร้อม บุคลิกภาพดี ยิ้มแย้มแจ่มใส

1.2 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$) เมื่อพิจารณารายพฤติกรรมพบว่า มีพฤติกรรมในระดับมากที่สุด ดังนี้ ใช้สื่อการสอนตามวิธีการที่กำหนดไว้ เตรียมความพร้อมก่อนการชมรายการประมาณ 5 นาทีสนทนาสร้างความสนใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน ครูนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่แก่นักเรียน ครูแนะนำอธิบายเพิ่มเติมตามความจำเป็น

1.3 การดำเนินการหลังการเรียนรู้การประเมินผลในภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$) เมื่อพิจารณารายพฤติกรรมพบว่า มีพฤติกรรมในระดับมากที่สุด ดังนี้ บันทึกหลังการสอน รวบรวมผลงานนักเรียนจากการเรียนรู้ กำกับให้ทำแบบฝึกหัด หรือ ประเมินผลด้วยวิธีอื่นๆ

จากการประเมินพฤติกรรมทั้ง 3 ขั้นตอน พบว่าขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการและวางแผนก่อนการเรียนรู้ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาได้แก่ การดำเนินการหลังการเรียนรู้การประเมินผล และการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายพฤติกรรมพบว่า มีพฤติกรรมที่น้อยกว่าข้ออื่นๆ แต่อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ได้แก่ สรุปบทเรียนจากการเรียนทางไกลในกรณีที่ครูต้นทางไม่ได้สรุป ผู้เรียนและผู้สอนร่วมเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน มีการปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่มีข้อบกพร่อง เช่น สอนซ่อมเสริมการสะท้อนผลการประเมินให้ผู้เรียนรับรู้ นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงพักระหว่างชั่วโมงมีการสรุปบทเรียนที่เรียนไปแล้ว (ร้อยละ 55.56) มีการทำกิจกรรมเสริมเช่น แข่งขัน

คิดเลขเร็ว แข่งขันการเขียนคำยาก ท่องสูตรคูณ ท่องบทอาขยาน แข่งขันคัดลายมือ แข่งขันต่อคำคล้องจอง ทำแผ่นพับสุขภาพิตคำพังเพย แก้โจทย์ปัญหาเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 66.67)

2. วิธีการจัดการเรียนรู้วิธีการพัฒนาและปัจจัยที่ทำให้มีการพัฒนาจากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า

2.1 วิธีการจัดการเรียนรู้เรียงลำดับจากมากที่สุด ได้แก่ มีความตั้งใจ เอาใจใส่การจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทุ่มเท เสียสละ มีเวลาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนตลอดเวลา (ร้อยละ 72) มีการสอนซ้ำๆ และสอนเสริม ไม่สอนเร็วเกินไป (ร้อยละ 68) จัดการเรียนรู้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ประเมินนักเรียนอยู่เสมอ และใช้วิธีการวัดประเมินที่หลากหลาย

2.2 วิธีการพัฒนาครู เรียงลำดับจากมากที่สุด ได้แก่ อบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับงานการจัดการเรียนรู้ อบรมโดยไม่ทิ้งห้องเรียน ให้ครูได้ปฏิบัติงานในหน้าที่หลักอย่างเต็มเวลา ครูพัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่ต้องการตลอดเวลา (ร้อยละ 68) ครูประเมินตนเองเสมอ (ร้อยละ 64) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานและมีการประสานเครือข่ายกับโรงเรียนอื่นในเรื่องการจัดการเรียนรู้

2.3 ปัจจัยที่ทำให้ครูมีการพัฒนาเรียงลำดับจากมากที่สุด ได้แก่ ครูมีความสุขในการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 68) ครูมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารให้การเสริมแรงให้ขวัญกำลังใจครู (ร้อยละ 64) ผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี ครูมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายความสำเร็จขององค์กร ครูตระหนักในหน้าที่และภาระรับผิดชอบของตนเองและมีการพัฒนาต่อเนื่องทั้งองค์กร

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขออภิปรายผลใน 2 ประเด็น ดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม จากการประเมินพฤติกรรมทั้ง 3 ขั้นตอน พบว่าขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการและวางแผนก่อนการเรียนรู้ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่การดำเนินการหลังการเรียนรู้การประเมินผล และการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นการเรียนรู้โดยรับสัญญาณจากโรงเรียนต้นทางจัดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน ดังนั้นโรงเรียนปลายทางจึงให้ความสำคัญต่อการเตรียมการเพื่อให้เกิดความพร้อมก่อนการเรียนรู้มากที่สุด ในทำนองเดียวกันก็มีการดำเนินการหลังการเรียนรู้การประเมินผลในลำดับรองลงมา เพราะหลังจากการจัดการเรียนรู้ตามโรงเรียนต้นทางแล้วครูสามารถกำหนดกิจกรรมสรุปการเรียนรู้และเลือกวิธีการวัดและประเมินผลด้วยตนเองตามความเหมาะสมในขณะที่ยังดำเนินการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นไปตามการจัดการเรียนรู้จากสถานต้นทาง ทำให้ครูให้ความสำคัญในขั้นตอนนี้ลดลงเพราะไม่ต้องออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากการศึกษาวิจัยพฤติกรรมพบว่า มีการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือสอนทางไกลแล้วจัดทำแผนสำหรับตนเองโดยระบุรายการสื่อเอกสารใบงานที่ต้องเตรียม เตรียมเครื่องรับโทรทัศน์และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนให้เรียบร้อยจัดบรรยากาศแวดล้อมที่เหมาะสมภายในห้องเรียน ครูมีความพร้อม บุคลิกภาพดี ยิ้มแย้มแจ่มใส บันทึกหลังการสอน ใช้สื่อการสอนตามวิธีการที่กำหนดไว้รวบรวมผลงานนักเรียนจากการเรียนรู้ กำกับให้ทำแบบฝึกหัด หรือ ประเมินผลด้วยวิธีอื่นๆ สอดคล้องกับพิมพ์พร สรมาสุก ผลาตร สุวรรณโพธิ์ และ อุดม รัตนอำมพรโสภณ

(2555, 169 -174) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพมากที่สุดคือมีการแต่งกายเหมาะสมกับความเป็นครู และมีจิตมุ่งมั่นในการพัฒนาสังคม รองลงมาคือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดทำแผนการจัดกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน เลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และสอดคล้องกับ สำเนา เนื้อทอง (2555, 24-25) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่จะทำให้โรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพคือต้องมีครูผู้สอนที่เก่ง รักเด็ก ใจดีมีเมตตา

เมื่อพิจารณารายพฤติกรรมพบว่า พฤติกรรมที่มีการปฏิบัติน้อยกว่าข้ออื่นๆ ได้แก่ มีการสรุปบทเรียนจากการเรียนทางไกลในกรณีที่ครูต้นทางไม่ได้สรุป ผู้เรียนและผู้สอนร่วมเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันมีการปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่มีข้อบกพร่อง และมีการสะท้อนผลการประเมินให้ผู้เรียนรับรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนน้อยแต่ละคนมีภาระงานอื่นๆ นอกเหนืองานจัดการเรียนการสอนซึ่งต้องใช้เวลาในการปฏิบัติงานอื่นๆ มากจึงทำให้มีการสรุปบทเรียน การร่วมเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันกับนักเรียน การปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่มีข้อบกพร่อง ทำได้น้อย ส่วนผลวิจัยที่พบว่าการสะท้อนผลการประเมินให้ผู้เรียนรับรู้มีน้อยนั้น อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขนาดเล็กไม่ค่อยได้รับความสนใจจากสาธารณชน ประกอบกับครูไม่ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในเรื่องการสะท้อนผลจึงไม่ให้ความสำคัญในเรื่องนี้นัก

2. วิธีการจัดการเรียนรู้ วิธีพัฒนาและปัจจัยที่ทำให้มีการพัฒนาพบว่าวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งผลทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ ได้แก่ครูมีความตั้งใจ เอาใจใส่การจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทุ่มเท เสียสละ มีเวลาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนตลอดเวลา มีการสอนซ้ำๆ และสอนเสริม ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าองค์ประกอบเหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่ดีของครูที่เกิดจากแรงขับภายในที่มีความเป็นครูมืออาชีพ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

ส่วนวิธีการพัฒนาครูที่พบได้แก่อบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับงานการจัดการเรียนรู้ อบรมโดยไม่ทิ้งห้องเรียนให้ครูได้ปฏิบัติงานในหน้าที่หลักอย่างเต็มเวลา ซึ่งสอดคล้องกับภาระงานของครูที่ต้องอยู่ประจำห้องเรียนเพื่อจัดการเรียนรู้จึงจะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพได้และสอดคล้องกับสำเนา เนื้อทอง (2555, 24-25) ที่กล่าวว่ารูปแบบการพัฒนาครูยังขาดนวัตกรรมใหม่ๆ ทำให้เกิดปัญหา ส่วนใหญ่ใช้วิธีการฝึกอบรมแบบเหวี่ยง เรื่องที่อบรมห่างไกลจากเหตุการณ์ความเป็นจริงของห้องเรียนการอบรมมีผลกระทบต่อนักเรียนเพราะครูต้องทิ้งห้องเรียนมาเข้ารับการอบรมโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหามากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าวิธีการพัฒนาที่ดีคือให้ครูพัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่ต้องการตลอดเวลา ครูประเมินตนเองเสมอ ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาที่เน้นว่าหากจะให้มีการพัฒนาต่อเนื่องต้องมีการกำกับและประเมินตนเองอยู่เสมอ ซึ่งรูปแบบการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) เป็นกระบวนการที่มุ่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเพื่อไปกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงกำกับตนเองมากที่สุด (รัตนะ บัวสนธ์ และ เซาร์ อินโย, ม.ป.ป., 3) ทั้งนี้เป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลพัฒนาตนเองโดยใช้วิธีการประเมินตรวจสอบตนเองและสะท้อนผลแก่ตนเอง จนในที่สุดสามารถตัดสินใจหรือกำหนดแนวทางของตนเองได้อย่างอิสระตลอดจนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นในองค์กร (สมคิด พรหมจักษ์, 2550, 72-75)

ปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ครูมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ พบว่าได้แก่ ครูมีความสุขในการปฏิบัติงาน ครูมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ ครูมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายความสำเร็จขององค์กร ครูตระหนักในหน้าที่และภาระรับผิดชอบของตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในโรงเรียนขนาดเล็กบุคลากรมีจำนวนน้อย การอยู่ร่วมกัน

มีความสัมพันธ์แบบเป็นกันเอง ทำให้การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจทำได้ง่าย ทุกคนมีความสำคัญต่อองค์การ การพัฒนาทำได้ทั่วถึง เกิดการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน

สรุป

1. จากผลการวิจัยพบว่าขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการและวางแผนก่อนการเรียนรู้ เพราะลักษณะการเรียนรู้โรงเรียนปลายทางจะรับสัญญาณการถ่ายทอดจากโรงเรียนต้นทางแล้วจัดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน ดังนั้นโรงเรียนปลายทางต้องให้ความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมให้มากที่สุดเพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. จากผลการวิจัยพบว่า ในช่วงพักระหว่างชั่วโมงเพื่อเปลี่ยนวิชาซึ่งมีเวลาประมาณ 10 นาที ครูมีการสรุปบทเรียนที่เรียนไปแล้ว มีการจัดกิจกรรมเสริมอย่างหลากหลายโดยใช้เวลานั้นๆ ดังนั้น ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ควรเตรียมกิจกรรมเสริมเพื่อพัฒนานักเรียนในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย
3. จากผลการวิจัยพบว่า วิธีการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ครูมีความตั้งใจ เอาใจใส่การจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทุ่มเท เสียสละ มีเวลาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนตลอดเวลา แสดงให้เห็นว่าบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็กควรมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีใจเมตตา ทุ่มเท และเสียสละ จึงต้องมีการคัดเลือกบุคลากรโรงเรียนขนาดเล็กที่เหมาะสมและมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง
4. จากผลการวิจัยพบว่าวิธีการพัฒนาครูที่ดี ได้แก่ อบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับงานการจัดการเรียนรู้อบรมโดยไม่ทิ้งห้องเรียน ให้ครูได้ปฏิบัติงานในหน้าที่หลักอย่างเต็มเวลาดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องควรได้ตระหนักและจัดกรอบในการพัฒนาครูให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของครู
5. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ครูมีการพัฒนา ได้แก่ ครูมีความสุขในการปฏิบัติงาน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารให้การเสริมแรงให้ขวัญกำลังใจครู ครูมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายความสำเร็จขององค์กรครูตระหนักในหน้าที่และภาระรับผิดชอบและมีการพัฒนาต่อเนื่องทั้งองค์กรปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยภายในทางบวกของครูดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารจึงควรนำแนวคิดหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักการบริหารอื่นๆ ที่เหมาะสมมาใช้เสริมในกระบวนการพัฒนาครู เช่น หลักการเสริมพลัง (Empowerment) หลักการตรวจสอบได้ (Accountability) เพื่อสร้างเสริมให้ครูเกิดปัจจัยทางบวกขึ้นในตน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เทียนลาย. (2557ก). เด็กเอ๋ย เด็กอาเชียน .วารสารประชากรและการพัฒนา.34(3), 11.
- _____. (2557ข).ประชากรไทยในอนาคต.วารสารประชากรและการพัฒนา.34(2), 11.
- พิมพ์พร สรมาสุขผลาดร, สุวรรณโพธิ์ และ อุดม รัตนอำพรโสภณ. (2555). คุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพ ในทัศนะของครูและนักศึกษาวิทยาลัยครูคงโข แขวงเชียงขวางประเทศ
- สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 23(2), 169 -174.
- รัตน์ บัวสนธิ์ และ เซาร์ อินโย. (ม.ป.ป.). บทความวิชาการการประเมินเสริมพลัง. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

วิบูลย์ทัตสุทนต์กิตติ . (2555, 8 เมษายน 2554). อัตราการเพิ่มประชากรไทยลดเหตุการณ์เกิดต่ำอย่างรวดเร็ว.

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ.7.

สมคิด พรหมจ้อย. (2550). **เทคนิคการประเมินโครงการ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. (2553). **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา**

ปีการศึกษา 2553. สุพรรณบุรี: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานฯ.

_____. (2556). **คู่มือการอบรมผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาโครงการขยายผล**

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. สุพรรณบุรี: กลุ่มนิเทศติดตามผลการศึกษา สำนักงานฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). **แผนพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสพฐ.**

สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2557, จาก <http://www.kkn2.net/sms/data/attachment/files/64d24a4a4f9927453cfo.pdf>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). **การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย**

พ.ศ. 2553-2583. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

สำเนา เนื้อทอง. (2555). **การพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก**.

วารสารการศึกษาไทย. 9 (96), 24 -25.

การศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 A Study on the Components of Life Skills of Grade 1 Students with Hearing Impairment

อนุชา ภูมิสิทธิพร^{1*}, ประพิมพ์พงศ์ วัฒนะรัตน์^{2**}, ชนิตา มิตรานันท์^{3***}

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ (แขนงวิชาการศึกษาพิเศษ)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เลขที่ 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

²อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เลขที่ 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

³อาจารย์ ดร., สถาบันวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เลขที่ 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาองค์ประกอบ และแนวทางในการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน เป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้บริหาร ครูผู้สอน ครูประจำเรือนนอน ผู้ปกครอง จาก 3 หน่วยงาน ใน 3 จังหวัด คือ โรงเรียนโสตศึกษา อนุสารสุนทร จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก และอาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.90 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบของทักษะชีวิตมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการดำรงชีวิตประจำวัน ด้านสุขอนามัย ด้านพฤติกรรม และ

* ผู้เขียนหลัก

อีเมล: Anuchaphoom@gmail.com

** อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

*** อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทร่วม

ด้านความปลอดภัย 2) แนวทางในการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทั้ง 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ด้านการดำรงชีวิตประจำวัน ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการกวาดบ้าน/ถูบ้าน การแต่งกาย การซักผ้าชิ้นเล็ก และการรับประทานอาหาร 2) ด้านสุขอนามัย ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลความสะอาดฟัน การดูแลความสะอาดเล็บ การดูแลความสะอาดผม และการดูแลความสะอาดผิวหนัง 3) ด้านพฤติกรรม ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการเดินผ่านผู้ใหญ่ การเข้าแถวเพื่อรับของ การขอโทษ การขอบคุณ และมารยาทในการสนทนา 4) ด้านความปลอดภัย ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ของมีคม การข้ามถนน/ทางม้าลาย การข้ามสะพาน และการหยุดรถไฟสัญญาณจราจร

คำสำคัญ

ทักษะชีวิต นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

Abstract

This study is aimed to study on the Components and Guideline of Educational Management of Life Skills of Grade 1 Students with Hearing Impairment. It was a qualitative research. The subjects were 10 people, including administrators, grade 1 teachers, dormitory teachers, Parents for the Deaf in Anusarnsunthorn School for the Deaf, Tak School for the Deaf and special education lecturers in Pibulsongkram Rajabhat University. The instrument for data collection was the Interview form, which yielded the reliabilities of 0.90, Research data were analyzed with content analysis. It was found that: 1) The Components of Life Skills of Grade 1 Students with Hearing Impairment, were comprises 4 core, daily living skill, personal hygiene, behavior and Safety training. 2) The Guideline of Educational Management of Life Skills of Grade 1 Students with Hearing Impairment, were comprises 4 core. The four core can be further categorized into 16 sub as described below: Under the first core, Under the first core, daily living skill, lies 4 components: House cleaning, Dressing, Washing and Eating. The second core is personal hygiene which consists of 4 components: Teeth cleaning, Nail cleaning, hair cleaning and skin cleaning. The third core is behavior which consists of 4 components: Courtesy of walking, queues, Thanks you or apologize, and conversation etiquette. The last core is Safety training which consists of 4 components: using of sharp objects, Crossing the street, bridge crossing and Stop waiting for the traffic light.

Keywords

Life Skills, Students with Hearing Impairment, Grade 1

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, 5) มาตรา 6 กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและคุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ดังนั้น ภารกิจของผู้จัดการศึกษา คือการพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขนั่นเอง การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 กล่าวว่า การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือผู้ด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน คือเด็กที่สูญเสียการได้ยิน ระดับของการสูญเสียการได้ยินจะมีผลต่อการดำรงชีวิตของเด็ก ซึ่งหากเด็กมีการสูญเสียการได้ยินในระดับรุนแรง หรือหูหนวก เด็กจะมีปัญหาที่หนักขึ้น อาทิ ปัญหาทางภาษา อารมณ์ สังคม การปรับตัว ปัญหาทางทักษะชีวิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของเด็ก (ศิริวิมล ใจงาม, 2549, 45) การสูญเสียการได้ยินจะส่งผลให้เด็กขาดโอกาสในการรับรู้ ทำให้มีจุดอ่อนต่อการรับรู้และการพัฒนาความคิดในด้านนามธรรม นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีการดำเนินชีวิตที่ด้อยกว่าคนปกติ เพราะเนื่องมาจากการสูญเสียการได้ยิน (พูนพิศ อมาตยกุล สุมาลี ติงกิจ และพิมพ์พา ขจรธรรม, 2549, 59) และความบกพร่องทางการได้ยินของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จะส่งผลให้เกิดข้อจำกัด ในความสามารถทางสติปัญญา การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และข้อจำกัดในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (Hyatt & Filler, 2007, 221) การศึกษาส่วนใหญ่สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มักมุ่งเน้นการพัฒนาการพูด และการพัฒนาภาษาในโรงเรียน ส่วนด้านคุณภาพของชีวิตความเป็นอยู่ หรือทักษะชีวิตยังน้อย (Huber, 2015, 1089-1101) ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับของการสูญเสียการได้ยิน และอายุของเด็กที่เริ่มการสูญเสียการได้ยิน รวมถึงระดับสติปัญญาของเด็ก ซึ่งลักษณะของปัญหาอาจแตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ช้างตัน (Patton, 2004) รวมถึงจากการศึกษาถึงวัฒนธรรมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (Deaf Culture) เราจะพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีการสื่อสาร การเข้าสังคม และการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ในรูปแบบของการเล่นกีฬา การท่องเที่ยว สโมสรกลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และกิจกรรมอื่นๆ กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินด้วยกันผ่านการใช้ภาษามือ จึงส่งผลให้การดำรงชีวิตมีปัญหา (Moore, 2009, 8) ซึ่งวัฒนธรรมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีลักษณะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ผ่านคำนิยาม บรรทัดฐานของสังคม มีประวัติศาสตร์และเป็นประเพณีที่อุดมไปด้วยการเล่นิทาน และบทกวีส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่น (Zinza, 2009, 8) ซึ่งจากการศึกษาวัฒนธรรมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเราก็จะพบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมักมีการถ่ายทอดความรู้สึก การปฏิบัติตน การสื่อสาร การเข้าร่วมสังคม ผ่านนักเรียนที่มีความบกพร่อง

ทางการได้ยินด้วยกัน จึงส่งผลให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจขาดทักษะชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในสังคมปกติ จากการศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในหลายๆ ประเทศ อาทิ การศึกษาของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในแอฟริกาใต้ ในระยะเวลา 12 ปี นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอยู่ในสภาพที่ขาดประสิทธิภาพ โดยยังต่อสู้กับปัญหาการอ่านและเขียน รวมถึงการใช้ทักษะชีวิตเริ่มต้นของความเป็นหนุ่มสาวอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งทักษะชีวิตที่สำคัญ คือ การแก้ปัญหาพฤติกรรมที่จำเป็น การจัดการปัญหาในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป ถึงแม้ว่านักเรียนหนุ่มสาวจะได้รับการสอนตามหลักสูตรและผ่านเกณฑ์ของโรงเรียน แต่การจัดการเรียนการสอนยังคงล้มเหลว เนื่องจากลักษณะการเรียนการสอนที่ขาดการถ่ายโอนความรู้จากครูกับนักเรียน หมายถึงขาดการเชื่อมโยงระหว่างครูกับนักเรียน ดังนั้นการศึกษาควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความหวังหรือตระหนักในการเรียนรู้ (Mabena, 2012)

สำหรับในประเทศไทยยังไม่มีผู้ศึกษาทักษะชีวิตสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะที่เป็นประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมักมีปัญหาทักษะชีวิตในประเด็นที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ทักษะชีวิตด้านการดำรงชีวิตประจำวัน ทักษะชีวิตด้านสุขอนามัย ทักษะชีวิตด้านพฤติกรรม และทักษะชีวิตด้านความปลอดภัย (ผดุง อารยะวิญญู, 2542, 34 ; ศรียา นิยมธรรม, 2544, 44 ; ไสรัจ พิศชวนชม, 2543, 78 ; วรวิ ธีระจิตร, 2545, 107 ; พูนพิศ อมาตยกุล สุมาลี ติงกิจ และ พิมพา ขจรธรรม, 2549, 135 ; วรวรรณ คงคล้าย, 2542, 76) ซึ่งจากปัญหาต่างๆ เหล่านี้ทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ รวมถึงมีผลต่อการดำเนินชีวิตภาวะทางจิตใจ และการเข้าสังคมเป็นอย่างมาก ในการดำเนินชีวิต นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจได้รับอันตรายได้ง่ายเพราะไม่สามารถรับรู้เสียงที่เตือนถึงอันตราย เช่น เสียงแตร เสียงหวูดรถไฟ ขาดโอกาสที่จะเรียนรู้เพราะฟังไม่เข้าใจ จิตใจมักจะซึมเศร้า สับสน เครียด มองโลกในแง่ร้าย ขาดความกระตือรือร้นและสุขภาพโดยทั่วไปมักจะเลวลง เสียงพูดจะเพี้ยนและไม่สามารถควบคุมระดับความดังของเสียงให้ถูกต้อง การฟังผู้อื่นพูดแล้วไม่ได้ยินหรือไม่เข้าใจ ทำให้แปลกตัวไม่ยอมมีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น (อนุชา ภูมิสิทธิพร, 2554, 43) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินขาดทักษะชีวิตเนื่องมาจากบุคลากรไม่มีความพร้อมในการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เช่น ไม่เข้าใจธรรมชาติ และวัฒนธรรมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ในการนี้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความสนใจใส่ใจจากผู้ปกครอง พ่อแม่ พี่น้อง เพื่อน และบุคคลในสังคม เพื่อช่วยส่งเสริมการพัฒนาการด้านต่างๆ และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไป จากรายงานการวิจัยทางจิตวิทยา และการพัฒนาทักษะทางสังคม พบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีการพัฒนาทางบุคลิกภาพที่แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป (Asher & Taylor, 1983, 237) และมีความเสี่ยงต่อการมีปัญหาทางสุขภาพจิตมากกว่าคนปกติ (Hindley, Hill, McGuigan & Kitson, 1994, 917) ซึ่งส่งผลให้มีปัญหาทักษะชีวิต

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดทักษะชีวิต เป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความรู้สึนึกคิด ให้รู้จักสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล รู้จักจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม

รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ป้องกันตัวเองในภาวะคับขัน และจัดการกับชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, 1) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2555-2559 ผลลัพธ์ที่คาดหวังสูงสุดของแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ คือ คนพิการได้รับโอกาสการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะสังคม และทักษะวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพพึ่งพาตนเองได้ มีเจตคติที่ดี เห็นคุณค่าวิถีวัฒนธรรมไทย และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมีส่วนร่วมกระบวนการพัฒนาชุมชนและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, 7) ทักษะชีวิตมีความสำคัญต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็ก จากการศึกษาทักษะชีวิต แสดงให้เห็นว่าทักษะชีวิตสามารถส่งเสริมการปรับตัวทางสังคมของเด็กและวัยรุ่น (Maghsoudi, Hashemisabour, Yazdani & Mehrabi, 2010, 195) องค์การอนามัยโลก บ่งชี้ว่า ทักษะชีวิตเป็น "ความสามารถในการปรับตัวเชิงบวก และการจัดการของแต่ละบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ" ความหมายของทักษะชีวิตอาจแตกต่างกันตามวัฒนธรรมและประเทศ อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าทักษะเหล่านี้มีความจำเป็นสำหรับการส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ของเด็ก (WHO., 1997, 22 ; Kingsnorth, Healy & Macarthur, 2007, 323)

จากการศึกษาสภาพปัญหา ความสำคัญ และเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของทักษะชีวิตกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนานักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เนื่องจากนักเรียนมักประสบปัญหาในการดำรงชีวิต ซึ่งผลจากการศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

วิธีการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีระเบียบวิธีวิจัยกิจกรรมย่อย 2 กิจกรรม ได้แก่ 1) การศึกษาเอกสาร 2) การศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิต แต่ละกิจกรรมมีรายละเอียด โดยขอสรุป ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร มีรายละเอียดดังนี้

1.1 แหล่งข้อมูล ได้แก่ การศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความหมายของทักษะชีวิต และองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จากตำรา เอกสาร งานวิจัย ทั้งจากต่างประเทศ และในประเทศเกี่ยวกับความหมายของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับ

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ได้ร่างขององค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อค้นหาองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและนำมาร่างเป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในขั้นตอนต่อไป

2. การศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิต มีรายละเอียดดังนี้

2.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 10 คน ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ซึ่งเลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหาร ครูผู้สอน ครูประจำเรือนนอน ผู้ปกครอง จาก 3 หน่วยงาน ใน 3 จังหวัด คือ โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก และ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพินุลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ผู้บริหาร เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนโสตศึกษา และมีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนโสตศึกษาตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน ได้แก่ สังกัดโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก จำนวน 1 คน และโรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 คน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ

ครูผู้สอน เป็นครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน ได้แก่ สังกัดโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก จำนวน 1 คน และโรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 คน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ

ครูประจำเรือนนอน เป็นครูประจำเรือนนอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และมีประสบการณ์ในเป็นครูเรือนนอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน ได้แก่ สังกัดโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก จำนวน 1 คน และโรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 คน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ เป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ และคุณวุฒิระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน สังกัดสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพินุลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก

ผู้ปกครอง เป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่กำลังศึกษาในโรงเรียนโสตศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งได้รับการวินิจฉัยทางการแพทย์ว่ามีระดับการได้ยิน ตั้งแต่ 90 เดซิเบลขึ้นไป และไม่มีอาการพิการ และมีบุตรหลานที่กำลังศึกษาอยู่โรงเรียนโสตศึกษา จำนวน 2 คน ได้แก่ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก จำนวน 1 คน และโรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และแนวทางการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความหมายของทักษะชีวิต และองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

2.2.2 กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์โดยกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ 3 ประเด็น คือ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ถูกสัมภาษณ์ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่สำคัญและจำเป็นต่อการจัดการศึกษา และ 3) แนวทางการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2.2.3 นำประเด็นการสัมภาษณ์เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของประเด็นการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งดำเนินการจัดทำและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

2.2.4 นำประเด็นการสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผลทางการศึกษา ด้านการศึกษาพิเศษ ด้านจิตวิทยาการศึกษา และด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 คน ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความสมบูรณ์ของประเด็นการสัมภาษณ์ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย และนำผลคะแนนที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC พบว่า ประเด็นคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขประเด็นการสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.3 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ให้ทำจดหมายถึงผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูประจำเรือนนอน ผู้ปกครอง และอาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยจะเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยในระยะเวลาของการสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการจดบันทึกการสัมภาษณ์ และจัดพิมพ์ข้อมูลผลการสัมภาษณ์ แล้วนำผลการสัมภาษณ์ส่งให้กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์ตรวจทาน เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูประจำเรือนนอน ผู้ปกครอง และอาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นที่กำหนดในแบบสัมภาษณ์ โดยดำเนินการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. **องค์ประกอบของทักษะชีวิต** สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูประจำเรือนนอน ผู้ปกครอง ของโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก และโรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งอาจารย์ประจำ สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ระบุว่า องค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่สำคัญและจำเป็นต่อการนำไปจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการดำรงชีวิตประจำวัน 2) ด้านสุขอนามัย 3) ด้านพฤติกรรม และ 4) ด้านความปลอดภัย ดังตัวอย่างคำกล่าวของกลุ่มเป้าหมายว่า

คนที่ 1 “...องค์ประกอบของทักษะชีวิตทุกด้านมีความสำคัญมาก แต่ที่มีความสำคัญที่สุด 4 อันดับแรก คือ ด้านการดำรงชีวิตประจำวัน ด้านสุขอนามัย ด้านพฤติกรรม และด้านความปลอดภัย เนื่องจากนักเรียนเหล่านี้มีลักษณะของความบกพร่อง หรือความพิการที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิต รวมทั้ง องค์ประกอบเหล่านี้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับพัฒนาการในช่วงวัยของนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางการได้ยิน...”

คนที่ 2 “...นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จะมีปัญหาทางด้านการได้ยิน ดังนั้น ความบกพร่องทางการได้ยินของนักเรียนเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อกิจกรรมชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการดำรงชีวิตประจำวัน ด้านสุขอนามัย ด้านพฤติกรรม และด้านความปลอดภัย ซึ่งเขาจะมีความ ล้าช้ากว่าคนปกติ หรือแม้กระทั่งล่าช้ากว่านักเรียนหูตึง...”

คนที่ 3 “...นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทุกคนควร ได้รับการส่งเสริมทักษะชีวิต ไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบอะไรก็ตาม เพราะทุกองค์ประกอบล้วนมี ความสำคัญจำเป็นต่อตัวนักเรียน ประกอบกับองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ล้วนผ่านการศึกษาค้นคว้ามา อย่างดียิ่งแล้ว...”

2. **แนวทางในการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบของทักษะชีวิต** สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง การได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการดำรงชีวิตประจำวัน ควรส่งเสริมให้นักเรียน ได้มีการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการกวาดบ้าน/ถูบ้าน การแต่งกาย การซักผ้าชิ้นเล็ก และการรับประทานอาหาร 2) ด้านสุขอนามัย ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลความสะอาดฟัน การดูแลความสะอาด เล็บ การดูแลความสะอาดผม และการดูแลความสะอาดผิวหนัง 3) ด้านพฤติกรรม ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการ เรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการเดินผ่านผู้ใหญ่ การเข้าแถวเพื่อรับของ การขอโทษ การขอบคุณ และมารยาทใน การสนทนา 4) ด้านความปลอดภัย ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ของมีคม การข้าม ถนน/ทางม้าลาย การข้ามสะพาน และการหยุดรถไฟสัญญาณจราจร ดังตัวอย่างคำกล่าวของกลุ่มเป้าหมายว่า

คนที่ 1 “...ด้านการดำรงชีวิตประจำวัน ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับ การกวาดบ้าน/ถูบ้าน การแต่งกาย การซักผ้าชิ้นเล็ก เช่น ผ้าเช็ดหน้า และการรับประทานอาหาร เพราะ นักเรียนส่วนใหญ่ต้องอยู่หอพักหรือเรือนนอนของโรงเรียน ดังนั้นนักเรียนต้องสามารถปฏิบัติได้...”

คนที่ 2 “...ด้านสุขอนามัย ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลความสะอาดฟัน การดูแลความสะอาดเล็บ การดูแลความสะอาดผม และการดูแลความสะอาดผิวหนัง เพราะประเด็นเหล่านี้ นักเรียนต้องสามารถเรียนรู้ให้ได้ ก่อนที่จะไปเรียนรู้ทักษะอื่นๆ...”

คนที่ 3 “...ด้านพฤติกรรม ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการเดินผ่านผู้ใหญ่ การเข้าแถวเพื่อรับของ การขอโทษ การขอบคุณ และมารยาทในการสนทนา เพราะเนื่องจากประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นพื้นฐานที่มีความสำคัญจำเป็นกับนักเรียน...”

คนที่ 4 “...ด้านความปลอดภัย ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ของมีคม การข้ามถนนทางม้าลาย การข้ามสะพาน และการหยุดรถไฟสัญญาณจราจร เพราะเนื่องจากประเด็นเหล่านี้สามารถช่วยป้องกันความปลอดภัยให้นักเรียนได้ อยู่ในสังคมด้วยความปลอดภัย...”

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ด้านการดำรงชีวิตประจำวัน ด้านสุขอนามัย ด้านพฤติกรรม และด้านความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับ Vernosfaderani & Movallali (2013, 36-41) ได้กล่าวถึง ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุ 8 ถึง 18 ปี ที่ศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ ได้แก่ ทักษะชีวิตด้านทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับ Vernosfaderani (2014, 94-99) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวมว่า การพัฒนาทักษะชีวิตเป็นโปรแกรมเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งเน้นในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิต เช่น ความตระหนักในตนเอง การสื่อสาร การตัดสินใจ ความคิด การจัดการอารมณ์ ทักษะความสัมพันธ์ ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน ทักษะการอยู่รอด ทางเลือกและผลกระทบ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล/ทักษะทางสังคม การสบตา สายตา น้ำเสียงและระดับเสียงในการพูด การสนทนา และความกล้าแสดงออก ซึ่งโปรแกรมนี้นำเสนอให้เด็กได้เผชิญปัญหาเพิ่มเติมความสามารถทางสังคม และส่งผลต่อสุขภาพจิต และสอดคล้องกับ Deaf Action Center (2014) ได้กล่าวถึง โปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อาจสามารถสอนทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้หลายรูปแบบ อาทิโปรแกรมการฝึกสอนและการปรับเพื่อการทำงาน โปรแกรมการทำอาหาร โปรแกรมการทำความสะอาด โปรแกรมการซักผ้า โปรแกรมการใช้จ่ายเงิน โปรแกรมการซื้อของ โปรแกรมการสื่อสารระหว่างบุคคล (เพื่อนและชุมชน) โปรแกรมเกี่ยวกับความปลอดภัย และสอดคล้องกับ Jankowski (1999, 1-21) ที่กล่าวถึงทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไว้ว่า ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่จำเป็น 5 ลำดับ ได้แก่ ทักษะชีวิตด้านการทำงานเป็นทีม ทักษะชีวิตด้านการแก้ปัญหา ทักษะชีวิตด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทักษะชีวิตด้านการสื่อสาร และทักษะชีวิตด้านการฟัง และสอดคล้องกับ Goldsmith, (1995, 8) ที่ได้เสนอองค์ประกอบที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะชีวิตด้านความปลอดภัย ทักษะชีวิตด้านการศึกษา ทักษะชีวิตด้านชุมชนและสังคม ทักษะชีวิตด้านความภูมิใจในตนเอง

2. แนวทางในการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการดำรงชีวิตประจำวัน แนวทางในการจัดการ

ศึกษาตามองค์ประกอบนี้ ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการกวาดบ้าน/ถูบ้าน การแต่งกาย การซักผ้าชิ้นเล็ก และการรับประทานอาหาร 2) ด้านสุขอนามัย แนวทางในการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบนี้ ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลความสะอาดฟัน การดูแลความสะอาดเล็บ การดูแลความสะอาดผม และการดูแลความสะอาดผิวหนัง 3) ด้านพฤติกรรม แนวทางในการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบนี้ ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการเดินผ่านผู้ใหญ่ การเข้าแถวเพื่อรับของ การขอโทษ การขอบคุณ และมารยาทในการสนทนา และ 4) ด้านความปลอดภัย แนวทางในการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบนี้ ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ของมีคม การข้ามถนน/ทางม้าลาย การข้ามสะพาน และการหยุดรถไฟสัญญาณจราจร ซึ่งสอดคล้องกับ Vogel, Bowers, Meehan, Hoeft & Bradley (2004, 39-50) ได้ศึกษาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุ 5-10 ปี ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ทักษะชีวิตด้านความปลอดภัย อาทิ การข้ามถนนอย่างปลอดภัย การออกภายนอกอาคารเมื่อเกิดไฟไหม้ ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีทักษะชีวิตที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับ Deaf Children Australia (2014) ได้กล่าวถึง การพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กและวัยรุ่นหูหนวกไว้ว่า การพัฒนาเด็กและวัยรุ่นหูหนวกควรมีการพัฒนาให้เขาสามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระ (Independent Living Skills: ILS) เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการสังคมปกติ โดยการฝึกให้เขามีความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยหรืออันตรายจากสังคม ทักษะชีวิตที่จำเป็นได้แก่ ทักษะการสื่อสาร รวมถึงการเรียนรู้ การใช้ SMS, MSN และอีเมล ทักษะการจัดการส่วนบุคคล ทักษะสุขอนามัยและสุขภาพทางเพศ ทักษะชุมชนและวัฒนธรรมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ทักษะทรัพยากรชุมชนและการเคลื่อนไหว ทักษะการเงินส่วนบุคคล ทักษะการจัดการบ้าน ได้แก่ ความปลอดภัยในบ้านและห้องครัวการจัดการ ทักษะความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ได้แก่ การพัฒนาความเป็นผู้นำ ความเป็นอิสระ ความเชื่อมั่นและ การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงสอดคล้องกับ Center for Hearing & Deaf Services (2014) ได้กล่าวถึง โปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิต ควรมีการจัดโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตให้มีความเหมาะสมกับระดับอายุ และความจำเป็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เพื่อเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้รับการพัฒนาเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ การพัฒนาทักษะชีวิตให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผู้ที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาทักษะชีวิตควรมีความรู้ความเข้าใจในนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ทั้งในด้านภาษามือ และความรู้เทคนิคในการฝึกสิ่งนั้นๆ ทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้แก่ ทักษะการดำรงชีวิตประจำวันทั้งในบ้านและในสถานศึกษา รวมถึงสถานประกอบการ โดยทักษะชีวิตที่สำคัญสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีหลายประการ ได้แก่ ด้านวิชาการ เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้เห็นความสำคัญของการอ่าน การเขียน และทักษะคณิตศาสตร์ รวมถึงทักษะพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้ประโยค ได้แก่ การเขียนประโยค และการอ่านหนังสือ ด้านการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมให้มีความสามารถในการสื่อสาร ด้านคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้เรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน เช่น การพิมพ์ใน Microsoft Word การทำ Powerpoint รวมทั้งทักษะพื้นฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เพื่อให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษามือ การมีปฏิสัมพันธ์หรือการสื่อสารระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ด้านพลศึกษา เพื่อให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของร่างกาย การรับประทานอาหาร กายวิภาค การออกกำลังกาย ด้านสุขอนามัยส่วนบุคคล และการแต่งตัว ด้านความปลอดภัย ด้านอาชีพ ด้านเพศศึกษา และด้านสังคม เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินตระหนักถึงความสำคัญในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รวมถึงการสร้างความคุ้นเคยในสถานประกอบการ การจัดการเงิน การสัมภาษณ์งาน ทักษะคิดในการทำงาน ด้านชุมชน เพื่อให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักเกี่ยวกับชุมชน

สรุป

จากการศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิต และแนวทางในการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลของการวิจัยแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความเฉพาะเจาะจงตามลักษณะของความต้องการพิเศษ และช่วงวัยของเด็ก ดังนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐบาลหรือกระทรวงศึกษาธิการ ควรตระหนัก และเห็นความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

1.2 รัฐบาลหรือกระทรวงศึกษาธิการ ควรมีนโยบายกลาง หรือการกำหนดมาตรการในการส่งเสริมทักษะชีวิต สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภท

1.3 รัฐบาลหรือกระทรวงศึกษาธิการ ควรมีการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาพิเศษ เพื่อส่งเสริมให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาทุกประเภท ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ อันจะส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ครูผู้สอนที่จะนำเอาประเด็นองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไปใช้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต ควรมีการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนก่อนว่ามีความต้องการในการพัฒนาทักษะชีวิตเหล่านี้หรือไม่ เนื่องจากนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในแต่ละคนมีความต้องการจำเป็นพิเศษที่แตกต่างกัน

2.2 แนวทางในการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบของทักษะชีวิต มีความสำคัญเช่นกัน ดังนั้นหากมีการศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิต ผู้วิจัยควรมีการศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบของทักษะชีวิตด้วยเช่นกัน โดยอาจมีการศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ กับบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยแท้จริง

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และควรศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินใหม่ ตามระดับชั้นที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ เนื่องจากนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจมีปัญหาและความต้องการทักษะชีวิตที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2555 - 2559**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). **การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จำไพเพรส.
- พูนพิศ อมาตยกุลสุ, สุมาลี ดีจงกิจ และ พิมพา ขจรธรรม. (2549). **เอกสารประกอบการสอน ความรู้ทั่วไปเรื่อง ความพิการและคนพิการ**. นครปฐม: วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วารี ธีระจิตร. (2545). **การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวรรณ คงคล้าย. (2542). **เด็กที่มีความบกพร่อง**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ศิริวิมล ใจงาม. (2549). **เอกสารประกอบการสอน รายวิชา ภาษามือ**. พิษณุโลก: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ศรียา นิยมธรรม. (2544). **ความบกพร่องทางการได้ยิน ผลกระทบทางจิตวิทยา การศึกษา และสังคม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.
- โสรัจ พิศชนวนชม. (2543). **หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา**. อุตรธานี: สถาบันราชภัฏอุตรธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **แนวคิดเรื่องทักษะชีวิตและการพัฒนาทักษะชีวิตใน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อนุชา ภูมิสิทธิพร. (2554). **ความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน**. พิษณุโลก: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- Asher, S. R. & Taylor, A. R.. (1983). Social Skill Training with Children: Evaluating Processes and Outcomes. *Studies in Educational Evaluation*. 8, 237–245.
- Center for Hearing & Deaf Services. (2014). *Life skills for Deaf*. Retrieved 29, 2014, from http://www.hdscenter.org/life_skills.asp.
- Deaf Action Center. (2014). *Life Skills for Deaf*. Retrieved November 29, 2014, from <http://www.deafactioncenter.org>.
- Deaf Children Australia. (2014). *Life Skills for Deaf*. Retrieved November 29, 2014, from <http://deafchildrenaustralia.org.au/>.

- Goldsmith, H. (1995). **Residential Education: An Option for America's Youth**. Oak Brook, IL: North Central Regional Educational Laboratory.
- Hindley, P. A. ; Hill, P. D. ; McGuigan, S. & Kitson, N. (1994). Psychiatric Disorder in Deaf and Hearing Impaired Children and Young People: A Prevalence Study. **Journal of Child Psychology and Psychiatry** 5(35), 917-934.
- Huber, M. (2015). Health-Related Quality of Life of Austrian Children and Adolescents with Cochlear Implants. **International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology**. 8(69), 2005, 1089-1101.
- Hyatt, K. & Filler, J. (2007). A Comparison of the Effects of Two Social Skill Training Approaches on Teacher and Child Behavior. **Journal of Research in Childhood Education**. 22(1), 221.
- Jankowski, K. (1999). **Student Life in the New Millennium: Empowering Education for Deaf Students**. Washington: Laurent Clerc National Deaf Education Center Gallaudet University.
- Kingsnorth, S ; Healy, H & Macarthur, C. (2007). Preparing for Adulthood: A Systematic Review of Life Skill Programs for Youth with Physical Disabilities. **Journal of Adolescent Health**. 7(41), 323-332.
- Mabena, K. (2012). **Play for change: Including the Performing Arts in Teaching Life Skills to Deaf Adolescents**. Retrieved December 17, 2014, from: <http://jeannesauve.org/portfolio/simangelemabena-portfolio-en-1/>.
- Maghsoudi, J. ; Hashemisabour, N. ; Yazdani, M. & Mehrabi, T. (2010). The Effect of Acquiring Life Skills through Humor on Social Adjustment Rate of the Female Students. **Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research**. 4(15), 2010, 195-201.
- Moore, M. (2009). **Great Deaf Americans**. (3th ed.). Rochester, NY: Deaf Life P.
- Patton, R. (2004). **Social Skills Issues of Mainstreaming Hearing Impaired Children**. St. Louis: Washington University School of Medicine.
- Vernosfaderani, A. & Movallali, G. (2013). The Effectiveness of Life Skills Training in Hearing Impaired Students for the Reduction of Social Phobia. **Iranian Journal of Clinical Psychology**. 1(2), 36-41.
- Vernosfaderani, A. (2014). The Effectiveness of Life Skills Training on Enhancing the Self-Esteem of Hearing Impaired Students in Inclusive Schools. **Journal of Medical Psychology**. 14(3), 94-99.
- Vogel, J. ; Bowers, C. Meehan, C. ; Hoeft, R. & Bradley, K. (2004). Virtual Reality for Life Skills Education: Program Evaluation. (2004) **Journal of Deafness & Education International**. 6(1), 39-50.
- WHO. (1997). **Life Skill Education for Children and Adolescents in School**. Geneva: World Health Organization.
- Zinza, J. (2009). **Master ASL - Level One**. Burtonsville: Sign Media.

เส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ Religion Tourism Routes: The Important Chedi and Buddha Image in Chiang Mai

ประทีป พืชทองหลาง^{1*}

¹อาจารย์ ดร., แผนกสังคมศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่
เลขที่ 128 ถนนห้วยแก้ว ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ และคุณค่าเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ ใช้การวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ วัดในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จำนวน 16 วัด ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจงจากรายชื่อวัดที่ปรากฏในมูลศาสนาและชินกาลมาลีปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ข้อมูลเชิงปริมาณได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากศึกษาเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการณ์ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ นักท่องเที่ยวใช้เวลาส่วนใหญ่ 1 วัน แบบเช้าไป-เย็นกลับ นิยมท่องเที่ยวไหว้พระมากที่สุด วัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหารเป็นวัดที่นักท่องเที่ยวนิยมมากที่สุด 2) วัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 16 แห่ง มีประวัติศาสตร์ คุณค่าและศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาได้ในระดับสูง 3) เส้นทางท่องเที่ยวที่นำเสนอแบ่งเป็น 2 เส้นทาง คือ เส้นทางตามชื่อวัดที่เป็นมงคล และเส้นทางประวัติศาสตร์การสร้างเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญ

คำสำคัญ

การท่องเที่ยวเชิงศาสนา เจดีย์ พระพุทธรูป เชียงใหม่

Abstract

The purpose of this research was to present 1) to study situation of religion tourism in Chiang Mai 2) to study the history and value of religion tourism source for the important Chedi and Buddha image in Chiang Mai 3) to present religion tourism routes for pagoda and Buddha image in Chiang Mai. This study used mixed methodology, research areas were 16 temples in Muang district, Chiang Mai with purposively selected from the temple list that appears in the Tamnan munlasatsana and Jinakalamalipakaranam. The three instruments used in this research were questionnaires, interviews and focus groups. Quantitative data from the survey sample, a group of 400 people and qualitative data from the literatures and the interviews from 20 people. The results showed that: 1) In situation of religion tourism in Chiang Mai, tourists spend time on traveling in one day and a popular activity was to pay respect to the Buddha then Wat Phrathat Doisuthep Rajawarawihara is the most popular for travelers 2) The 16 temples in Muang district, Chiang Mai have long history, value and potential for develop into a religion tourist attraction in high level 3) The religion tourism routes were divided 2 ways; the route of the name of auspicious temples and the route of Chedi and Buddha image with significant construction history.

Keywords

Religion Tourism, Chedi, Buddha image, Chiang Mai

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยได้เติบโตอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มที่จะเติบโตอย่างไม่หยุดยั้ง เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมหลักที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมหาศาล และจัดเป็นบริการที่ทำรายได้อันดับหนึ่งของประเทศ ดังนั้น รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยเน้นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านบริการ ด้านการท่องเที่ยว การพัฒนา ด้านทรัพยากรบุคคล เพื่อให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืนโดยการปรับโครงสร้างภาคบริการให้เป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศ โดยพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของภูมิภาค บนฐานความโดดเด่นและความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและความเป็นไทย เน้นการฟื้นฟูพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถานในเชิงพื้นที่ และเสริมสร้างเอกลักษณ์ความเป็นไทย รวมทั้งการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน และภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อสร้างสินค้าและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ แก่ธุรกิจการท่องเที่ยวไทย เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของตลาดโลก (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เช่น โครงการอุทยานหามงคล โครงการท่องเที่ยวธรรมะ ไหว้พระ 9 วัด โครงการท่องเที่ยวกราบรอยพระแก้วมรกต โครงการสุขใจล่องใต้กินเจ เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมการตลาดท่องเที่ยวแบบเจาะกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขยายฐานนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะในแง่ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การท่องเที่ยวที่มีเรื่องราว อีกทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนาจะทำให้ใจเบิกบาน ควบคู่ไปกับการความรู้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดโครงการ “เที่ยวทั่วไทย สุขใจเสริมมงคล” ซึ่งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมประเพณี อันเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ลงตัวและเหมาะสม ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูงมาก แต่ให้ทั้งความสุขกายและความสบายใจ เพื่อที่จะปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจในศาสนา วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม มอบความสุขกายสบายใจจากการเดินทางท่องเที่ยว และเป็นการร่วมสร้างสังคมที่ดีตามแนวคิด “คุณธรรมนำสังคม” อีกทั้งกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่เกิดการตื่นตัวต่อการเห็นความสำคัญของรากฐานวัฒนธรรมภายในชาติ นอกเหนือจากการกระตุ้นเศรษฐกิจและก่อให้เกิดการหมุนเวียนของรายได้สู่ท้องถิ่นทั่วทุกภูมิภาค (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวโดยเฉพาะด้านสถาปัตยกรรมมีสถานที่หลายแห่งที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ซึ่งคนส่วนใหญ่ไม่ทราบ เนื่องจากไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์หรือพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งวิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และ สุจินดา พานิชกุล (2547) ได้วิจัยพบประเด็นปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ว่า ขาดแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่ๆ แหล่งท่องเที่ยวเก่าเริ่มทรุดโทรมลง ผู้ที่เดินทางมาเที่ยวภาคเหนือตอนบน มักไม่ค่อยพบสิ่งแปลกใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาในประเด็นนี้ควรมีการจัดการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น โบราณสถาน วัด อาคาร สิ่งก่อสร้างและสถานที่ที่มีคุณค่าที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมิ่งสรรค์ ขาวสะอาด (2551) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ ร้อยละ 70 ให้ความสนใจการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณี แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณสถานและศาสนสถานที่สำคัญ ดังนั้น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมประเพณี ประวัติศาสตร์และโบราณสถานเพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนและสำคัญเพื่อเพิ่มจำนวนแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี และศาสนาในดินแดนล้านนาจัดเป็นแหล่งดึงดูดการท่องเที่ยวที่สำคัญซึ่งมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีโบราณสถานและศาสนสถานที่สำคัญ งดงามและโดดเด่นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะพระเจดีย์และพระพุทธรูปที่สำคัญ ดังที่ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สุรพล ดำริห์กุล (2538) ได้กล่าวไว้ว่า โบราณสถานในวัฒนธรรมล้านนานั้น มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมและแบบแผนทางศิลปกรรมอยู่หลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบที่ปรากฏนั้น เป็นหลักฐานทางวิชาการสำคัญที่สะท้อนให้เห็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมล้านนาได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นแหล่งท่องเที่ยวที่มีพระเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญประดิษฐานอยู่ยังสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวกระแสใหม่ที่ชาวไทยและชาวต่างชาติกำลังให้ความสนใจ เกิดเป็นโครงการท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่กระตุ้นให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจและปลูกฝังความดีงามทางศาสนาผ่านการท่องเที่ยวได้อีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น การวิจัยเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ จึงเป็นการจำลองเส้นทางการท่องเที่ยวและนำเสนอเนื้อหาทางประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าเพื่อสร้างความเชื่อมโยงในการท่องเที่ยวให้ความเพลิดเพลินให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พร้อมกับการเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจต่อชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนและการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมประเภทพระเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่สืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ และคุณค่าเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ได้ข้อมูลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว และการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน และสมบูรณ์อย่างแท้จริง

2. พื้นที่การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่วิจัย คือ วัดที่มีเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญทางประวัติศาสตร์ และมีความสำคัญทางศิลปวัฒนธรรมที่งดงามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง จากรายชื่อวัดที่ปรากฏในคัมภีร์มูลศาสนาและชินกาลมาลีปกรณ์และตั้งอยู่ในบริเวณตัวเมืองเชียงใหม่ จำนวน 16 แห่ง ได้แก่ วัดบุพพาราม วัดโพธาราม (เจ็ดยอด) วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร วัดปราสาท วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดพันเตา วัดศรีเกิด วัดเกตการาม วัดเชียงใหม่ วัดเชียงยืน วัดดวงดี วัดโลกโมฬี วัดอินทขีล วัดสวนดอก วัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม และวัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร

3. ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อตรวจสอบสภาพการณ์ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2557 จำนวนประมาณ 7,089,792 คน (การท่องเที่ยวภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่, 2557) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384 คน แต่การวิจัยครั้งนี้ กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ตอน ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยการท่องเที่ยว และปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ นำไปทดลองใช้ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability: R) = .9416 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์คำถามปลายเปิดด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม เพื่อหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในเชียงใหม่ จำนวน 20 คน ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย 5 คน เจ้าอาวาส 6 รูป มัคคุเทศก์ 5 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ 1 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ 1 คน เจ้าหน้าที่เทศบาลนครเชียงใหม่ 2 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแนวทางการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณในขั้นตอนที่ 1 ใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน คัดเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ลักษณะการท่องเที่ยว 2) พฤติกรรมการท่องเที่ยว และ 3) ความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยววัดในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ใช้วิธีสอบถามแบบบังเอิญพบว่า นักท่องเที่ยวใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 1 วัน รองลงมาใช้เวลา 2-3 วัน ลักษณะการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแบบเข้าไป-เย็นกลับ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมทำมากที่สุด คือ ไหว้พระเพื่อความเป็นสิริมงคลของชีวิต

1.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในเชียงใหม่พบว่า นักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยววัดที่มีเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญ มีประวัติศาสตร์การสร้างเก่าแก่ มีความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และมีการนำเสนอผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ให้พบเห็นบ่อยๆ ซึ่งวัดที่นักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวมากที่สุด ได้แก่ วัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร รองลงมาคือวัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

จำนวนและร้อยละของวัดที่นักท่องเที่ยวนิยมไปท่องเที่ยวมากที่สุด

ที่	รายชื่อวัด	นิยมไปท่องเที่ยว	
		จำนวน	ร้อยละ
1	วัดพระธาตุคอกยสุเทพราชวรวิหาร	384	87.00
2	วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร	230	57.50
3	วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร	228	57.00
4	วัดสวนดอก	222	55.50
5	วัดโลกโมฬี	212	53.00
6	วัดพันเตา	208	52.00
7	วัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม	208	52.00
8	วัดอินทิล	200	50.00
9	วัดเชียงมั่น	144	36.00
10	วัดดวงดี	134	33.50
11	วัดเชียงยืน	132	33.00
12	วัดโพธาราม (เจ็ดยอด)	126	31.50
13	วัดบุพพาราม	114	28.50
14	วัดปราสาท	112	28.00
15	วัดเกตการาม	112	28.00
16	วัดศรีเกิด	100	25.00

1.3 กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า คุณค่าและความสำคัญด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม และคุณค่าด้านจิตใจ มีคะแนนสูงสุด รองลงมา คือ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม คุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์ บรรยากาศในการท่องเที่ยว ความเหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เครื่องทำบุญ วัดมุงคล และความปลอดภัย ส่วนลำดับสุดท้ายสิ่งอำนวยความสะดวกในวัด เช่น ห้องน้ำ ที่นั่ง ม้านั่ง น้ำดื่ม เป็นต้น

2. การศึกษาประวัติศาสตร์และคุณค่าเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพขั้นตอนที่ 2 ได้ข้อมูลการศึกษาจากเอกสาร ร่วมกับการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน นักท่องเที่ยวชาวไทย 5 คน เจ้าอาวาส 6 รูป มัคคุเทศก์ 5 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ 1 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ 1 คน เจ้าหน้าที่เทศบาลนครเชียงใหม่ 2 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยดังนี้

2.1 จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนล้านนาในอดีตและยังคงรุ่งเรืองด้วยวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดผ่านทางหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีวัดวาอารามที่สำคัญ มีพระเจดีย์ พระพุทธรูปสำคัญหลายองค์ที่มีประวัติศาสตร์ในการสร้างอันยาวนาน เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนล้านนา ตลอดจนประชาชนคนไทยทั่วไปที่นับถือพระพุทธศาสนา ได้เดินทางท่องเที่ยวมาศึกษาประวัติศาสตร์ ความงามทางศิลปกรรม กราบไหว้บูชาเพื่อความเป็นสิริมงคลของชีวิต ในการวิจัยเพื่อนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในเชียงใหม่ครั้งนี้ มีวัดทั้งหมด 16 วัด ที่เป็นพื้นที่วิจัย ได้แก่ วัดบุพพาราม วัดโพธาราม (เจ็ดยอด) วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร วัดปราสาท วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดพันเตา วัดศรีเกิด วัดเกตการาม วัดเชียงใหม่ วัดเชียงยืน วัดดวงดี วัดโลกโมฬี วัดอินทขิล วัดสวนดอก วัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม และวัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร ผลการศึกษาศักยภาพของวัดทั้งหมดเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ใน 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ด้านคุณค่าทางจิตใจ และคตินิยมคำสอน พบว่า ทั้ง 16 วัด มีศักยภาพอยู่ในระดับสูงสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมได้ ดังตัวอย่างของวัดสวนดอก และวัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร ดังนี้

2.2 เจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญวัดสวนดอก พระธาตุเจดีย์วัดสวนดอกเป็นพระธาตุเจดีย์องค์แรกในล้านนาที่สร้างขึ้นตามคติการบูชาพระธาตุภายหลังจากการรับพุทธศาสนาลังกาวงศ์จากสุโขทัยรูปแบบพระธาตุเจดีย์วัดสวนดอก เป็นเจดีย์ทรงระฆัง ตั้งบนฐานขนาดใหญ่และสูง ที่มีชั้นประตูและบันไดทางขึ้นในตอนกลางทั้งสี่ด้าน มุมทั้งสี่ของฐานขนาดใหญ่นั้น ประดิษฐานเจดีย์จำลองมุมละ 1 องค์ รวม 4 องค์ เหนือฐานขนาดใหญ่เป็นซุ้มฐานบัว ท้องไม้ลูกแก้วอกไก่คู่ในผังกลม เรียงซ้อนลดหลั่นกัน 3 ชั้น รับองค์ระฆังในตอนกลาง เหนือองค์ระฆังเป็นบัลลังก์แบบฐานบัว ในผังสี่เหลี่ยมแตงลายดอกไม้ประดิษฐานในช่องสี่เหลี่ยมเล็กๆ เรียงกัน 2 แถว ประดับกระจกเงิน แกนปล้องโหนดตกแต่งด้วยปูนปั้นพระพุทธรูปลีลา ต่อจากนั้นจึงเป็นปล้องโหนด ปลียอด และฉัตรตอนบนสุด ทั้งนี้ภาพถ่ายก่อน พ.ศ. 2468 ทำให้เราทราบว่าพระธาตุเจดีย์วัดสวนดอกแต่เดิม มีข้างยื่นโดยรอบ ทว่าภาพถ่ายเก่าสมัยก่อนที่ครูบาศรีวิชัยจะบูรณะเจดีย์ ฐานข้างยื่นโดยรอบไม่ปรากฏแล้ว กลับมีลักษณะคล้ายกับเจดีย์ปัจจุบันต่อมาใน พ.ศ. 2549 มีการบูรณะเจดีย์ใหม่ ด้วยการปิดทองทั้งองค์ ปัจจุบันเจดีย์จึงเหลืองอร่ามด้วยสีทอง ไม่เป็นสีขาวโพลนอย่างในอดีต

สำหรับลักษณะการวางเจดีย์บนฐานขนาดใหญ่เน้นความสำคัญของเจดีย์ประธานด้วยการเพิ่มเจดีย์มุมทั้งสี่ทิศเป็นเจดีย์บริวาร พบไม่มากนักในองค์ประกอบของเจดีย์เชียงใหม่ ทว่ากลับเป็นเช่นเดียวกับองค์ประกอบการสร้างเจดีย์ในสุโขทัยและศรีสัชนาลัยที่สร้างตามแนวคิดคติจักรวาล เน้นความสำคัญสูงสุดของเจดีย์ศักดิ์สิทธิ์ให้มีฐานะเป็นศูนย์กลางจักรวาล เช่น เจดีย์ประธานในวัดมหาธาตุ สุโขทัย หรือเจดีย์เจ็ดแถว ศรีสัชนาลัย เป็นต้น

ส่วนองค์ประกอบเจดีย์สุโขทัยยังปรากฏในองค์ประกอบเจดีย์วัดสวนดอกส่วนอื่นอีก ได้แก่ สัดส่วนองค์ระฆังที่ค่อนข้างใหญ่เมื่อเทียบกับองค์ระฆังเจดีย์ล้านนา บัลลังก์ในผังสี่เหลี่ยม รวมถึงปูนปั้นพระลีลาครอบแกนปล้องโฉนที่สำคัญการมีฐานช้างโดยรอบอย่างที่ปรากฏในภาพถ่ายเก่า ยืนยันคติช้างล้อมหรือช้างรอบที่สุโขทัยรับมาจากลังกา นอกจากนี้ ในภาพถ่ายสมัยก่อนที่ครูบาศรีวิชัยจะบูรณะพระธาตุเจดีย์ เจดีย์รายที่ตั้งอยู่โดยรอบเจดีย์ประธานด้านนอกซุ้มเจดีย์นั้น เฉพาะองค์มุมทิศตะวันออกเฉียงเหนือเป็นเจดีย์ทรงดอกบัวตูมแบบสุโขทัย ต่อมา พ.ศ. 2475 ครูบาศรีวิชัยจึงรับนิมนต์เจ้า แก้วนารัฐ กับเจ้าดารารัศมี มาช่วยฟื้นฟูบูรณะวัดสวนดอก ให้เป็นที่รุ่งเรืองมากระทั่งทุกวันนี้

ด้วยประการฉะนี้ พระธาตุเจดีย์วัดสวนดอกเมื่อแรกสร้าง จึงได้รับอิทธิพลทางความคิดในการสร้างเจดีย์ รวมถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมมาจากสุโขทัยเป็นหลัก รูปแบบพระธาตุเจดีย์วัดสวนดอก เป็นเจดีย์ทรงระฆังตั้งบนฐานขนาดใหญ่และสูง ที่มีซุ้มประตูและบันไดทางขึ้นในตอนกลางทั้งสี่ด้าน มุมทั้งสี่ของฐานขนาดใหญ่นั้นประดิษฐานเจดีย์จำลองมุมละ 1 องค์ รวม 4 องค์ เหนือฐานขนาดใหญ่เป็นชุดฐานบัว ท้องไม้ลูกแก้วอกไก่คู่ในผังกลม เรียงซ้อนลดหลั่นกัน 3 ชั้น รับองค์ระฆังในตอนกลาง เหนือองค์ระฆังเป็นบัลลังก์แบบฐานบัว แกนปล้องโฉน ปลียอดและฉัตรตอนบนสุด

ภาพที่ 1: เจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในวัดสวนดอก

2.3 เจดีย์วัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร ในจำนวนพระธาตุเจดีย์บนภูเขาสูงทั้งหมดมีพระธาตุเจดีย์วัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหารเป็นพระธาตุที่อยู่เก่าที่สุด ตามประวัติว่าสร้างในพุทธศตวรรษที่ 20 รูปแบบพระธาตุเจดีย์วัดดอยสุเทพในปัจจุบัน เฉพาะองค์ประกอบส่วนรองรับองค์ระฆัง ที่ทำเป็นชั้นบัวลดาคันด้วยหน้ากระดานนั้น เคยปรากฏมาก่อนแล้วอย่างสมบูรณ์ในองค์ประกอบเจดีย์สุโขทัย

สำหรับแผนผังวัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร เป็นไปตามคติจักรวาล ที่หมายเอาพระธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลางจักรวาล เอาระเบียงคดรอบองค์เจดีย์ประหนึ่งเขาสัตตบรีกัณฑ์ เช่นเดียวกับที่ปรากฏในแผนผังวัดพระธาตูลำปางหลวง จังหวัดลำปาง เป็นต้น ที่เชื่อกันว่านิยมกันล้านนาว่าพุทธศตวรรษที่ 21 ส่วนพระธาตุเจดีย์วัดดอยสุเทพเมื่อแรกสร้าง สร้างขึ้นในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวลัวะ ชนพื้นถิ่นดั้งเดิม เพื่อกลมนกลินความเชื่อในระบบผีให้เข้ากับความเชื่อทางพุทธศาสนา ไม่สามารถระบุรูปแบบเจดีย์เมื่อแรกสร้างได้ ส่วนรูปแบบเจดีย์ในปัจจุบันพัฒนาขึ้นในล้านนา เกิดจากการบูรณะในสมัยพญาเมืองเกษเกล้า พ.ศ. 2081

นอกจากนี้ พระธาตุดอยสุเทพยังเป็นหนึ่งในพระธาตุประจำปีเกิดตามความเชื่อคนล้านนา พุทธศตวรรษที่ 24 อธิบายได้ว่าสัตว์ประจำปีเกิดแต่ละตัวจะแยกย้ายกันกำกับอยู่พระธาตุเจดีย์แต่ละองค์ ในรอบ 12 เดือน เพื่อกอยเรียกวิญญาณคนที่เกิดในปีนั้นๆ ให้มาพักที่พระธาตุก่อน เมื่อถึงเวลาเหมาะสมแล้ว วิญญาณจะย้ายไปสถิตย์ยังกระหม่อมของผู้เป็นบิดาเป็นเวลา 7 วัน ก่อนเข้าปฐิสนธิในครรรค์ผู้เป็นมารดาต่อไป

รูปแบบเจดีย์ ประกอบด้วย ชุดฐานตอนล่างเป็นฐานเขียงสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่กับฐานย่อเก็จสี่เหลี่ยม 3 ชั้น ชุดฐานตอนบนเป็นชุดฐานบัวทองไม้ลูกแก้วอกไก่ 2 ชั้น คั่นไว้ด้วยหน้ากระดาน ทั้งหมดอยู่ในผังย่อเก็จ ส่วนตอนกลางเป็นชุดฐานบัวถลาที่มีชั้นหน้ากระดานคั่น เรียงซ้อนกัน 5 ชั้นในผัง 12 เหลี่ยม รับองค์ระฆังขนาดเล็กในผัง 12 เหลี่ยมเช่นกัน ส่วนตอนบนเป็นบัลลังก์แบบฐานบัวทองไม้ลูกแก้วอกไก่ในผัง 12 เหลี่ยม รับปล้องไฉนและปลียอดเป็นลำดับขึ้นไป

ภาพที่ 2: เจดีย์วัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร

3. การนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่

ผลจากสนทนากลุ่มกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน ในการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ และการสำรวจวัดที่เป็นพื้นที่วิจัยของผู้วิจัย จำนวน 16 วัด ทำให้ได้ข้อมูลเพื่อกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้สรุปและนำเสนอการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนา ระยะเวลา 1 วัน และ 2-3 วัน ได้ 2 เส้นทาง ดังนี้

3.1 เส้นทางท่องเที่ยวตามชื่อวัดที่เป็นมงคล

เส้นทางนี้เหมาะสำหรับผู้สนใจที่จะกราบไหว้พระเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญเพื่อความเป็นสิริมงคลของชีวิต เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาท่องเที่ยวในเชียงใหม่น้อย แบบเช้าไป-เย็นกลับ ท่องเที่ยวเพียง 1 วัน ได้แก่ วัดบุพพาราม วัดศรีเกิด วัดเกตการาม วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดปราสาท วัดเชียงใหม่ วัดเชียงยืน วัดดวงดี ตามคำขวัญที่ว่า “เริ่มดี ศรีเกิด ฉลาด องอาจดังสิงห์ ร่ำรวย มั่นคง ยั่งยืน ดวงดี”

ภาพที่ 3: เส้นทางท่องเที่ยวตามชื่อวัดที่เป็นมงคล

3.2 เส้นทางท่องเที่ยวตามประวัติการสร้างพระเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญ

เส้นทางนี้เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ของการสร้างเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญตามคัมภีร์มูลศาสนาและชินกาลมาลีปกรณ์ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ 2-3 วันขึ้นชอปปิ้งชมสุนทรีย์ภาพด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ควบคู่ไปกับการศึกษาประวัติศาสตร์การสร้างวัด เวียง วัง และความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาในล้านนา สามารถท่องเที่ยวได้ทุกวัด ได้แก่ วัดบุพพาราม วัดโพธาราม (เจดีย์ยอด) วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร วัดปราสาท วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดพันเตา วัดศรีเกิด วัดเกตการาม วัดเชียงใหม่ วัดเชียงยืน วัดดวงดี วัดโลกโมฬี วัดอินทขิล วัดสวนดอก วัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม และวัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ทราบข้อมูลเชิงลึกว่า ประชาชนชาวเชียงใหม่มีวัฒนธรรมที่สืบเนื่องมาจากพระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาที่คอยหล่อเลี้ยงและยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างมั่นคง และยาวนาน โดยสะท้อนให้เห็นผ่านการสร้างพระพุทธรูป การสร้างพระเจดีย์ในวัดต่างๆ ตามเส้นทางท่องเที่ยวทั้ง 16 แห่ง ซึ่งมีพระพุทธรูป พระเจดีย์ที่สวยงามเชื่อมโยงความเชื่อ ความศรัทธา ความศักดิ์สิทธิ์เข้าด้วยกันเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่คอยบริการนักท่องเที่ยว และสามารถเดินทางท่องเที่ยวผ่านการบริการสาธารณะต่างๆ ได้อย่างสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับ Collier & Harraway,

1997 (อ้างถึงใน ชูสิทธิ์ ชูชาติ, 2544, 41) ที่มีความเห็นว่าการท่องเที่ยวที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้นแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ หรือ 3As ซึ่งได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) นอกจากนั้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่ให้ความเพลิดเพลินกับนักท่องเที่ยวแล้ว ยังให้ความสงบใจ อิ่มเอิบ และความรู้ทางด้านพุทธศิลป์จากงานประติมากรรม จิตรกรรมในวัดอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุกุล ศิริพันธ์, นพพงษ์ สว่างอัม และ กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย (2557, 265-276) ที่ได้ศึกษาการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวด้านพุทธศิลป์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ข้อมูลทางศิลปกรรมทางพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นประโยชน์อย่างมากในการสร้างคุณค่าและความสำคัญให้แก่วัดต่างๆ สามารถใช้มิติทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ความงามของศิลปกรรมที่โดดเด่น แสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

สรุป

สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยววัดที่มีเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญที่มีประวัติศาสตร์การสร้างเก่าแก่ มีความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมโดยมีการนำเสนอผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ให้พบเห็นบ่อยๆ ดังนั้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบเส้นทางท่องเที่ยวอื่นๆ นอกเส้นทางท่องเที่ยวหลักที่นักท่องเที่ยวรู้จักดี เช่น วัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร เป็นต้น โดยประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวตามชื่อวัดที่เป็นมงคล ซึ่งเส้นทางนี้เหมาะสำหรับผู้สนใจที่จะกราบไหว้พระเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญเพื่อความเป็นสิริมงคลของชีวิต แต่นักท่องเที่ยวมีเวลาท่องเที่ยวในเชียงใหม่แบบเช้าไป-เย็นกลับ ท่องเที่ยวเพียง 1 วัน ได้แก่ วัดบุพพาราม วัดศรีเกิด วัดเกตการาม วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดปราสาท วัดเชียงมั่น วัดเชียงยืน วัดดวงดี ตามคำขวัญที่ว่า “เริ่มดี ศรีเกิด ฉลาด งามอาจ ดังสิงห์ ร่ำรวย มั่นคง ยั่งยืน ดวงดี” และเส้นทางท่องเที่ยวตามประวัติการสร้างพระเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญ ซึ่งเส้นทางนี้เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ของการสร้างเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญตามคัมภีร์มูลศาสนาและชินกาลมาลีปกรณ์ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ 2-3 วัน ชื่นชอบ ชื่นชมสุนทรียภาพด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ควบคู่ไปกับการศึกษาประวัติศาสตร์การสร้างวัด เวียง วัง และความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาในล้านนา สามารถท่องเที่ยวได้ทุกวัด ได้แก่ วัดบุพพาราม วัดโพธาราม (เจ็ดยอด) วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร วัดปราสาท วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดพันเตา วัดศรีเกิด วัดเกตการาม วัดเชียงมั่น วัดเชียงยืน วัดดวงดี วัดโลกโมฬี วัดอินทขิล วัดสวนดอก วัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม และวัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมนั้น ทุกภาคส่วนควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงศาสนาของจังหวัดเชียงใหม่ พร้อมกับทำแผนที่ทางเดิน (Road Map) การท่องเที่ยวเชิงบูรณาการอย่างต่อเนื่องกับรูปแบบการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ หน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องระดับนโยบายควรสร้างเอกลักษณ์ ความรู้ และคุณค่าให้เห็นวัฒนธรรมเฉพาะท้องถิ่นของล้านนา ส่วนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับนโยบายควรเร่งรัด สนับสนุน ส่งเสริม และควรเร่งรัดการจัดระเบียบวัด ร้านค้าในวัด สิ่งอำนวยความสะดวก ปรับภูมิทัศน์ และเพิ่มความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงศาสนาของจังหวัดเชียงใหม่เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่มีวัด และสถานที่ที่เกี่ยวข้องด้วยศาสนาที่มีประวัติศาสตร์และคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม พร้อมกับการทำแผนที่ทางเดิน (Road Map) การท่องเที่ยวเชิงบูรณาการอย่างต่อเนื่อง

1.2 แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาประเภทเจดีย์และพระพุทธรูปสำคัญยังไม่มีสิ่งดึงดูดใจเพียงพอ นอกจากความเชื่อศรัทธาที่สามารถกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวซ้ำบ่อยๆ ได้ ดังนั้น หน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องระดับนโยบายควรสร้างเอกลักษณ์ ความรู้ คุณค่าให้เห็นวัฒนธรรมเฉพาะท้องถิ่นของล้านนา

1.3 วัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและธรรมะยังมีปัญหาด้านการบริหารจัดการ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับนโยบายควรเร่งรัดและสนับสนุน ส่งเสริมการบริหารจัดการท่องเที่ยว โดยเร่งรัดการจัดระเบียบวัด รื้อฟื้นวัด สิ่งอำนวยความสะดวก ปรับภูมิทัศน์และเพิ่มความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ความสะอาด สถานที่จอดรถ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม จัดทำป้ายบอกวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือป้ายบอกทางให้ชัดเจน

2.2 ควรบริหารจัดการด้านอาหาร เครื่องดื่ม และร้านจำหน่ายของทำบุญหรือวัตถุมงคลให้สะอาดและมีราคาที่เหมาะสม

2.3 การท่องเที่ยวเชิงศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ยังขาดการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว ยังไม่มีป้ายหรือผู้ให้ความรู้เรื่องประวัติ คุณค่าของพระพุทธรูป และพระเจดีย์สำคัญ ตลอดจนถึงหลักธรรมที่แฝงอยู่ให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อที่จะน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน นอกเหนือจากการกราบไหว้เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตเท่านั้น อันจะทำให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้กลับมาท่องเที่ยวเชิงธรรมะเพิ่มเติม เช่น การมาปฏิบัติธรรม หรือการฟังธรรมะ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณโครงการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (HR2L) โดยศาสตราจารย์ ดร. ณรงค์ฤทธิ์ สมบัติสมภพและคณะที่ได้พิจารณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัยและแนะนำการเขียนบทความวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ.
- การท่องเที่ยวภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่. (2557). **สถิติสรุปข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวและรายได้ North 2013**. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2557, จาก <http://www.cm-mots.com/modules/download/file/2014-12-03-8343726.pdf>
- ฐลัทธิต์ ชูชาติ. (2544). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์.
- มิ่งสรรค์ ขาวสะอาด. (2551). **การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่ยั่งยืนในลุ่มแม่น้ำโขง 2: รายงานการวิจัย**. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม
- วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และ สุจินดา พานิชกุล . (2547). **เส้นทางท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ : รายงานการวิจัย**. เชียงใหม่: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559**. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุรพล ดำริห์กุล (2538). **เจดีย์ช้างล้อมในดินแดนล้านนา: รายงานการวิจัย**. เชียงใหม่: คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อนุกุล ศิริพันธ์, นพพงษ์ สว่างอัม และ กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย. (2557.) การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว ด้านพุทธศิลป์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. **วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต**. 2(3), 265 - 276.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30 (3), 607-610.

การพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัยในจังหวัดลำปาง Development of Skills in the 21st Century Learning Assessment of Teachers Teaching in Early Childhood Level in Lampang Province

ปรารธนา โกวิทยางกูร^{1*}

¹อาจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
เลขที่ 119 หมู่ 9 ถนนลำปาง-แม่ทะ ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52100

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย ในจังหวัดลำปางครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย และ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนในระดับปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2556 จำนวน 20 คนที่มีความเต็มใจเข้าร่วมโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย” 2) แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม 3) แบบประเมินการพัฒนาการสร้างแบบประเมินในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอน 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของครูผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการ และ 5) แบบบันทึกสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงบรรยาย โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา สรุปผล

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย สรุปผลใน 2 มิติ ดังนี้ มิติด้านผลการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนระดับปฐมวัย พบว่า จากการทดสอบก่อนและหลังการอบรม ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีพัฒนาการของคะแนนเพิ่มขึ้นหลังจากอบรม สรุปได้ว่าหลังการอบรมครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มมากขึ้น และมิติด้านผลการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนระดับปฐมวัย พบว่าทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย หลังจากการอบรมครั้งที่ 1

*ผู้เขียนหลัก

อีเมล: pratana.go@gmail.com

ครุมีทักษะตั้งแต่ระดับต่ำมากถึงระดับสูง โดยทักษะระดับสูงมีจำนวนน้อยมากเพียงร้อยละ 5.00 เท่านั้น เมื่อมีการให้คำแนะนำ และมีการอบรมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 2 เพื่อเติมเต็มอย่างต่อเนื่องครูมีการพัฒนาทักษะเพิ่มขึ้น เมื่อสิ้นสุดโครงการ ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีทักษะในระดับสูงถึงสูงมาก โดยมีทักษะในระดับสูงมากถึงร้อยละ 90.00 และ 2) ความคิดเห็นต่อการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย สรุปใน 2 ประเด็น คือ ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างเครื่องมือในการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอน พบว่าครูระดับปฐมวัยมีความเห็นด้วยต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างเครื่องมือในการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ระดับมากในทุกประเด็น และความคิดเห็นต่อการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากการสนทนากลุ่มกับครูผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ในประเด็นต่าง ๆ คือ 2.1) ความคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้และการประเมินก่อนเข้าร่วมโครงการ พบว่า โดยทั่วไปก่อนเข้าร่วมโครงการของครูผู้สอนนั้นส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้และการประเมินในระดับหนึ่ง แต่ส่วนใหญ่พบว่า ปัญหาในการดำเนินการสร้างแบบประเมินการเรียนรู้ว่า ทำอย่างไรจึงจะได้แบบประเมินที่สามารถประเมินได้อย่างครอบคลุมและตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด 2.2) องค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ/ความรู้ที่ความสามารถนำไปปฏิบัติจริง จากการสนทนากลุ่มกับครูผู้สอน พบว่า การเข้าร่วมโครงการครั้งนี้ทำให้ได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงจากการเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างเครื่องมือในการประเมินการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอน ทำให้ได้รับองค์ความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริงได้ คือ การวัดและประเมินผลพัฒนาการของนักเรียนควรประเมินเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง และประเมินระดับปฐมวัย ควรเป็นการประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก และนอกจากนั้นต้องประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน 3) การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากการสนทนากลุ่ม เพื่อถอดความรู้ร่วมกัน ครูผู้สอนได้ให้ความเห็นว่า จากการได้ร่วมโครงการทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินในมิติที่ต่างจากเดิมคือ 3.1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง 3.2) มีความเข้าใจ และมั่นใจในการสร้างเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย 3.3) มีความเข้าใจ และตระหนัก เกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริงมากยิ่งขึ้น 3.4) เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินการเรียนรู้

คำสำคัญ

ทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ระดับปฐมวัย

Abstract

The research entitled, "Development of Skills in the 21st Century Learning Assessment of Teachers Teaching in Early Childhood Level in Lampang Province" had two objectives: 1) to develop early childhood teachers' skills in the 21st century learning assessment, and 2) to investigate teachers' opinion in concepts of the 21st century learning assessment. The target group consisted of 20 early childhood

teachers from Anuban Lampang School, Muang Lampang District, Lampang Province in the 2013 academic year. Those teachers were willing to participate in the research project. Instruments used consisted of: 1) the curriculum on an assessment of developing early childhood teachers' skills in the 21st century learning assessment; 2) pre-test and post-test used before and after the training session; 3) an assessment form on teachers' development in constructing the 21st century assessment form; 4) a questionnaire on satisfaction of teachers taking part in the project; and focus group interviews. Descriptive statistics were used to analyze the data. They involved analysis of frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative data were descriptively analyzed and summarized.

The findings revealed the results of developing early childhood teachers' skills in the 21st century learning assessment that 1) When comparing the teachers' pre-test score with that of their post-test one, it was found that most of them gained better score after the first training session. Thus, it could be inferred that after the first training session on skills in the 21st century learning assessment, the target group gained considerable knowledge and understanding. Moreover, it was also found that after the first training session, teachers' skills could be ranked from very low level to that of the higher one though with a very small number of participants (5.00 percent). However, when supervision, suggestions and the second session of the workshop were provided for the participants so as to continually fulfill their knowledge, their skills were developed as a result. At the end of the project, most of the teachers possessed high to very high level of skills, especially there was 90.00 percent of those whose skills were at a very high level, 2) As for the study of the early childhood teachers' opinion on developing early childhood teachers' skills in the 21st century learning assessment were satisfied with the workshop to construct an instrument for the 21st century learning assessment at a high level and information from a focus group technique with the teachers who shared their reflection on various topics, namely: 1) their ideas of learning experience management and learning assessment before participating in the project that formerly most of them had some knowledge and understanding in learning experience management and assessment, but most of them encountered with the problems of constructing a learning assessment form that covered every aspect and served objectives that needed to be measured; 2) when putting the body of knowledge gained from participating in the project/practical knowledge into light, it was found that they learned and practiced learning by doing, also taking part in the workshop to construct an instrument used to assess learning in the 21st century provided them with the body of knowledge which was applicable for real practice, especially in measuring and assessing students' development which should be continually conducted with one student at a time. Moreover, the assessment for early childhood level should be an authentic one with various techniques and was suitable for students. It should also be systematic, well-planned with selective instruments and logs should be kept as an evidence; and 3) when putting a shift in concepts of

the 21st century learning assessment into light, it was found from a focus group technique that participating in the project caused teachers to become knowledgeable with better understanding about learning experience management and assessment, but with different dimensions from the past since: 3.1) authentically, they possessed knowledge and understanding about the 21st century learning assessment; 3.2) they had better understanding and became confident in constructing an instrument to assess learning in the early childhood level; 3.3) they had better understanding and became considerably aware of authentic assessment; and 3.4) there was a change concerning learning experience management and learning assessment.

Keywords

Skills in the 21st Century Learning Assessment, Early Childhood Level

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย นับได้ว่าเป็นความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นระดับเริ่มต้นของผู้เรียนที่สำคัญ ควรได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมเพื่อจะได้มีความพร้อมในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่พึงปรารถนา จำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม มีสุขภาพพลานามัยที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ (เยาวพา เดชะคุปต์, 2544) ดังนั้น โรงเรียนอนุบาล จึงเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาปฐมวัยมากขึ้น การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่มีคุณภาพ ควรเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กตั้งแต่แรกเกิด จนถึง 5 ปี ซึ่งลักษณะการจัดการศึกษาต้องมีลักษณะที่แตกต่างจากการศึกษาระดับอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้มีความสำคัญมาก เพราะเป็นวัยที่เป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์

ดังนั้น การจัดการศึกษาปฐมวัย ควรส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กอย่างเต็มที่ ซึ่งตามหลักของการจัดการศึกษาปฐมวัยนั้นเป็นการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการสร้างรากฐานชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีคุณค่าต่อตนเองและสังคม ตามปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ดังนั้น การจัดประสบการณ์ควรจัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น โดยที่การเล่นดังกล่าวต้องไม่ใช่การเล่นโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย และไม่ใช่อการสอนเนื้อหาของระดับประถมศึกษาให้แก่เด็ก การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ครูจะต้องเข้าใจการเรียนรู้ของเด็ก และสร้างเสริมประสบการณ์และธรรมชาติการเรียนรู้ให้แก่เด็ก การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ควรให้เด็กมีอิสระในการเลือกเรียนตามความสนใจและความสามารถ ได้ฝึกคิด วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติจริง และสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้จากบุคคลอื่น ได้ทำกิจกรรมที่ทำหายและเกิดความสำเร็จ ได้เรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย อบอุ่น และยอมรับ และมีโอกาสนำความรู้ที่เรียนไปใช้อย่างมีความหมาย (พรฤดี ครูหงส์สา, 2556) การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีจุดมุ่งหมาย

เพื่อพัฒนาเด็กให้เต็มศักยภาพ ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาที่สอนระดับปฐมวัยจึงได้จัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย

เมื่อพิจารณาจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพในหลายด้าน และสิ่งที่มาพร้อมกับการจัดการเรียนรู้ คือ การประเมินการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะการประเมินในระดับปฐมวัยต้องประเมินอย่างครอบคลุม รอบด้าน เพื่อวัดและประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนอย่างถูกต้องเหมาะสม และต้องทำการประเมินอย่างต่อเนื่องจากการทำกิจกรรมและกิจวัตรประจำวัน ซึ่งลักษณะการวัดและประเมินควรมีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาเต็มศักยภาพอย่างเหมาะสม ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดไว้ในหลักสูตรว่าครูผู้สอนควรมีการดำเนินการประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนเลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลาย เหมาะกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ การประเมินที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการประเมินเด็กปฐมวัย คือ การประเมินตามสภาพจริงที่ครอบคลุม ควรใช้การสังเกตและบันทึกข้อมูลเก็บไว้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แบบบันทึกสั้น แบบสังเกตแบบมาตราวัดประมาณค่า ฯลฯ ควรเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ซึ่งการประเมินผลถือเป็นกุญแจสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดประสบการณ์ การประเมินจะช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูทราบถึงพัฒนาการความก้าวหน้าของเด็กปฐมวัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมตามสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามความสนใจของเด็ก

การประเมินในปัจจุบัน จำเป็นที่ต้องปรับให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ที่ครูผู้สอนต้องมีการปรับตัวตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งทางด้านการศึกษา สังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งเรียกว่า การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งลักษณะการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องมีการปรับตัว ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นทักษะการเรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน รวมถึงการหาเครื่องมือมาตรฐานในการประเมินผล เพื่อสามารถประเมินได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และเป็นการยกระดับการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แต่ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันแนวคิดการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยังไม่เป็นที่แพร่หลายในกลุ่มครูปฐมวัย ด้วยเหตุผลดังกล่าวอาจจะยังไม่เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญหรือยังไม่ถึงเวลาที่จะต้องประเมิน เพราะเข้าใจว่าจะต้องประเมินกันอย่างเป็นเรื่องเป็นราวในระดับประถมศึกษาเป็นต้นไปเท่านั้น การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครูปฐมวัยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากครูไม่มีความรู้ความเข้าใจก็จะเป็นการประเมินพัฒนาการของเด็กได้อย่างถูกต้อง อันอาจจะทำให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ส่งผลให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ได้ทำการวิจัยเพื่อติดตามความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ปี พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2552 พบว่า ด้านสติปัญญาและอารมณ์ที่มีพัฒนาการอยู่ในระดับน้อยกว่าด้านอื่น และเป็นด้านที่มีพัฒนาการต่ำกว่าด้านอื่น โดยเฉพาะในด้านความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง ส่วนด้านครูผู้สอนพบปัญหาว่าต้องปรับปรุง คือ ด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

จากความสำคัญของการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และปัญหาที่พบในการประเมินการเรียนรู้ทำให้ คณะผู้วิจัยในฐานะที่เป็นคณาจารย์ทางด้านการวัดประเมิน และวิจัยทางการศึกษา จึงมีความตระหนักและเห็น ความสำคัญในการพัฒนาทักษะองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ จึงดำเนินการทำวิจัยการพัฒนาทักษะ การประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัยในจังหวัดลำปาง เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถประเมิน การเรียนรู้ได้อย่างครอบคลุม ถูกต้อง เหมาะสมเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และสามารถขยายองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประเมิน หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณภาพ หรือคุณลักษณะของพฤติกรรมของนักเรียน ปฐมวัย ซึ่งวัดจากการแสดงพฤติกรรมของนักเรียน หรือการกำหนดตัวเลขให้กับคุณลักษณะของนักเรียนที่แสดงออก จากการสังเกต หรือทดสอบแล้วกำหนดตัวเลข หรือคะแนนให้กับสิ่งที่วัดตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

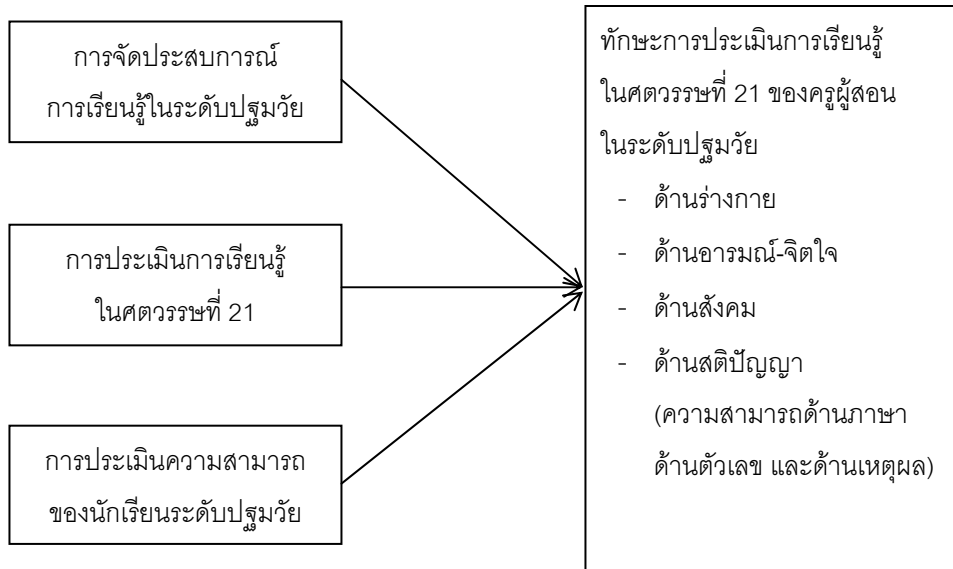
ทักษะการประเมิน หมายถึง ความสามารถในการประเมินของครูผู้สอนตามการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้น ในมิติด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ร่วมด้วยความสามารถด้านภาษา ด้านตัวเลข ด้านการเรียนรู้เหตุผล เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจซึ่งระดับพัฒนาการ ของนักเรียน และได้แนวทางในการส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาเต็มศักยภาพอย่างเหมาะสม

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หมายถึง สมรรถนะการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ประกอบด้วย 2 ทักษะใหญ่ คือ 1) ทักษะการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ ความสามารถด้านการอ่าน ทักษะด้านการเขียน ทักษะด้านคำนวณ และ 2) ทักษะ ด้านบูรณาการและนวัตกรรม ซึ่งได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การร่วมมือ และความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะ ชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี ตามระดับความสามารถของเด็กปฐมวัย

ความคิดเห็น หมายถึง การสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของครูผู้สอนที่มีต่อการเข้าร่วมพัฒนาทักษะการประเมิน การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านความเห็นเกี่ยวกับการอบรมเชิงปฏิบัติการและความเห็นด้านการปรับเปลี่ยน แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการพัฒนาทักษะการประเมิน โดยประเมินได้ จากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มของครูผู้สอน

ครูผู้สอนในระดับปฐมวัย หมายถึง ครูผู้รับผิดชอบในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ของโรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ที่มีความเต็มใจและมุ่งมั่น เข้าร่วมพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนในระดับปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2556 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากโรงเรียนที่มีความเต็มใจเข้าร่วมโครงการวิจัย

โดยมีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้ 1) สถานศึกษามีความตระหนัก (Awareness) ในการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอน 2) สถานศึกษามีความพยายาม (Attempt) ในการพัฒนาทักษะการประเมินของครูผู้สอนโดยมีงานหรือโครงการที่ได้ดำเนินงานอยู่ในระดับหนึ่ง 3) ครูผู้สอนในระดับปฐมวัยมีความสนใจและเต็มใจเข้าร่วมโครงการในการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนมีความมุ่งมั่นและพันธสัญญาร่วมกันในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย” คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรดังนี้

1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการอบรมฯ ในภาพรวมหลักสูตรการอบรมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ (1) เพื่อให้ความรู้ทางวิชาชีพเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แก่ครูผู้สอนในระดับปฐมวัย และ (2) เพื่อพัฒนาครูผู้สอนในระดับปฐมวัยให้สามารถสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้

1.2 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรการอบรมฯ ที่มีจุดเด่น คือ เน้นการวัดและการประเมิน การสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับการประเมินตามหลักสูตร และมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนตามแนวของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

1.3 ดำเนินการสร้างหลักสูตรการอบรมฯ เสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณา ความเหมาะสมของหลักสูตรการอบรมฯ

1.4 คณะผู้วิจัยได้ปรับปรุงหลักสูตรการอบรมฯ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้หลักสูตร ที่มีความเหมาะสมเตรียมนำไปใช้ในการอบรมครูผู้สอนต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม เป็นแบบปรนัย (ถูก-ผิด) จำนวน 10 ข้อ โดย คณะผู้วิจัยได้ หาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยคำนวณหาค่า IOC ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งถือว่าข้อสอบมีคุณภาพดี ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ส่วนค่าความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.87 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นในระดับสูง

2.2 แบบประเมินทักษะการสร้างแบบประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนโดยคณะผู้วิจัย ได้หาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยคำนวณหาค่า IOC ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งถือว่าแบบประเมิน มีคุณภาพผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของครูผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการ โดยคณะผู้วิจัยได้หาคุณภาพ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยคำนวณหาค่า IOC ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพดี ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

2.4 แบบบันทึกสนทนากลุ่มของครูผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการ คณะผู้วิจัยได้นำแบบบันทึกสนทนาให้ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา และนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้สื่อ ความหมายยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. พัฒนาวัตถกรรมขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอน ในระดับปฐมวัย โดยมีขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

1.1 จัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอนวิธีการในการทักษะการเรียนรู้ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย ให้กับผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ในวันที่ 9 ธันวาคม 2556 ณ โรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์)

1.2 คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย” โดยครอบคลุมทั้งการจัดการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ การประเมิน การสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมกับการประเมินนักเรียนในระดับปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับการประเมินตามหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนตามแนวของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พร้อมให้ครูผู้สอนที่เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระดมความคิด เพื่อคัดเลือกคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ที่จะพัฒนา เพื่อสร้างแบบประเมินให้ตรงกับคุณลักษณะที่ครูต้องการพัฒนาผู้เรียน โดยครอบคลุมทักษะ

ความสามารถด้านภาษา ตัวเลข และเหตุผลตามระดับปฐมวัยด้วย ในการอบรมครั้งนี้ได้ให้ครูผู้สอนได้ฝึกสร้างแบบประเมินการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ โดยได้จัดการอบรมขึ้นในระหว่างวันที่ 6-7 มกราคม 2557 ณ โรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์)

2. ติดตามผลและให้ข้อคิดเห็นแก่ครูที่ดำเนินการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย โดยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ครูผู้สอนนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมเชิงปฏิบัติไปพัฒนาการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับปฐมวัยต่อไป (โดยครูดำเนินการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้พร้อมทั้งการใช้แบบประเมินตลอดปีการศึกษา 2556)

2.2 คณะผู้วิจัยติดตามผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินการเรียนรู้ของครู โดยให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูผู้สอนเพื่อทบทวน เสนอแนะการนำแบบประเมินไปใช้กับนักเรียน ในวันที่ 8 พฤษภาคม 2558 ณ โรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์)

2.3 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ นิเทศ ติดตาม ให้ข้อเสนอนะปรับปรุงแบบประเมินและเครื่องมือต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นให้กับครูผู้สอน ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนสิงหาคม 2557 ณ โรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์)

3. ประเมินผลความสำเร็จของโครงการ สรุปผลการดำเนินงาน และสรุปบทเรียนร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัย และครูผู้สอน โดยดำเนินการตลอดเดือนกันยายน 2557

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลจากการทดสอบความรู้ที่เกี่ยวกับการประเมินในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังอบรมเชิงปฏิบัติการฯ ใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยได้กำหนดเกณฑ์ไว้ว่าหลังอบรมคะแนนต้องผ่านร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

2. ข้อมูลจากการประเมินทักษะการสร้างแบบประเมินการเรียนรู้ของครูผู้สอน ใช้การแจกแจงความถี่ และร้อยละ โดยได้กำหนดเกณฑ์ไว้ ดังนี้

คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50	หมายถึง มีทักษะในการสร้างแบบประเมินระดับต่ำมาก
คะแนนร้อยละ 50 – 59	หมายถึง มีทักษะในการสร้างแบบประเมินระดับต่ำ
คะแนนร้อยละ 60 – 69	หมายถึง มีทักษะในการสร้างแบบประเมินระดับปานกลาง
คะแนนร้อยละ 70 – 79	หมายถึง มีทักษะในการสร้างแบบประเมินระดับสูง
คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป	หมายถึง มีทักษะในการสร้างแบบประเมินระดับสูงมาก

3. ข้อมูลจากแบบสอบถามของครูที่เข้าร่วมโครงการเพื่อประเมินความพึงพอใจในการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

4. ข้อมูลจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่มของครูที่เข้าร่วมโครงการเพื่อสรุปผลการดำเนินโครงการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปความ

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย สรุปผลใน 2 มิติ

1.1 ผลการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนระดับปฐมวัย พบว่า ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนระดับปฐมวัย ก่อนการอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.85 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 68.50) และหลังจากการอบรมแล้วมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.20 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 92.00) ซึ่งพบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ มีพัฒนาการของคะแนนเพิ่มขึ้นหลังจากอบรม สรุปได้ว่าหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น

1.2 ผลการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย หลังจากการอบรมครั้งที่ 1 เมื่อให้ครูผู้สอนสร้างแบบประเมินการเรียนรู้ ครูมีทักษะในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 35.00 และมีระดับต่ำ-ต่ำมาก อยู่ระหว่างร้อยละ 25.00- 20.00 โดยมีทักษะสูงมากเพียงร้อยละ 5.00 เท่านั้น เมื่อมีการนิเทศให้คำแนะนำ และมีการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 2 เพื่อเติมเต็มอย่างต่อเนื่อง ครูมีการพัฒนาทักษะเพิ่มขึ้น เมื่อสิ้นสุดโครงการไม่ปรากฏครูผู้สอนที่มีทักษะในระดับต่ำมาก ต่ำ และปานกลางเลย ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีทักษะในระดับสูงมากถึงร้อยละ 90.00

2. ความคิดเห็นต่อการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย สรุปผลใน 2 ประเด็น คือ

2.1 ความคิดเห็นต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างเครื่องมือในการประเมินการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.15) เมื่อพิจารณาในรายประเด็นพบว่า ครูผู้สอนที่เข้าร่วมอบรมมีความเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนระดับปฐมวัย รองลงมาเห็นด้วยมากในเรื่องความรู้ ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ความรู้ที่ได้รับตรงกับความต้องการหรือความคาดหวัง และเห็นด้วยมากเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของวิทยากร

2.2 ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากการสนทนากลุ่มกับครูผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการได้ให้ข้อสะท้อนคิดในประเด็นต่างๆ คือ

1) ความคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินก่อนเข้าร่วมโครงการ จากการสนทนากลุ่มกับครูผู้สอนในระดับปฐมวัยที่เข้าร่วมโครงการ พบว่าโดยทั่วไปก่อนเข้าร่วมโครงการของครูผู้สอนนั้นส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินในระดับหนึ่ง แต่ส่วนใหญ่พบว่ามีปัญหาในการดำเนินการสร้างแบบประเมินการเรียนรู้ว่าทำอย่างไรจึงจะได้แบบประเมินที่สามารถประเมินได้อย่างครอบคลุมและตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

2) องค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ/ความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติจริง จากการสนทนากลุ่มกับครูผู้สอน พบว่าการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้ทำให้ได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงจากการเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างเครื่องมือในการประเมินการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 จากคณะวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ และสามารถถ่ายทอดได้ดี ทำให้ครูผู้สอนได้องค์ความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงได้ คือ การวัดและประเมินผลพัฒนาการของนักเรียนควรประเมินเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง และประเมินระดับปฐมวัยควรเป็นการประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก และนอกจากนั้นต้องประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนเลือกใช้เครื่องมือและจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

3) การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากการสนทนากลุ่ม เพื่อถอดความรู้ร่วมกัน ครูผู้สอนได้สะท้อนคิดว่าการเข้าร่วมโครงการทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินในมิติที่ต่างจากเดิม คือ 3.1) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง 3.2) มีความเข้าใจ และมั่นใจในการสร้างเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยได้อย่างแท้จริง 3.3) มีความเข้าใจ และตระหนักเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริงมากยิ่งขึ้น 3.4) เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย ในจังหวัดลำปางในครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย พบว่าผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนระดับปฐมวัยหลังการอบรม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรที่ใช้อบรม มีความครอบคลุมและสร้างขึ้นโดยผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจึงทำให้หลักสูตรมีเนื้อหาที่เติมเต็มความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการวัด ประเมินการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับหลักการ แนวคิดการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) ที่กล่าวว่าเด็กปฐมวัยนั้นต้องเรียนรู้จากประสบการณ์จริง มุ่งเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ดังนั้นการวัดประเมินควรสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนตามวัยผู้เรียน ครูผู้สอนต้องวัดกระบวนการคิด ให้คิดเป็น เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการวัดพัฒนาการจากการเรียนรู้ของโดยการเล่นจากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งนภา ตั้งจิตเรณูกุล, ภาสกร สังกั, มัลลิกา ภูพัฒน์ และ จันทร์เพ็ญ ตั้งจิตเรณูกุล (2554) ที่ดำเนินการวิจัยการพัฒนาเครื่องมือประเมินพัฒนาการ โรงเรียนสาธิต

ละออุทิศ พบว่า วิธีการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยควรใช้วิธีการที่หลากหลาย ทั้งจากการวัดและประเมิน และจากการสังเกตโดยประเมินพัฒนาการควรประเมินตามตัวบ่งชี้หลักสามด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์ จิตใจและสังคม นอกจากนี้ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2547) ได้กล่าวถึงแนวทางการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยว่า ครูผู้สอนต้องมุ่งเน้นพัฒนาเด็กโดยรวมทุกด้านทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์ จิตใจและสังคม จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการวัดและประเมินผลต้องเป็นกระบวนการที่ควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ที่ขาดไม่ได้ โดยการประเมินเด็กปฐมวัยนั้นครูผู้สอนต้องเน้นประเมินการเรียนรู้ในทุกด้านร่วมกัน ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรการอบรมนี้ได้จัดทำขึ้นตามกรอบของการประเมินการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย โดยมุ่งเน้นให้ผู้เข้าอบรมสามารถวิเคราะห์ตัวชี้วัดความสามารถของผู้เรียนในระดับปฐมวัยได้ทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์ จิตใจและสังคม สามารถนำไปสร้างเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับการใช้วัดความสามารถต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ รวมทั้งมีมีโนทัศน์ ที่ถูกต้องในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่ ในยุคศตวรรษที่ 21 สำหรับครูผู้สอนในระดับปฐมวัย ซึ่งส่งผลให้ครูที่เข้าร่วมการอบรมมีความรู้ และมีความพร้อมที่จะพัฒนาเครื่องมือการประเมินการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยได้

ส่วนทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนระดับปฐมวัย พบว่า ทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย หลังจากการอบรมครั้งแรกครูมีทักษะตั้งแต่ระดับต่ำมากถึงระดับสูง โดยทักษะระดับสูงมีจำนวนน้อยมากเพียง ร้อยละ 5.00 เท่านั้น เมื่อมีการนิเทศ ให้คำแนะนำ และมีการอบรมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 2 เพื่อเติมเต็มจากคณะผู้วิจัยอย่างต่อเนื่อง พบว่า ครูมีการพัฒนาทักษะเพิ่มขึ้น เมื่อสิ้นสุดโครงการครูผู้สอนส่วนใหญ่มีทักษะในระดับสูงถึงสูงมาก โดยมีทักษะในระดับสูงมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริรัตน์ พวงยอด (2554) ที่ได้ทำการพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการสร้างข้อสอบวัดทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์พบว่าชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้น มีคุณภาพความเหมาะสม และเมื่อนำไปพัฒนาครูพบว่า ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีศักยภาพในการสร้างข้อสอบวัดทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น นอกจากนี้จากการดำเนินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการนั้นมุ่งเน้นให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการสร้างแบบประเมินอย่างแท้จริง โดยมีรูปแบบการดำเนินการ การพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัยในจังหวัดลำปางอย่างครบวงจร เน้นการพัฒนาศักยภาพด้านการประเมินของครูผู้สอนอย่างแท้จริงมีการติดตามหลังการอบรม โดยทั่วไปการอบรมเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการอบรมก็จะให้ผู้เข้ารับการอบรมนำความรู้ไปต่อยอดเอง แต่การดำเนินการพัฒนาครั้งนี้ คณะวิจัยได้มีการติดตามผลและให้ข้อคิดเห็นแก่ครูที่ดำเนินการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย หลังจากที่ได้้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมเชิงปฏิบัติไปพัฒนาการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับปฐมวัย โดยครูดำเนินการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้พร้อมทั้งการใช้แบบประเมินตลอดปีการศึกษา 2556 ซึ่งคณะผู้วิจัยลงพื้นที่ นิเทศ ติดตาม ให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแบบประเมินและเครื่องมือต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงทำให้ครูผู้สอนสามารถสอบถามในประเด็นต่างๆ ที่ยังไม่เข้าใจ จึงส่งผลให้ทักษะในการสร้างแบบประเมินของครูสูงขึ้น และเป็นแบบประเมินที่เหมาะสมกับการประเมินในระดับปฐมวัยอย่างแท้จริง

2. ความคิดเห็นต่อการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่าครูที่เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างเครื่องมือในการประเมินการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ในระดับมาก และครูที่เข้าร่วมโครงการได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากการสนทนากลุ่มกับครูผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการได้ให้ข้อสะท้อนคิดเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ/ความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติจริง พบว่าการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้ทำให้ได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงจากการเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างเครื่องมือในการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอน ทำให้ได้องค์ความรู้ที่ได้รับและสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้ คือ การวัดและประเมินผลพัฒนาการของนักเรียนควรประเมินเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง และประเมินระดับปฐมวัยควรเป็นการประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก และนอกจากนั้น ต้องประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติเพื่อสร้างเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด การจัดการศึกษาปฐมวัย แนวการประเมินการจัดการเรียนรู้ของปฐมวัย ซึ่งทำให้หลักสูตรอบรมสอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548) ที่มุ่งเน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ และสติปัญญาจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ และเป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่กล่าวว่าการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3 - 5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งหลักสูตรได้มุ่งเน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งการบูรณาการเรียนรู้

นอกจากนั้น ในการพัฒนาทักษะการสร้างแบบประเมินการเรียนรู้ของครูปฐมวัย คณะผู้วิจัยได้มุ่งเน้นการประเมินพัฒนาการตามหลักสูตรของการศึกษาปฐมวัย คือ ฝึกให้ครูผู้สอนประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณา ปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร การประเมินพัฒนาการควรยึดหลัก ดังนี้ 1) ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก 2) ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดปี 3) สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน 4) ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน 5) ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบแต่ควรใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับการประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงของเด็ก เช่น การสังเกตการบันทึกพฤติกรรมการสัมภาษณ์

จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้จึงส่งผลให้ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างเครื่องมือในการประเมินการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ในระดับมาก และครูที่เข้าร่วมโครงการได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการประเมินการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3. การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอนได้สะท้อนคิดว่าจากการร่วมโครงการทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินในมิติที่ต่างจากเดิมทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริงจากคณะผู้วิจัยที่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการวัดและประเมินผล จึงทำให้ครูมีความเข้าใจ และมั่นใจในการสร้างเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย และตระหนักเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริงมากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูปฐมวัยที่ได้รับการดำเนินวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้พัฒนาทักษะอย่างครบวงจร คือ มีการให้คำปรึกษาแนะนำหลังจากการอบรม นอกจากนั้นยังมีการเติมเต็มองค์ความรู้ของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูเกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2555) ที่ได้ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ทำการวิจัยศึกษาระบบการชี้แนะภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนมีข้อค้นพบที่สำคัญคือ การหนุนเสริมคุณภาพครูเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยระบบชี้แนะ (Coaching) ครู แทนการอบรมอย่างเดียว ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่ตัวครูทั้งในด้านเจตคติและค่านิยมต่อวิชาชีพครู พฤติกรรมในกระบวนการเรียนการสอนและศักยภาพในการสร้างนวัตกรรมเกิด การเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่นำไปสู่คุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้ได้ทั้งความรู้พื้นฐานและทักษะที่จำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งระบบการสนับสนุนที่ต่อการเรียนรู้จะส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูโดยการมีพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษา แนะนำ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างกัลยาณมิตรในพื้นที่โรงเรียนอย่างใกล้ชิด ครูที่ได้รับการแนะนำแล้วนำกระบวนการไปใช้ ทำหน้าที่ให้คำแนะนำ หนุนนำการเรียนรู้ จะส่งผลให้ครูและนักเรียนได้เรียนรู้อย่างแท้จริง และสุดท้ายในกระบวนการ คือ การประเมินผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งที่ตัวนักเรียนและครู

นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย ในจังหวัดลำปางครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ให้ความรู้ความเข้าใจและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูผู้สอนในระดับปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ โดยเน้นการประเมินตามศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้ปรับให้สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546) ที่กล่าวว่า เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยแต่ละครั้ง ควรใช้วิธีการประเมินอย่างหลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด วิธีการที่เหมาะสมและนิยมใช้ในการประเมินเด็กปฐมวัย มีด้วยกันหลายวิธี อาทิ การสังเกต และการบันทึก โดยการบันทึกพฤติกรรมใช้บันทึกเหตุการณ์เฉพาะอย่างโดยบรรยายพฤติกรรมเด็ก การบันทึกรายวัน เป็นการบันทึกเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน รวมถึงการสนทนา สามารถใช้การสนทนาได้ทั้งเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล เพื่อประเมินความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและพัฒนาการด้านการใช้ภาษาของเด็กและบันทึกผลการสนทนาลงในแบบบันทึกพฤติกรรมหรือบันทึกรายวัน นอกจากนั้นใช้การสัมภาษณ์ด้วยวิธีพูดคุยกับเด็กเป็นรายบุคคลและควรจัดในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จะทำให้ผู้สอนสามารถประเมินความสามารถทางสติปัญญาของเด็กและค้นพบศักยภาพในตัวเด็กได้ ซึ่งจากการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้จึงทำให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมิน ซึ่งส่งผลที่ดีต่อผู้เรียน ทำให้นักเรียนแต่ละคนเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ มีทักษะหลากหลาย มีโอกาสพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อไป

สรุป

จากผลการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูผู้สอนในระดับปฐมวัยได้รับความรู้ความเข้าใจ และสามารถพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี ด้วยกระบวนการพัฒนาที่เป็นระบบตามหลักการ โดยเริ่มต้นการพัฒนาตามความต้องการของครูผู้สอนที่มีความประสงค์เข้ารับการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ ด้วยการเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการวัดประเมินผล การพัฒนาเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แก่ครูผู้สอน รวมถึงพัฒนาให้ครูผู้สอนที่เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการได้ฝึกทักษะการสร้างเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย รวมทั้งคณะผู้วิจัยได้มีการลงพื้นที่ติดตามให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้ครูผู้สอนได้พัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูผู้สอนได้พัฒนาทั้งความรู้และทักษะ รวมถึงครูผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการครั้งนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในระดับปฐมวัย โดยการประเมินการเรียนรู้ควรให้ครอบคลุมและตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด รวมถึงการประเมินควรเน้นการประเมินตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการหลากหลาย และเหมาะสมกับเด็ก รวมถึงครูผู้สอนได้ปรับวิธีการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตั้งแต่การเตรียมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้รวมทั้งการประเมินให้สอดคล้องกันและคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านความรู้ ทักษะ รวมถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินในศตวรรษที่ 21 ซึ่งครูผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการยังสามารถเผยแพร่ขยายองค์ความรู้ที่ได้รับไปยังเพื่อนร่วมวิชาชีพทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ยั่งยืนและพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนิเทศติดตามทำให้ครูระดับปฐมวัยได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผลได้เป็นอย่างดี ดังนั้นในการอบรมต่าง ๆ ควรมีการนิเทศและติดตามผลเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดประโยชน์สูงสุดสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริง
2. การนำหลักสูตรไปอบรมให้แก่ครูผู้สอน วิทยากรต้องคอยติดตามและให้ข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
3. หลักสูตรในการอบรมครูระดับปฐมวัย ต้องคัดเลือกครูที่มีความสนใจ และต้องการที่จะอบรมและอยู่ร่วมพัฒนาตลอดโครงการ ไม่ควรนำไปใช้กับการอบรมโดยทั่วไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนระดับปฐมวัยในลักษณะเครือข่ายการเรียนรู้ของครูผู้สอน
2. ควรมีการศึกษาพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)**.
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว
- พรฤดี ครูหงส์สา (2556). **แนวทางการวัดและประเมินผลเด็กปฐมวัย**. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2557,
จาก <http://www.artsedcenter.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=539325493&Ntype=9>
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2544). **การพัฒนาพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. เอกสารการอบรม
เชิงปฏิบัติการเรื่อง พหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก ระหว่างวันที่ 25-27 ตุลาคม 2544 ณ หอประชุมใหญ่
สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา.
- รุ่งนภา ตั้งจิตเรเจริญกุล, ภาสิรี สังข์แก้ว, มัลลิกา ภูพัฒน์ และ จันทร์เพ็ญ ตั้งจิตเรเจริญกุล. (2554).
วิจัยการพัฒนาเครื่องมือประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยโรงเรียนสาธิตลอออุทิศ. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2547). **เอกสารคำสอน วิชา ปว. 692 การวัดและประเมินเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริรัตน์ พวงยอด. (2554). **การพัฒนาศักยภาพครูในการสร้างข้อสอบวัดทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์**.
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2555). **ชุดโครงการวิจัยกระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง**.
เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการกำกับทิศทางการวิจัยกระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำ
ต่อเนื่อง (Teacher Coaching) วันที่ 4 มิถุนายน 2556 ณ ห้องประชุม 1 สกว. ชั้น 14 อาคารเอส เอ็ม
ทาวเวอร์ กรุงเทพฯ .
- สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ. (2540). **คู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา**.
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ ระดับปฐมวัยปี 2551-2552**.
กรุงเทพฯ: เฟลีน สตูดิโอ.

พัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ผ่านกิจกรรมการอ่านต่อชิ้นส่วนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี The Development of English Reading Comprehension through Jigsaw Reading Activity among Undergraduate Students

กิตติกา ลิมปรีวัฒนา^{1*}

¹อาจารย์, สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
เลขที่ 119 หมู่ 9 ถนนลำปาง-แม่ทะ ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52100

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษผ่านกิจกรรมการอ่านต่อชิ้นส่วนของผู้เรียนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษานานี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หมู่เรียน 561226801 ชั้นปีที่ 1 สาขาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ (English for Study Skills: 1500114) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แผนการสอนที่ใช้กิจกรรมการอ่านต่อชิ้นส่วนรวมทั้งสิ้น 8 แผน แต่ละแผนใช้เวลา 3 คาบเรียน และแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษแบบอัตนัยที่วัดความเข้าใจในระดับแปลความ ตีความ คิดวิเคราะห์ และสรุปความ รวมทั้งสิ้น 8 บททดสอบการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสรุปได้ว่าพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 67.25 และอยู่ในระดับพอใช้ ผู้เรียนมีแนวโน้มพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ

กิจกรรมต่อชิ้นส่วน ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ

* ผู้เขียนหลัก
อีเมล: Kittikalim@hotmail.com

Abstract

The purpose of this research was to study the development of English reading comprehension of undergraduate students during learning through jigsaw reading activity. The target group of this study was 10 first year students of the Faculty of Industrial Technology, who enrolled in English for Study Skills (1500114) course in the second semester of 2014 academic year at Lampang Rajabhat University. Research instruments consisted of 8 jigsaw activity lesson plans and 8 reading comprehension tests. The data obtained were statistically analyzed for percentage, mean and standard deviation.

The development of English reading comprehension of students was increased steadily and met the criteria at moderate level (67.25 %) throughout the jigsaw activity.

Keywords

Jigsaw Activity, English Reading Comprehension

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้ติดต่อสื่อสารแสวงหาความรู้และความเข้าใจซึ่งกัน ในสังคมมนุษย์ต้องใช้ทักษะในการสื่อสารต่าง ๆ ประกอบกันเพื่อให้การส่งและรับสารเป็นไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ทั้งทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยภาษาที่มีอิทธิพลต่อสังคมโลกมากที่สุดในปัจจุบันนั้น อาจกล่าวได้ว่าภาษาอังกฤษเป็นหนึ่งในและเป็นภาษาสากลทั่วโลก ประกอบกับในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) รวมกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีก 9 ประเทศ ด้วยเหตุนี้ทำให้ภาษาอังกฤษเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้นในสังคมไทย ซึ่งทักษะทางภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ การอ่านนับว่าเป็นทักษะที่สำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในชีวิตได้อย่างยั่งยืนในโลกยุคปัจจุบัน กล่าวคือ ผู้มีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษดีจะนำไปสู่การแสวงหาความรู้ที่ส่งให้เกิดการต่อยอดทางความรู้ ความคิด และการเรียนรู้เพิ่มเติมได้มากมายจากสื่อทั้งในและต่างประเทศได้ตลอดชีพ ไม่จำกัดอยู่เพียงแค่นั้นในชั้นเรียนที่มีครูเป็นผู้ให้ความรู้เท่านั้น เกิดการสร้างองค์ความรู้หรือการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ (Autonomous Learner)

สภาพปัจจุบันที่เกิดขึ้นในการศึกษาเรียนรู้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนในประเทศไทยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนไม่เป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะทักษะการอ่านภาษาอังกฤษที่ผู้เรียนมีผลการเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ จากการศึกษาและข้อค้นพบของสุภาพร ยัมวิไล (2551) และถนอมเพ็ญ ชูบัว (2554) พบปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษด้านกระบวนการ คือ การหาหัวข้อเรื่อง การจับใจความ การหารายละเอียด การหาคำอ้างอิง การหาจุดประสงค์ของผู้เขียน และการสรุปเนื้อหาไม่ได้ของผู้เรียนส่งผลต่อความสามารถในการอ่าน และยิ่งไปกว่านั้นยังมีปัญหาที่เกิดจากตัวผู้เรียนอีกด้วย คือ นักศึกษาใช้เวลาในการอ่านน้อย หรือไม่อ่านหนังสือภาษาอังกฤษเนื่องจากไม่มีสมาธิในการอ่าน ไม่เห็นคุณค่าของการอ่าน ไม่ชอบอ่านหรือไม่มีนิสัยรักการอ่าน และไม่มีสมาธิหรืออารมณ์ในการอ่าน ส่งผลให้นักศึกษาขาดประสบการณ์ในการอ่าน รวมไปถึงไม่สามารถใช้เทคนิคต่างๆ ไปพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของตนเองได้

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นเมื่อศึกษาย้อนไปในอดีตถึงพัฒนาการของการเรียนการสอนทักษะการอ่าน นันทินา แสงสิน (2543) กล่าวว่าไว้ว่าเริ่มตั้งแต่สมัยที่มีการใช้วิธีการสอนแบบไวยากรณ์และแปล (Grammar-Translation Method) ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. 1940 ถึง ค.ศ. 1950 ผู้เชี่ยวชาญทางการสอนภาษาได้ให้ความสำคัญกับการออกเสียงโดยมีความเชื่อว่าการพูด (Speech) เป็นพื้นฐานที่สำคัญของภาษา ทำให้การเรียนการสอนภาษาในช่วงนั้นมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุควิธีสอนแบบฟัง-พูด (Audiolingual Method) ต่อมาได้มีการพัฒนาแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) เป็นแนวการสอนที่เน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมายโดยคำนึงถึงหลักการที่ว่าบุคคลสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้ต้องมีความสามารถในหลักภาษาควบคู่กันไปด้วย (Linguistic Competence) โดยในส่วนของกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactive Activities) มีการเรียนรู้แบบร่วมกันและเป็นแนวการสอนที่นิยมจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามจากการสังเกตและสอบถามผู้เรียน ผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ของงานวิจัยนี้คุ้นชินกับกระบวนการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่ห้องเรียนการอ่านจะเป็นแบบบรรยายโดยมีครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ผู้เรียนจะฟัง จดบันทึกความหมายที่ครูเป็นผู้ให้ข้อมูลในบทเรียน และทำแบบทดสอบ ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ไม่มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ นักเรียนบางคนที่ไม่มีความสามารถในการอ่านอาจตามเนื้อหาที่ครูให้ข้อมูลไม่ทันและไม่ครบถ้วน ทำให้กระบวนการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนไม่เป็นไปอย่างที่คาดหวัง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้ากระบวนการเรียนรู้และวิธีการเพิ่มพูนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนโดยเริ่มจากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ Swain (1985) กล่าวว่าผู้เรียนภาษาที่สอง (Second Language Acquisition) จะมีความเข้าใจและเกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนได้ก็ต่อเมื่อมีการเรียนรู้หรือได้รับการป้อนข้อมูลให้ผู้เรียนเข้าใจด้วยตนเองผ่านกิจกรรมการเจรจาความหมายระหว่างผู้เรียนด้วยกันและครูผู้สอน (Negotiation for Meaning) สอดคล้องกับกรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา (2546) ที่กล่าวว่าการจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะในการสื่อสารจะช่วยเพิ่มพูนแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ เนื่องจากผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งหนึ่งในกิจกรรมที่มีการวิจัยกันแพร่หลายในเรื่องของการเจรจาความหมายเพื่อการเรียนรู้นั้นถือได้ว่า กิจกรรมการอ่านต่อชิ้นส่วน (Jigsaw Reading Activity) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่งานวิจัยหลายชิ้นทำการศึกษาดูถึงผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เช่น งานวิจัย อารดา กันทะหงษ์ (2546) Ghazi & Mirna (2003) และ Masoumeh & Amir (2014) พบว่ากิจกรรมต่อชิ้นส่วนส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านได้จริง

กิจกรรมต่อชิ้นส่วนได้รับการพัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยกิจกรรมต่อชิ้นส่วนเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้แนวคิดที่คล้ายกับการต่อภาพที่ได้รับการพัฒนาขึ้นโดย Aronson (2000) และคณะ จากมหาวิทยาลัยเท็กซัส และมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียแห่งซานตาครูซ ในปี ค.ศ. 1978 โดยกระบวนการของกิจกรรมต่อชิ้นส่วนแบบดั้งเดิม (Jigsaw I) จะแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณสี่คนละความสามารถ เรียกว่ากลุ่มครอบครัว แต่ละคนมีหน้าที่ในการทำความเข้าใจในบทอ่านที่ตนเองได้รับมอบหมายจากผู้สอนซึ่งได้แบ่งเนื้อหาของบทเรียนเป็นส่วนๆ ไว้แล้วซึ่งเนื้อหาแต่ละส่วนที่แบ่งไว้นั้นจะมีความเป็นอิสระต่อกัน จากนั้นนักเรียนแต่ละคนจะไปรวมกลุ่มใหม่กับผู้เรียนกลุ่มอื่นที่ได้รับเนื้อหาส่วนเดียวกัน เรียกกลุ่มใหม่นี้ว่ากลุ่มเชี่ยวชาญ จากนั้นจะศึกษาอภิปรายเนื้อหาในบทอ่านจนสมาชิกมีความเข้าใจอย่างทอ้งแท้ พร้อมทั้งทำใบงาน

เพื่อทบทวนความรู้หลังจากนั้นสมาชิกกลุ่มเชี่ยวชาญแต่ละคนจะต้องกลับมาพูดเล่าเรื่องให้สมาชิกในกลุ่มครอบครัว ฟังจนสมาชิกทุกคนได้รับรู้เนื้อหาโดยรวมที่สมบูรณ์ แล้วให้ทุกคนทำแบบทดสอบเพื่อทดสอบความรู้ของผู้เรียน หลังจากตรวจแล้ว คณบดีจะประกาศเป็นคะแนนกลุ่ม ทั้งนี้มีขั้นตอนที่แตกต่างจากกิจกรรมต่อชิ้นส่วนชุดที่สอง (Jigsaw II) ที่ได้พัฒนาเพิ่มเติมองค์ประกอบอื่น ๆ โดยสลาวิน (Slavin) คือสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะอ่านเนื้อหา โดยรวมทั้งหมด แต่เน้นอ่านเนื้อหาอย่างละเอียดคนละจุด

สมศักดิ์ ภูวิภาดาธรรม (2544) ได้สรุปหลักการสำคัญของเทคนิคการอ่านต่อชิ้นส่วนไว้ว่าเป็นการพึ่งพา และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมไปถึงความรับผิดชอบต่อตนเองและของกลุ่มด้วย โดยผู้เรียนจะถูกแบ่งออกเป็น กลุ่มย่อยที่ละความสามารถกัน แต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้อ่านเนื้อเรื่องที่กำหนด หลังจากทีสมาชิกแต่ละคน ในกลุ่มอ่านเนื้อเรื่องจบแล้ว สมาชิกแต่ละคนจะต้องไปเข้ากลุ่มใหม่ที่เรียกว่ากลุ่มเชี่ยวชาญ โดยเป็นการรวมตัวกัน ของสมาชิกจากกลุ่มอื่น ๆ ที่ได้รับเนื้อหาย่อยเรื่องเดียวกันและร่วมกันอภิปรายเนื้อหาโดยละเอียด ในขั้นตอนนี้ผู้เรียน ที่เก่งกว่ามีโอกาสอภิปรายร่วมกับผู้เรียนที่มีความสามารถน้อยกว่า หลังจากทำความเข้าใจเนื้อหาแล้ว ผู้เชี่ยวชาญ จะกลับไปรวมกับสมาชิกกลุ่มเดิมอีกครั้งเพื่ออภิปรายเนื้อหาย่อยในแต่ละส่วนของสมาชิกแต่ละคนให้กันฟัง และสุดท้ายผู้เรียนทุกคนจะต้องเรียนรู้เรื่องราวทั้งหมดเพื่อให้สามารถตอบคำถามที่ครอบคลุมเนื้อหาทุกหัวข้อ ด้วยกระบวนการนี้ อารดา กันทะหงษ์ (2546) สรุปถึงองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 5 ประการคือ ผู้เรียนมีการพึ่งพากัน ในกลุ่ม ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ ผู้เรียนมีทักษะการทำงานแบบร่วมมือกัน ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง และผู้เรียน มีการประเมินการทำงานของตนเองและกลุ่มได้จึงจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้

จากที่มาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความเป็นไปได้ที่จะใช้กิจกรรมการอ่านต่อชิ้นส่วน เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ (English for Study Skills: 1500114) ของผู้เรียนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษผ่านกิจกรรมการอ่านต่อชิ้นส่วน ในรายวิชา ภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ (English for Study Skills: 1500114) ของผู้เรียนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ราชภัฏลำปาง

วิธีการวิจัย

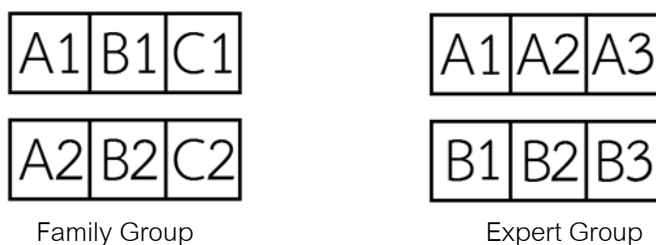
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งเป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยใช้กลุ่มทดลอง กลุ่มเดียว และทำการเก็บข้อมูลพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียน มีวิธีการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หมู่เรียน 561226801 คณะวิทยาศาสตร์ สาขาเทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ (English for Study Skills: 1500114) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 10 คน ซึ่งมีจำนวนน้อยและถือเป็นข้อจำกัด ของงานวิจัยนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบไปด้วยแผนการสอนที่ใช้กิจกรรมการอ่านต่อชิ้นส่วนรวมทั้งสิ้น 8 แผน แต่ละแผนใช้เวลา 3 คาบ คาบละ 60 นาที ผู้วิจัยได้สร้างแผนการสอนขึ้นโดยยึดเนื้อหาในกระบวนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ English for Study Skills (1500114) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และสร้างแผนการสอนที่ใช้กิจกรรมการอ่านต่อชิ้นส่วนครอบคลุมเนื้อหา 8 บทเรียนคือ 1) Studying Abroad 2) Alternative Education 3) Love Around the World 4) Family Matters 5) Stars of Music 6) Music and the Mind 7) What Makes You Happy? 8) Think Positive! โดยทุกแผนการสอนได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการไว้ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการอ่าน (Pre-Reading) ผู้สอนอธิบายและจัดเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนเข้าสู่บทเรียนโดยการพูดคุยหรือถามคำถามสั้น ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาที่จะอ่าน จากนั้นแนะนำภาพหรือหัวข้อเรื่องเพื่อให้ผู้เรียนได้ย่นคิดถึงความรู้เดิมที่มีอยู่และเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะอ่าน ก่อนที่จะนำผู้เรียนเข้าสู่บทอ่านโดยผู้สอนช่วยผู้เรียนให้เข้าใจโครงร่างของบทอ่านในเบื้องต้นก่อนที่จะจัดแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มคละความสามารถ เรียกว่ากลุ่มครอบครัว (Family Group) โดยแบ่งจำนวนตามความเหมาะสมต่อความยาวของบทอ่าน มีผู้สอนเป็นผู้กำหนด ขั้นที่ 2 ขั้นการอ่าน (Reading) ให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มนัดแนะเพื่อมอบหมายบทอ่านที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบแล้วอ่านเพื่อความเข้าใจในส่วนที่ได้รับมอบหมาย เช่น หากบทอ่านมีทั้งหมด 3 ย่อหน้าให้ผู้เรียนจับกลุ่มๆ ละ 3 คนแล้วมอบหมายสมาชิกในกลุ่มอ่านคนละย่อหน้า โดยอาจมีการเจรจาถึงเค้าโครงเรื่องที่จะอ่านเพื่อทำความเข้าใจเบื้องต้นร่วมกันก่อนแล้วจึงอ่านเนื้อหาโดยละเอียดรายบุคคล ผู้สอนให้เวลาในการอ่านช่วงเวลาหนึ่ง หลังจากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มครอบครัวมาจับกลุ่มใหม่เรียกว่ากลุ่มเชี่ยวชาญ ในช่วงนี้ผู้อ่านที่รับผิดชอบบทอ่านในย่อหน้าเดียวกันจะมารวมตัวกัน สมาชิกในกลุ่มเชี่ยวชาญนี้จะต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เจรจาทาความหมายร่วมกัน ผู้เรียนที่เก่งกว่าช่วยผู้เรียนที่อ่อนกว่า ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มนี้จะต้องแน่ใจว่าตนเองเข้าใจเนื้อหาตรงกันและถูกต้องโดยลักษณะการเวียนกลุ่มจากกลุ่มครอบครัวเป็นกลุ่มเชี่ยวชาญแสดงในภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1: วิธีการจัดกลุ่มผู้เรียนในวิธีการอ่านแบบต่อชิ้นส่วน

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการอ่าน (Post-Reading) หลังจากผู้เรียนอ่านเนื้อหาที่ได้รับมอบหมายเรียบร้อยแล้วทั้งรายบุคคลและอ่านเป็นกลุ่ม ผู้เรียนทุกคนจะกลับมาในกลุ่มครอบครัวเดิมอีกครั้งเพื่ออธิบายขยายความบทอ่านที่ตนเองรับผิดชอบให้กับสมาชิกคนอื่น ๆ ฟังโดยละเอียดเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดร่วมกัน ขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้ทบทวนแก้ไข เพิ่มเติม และเรียบเรียงข้อมูลต่าง ๆ ให้ถูกต้องสมบูรณ์มากที่สุดโดยสมาชิกทุกคนเข้าใจร่วมกัน ถือว่าเป็นขั้น

ตอนการต่อภาพจากจิ๊กซอร์แต่ละส่วนให้เกิดภาพใหญ่ที่สมบูรณ์ จากนั้นผู้สอนจึงให้ผู้เรียนในกลุ่มครบครันทำแบบฝึกทบทวนความรู้ ก่อนที่จะมีการทดสอบความเข้าใจในการอ่านผ่านแบบทดสอบเป็นรายบุคคลเพื่อเก็บบันทึกคะแนนแล้วนำมาวิเคราะห์ผลในภายหลัง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษแบบอัตนัยที่วัดระดับความเข้าใจระดับแปลความ ตีความ คิดวิเคราะห์และสรุปความ จำนวน 8 ครั้ง ตามวัตถุประสงค์ปลายทางของแต่ละแผนการสอน

3. การทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียว ใช้กิจกรรมการอ่านต่อชิ้นส่วนเพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียน ในการวัดพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษผู้วิจัยได้ทำการหาค่าคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการตรวจหลังจากสอนจบแต่ละแผนการสอน รวมทั้งสิ้น 8 แผนการสอน 8 บททดสอบและบันทึกคะแนนเก็บไว้ครั้งละ 10 คะแนนรวมทั้งสิ้น 8 ครั้ง เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนแต่ละคนจากผลคะแนนที่ได้วัดประเมินตามแบบทดสอบ รวมทั้งสิ้น 8 บททดสอบหลังการเรียนการสอนแต่ละแผน หลัง จากนั้นนำผลคะแนนทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วจึงนำมาเปรียบเทียบกับระดับคุณภาพเพื่อสรุปเป็นผลการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านในภาพรวมของนักศึกษา

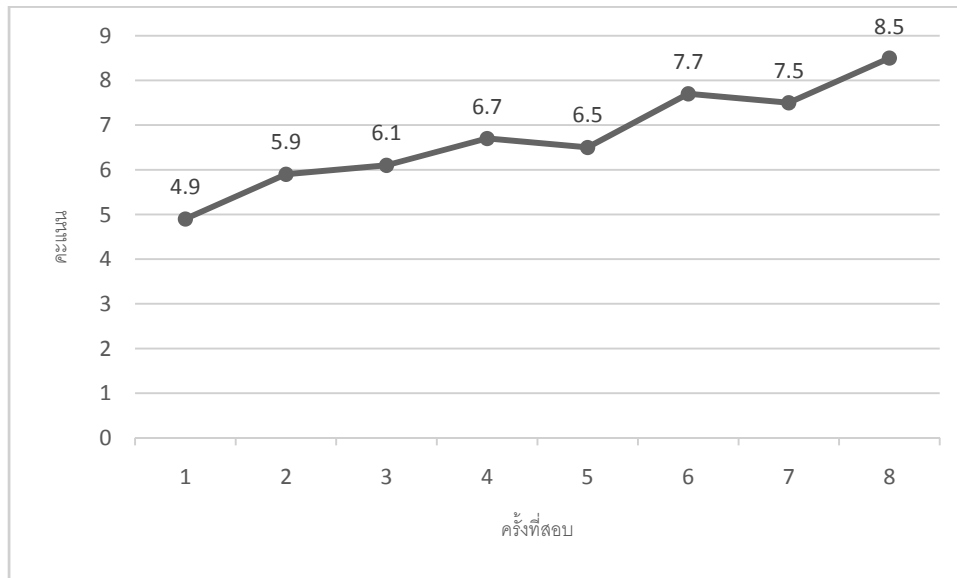
ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยเพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมต่อชิ้นส่วน (Jigsaw Reading Activity) ปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1

คะแนนความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนในการทดสอบทั้งสิ้น 8 ครั้ง

ผู้เรียนลำดับที่	แบบทดสอบที่ 1 (10)	แบบทดสอบที่ 2 (10)	แบบทดสอบที่ 3 (10)	แบบทดสอบที่ 4 (10)	แบบทดสอบที่ 5 (10)	แบบทดสอบที่ 6 (10)	แบบทดสอบที่ 7 (10)	แบบทดสอบที่ 8 (10)	คะแนนรวม (80)	คะแนนเฉลี่ย (10)	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	ระดับคุณภาพ
1	4	6	5	6	7	8	7	8	51	6.38	63.75	พอใช้
2	5	5	5	7	6	8	8	8	52	6.50	65	พอใช้
3	4	7	7	8	6	7	8	8	55	6.88	68.75	พอใช้
4	5	6	7	6	7	8	8	9	56	7.00	70	ดี
5	6	6	6	7	6	8	7	9	55	6.88	68.75	พอใช้
6	5	5	6	6	7	8	7	8	52	6.50	65	พอใช้
7	6	6	7	8	7	7	8	9	58	7.25	72.5	ดี
8	4	6	5	7	6	8	7	9	52	6.50	65	พอใช้
9	4	5	6	6	7	7	8	8	51	6.38	63.75	พอใช้
10	6	7	7	6	6	8	7	9	56	7.00	70	ดี
เฉลี่ยรวม	4.9	5.9	6.1	6.7	6.5	7.7	7.5	8.5	53.80	6.725	67.25	พอใช้

แผนภูมิที่ 1: แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนทั้งหมด 8 ครั้ง

ตารางที่ 2

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียน

Sum	67.25
Count (n)	10
Average (mean)	6.725
Standard Deviation	0.310689

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 67.25 อยู่ในระดับพอใช้ และมีแนวโน้มพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในการทดสอบครั้งที่ 5 และครั้งที่ 7 มีผลคะแนนลดลงเล็กน้อยที่ค่าเฉลี่ย 0.2 ซึ่งผู้วิจัยอภิปรายว่าสาเหตุอาจเนื่องจากเนื้อหาในบทเรียนทั้งสองนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและความเชื่อของชาวตะวันตก ทำให้ผู้เรียนที่มีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอจึงทำคะแนนได้ลดลง ทั้งนี้ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียงไว้ในบทบทวนวรรณกรรมก่อนหน้านี้ในหลากหลายประการ โดยผู้วิจัยสามารถอภิปรายประเด็นสำคัญๆ ที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนในงานวิจัยครั้งนี้ไว้ 3 ประเด็นหลัก คือ กิจกรรมต่อชิ้นส่วนส่งเสริมทักษะทางปัญญา ทางจิตใจ และทางสังคม ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง ความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนเพิ่มขึ้นเนื่องจากกิจกรรมต่อชิ้นส่วนส่งเสริมทักษะทางปัญญา กล่าว คือ กิจกรรมนี้มีกระบวนการที่สร้างความเข้าใจอย่างเป็นขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ (1) ขั้นตอนการอ่านที่ผู้สอนได้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ถึงสิ่งที่กำลังจะอ่าน นันทิยา แสงสิน (2543) กล่าวว่า ผู้เรียนมีโอกาสได้สำรวจบทอ่านเพื่อหาประเด็นสำคัญผ่านทางรูปภาพ สัญลักษณ์ ชื่อเรื่อง หรือหัวเรื่อง อีกทั้งยังเป็นการฟื้นความจำ (Recall) ถึงความรู้เดิมของผู้เรียน ทำให้สามารถดึงความรู้เดิมออกมาใช้ได้เมื่อต้องการ (Buzan, 1997) ในขั้นตอนนี้ ผู้เรียนได้แนวทางความคิดเพื่อนำไปสู่การต่อยอดทางความรู้ในขั้นตอนต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมความเข้าใจในขั้นตอนพื้นฐานของการอ่าน (2) ในขั้นการอ่านนั้นผู้เรียนมีโอกาสได้อ่านด้วยตนเอง เป็นการประมวลความรู้ความเข้าใจรวบยอดด้วยตนเอง ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะรู้ว่าตนเองคิดอะไร คิดอย่างไร ตรวจสอบความเข้าใจของตนเองได้ ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการทางปัญญาของตนเอง (สมศักดิ์ ภูวิภาดาธรรม, 2544) จึงถือได้ว่ากิจกรรมต่อชิ้นส่วนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเองและส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีอภิปญญา (Metacognition) นอกจากนั้น กิจกรรมต่อชิ้นส่วนยังส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tamah (2007) ในการวิจัยการใช้เทคนิคต่อชิ้นส่วนที่ส่งผลต่อปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนการอ่านของผู้เรียนระดับประถมศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย พบว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในกลุ่มของตนเองได้อย่างเป็นอิสระ ผู้เรียนมีการเจรจาความหมายทั้งต่อตนเอง ต่อสมาชิกในกลุ่ม และต่อผู้สอน มีการกระตุ้นถามสมาชิกในกลุ่ม พยายามตอบคำถามที่ตนรู้ และมีการประเมินความถูกต้องร่วมกัน (3) ขั้นหลังอ่าน เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความเข้าใจในด้านทักษะทางปัญญา กล่าวคือ ผู้เรียนต้องถ่ายทอดความรู้ของตนเองให้เพื่อนร่วมกลุ่มฟัง ผู้เรียนมีโอกาสได้ทบทวนความรู้โดยเน้นความเข้าใจของตนเองผ่านการอธิบาย ขยายความและวิพากษ์วิจารณ์ลักษณะที่หลากหลาย โดยมีเพื่อนร่วมกลุ่มคอยซักถามหากเกิดข้อสงสัย เป็นการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-Face Promotive Interaction) (ทิศนา แหมมณี, 2557) และขจัดปัญหาความเข้าใจที่ผิดพลาดได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเพิ่มพูนทักษะทางปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kazemi (2012) ที่พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของกลุ่มทดลองพัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับคะแนนสอบก่อนเรียน ในงานวิจัยเรื่องผลของการใช้วิธีต่อชิ้นส่วนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนอิหร่าน จากกระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมต่อชิ้นส่วน ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้เพิ่มพูนความสามารถเพื่อต่อยอดความรู้ได้ เชื้อต่อโอกาสความสำเร็จด้านวิชาการที่เพิ่มขึ้น

ประการที่สองความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนเพิ่มขึ้นเนื่องจากกิจกรรมต่อชิ้นส่วนเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนด้านจิตใจ ประการหลัก คือ เป็นการฝึกฝนให้ผู้มีระเบียบวินัย กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องคิดวางแผน กำหนดจุดประสงค์เพื่อให้งานที่ตนเองได้รับมอบหมายบรรลุตามเป้าหมายการเรียนรู้ ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีการฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเองอยู่อย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ เช่น การฝึกให้มีปฏิสัมพันธ์ และแสวงหาความรู้จากผู้อื่นโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ตลอดทุกขั้นตอนของกิจกรรมต่อชิ้นส่วนให้ได้มาซึ่งภาพของบทอ่านที่สมบูรณ์จากชิ้นส่วนเล็กที่จะต้องนำมารวมกัน เกิดเป็นลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือหรือช่วยกันเรียนรู้ คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย จากกระบวนการนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความรับผิดชอบร่วมกันมากขึ้น อีกทั้งยังลดความวิตกกังวลในการอ่านเนื่องจากบรรยากาศในห้องเรียนเป็นแบบเกื้อกูลกันมากกว่าวิธีการสอนแบบดั้งเดิม

ที่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นลักษณะการแข่งขันกันระหว่างผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Farouk Abd El Sami Ali (2001) ที่พบว่าการใช้กิจกรรมการอ่านต่อชิ้นส่วนส่งผลให้ผู้เรียนในกลุ่มทดลองมีความวิตกกังวลในการอ่านภาษาอังกฤษลดลง นอกจากนี้กระบวนการดังกล่าวยังส่งเสริมความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย กล่าวคือ ทุกคนในกลุ่มมีหน้าที่รับผิดชอบในบทอ่านของตนเองทำให้ผู้เรียนที่อ่อนกว่ามีโอกาสได้พัฒนาความมั่นใจ และเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ของตนเองมากกว่าการเรียนรู้แบบดั้งเดิมหรือแบบแข่งขัน ที่ผู้เรียนแต่ละคนพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้คะแนนดี ได้รับการยกย่อง หรือได้รับการตอบแทนในลักษณะต่าง ๆ ทั้งนี้ยังเป็นการเสริมแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนที่อ่อนกว่าอีกด้วยเช่นเดียวกับงานวิจัยของ Pan (2013) พบว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้มากกว่าวิธีการเรียนรู้แบบดั้งเดิม โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีความสามารถอยู่ในระดับปานกลางและอ่อน ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยมากกว่าการที่ผู้เรียนฟังบรรยายจากผู้สอนเพียงทางเดียว สรุปได้ว่ากระบวนการของกิจกรรมต่อชิ้นส่วนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาด้านจิตใจ เป็นการเรียนรู้ในทิศทางบวกที่จะเอื้อการพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสำนึกที่ดี เป็นพื้นฐานของการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าในสังคมต่อไป

ประการสุดท้าย ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนเพิ่มขึ้นเนื่องจากกิจกรรมต่อชิ้นส่วนส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียนในทุกขั้นตอนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมชั้น และครูผู้สอนอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ ที่ผู้สอนต้องทำความเข้าใจร่วมกันกับผู้เรียนก่อนเริ่มเรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเตรียมการและวางแผนการปฏิบัติงานให้ตรงตามวัตถุประสงค์ในขั้นการอ่านและหลังการอ่านที่ผู้เรียนจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมกลุ่ม ทั้งกลุ่มหลักและกลุ่มย่อย ซึ่งประเด็นอภิปรายนี้สอดคล้องกับองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือของทศนา แหม่มณี (2557) ที่อธิบายไว้ว่า (1) ผู้เรียนต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน สมาชิกแต่ละคนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ ดังนั้นแต่ละคนต้องรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน และในขณะเดียวกันก็ช่วยเหลือสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วย เพื่อประโยชน์ร่วมกัน (2) ผู้เรียนได้ปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด สมาชิกกลุ่มจะห่วงใย ไว้วางใจ ส่งเสริม และช่วยเหลือกันและกันในการทำงานต่าง ๆ ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (3) ผู้เรียนมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ สมาชิกในกลุ่มการเรียนรู้ทุกคนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ และพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครที่จะได้รับประโยชน์โดยไม่ทำหน้าที่ของตน (4) ผู้เรียนมีทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานที่จะต้องฝึกฝนทักษะในการสื่อสารต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เพื่อให้เกิดการเจรจาความหมายที่มีประสิทธิภาพ (Negotiation for Meaning) และ (5) ผู้เรียนมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มร่วมกัน ก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคี และยังเป็นการฝึกการเจรจาอย่างมีเหตุผลให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของหมู่คณะ นอกจากนั้นแล้วประเด็นอภิปรายนี้ยังสอดคล้องกับ กนิษฐา จีถม (2550) กับงานวิจัยเรื่องการใช้กิจกรรมต่อชิ้นส่วนเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน การพูดภาษาอังกฤษ และทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับก้าวหน้าซึ่งผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังการเรียนโดยใช้กิจกรรมต่อชิ้นส่วนสูงขึ้นจากระดับคุณภาพปานกลางเป็นระดับสูง สุดท้ายนี้สามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมต่อชิ้นส่วนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ถือเป็นความจำเป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม

สรุป

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยสรุปได้ว่าพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 67.25 และอยู่ในระดับพอใช้ ผู้เรียนมีแนวโน้มพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้เสนอแนะสำหรับผู้สนใจเพื่อการวิจัยในอนาคตไว้สองประการได้แก่ ประการที่หนึ่งข้อเสนอแนะด้านการเรียนการสอน คือ 1) ผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงวิธีการสอนโดยใช้กิจกรรมต่อชิ้นส่วนก่อนนำไปปฏิบัติจริง เนื่องจากเป็นวิธีที่มีขั้นตอนค่อนข้างมาก หากผู้สอนเข้าใจอย่างถ่องแท้จะช่วยให้ดำเนินการสอนได้ราบรื่นมาก และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 2) ผู้สอนควรให้เวลาอย่างเพียงพอในการอธิบายกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเกิดความชัดเจนในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้แต่ละบทเรียนและในทุกขั้นตอนการเรียนรู้ 3) ผู้สอนควรมีการตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้เรียนมีความเข้าใจไปในทิศทางที่ถูกต้องในระหว่างที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างผู้เรียนในกลุ่มย่อยหรือในกลุ่มเดี่ยวๆ อย่างไรก็ตามผู้สอนไม่จำเป็นต้องแก้ไขความรู้ของนักเรียน เพียงแต่จะต้องมีวิธีชี้นำทิศทางหรือชี้แนะให้ผู้เรียนเพื่อนำไปอภิปรายกันเพิ่มเติมจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ประเด็นที่สองได้แก่ข้อเสนอแนะด้านการวิจัย คือ 1) นักวิจัยสามารถศึกษาวิจัยการใช้กิจกรรมต่อชิ้นส่วนที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เช่น ทักษะทางด้านจิตใจและทักษะทางสังคม เป็นต้น 2) นักวิจัยสามารถนำร่องการใช้กิจกรรมการอ่านต่อชิ้นส่วนก่อนนำไปใช้จริง เพื่อปรับปรุงวิธีการหรือเนื้อหาการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนให้ดีขึ้น 3) นักวิจัยสามารถศึกษาวิจัยการใช้กิจกรรมต่อชิ้นส่วนกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายทุกระดับชั้นหรือทุก ๆ สาขาวิชาชีพเพื่อต่อยอดความรู้ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา จีถม. (2550). การใช้กิจกรรมต่อชิ้นส่วนเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน การพูดภาษาอังกฤษ และทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับก้าวหน้า. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา. (2546). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษที่มุ่งเน้นทักษะการสื่อสารตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- กรมวิชาการ. (2551). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- นันทิยา แสงสิน. (2543). การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ. เชียงใหม่: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ถนอมเพ็ญ ชูบัว. (2554). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยวิธีสอนอ่านแบบ บูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA). สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2557, จาก http://www.myfirstbrain.com/teacher_view.
- ทศนา เขมมณี. (2557). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ภูวภูดาวรรณ. (2544). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการประเมินตามสภาพจริง. กรุงเทพฯ: เดอะไนน์เลจ.

- สุภาพร ยิ้มวิไล. (2551). การศึกษาความสามารถและปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษของนิสิตวิชาเอกภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. **วารสารวิชาการคณะมนุษยและสังคมศาสตร์**. 4(2), 130-148.
- อารดา กันทะหงษ์. (2546). การใช้เทคนิคการต่อชิ้นส่วนในการอ่านวรรณคดีเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและความฉลาดทางอารมณ์. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**.
- Aronson, E. (2000). **The Jigsaw Classroom**. Retrieved November 20, 2014, from <http://www.jigsaw.org/overview.htm>.
- Buzan, T. (1997). **Use Your Head**. Great Britain: Redwood Books, Trowbridge.
- Farouk Abd El Sami Ali, M. (2001). The Effect of Using the Jigsaw Reading Technique on the EFL Pre-service Teachers' Reading Anxiety and Comprehension. **Journal of Education College**. (3), 1
- Ghazi, G. & Mirna, Abd El-Malak. (2003). Effect of Jigsaw II on Literal and Higher Order EFL Reading Comprehension. **Educational Research and Evaluation**. 10, 105-115.
- Kazemi, M. (2012). The Effect of Jigsaw Technique on the Learners' Reading Achievement: The Case of English as L2. **The Modern Journal of Applied Linguistic**. 4(3).
- Masoumeh, A. & Amir, M. (2014). The Effect of Jigsaw Task on Reading Ability of Iranian Intermediate High School EFL Learners. **Journal of Academic and Applied Studied**. 4(2), 13-24.
- Pan, Ching-Ying & Wu, Hui-Yi. (2013). The Cooperative Learning Effects on English Reading Comprehension and Learning Motivation of EFL Freshmen. **Canadian Center of Science and Education: English Language Teaching**. 6(5), 13-14.
- Swain, M. (1985). **Input in Second Language Acquisition**. Rowley, Mass: Newbury House Publishers.
- Tamah, S. M. (2007). **Jigsaw Technnique in Reading Class of Young Learners: Revealing Students' Interaction**. Widya Mandala Catholic University. Retrieved 27th November 27, 2014, from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED495487.pdf>

ผลการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต
เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
The Effect of Using e-Learning Courseware on the Integrated Circuit
of Undergraduate Students to Develop Learning Achievement

พินันตา จัตรวัฒนา^{1*} ศิริวัฒน์ หงษ์ทอง²

¹อาจารย์ ดร., ภาควิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
เลขที่ 1518 ถนนประชาราษฎร์ แขวงวงศ์สว่าง เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
เลขที่ 1518 ถนนประชาราษฎร์ แขวงวงศ์สว่าง เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Research and Experiment) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สาขาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 32 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม ขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ระยะ คือ 1) จัดเตรียมเครื่องมือสำหรับงานวิจัย ประกอบด้วย บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้น แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับผู้เรียน 2) ทดสอบบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่พัฒนาขึ้น 3) หาประสิทธิภาพและเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่พัฒนาขึ้น 4) ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้น และ 5) วิเคราะห์ผลและสรุปผล ผลการวิจัย พบว่า 1) บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 79.01/77.88 ซึ่งได้ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ คือ 80/80 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการศึกษาคความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด

* ผู้เขียนหลัก
อีเมล: pinantac@kmutnb.ac.th

คำสำคัญ

บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ วงจรรวม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research was research and experiment. The objective of this research were 1) to study the effect of using e-Learning courseware on the Integrated Circuit of Undergraduate Students to Develop Learning Achievement and 2) to study the satisfaction of using e-Learning on the Integrated Circuit. Sample group was thirty-two Undergraduate students, major in Electronics Technology, College of Industrial Technology, King Mongkut's University of Technology North Bangkok. They were obtained by cluster random sampling. The research was divided into five phases which consisted of 1) the prepare tools for research which consisted of e-Learning, achievement test and questionnaire, 2) the test of e-Learning on the Integrated Circuit of Undergraduate Students to Develop Learning Achievement, 3) the efficiency and comparisons of average score of students before and after using e-Learning, 4) the evaluation in term of satisfaction among students with regard to the use of the e-Learning and 5) the analysis and conclusion. Research finding were as follows: 1) the efficiency of e-Learning was at 79.01/77.88, that based on defined performance criteria at 80/80 2) the comparisons of average score of students after using the e-Learning had higher average score than before, with statistical significance by .05 level and 3) the result in terms of satisfaction among students with regard to the use of the e-Learning was that the satisfaction level was very high in overall.

Keywords

e-Learning, Integrated Circuit, Learning Achievement

บทนำ

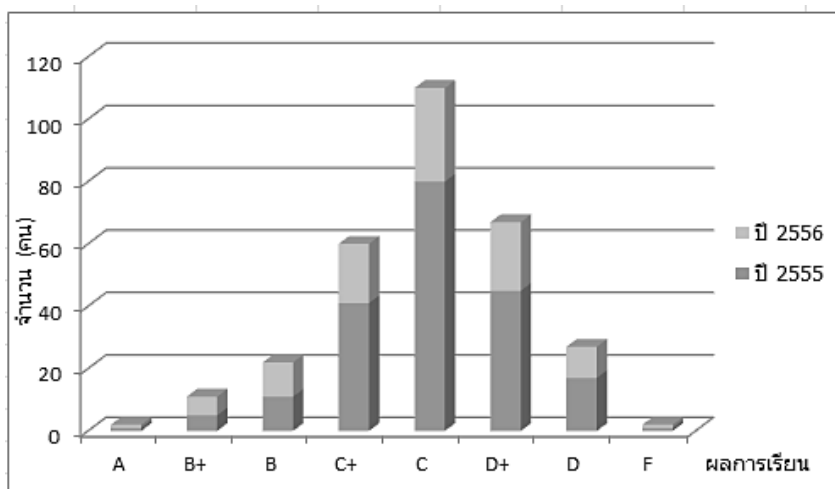
การจัดการศึกษาในประเทศไทยปัจจุบันได้มุ่งเน้นความสำคัญไปที่ตัวผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของตนเอง และส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ยึดหลักแนวการจัดการศึกษาว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ โดยสถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและตามความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (สุริดา ชัยชมชื่น, จรัญ แสนราช และ ณมน จีรังสุวรรณ, 2555 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

การเรียนรายบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) เป็นรูปแบบการเรียนที่สามารถนำไปใช้ได้กับบุคคลหลายระดับและตอบสนองการเรียนรู้ในลักษณะทางไกล (Distance Learning) กล่าวคือเป็นรูปแบบการเรียนซึ่งผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเดินทางมาเรียนในสถานที่เดียวกันในเวลาเดียวกัน โดยผู้เรียนจะต้อง

ศึกษาเนื้อหาจาก e-Learning Courseware เพื่อใช้ในการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะสื่อประสม มีการแบ่งเนื้อหาไว้เป็นหน่วยๆ ผู้สอนจึงสามารถนำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ไปใช้ในลักษณะของสื่อเสริม สื่อเติม หรือสื่อหลักซึ่งเป็นข้อดีข้อหนึ่งของการนำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ไปใช้งาน อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทุกที่ทุกเวลา (ปณิตา วรรณพิรุณ, 2553)

ปณิตา วรรณพิรุณ (2553) ได้กล่าวถึงข้อได้เปรียบของการนำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มาใช้งานไว้ดังนี้ 1) อิเลิร์นนิ่ง ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยใช้สื่อและอุปกรณ์และคลังความรู้ที่อยู่บนอินเทอร์เน็ต เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนของผู้เรียนและผู้สอน 2) อิเลิร์นนิ่ง ช่วยทำให้ผู้สอนสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าและพฤติกรรมการณ์เรียนของผู้เรียนได้อย่างละเอียดและตลอดเวลา 3) อิเลิร์นนิ่ง ช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนด้วยตนเองได้ 4) อิเลิร์นนิ่ง ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามจังหวะของตน (Self-Paced Learning) 5) อิเลิร์นนิ่ง ช่วยทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน 6) อิเลิร์นนิ่ง ทำให้เกิดรูปแบบการเรียนที่สามารถจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนในวงกว้างมากขึ้น และ 7) อิเลิร์นนิ่ง ช่วยลดช่องว่างระหว่างการศึกษาในเมืองและชนบท สร้างความเท่าเทียมและกระจายโอกาสทางการศึกษา เพื่อสนับสนุนนโยบายและการพัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษาและเครือข่ายสารสนเทศ เพื่อความสอดคล้องและสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ภาควิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เป็นหน่วยงานหนึ่งในวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ที่มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา 030523101วงจรรวมในภาคการเรียนที่ 2 หลักสูตรอุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต (อศ.บ) ในระดับปริญญาบัณฑิต ซึ่งเป็นรายวิชาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของอุปกรณ์สารกึ่งตัวนำ กระบวนการสร้างวงจรรวม ไอซีออปแอมป์และการนำไอซีออปแอมป์ไปใช้งาน และจากการศึกษาผลการเรียนของนักศึกษาที่ทำการลงทะเบียนในรายวิชางรวมย้อนหลังไป 2 ปี (พ.ศ.2555-พ.ศ.2556) พบว่า นักศึกษาได้รับผลการเรียนในรายวิชานี้เป็นเกรด C คิดเป็นร้อยละ 70 รองมาคือผลการเรียน D+ จากการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษาทั้งหมดดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1: ผลการเรียนนักศึกษารายวิชางรวม (พ.ศ. 2555 - พ.ศ. 2556)

จากการศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนจากคณาจารย์ในวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 15 ท่าน พบว่า 1) รายวิชาที่เหมาะสมในการนำมาออกแบบการเรียนการสอนบนเว็บไซต์ควรเป็นรายวิชาประเภททฤษฎีโดยมีการนำเสนอสื่อประกอบเนื้อหาที่มีความหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น 2) นักศึกษาในปัจจุบันมีความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและสามารถนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งานควบคู่กับการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ด้วยตนเอง และ 3) คณาจารย์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการสร้างบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อเสริมสำหรับรายวิชาทฤษฎีเพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและยังสามารถพบทบทวนเนื้อหาบทเรียนนอกสถานที่ได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการศึกษาผลการพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้น เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับนักศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ในรายวิชาอื่นให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้นอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เกณฑ์ 80/80 หมายถึง เกณฑ์ที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีรายละเอียดดังนี้
80 ตัวแรก หมายถึง ค่าคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาทั้งหมดที่ทำกิจกรรมและแบบฝึกหัดระหว่างเรียนแต่ละบทเรียนได้ถูกต้องคิดเป็นคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาทั้งหมดที่ทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนได้ถูกต้องคิดเป็นคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

2. เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ E1/E2 หมายถึง เกณฑ์ที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ในบทความวิจัยฉบับนี้ได้กำหนดเกณฑ์ที่ 80/80 โดยมีรายละเอียดดังนี้

E1 หมายถึง ค่าคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาทั้งหมดที่ทำกิจกรรมและแบบฝึกหัดระหว่างเรียนแต่ละบทเรียนได้ถูกต้องคิดเป็นคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

E2 หมายถึง ค่าคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาทั้งหมดที่ทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนได้ถูกต้องคิดเป็นคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

3. ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตและต่อการใช้งานบทเรียนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม จากนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สาขาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่ศึกษาวิชาวงจรรวมทำการเรียนการสอนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ตอนเรียน รวม 32 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรต้น คือ การเรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต และ ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ

3. เนื้อหาในการวิจัย เป็นเนื้อหาวิชา 030523101 รายวิชาวงจรรวม หลักสูตรอุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 11 บทเรียน

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ช่วงเดือน มีนาคม 2558 ถึง พฤษภาคม 2558 โดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวม ผ่านเว็บไซต์ <http://circuit.cit.kmutnb.ac.th> เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์

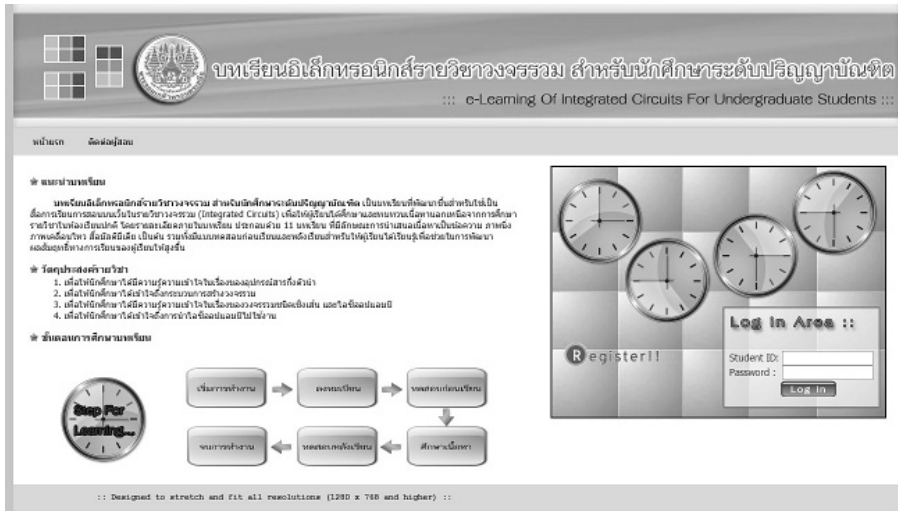
5. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Research and Experiment) การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ระยะดังนี้

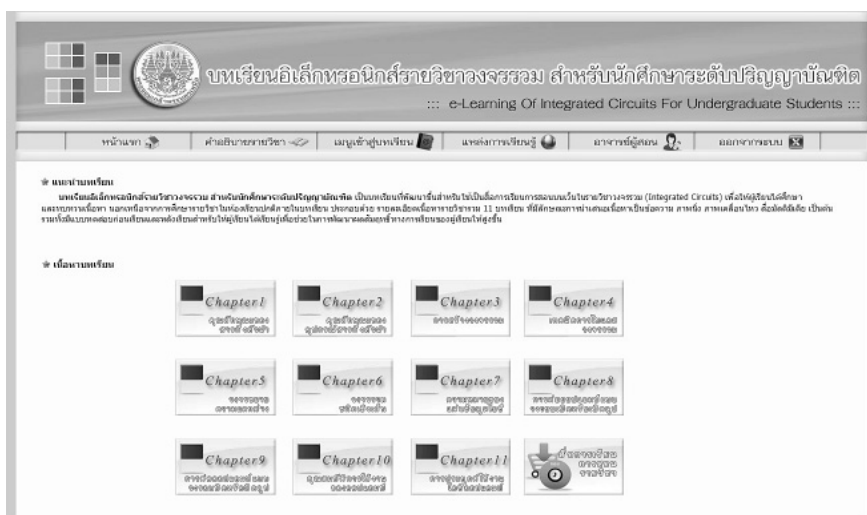
ระยะที่ 1 จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย มีดังนี้

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (e-Learning for Integrated Circuit) ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนให้กับผู้เรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ภายในบทเรียนประกอบด้วย 2 ระบบ คือ ระบบผู้เรียนที่ URL: <http://circuit.kmutnb.ac.th> และระบบผู้สอนหรือผู้ดูแลระบบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1: หน้าแรกบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้น

1.1 ระบบผู้เรียนเป็นส่วนในการแสดงเนื้อหาบทเรียนและเครื่องมือสำหรับผู้เรียน ประกอบด้วย 3 เมนู คือ เมนูหลัก เมนูเข้าสู่บทเรียน และเมนูระบบจัดการผู้เรียน สำหรับในส่วนของเนื้อหาบทเรียนเป็นการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบเชิงเส้น (Linear Progression) ซึ่งเป็นเนื้อหาวิชา 030523101 วงจรรวม หลักสูตรอุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 11 บทเรียน ในการนำเสนอเนื้อหาจะประกอบไปด้วยสื่อมัลติมีเดียที่หลากหลายผสมผสานกัน อาทิ ข้อความ เสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน ผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน ที่ URL: <http://circuit.cit.kmutnb.ac.th/content/content.php> ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2: หน้าหลักเมนูเข้าสู่บทเรียน

1.2 ระบบผู้สอนหรือผู้ดูแลระบบ เป็นส่วนของระบบบริหารจัดการเรียนการสอนสำหรับบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้น ที่ URL: http://circuit.cit.kmutnb.ac.th/system/teacher/index_t.php ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3: หน้าหลักเมนูเข้าสู่บทเรียน

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เป็นข้อสอบปรนัย มี 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับผู้เรียนต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นข้อคำถามเป็น 5 ระดับ

ระยะที่ 2 นำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่พัฒนาไปทดสอบกับผู้ใช้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2520) มีขั้นตอนดังนี้

1. การทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (1:1) โดยนักศึกษาที่มีระดับผลการเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน จำนวนกลุ่มละ 1 คน รวม 3 คน ทำการทดสอบคุณภาพเบื้องต้นในการใช้งานด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้น

2. การทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (1:10) โดยผู้เรียน 12 คน แบ่งกลุ่มละ 4 คน รวม 3 กลุ่ม ดังนี้ นักศึกษาที่มีระดับผลการเรียนเก่ง 3 คน ปานกลาง 6 คน และอ่อน 3 คน เพื่อทดสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านการใช้งานบทเรียน ความเข้าใจเนื้อหาบทเรียน แบบฝึกหัด แบบทดสอบ บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้น

ระยะที่ 3 นำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่พัฒนาไปใช้งาน

นำบทเรียนที่พัฒนาขึ้นโดยใช้งานกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สาขาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่ศึกษารายวิชาวงจรรวม ทำการเรียนการสอนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ตอนเรียน รวม 32 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ระยะที่ 4 ดำเนินการเก็บข้อมูลความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้น

เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับผู้เรียนต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นข้อคำถามเป็น 5 ระดับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 สาขาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นนักศึกษาในกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 3

ระยะที่ 5 วิเคราะห์ผลและสรุปผล

เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ E1/E2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ระดับคะแนนเฉลี่ยสำหรับแบบประเมินความพึงพอใจได้ใช้เกณฑ์กำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ยไว้เพื่อสะดวกในการแปลความหมาย

ตารางที่ 1

เกณฑ์การกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ย และแปลความหมาย (ประคอง กรรณสูต, 2538)

ช่วงคะแนน	แปลความหมาย
4.50 - 5.00	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	มีความเหมาะสมในระดับมาก
2.50 - 3.49	มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	มีความเหมาะสมในระดับน้อย
1.00 - 1.49	มีความเหมาะสมในระดับเห็นควรปรับปรุง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการทดลองใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การศึกษาผลของการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้นำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สาขาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 030523101 วงจรรวม ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 32 คน นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่พัฒนาขึ้นตามสมมติฐานข้อที่ 1

การหาประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยได้ทำบทเรียนที่พัฒนาขึ้นไปทดสอบประสิทธิภาพภาคสนามกับนักศึกษาโดยวัดการเรียนรู้จากนักศึกษาทั้งหมดในการทำแบบฝึกหัดและกิจกรรมระหว่างบทเรียนโดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยในการหาค่า E1 และวัดจากการทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนหลังเรียนโดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยในการหาค่า E2 เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดขึ้น ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียน (E1/E2)

แบบทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ประสิทธิภาพ
คะแนนในการทำกิจกรรมและแบบฝึกหัดแต่ละบทเรียน (E1)	25	19.75	1.21	79.01
แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (E2)	25	19.47	2.41	77.88

จากตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตที่พัฒนาขึ้นได้ประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 79.01/77.88 ซึ่งได้ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้คือ 80/80 แสดงว่า บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมนี้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาจากการทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามสมมติฐานข้อที่ 2

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังจากศึกษาเนื้อหาบทเรียนและทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนจากบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้น สรุปผลการวิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนผลปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3

ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน

คะแนน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลอง	32	25	9.13	2.73	21.71	.00**
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลอง	32	25	19.47	2.41		

**p < .05

ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักศึกษามีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X} = 19.47$, S.D. = 2.41) สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ($\bar{X} = 9.13$, S.D. = 2.73) แสดงให้เห็นว่า การเรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้นสามารถทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เนื่องจากบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้นมีการนำเสนอสื่อมัลติมีเดียที่หลากหลายผสมผสานกัน อาทิ ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ใจยต์ตัวอย่าง เสียง ไฟลีวิตโอ มาใช้ในการออกแบบและพัฒนาเป็นผลให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้ง่ายขึ้นโดยผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนด้วยตนเองได้ตาม

ความต้องการ อีกทั้งการนำเสนอเนื้อหาภายในบทเรียนผู้เรียนและผู้สอนมีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการประเมินเพื่อหาค่าความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้น จำนวน 32 คน ภายใต้กรอบการพิจารณา 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบ และด้านการเรียนการสอน ผลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้น (องค์ประกอบรวม 3 ด้าน)

ด้าน	ผลการประเมิน		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านเนื้อหา	4.65	0.53	มากที่สุด
2. ด้านการออกแบบ	4.67	0.53	มากที่สุด
3. ด้านการเรียนการสอน	4.63	0.50	มากที่สุด
สรุป ความพึงพอใจในภาพรวมต่อการใช้งานบทเรียน	4.65	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมภายใต้กรอบการพิจารณา 3 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความพึงพอใจในภาพรวมด้านการออกแบบมีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.53) รองมา ได้แก่ ภาพรวมด้านเนื้อหา มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.53) และภาพรวมด้านการเรียนการสอนมีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่พัฒนาขึ้นได้ประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 79.01/77.88 ซึ่งได้ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ คือ 80/80 แสดงว่าบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมนี้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากค่า E1 เป็นการคิดจากแบบฝึกหัดและกิจกรรมระหว่างเรียนในระหว่างการเรียนการสอนซึ่งเป็นช่วงที่ผู้เรียนมีความคงทนต่อการจดจำเนื้อหาอีกทั้งเป็นการวัดผลระหว่างการสอนเนื้อหาหรือวัดผลทันทีที่ศึกษาเนื้อหาจบในแต่ละเรื่อง ระดับคะแนนจึงมีค่าสูงกว่าค่า E2 ซึ่งเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยเกิดจากที่ผู้เรียน

ผ่านการศึกษาเนื้อหาบทเรียนมาเป็นระยะหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร ทรัพย์สูงเนิน (2547) ที่ได้ศึกษา การสร้างและการหาประสิทธิภาพของบทเรียน e-Learning เรื่อง “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และ อินเทอร์เน็ต” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่าบทเรียน e-Learning ที่ สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.43/83.33 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วย บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประเด็นที่น่าจะทำให้เกิดผลดังกล่าว มีดังนี้ 1) นำหลักการออกแบบ การเรียนการสอนบนเว็บมาใช้ในการออกแบบบทเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สื่อมัลติมีเดียที่หลากหลายรวมทั้งมีเครื่องมือสำหรับสนับสนุนในการเรียนการสอนบนเว็บไซต์เพื่อให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนาท อัจฉินาค (2548) ที่พบว่า การนำบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบ e-Learning บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนที่เรียน ด้วยบทเรียนที่พัฒนา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และ 2) มีการจัดสื่อการเรียนการสอนบนเว็บไซต์ที่หลากหลาย อาทิ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบฝึกหัด แบบทดสอบ ใบงาน เป็นต้น เป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และแก้ปัญหาได้อย่างอิสระได้ทุกที่ และทุกเวลาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เป็นประโยชน์

3. ความพึงพอใจต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้นในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับเกณฑ์การเลือกใช้บทเรียนบนเว็บไซต์ในคู่มือ Multimedia and Internet Training Awards อ้างถึงใน มนต์ชัย เทียนทอง (2548) ที่กล่าวไว้ว่า การพิจารณาเลือกใช้บทเรียนบนเว็บไซต์ ประกอบด้วยข้อกำหนดต่างๆ จำนวน 10 ข้อ คือ ปริมาณเนื้อหา การออกแบบการเรียนการสอนที่ดี มีการปฏิสัมพันธ์ กับผู้เรียน มีการสืบท่องข้อมูล ส่วนการนำเข้าสู่บทเรียนมีลักษณะน่าสนใจ มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีระบบการประเมินผลที่ดีและมีประสิทธิภาพ บทเรียนมีความสวยงาม มีระบบการเก็บบันทึก มีมัลติมีเดีย คอยสนับสนุนบทเรียน เหล่านี้อาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ที่พัฒนาขึ้น

สรุป

ผลของการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้นำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สาขาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่ลงทะเบียน เรียนรายวิชา 030523101 วงจรรวม ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 32 คน สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ที่พัฒนาขึ้นได้ประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 79.01/77.88 ซึ่งได้ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ คือ 80/80 แสดงว่าบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมนี้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การเรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมที่พัฒนาขึ้นสามารถทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมภายใต้กรอบการพิจารณา 3 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วยการพิจารณาในด้านการออกแบบ ด้านเนื้อหา และด้านการเรียนการสอน

สำหรับข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรดำเนินการดังนี้

ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นการนำเสนอผลการพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชาวงจรรวมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีการนำเสนอแยกตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ดังนั้นเพื่อให้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น 1) ผู้สอนควรชี้แจงและชี้แนะถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการร่วมทำกิจกรรมที่กำหนดให้ และ 2) เนื่องจากรายวิชาที่นำเสนอในเนื้อหาบทเรียนมีลักษณะเป็นรายวิชาเชิงทฤษฎีและเนื้อหาภายในค่อนข้างยากต่อการทำความเข้าใจได้ในทันที ดังนั้น ผู้สอนควรเพิ่มเนื้อหาให้มีการโต้ตอบกับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นมุมมองที่มากขึ้นและลดการเกิดจินตนาการให้น้อยที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ภายใต้ทุนอุดหนุนเพื่อพัฒนาและสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับ e-Learning ประจำปีงบประมาณ 2558 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ และคณาจารย์ในวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามและประเมินเครื่องมือสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2520). **ระบบสื่อการสอน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธันท์ อาจสีนาค. (2548). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียน e-Learning กับการสอนแบบปกติ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ (หลักสูตรสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2542)**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ปณิดา วรรณพิรุณ. (2553). **เอกสารประกอบการสอนวิชาสื่อการเรียนการสอนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ประคอง กรรณสุต. (2538). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. (ฉบับปรับปรุงแก้ไข). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มนต์ชัย เพียนทอง. (2548). **การออกแบบและพัฒนาคอร์สแวร์สำหรับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน.**

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (2555). **ระบบส่งเกรดออนไลน์.** สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2558, จาก <https://grade.icit.kmutnb.ac.th>.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

สิริพร ทิพย์สูงเนิน. (2547). **การสร้างและการหาประสิทธิภาพของบทเรียน e-Learning เรื่อง “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ความสัมพันธ์ระหว่างจิตพอเพียงและพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
The Correlation between Psychological Sufficiency and Intellectual
Consumption Behavior of Grade 6 Students, Muaeng District,
Chiang Mai Province

วีรวรรณ วงศ์ปันเพ็ชร^{1*}

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เลขที่ 239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรจิตพอเพียงและชุดตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 812 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์คานินคอลล ผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่า ชุดตัวแปรจิตพอเพียงและชุดตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มีค่าความสัมพันธ์คานินคอลล เท่ากับ 0.623 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับค่าไคเกนหรือ ค่ากำลังสองของความสัมพันธ์คานินคอลล พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.388 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์คานินคอลลแบบคะแนนมาตรฐาน พบว่า ตัวแปรการมีภูมิคุ้มกันตนเองมีความสำคัญในการอธิบายตัวแปรจิตพอเพียงมากที่สุด ขณะที่ตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคสื่อด้วยปัญญาที่มีความสำคัญในการอธิบายตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา มากที่สุด

คำสำคัญ

จิตพอเพียง พฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา

* ผู้เขียนหลัก
อีเมลล์: veerawan.cmu@gmail.com

Abstract

This research focused to investigate the correlation between psychological sufficiency and intellectual consumption behavior of grade 6 students. The subjects were 812 grade 6 students in Muaeng district, Chiang Mai. The stratified random sampling was used to select the subjects. Questionnaires were used to collect data. Using the canonical correlation analysis to analyze the data. The results showed that the canonical correlation between psychological sufficiency and intellectual consumption behavior of grade 6 students, Muaeng district, Chiang Mai province was at 0.623 with the statistically significant difference at .01. The square correlation of the canonical correlation values was at 0.388. Additionally, the canonical correlation as the standard scores found that the variable of psychological immunity had the significance in explaining psychological sufficiency the most whilst the variables of intellectual media consumption behavior had the importance in describing the intellectual consumption behavior the most.

Keywords

Psychological Sufficiency, Intellectual Consumption Behavior

บทนำ

ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศที่ไม่สมดุล ไม่ยั่งยืน และอ่อนไหวต่อผลกระทบจากความผันผวนของปัจจัยภายนอกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากกระแสของโลกาภิวัตน์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นปัญหาอย่างมากในสังคมไทย ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาการด้านวัตถุ ด้านความเชื่อ และค่านิยม เช่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ฟุ่มเฟือย การทำลายสภาพแวดล้อม การบริโภคเกินความจำเป็น การโฆษณาชวนเชื่อเพื่อโน้มน้าวใจผู้บริโภค ตลอดจนค่านิยมเสพการบริโภคโดยไม่คำนึงถึงความจำเป็น จากภาวะดังกล่าวเมื่อผนวกกับลักษณะนิสัยของคนไทยปัจจุบันที่ชอบความมีหน้ามีตา ชอบแข่งฐานะและนิยมใช้ของหรูหราแพงเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นในสังคม เป็นต้น (พระธรรมปิฎก, 2540, 13-15) จึงส่งผลให้เกิดปัญหาในสังคมไทยรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับการบริโภคโดยขาดการพิจารณาอย่างรอบคอบ ตามกระแสสังคมบริโภคนิยม ซึ่งถือว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน (พระธรรมปิฎก, 2543) นอกจากนี้ยังพบว่าด้วยวิทยาการที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดดโดยขาดการเตรียมความพร้อมของบุคคลยังเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้คนจำนวนไม่น้อยที่ต้องตกเป็นเหยื่ออย่างไม่รู้ตัว ไม่ว่าจะเป็นภัยบนอินเทอร์เน็ต (ธีรารัตน์ รัตนวิสุทธิธมร, 2551, 5-12) หรือภัยจากการโฆษณาแฝงที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ (อาภาพร อุดมพีช, 2553, 82-90) เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันไม่ให้อาการรุนแรงมากยิ่งขึ้น จึงมีความสำคัญและจำเป็นในการเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนไทยหันมาบริโภคด้วยปัญญา โดยเฉพาะเด็กในช่วงอายุตั้งแต่ 10-15 ปี ทั้งนี้เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่เด็กสามารถพัฒนาสิ่งที่ดี ที่ถูกต้องตามความคาดหวังและการยอมรับของสังคมได้ด้วยตนเอง (Kohlberg, 1973) นอกจากนี้ตามแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget, 1932) ก็เห็นสอดคล้องกันว่า เด็กตั้งแต่อายุ 11 ปี

ขึ้นไป จนถึงวัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงที่เด็กสามารถคิดเชิงนามธรรม กล่าวคือ เด็กจะสามารถจินตนาการเงื่อนไขของปัญหาในอดีต ปัจจุบันและอนาคต โดยพัฒนาสมมติฐานอย่างสมเหตุสมผลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งหมายถึงว่าเด็กในระยะนี้จะมีความสามารถคิดหาเหตุผลเหมือนผู้ใหญ่ตนเอง (วีระ บุญยะกาญจน์, 2552)

จากการศึกษายังไม่พบคำตอบที่ชี้ชัดว่าการเสริมสร้างให้เด็กมีพฤติกรรมบริโภคด้วยปัญญาหรือดำเนินชีวิตแบบพอเพียงต้องให้ความสำคัญในเรื่องใด อย่างไรก็ตามพบว่าการศึกษาที่เด็กจะมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความพอเพียงพอประมาณนั้น มีสาเหตุหลักที่สำคัญมาจากการที่เด็กมีจิตลักษณะแบบพอเพียง ซึ่งจิตลักษณะดังกล่าว นักวิจัยในสาขาจิตพฤติกรรมศาสตร์นำโดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน เรียกชื่อว่า “จิตพอเพียง” ซึ่งเป็นตัวแปรที่สร้างขึ้นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ประกอบด้วย ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกันตนเอง และการรับรู้คุณค่าที่ดี (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2551)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตพอเพียงและพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการวางแผนและส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาอันจะนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรจิตพอเพียงและชุดตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สุ่มมาจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังเรียนในปีการศึกษา 2557 ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 812 คน จากโรงเรียน 32 แห่ง จำแนกเป็น นักเรียนในสังกัดโรงเรียนของรัฐ 19 แห่ง จำนวน 409 คน และนักเรียนในสังกัดโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญจากโรงเรียน 13 แห่ง จำนวน 403 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 8 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2-8 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พฤติกรรมการบริโภคอาหารด้วยปัญญา พฤติกรรมการบริโภคสิ่งของและเครื่องใช้ด้วยปัญญา พฤติกรรมการบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วยปัญญา พฤติกรรมการบริโภคสื่อด้วยปัญญา ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกันตนเอง และการรับรู้คุณค่าที่ดี โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีค่าอำนาจจำแนกจากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม ระหว่าง 0.21 - 0.72 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับระหว่าง 0.71 - 0.87

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์คานอนิคอล (Canonical Correlation Analysis) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรจิตพอเพียงและชุดตัวแปรพฤติกรรมกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรจิตพอเพียง และชุดตัวแปรพฤติกรรมกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 1

ค่าความสัมพันธ์คานอนิคอลระหว่างชุดตัวแปรจิตพอเพียงกับชุดตัวแปรพฤติกรรมกรรมการบริโภคด้วยปัญญา

Root No.	Canonical correlation (R_c)	Square correlation (R_c^2)	Wilks'lamda (Λ)	df	p-value
1	0.623	0.388	0.590	12	0.000
2	0.181	0.033	0.965	6	0.000
3	0.041	0.002	0.998	2	0.504

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าความสัมพันธ์คานอนิคอลระหว่างชุดตัวแปรจิตพอเพียง ประกอบด้วย ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกันตน และการรับรู้คุณค่าที่ดี กับชุดตัวแปรพฤติกรรมกรรมการบริโภคด้วยปัญญา ประกอบด้วย พฤติกรรมการบริโภคอาหารด้วยปัญญา พฤติกรรมการบริโภคสิ่งของและเครื่องใช้ด้วยปัญญา พฤติกรรมการบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วยปัญญา และพฤติกรรมการบริโภคสื่อด้วยปัญญา มีค่าความสัมพันธ์คานอนิคอล ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ฟังก์ชัน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในฟังก์ชันที่ 2 แม้จะมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ก็พบว่า มีค่าความแปรปรวนร่วมกันระหว่างชุดตัวแปรจิตพอเพียงกับชุดตัวแปรพฤติกรรมกรรมการบริโภคด้วยปัญญาเท่ากับ 0.033 แสดงว่าชุดตัวแปรจิตพอเพียงอธิบายร่วมกันกับชุดพฤติกรรมกรรมการบริโภคด้วยปัญญาได้เพียงร้อยละ 3.30 ซึ่งไม่ถึง ร้อยละ 10 ตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จึงถือว่าอธิบายค่าความร่วมกันต่ำเกินไป (คุชฎิโยเลลา, 2541, 77) ส่วนฟังก์ชันที่ 3 มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงนำเสนอเฉพาะฟังก์ชันที่ 1 ซึ่งเป็นฟังก์ชันที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด

ตารางที่ 2

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ค่าในนิคอลระหว่างชุดตัวแปรจิตพอเพียงและชุดตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา

ประเภทตัวแปร	ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ คาในนิคอลแบบ คะแนนมาตรฐาน	ค่า สัมประสิทธิ์ โครงสร้าง
พฤติกรรมการบริโภค ด้วยปัญญา (ตัวแปรตาม)	1. พฤติกรรมการบริโภคอาหารด้วยปัญญา	-0.272	-0.775
	2. พฤติกรรมการบริโภคสิ่งของและเครื่องใช้ด้วยปัญญา	0.021	-0.709
	3. พฤติกรรมการบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วยปัญญา	-0.360	-0.857
	4. พฤติกรรมการบริโภคสื่อด้วยปัญญา	-0.546	-0.908
จิตพอเพียง (ตัวแปรอิสระ)	1. ความมีเหตุมีผล	0.205	-0.141
	2. การมีภูมิคุ้มกันตน	-0.722	-0.924
	3. การรับรู้คุณค่าชีวิต	-0.420	-0.862
ค่าไอเกนหรือค่ากำลังสองของความสัมพันธ์คาในนิคอล (Square correlation: R_c^2) = 0.388			
ค่าความสัมพันธ์คาในนิคอล (Canonical correlation: R_c) = 0.623			

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าความสัมพันธ์คาในนิคอลระหว่างชุดตัวแปรจิตพอเพียงกับชุดตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา มีค่าเท่ากับ 0.623 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ชุดตัวแปรจิตพอเพียงกับชุดตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง และเมื่อพิจารณาค่าไอเกนหรือค่ากำลังสองของความสัมพันธ์คาในนิคอลพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.388 แสดงว่าชุดตัวแปรจิตพอเพียงมีความแปรปรวนร่วมกันกับชุดตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา ร้อยละ 38.80 หรือชุดตัวแปรจิตพอเพียงมีอิทธิพลต่อชุดตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา ร้อยละ 38.80

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์คาในนิคอลแบบคะแนนมาตรฐาน พบว่า ในชุดตัวแปรจิตพอเพียงตัวแปรการมีภูมิคุ้มกันตนมีความสำคัญในการอธิบายตัวแปรจิตพอเพียงมากที่สุด รองลงมาคือ ตัวแปรการรับรู้คุณค่าชีวิตและความมีเหตุมีผล ตามลำดับ ส่วนในชุดตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาพบว่า ตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคสื่อด้วยปัญญา มีความสำคัญในการอธิบายตัวแปรพฤติกรรมบริโภคด้วยปัญญา มากที่สุด รองลงมาคือ พฤติกรรมการบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วยปัญญา พฤติกรรมการบริโภคอาหารด้วยปัญญา และพฤติกรรมการบริโภคสิ่งของและเครื่องใช้ด้วยปัญญา ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างตามเกณฑ์การกำหนดค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างที่มีค่ามากพอที่จะตีความได้ กล่าวคือ มากกว่าหรือเท่ากับ 0.30 (คูชฎี โยเหลา, 2541, 81) พบว่า ตัวแปรจิตพอเพียงสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการมีภูมิคุ้มกันตนได้มากที่สุด รองลงมา คือ ตัวแปรการรับรู้คุณค่าชีวิต ส่วนตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา พบว่า สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคสื่อด้วย

ปัญญาได้มากที่สุด รองลงมา คือ ตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วยปัญญา พฤติกรรมการบริโภคอาหารด้วยปัญญาและพฤติกรรมการบริโภคสิ่งของและเครื่องใช้ด้วยปัญญา ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการทดสอบชี้ให้เห็นได้ว่าจิตพอเพียงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา นั่นคือการที่นักเรียนมีจิตลักษณะแบบพอเพียงในระดับสูงมากเท่าใดก็จะมีพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการมีจิตลักษณะแบบพอเพียง ซึ่งเป็นจิตลักษณะที่ก่อปรไปด้วย 1) จิตลักษณะแห่งความพอประมาณ คือ มีความรู้จักพอ รู้ว่าอะไรเหมาะหรือพอควร 2) จิตลักษณะแห่งความมีเหตุผล คือ เป็นจิตลักษณะที่เคารพในเหตุผลความเป็นจริงตามหลักวิทยาศาสตร์และกติกาสังคม 3) จิตลักษณะแห่งความมีคุณธรรม จริยธรรม คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน อดกลั้นอดออม และประหยัด และ 4) จิตลักษณะที่มีภูมิคุ้มกันตนเอง คือ เป็นจิตลักษณะที่ตั้งมั่นอยู่ในความไม่ประมาทไม่เสี่ยง แต่มีความรอบคอบระมัดระวัง (เย็นใจ เลอาหวนิช, 2552, 5) ทำให้นักเรียนมีการคิดวิเคราะห์และไตร่ตรอง ก่อนที่จะตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ ดังนั้นจึงสามารถเลือกซื้อและ/หรือเลือกใช้สิ่งต่างๆ อาทิ อาหาร สิ่งของและเครื่องใช้ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมและสื่อ ด้วยความเข้าใจในคุณค่าและประโยชน์ที่แท้จริง ไม่ทำให้ตนเอง ผู้อื่นและธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเดือดร้อนหรือเสียหาย หรือเรียกได้ว่ามีพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญานั้นเอง

นอกจากนี้การที่บุคคลมีจิตพอเพียงแล้วทำให้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความพอเพียงพอประมาณนั้น พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยหลายชิ้นที่ให้ข้อสรุปที่ตรงกันว่าจิตพอเพียงเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่สำคัญของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความพอเพียงพอประมาณของบุคคล อาทิ พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (นิภาพร โชติสุดเสนห์, 2545) พฤติกรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมการออมเงิน พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมสนับสนุนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (จิตติพร ไวรจันวิทย์การ, 2551) พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร และ ชลิดา วสุวัต, 2553) พฤติกรรมรับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย 2 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมพัฒนาตนเองด้านการเรียนและพฤติกรรมรักษาสีสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน (จิรพัฒน์ ศิริรักษ์, 2555) และพฤติกรรมการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ดวงพร อ่อนหวาน, วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร, พิชาพิมพ์ จันทรพรหม, สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์, และธนบดีนทร์ วงษ์เมืองแก่น, 2556) เป็นต้น

ขณะที่เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบของตัวแปรจิตพอเพียง ได้แก่ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันตน และการรับรู้คุณค่าที่ดี ก็พบผลที่สอดคล้องกันว่า แต่ละองค์ประกอบเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่สำคัญของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความพอเพียงพอประมาณของบุคคล อาทิ ความมีเหตุผล ซึ่งจากการศึกษาพบว่าความมีเหตุผลมีความสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ 1) ทำให้ได้ใช้ข้อมูลเพื่อการคิด แก้ปัญหา ตัดสินใจ 2) ทำให้ได้คิดอย่างรอบคอบในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ และ 3) ทำให้ได้ใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ ความมีเหตุผลเป็นการคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งอาจมีความละเอียดลึกซึ้งในระดับที่แตกต่างกันออกไป การที่บุคคลคิดอย่างมีเหตุผลจึงต้องใช้ปัญญา อย่างไรก็ตามแม้บุคคลจะมีทุนทางปัญญาไม่เท่าเทียมกัน แต่การได้ใช้ปัญญาในการคิดแก้ไขปัญหาบ่อยๆ ก็จะช่วยให้อาสาสมัครมีพัฒนาการขึ้นได้ การคิดอย่างมีเหตุผลนอกจากจะทำให้สามารถแก้ปัญหา

ตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพแล้ว ยังช่วยให้บุคคลได้ใช้ปัญญาและเกิดความองอาจทางปัญญาอีกด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า ความมีเหตุผลทำให้บุคคลคิดก่อนทำ ใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของตน การคิดอย่างรอบคอบอย่างมีเหตุผล ใช้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนในการตัดสินใจจึงน่าจะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตและมีชีวิตอยู่อย่างสมดุล พอประมาณ และพอเพียง (โกศล มีคุณ, 2552, 2, 14) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยหลายชิ้นที่ให้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันว่าความมีเหตุผลหรือความสามารถของบุคคลในการคิด การใช้สติและปัญญา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่น่าปรารถนา ได้แก่ พฤติกรรมการใช้และจัดโทรศัพท์มือถือ-แบตเตอรี่ (อรพินทร์ ชูชม, วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี, อัจฉรา สุชารมณ, พรณี บุญประกอบ, มนัส บุญประกอบ และทัศน ทอภักดี, 2550) พฤติกรรมการรับสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างมีวิจารณญาณ (ปราณี จ้อยรอด, ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร, และ ประทีป จินี่, 2553) และพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (ลลิตภัทร เจริญรัฐ, 2555) เป็นต้น

สำหรับองค์ประกอบด้านการมีภูมิคุ้มกันตนนั้น จากการศึกษาพบว่าการมีภูมิคุ้มกันตน ถือว่าเป็นการเตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะรับการโจมตีหรือการชักจูงโดยให้บุคคลนั้นถูกโจมตีหรือยั่วเยาอย่างอ่อนๆ ในประเด็นที่กระทบต่อความรู้สึกนึกคิดและความเชื่อ เมื่อถูกโจมตีเช่นนี้ บุคคลก็จะหาข้อมูลหลักฐานมาลบล้างการโจมตีนั้น ทำให้มีความรู้และทัศนคติที่เพิ่มขึ้นจนเกิดภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งมากขึ้นตามไปด้วย หลังจากนั้นถ้าบุคคลจะถูกโจมตีหนักขึ้นในเรื่องเดียวกันนี้ บุคคลก็จะสามารถโต้ตอบและปฏิเสธการชักจูงนั้นได้ไม่ยาก หลักการนี้ก็เปรียบเสมือนการปลูกฝัสร้างภูมิต้านทานเชื้อโรคนั่นเอง (McGurie, 1961 อ้างถึงใน ดุจเดือน พันธุมนาวัน, 2552, 2) ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตน เป็นลักษณะสำคัญหนึ่งของการมีความพอเพียง อันเป็นสาเหตุของการปฏิบัติที่ทำให้เกิดความสมดุล และความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงภายนอกและภายในที่เกิดขึ้นได้ โดยบุคคลที่มีภูมิคุ้มกันมากจะมีความพร้อมทางความรู้คิด แรงจูงใจ และวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงพอที่จะจัดการสถานการณ์ที่ยั่วเยาหรือการถูกปลุกปั่นโจมตีจากบุคคลอื่นที่มุ่งสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดหรือทัศนคติด้วยจิตลักษณะที่แข็งแกร่ง และความสามารถในการเตรียมตนหลายด้าน (งามตา วรินทร์านนท์, 2552, 6) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยหลายชิ้นที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภูมิคุ้มกันตนกับผลที่สอดคล้องกันว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่น่าปรารถนาที่เกี่ยวกับความพอเพียงหลายประการ เช่น พฤติกรรมรักษาวงศ์วงศ์วาน (สิริมล ธีระประทีป, 2549) พฤติกรรมป้องกันการคุกคามทางเพศ (อนรรฆนงค์ เรียบร้อยเจริญ, 2549) พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (นิศากร สนามเขต, 2550) พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม (โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต) (จิตติพร ไวโรจน์วิทยาการ, 2551) พฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ (กฤตย์ดิวัฒน์ จัตรทอง, อรพินทร์ ชูชม, ฉันทนา ภาคบงกช และ สรณ ภูคัง, 2554) การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (อรพินทร์ ชูชม, สุภาพร ธนะชานันท์ และ ทัศน ทอภักดี, 2554) และพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย (วันวิสา สรรีศาาสตร์, งามตา วรินทร์านนท์, และนำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, 2555) เป็นต้น

ส่วนองค์ประกอบด้านการรับรู้คุณค่าความดีนั้น จากการศึกษาพบว่าการรับรู้คุณค่าความดีเป็นลักษณะทางจิตประการหนึ่งของบุคคลที่เป็นการรับรู้ว่าคุณค่าคนอื่น ทำความดีอะไรให้แก่ตนเองบ้างและเราได้รับผลประโยชน์จากการทำความดีของเขาอะไรบ้าง เป็นจิตลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่เป็นคนดี ในประเทศไทยการศึกษาด้านการรับรู้คุณค่าความดีที่ผู้หนึ่งทำให้อีกคนหนึ่งจะใช้ชื่อตัวแปรว่า “ความกตัญญู” การรับรู้คุณค่าความดี เป็นจิตลักษณะหนึ่งที่เกิดจาก

การรับรู้สิ่งที่ดีที่มีคุณค่า ที่มีบุคคลหรือสภาพแวดล้อมอื่นๆ กระทำให้แล้วเกิดจิตสำนึก พร้อมกระทำการตอบแทน เป็นความรู้สึกของการเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น เห็นอกเห็นใจ เป็นจิตสำนึกของความรู้สึกกับผิวดอกในการ กระทำการตอบแทนต่อการที่ตนได้รับสิ่งดีๆ จากผู้อื่น จากสังคม ชุมชน จากประเทศชาติ หรือจากโลกและสิ่งแวดล้อม ทั้งปวง การรับรู้คุณค่าดีเป็นความรู้สึกที่มีความสำคัญและมีคุณค่ายิ่งต่อสังคมมนุษย์เพราะผู้ที่มีการรับรู้คุณค่าดีจะกระทำแต่พฤติกรรมทางบวก โดยเริ่มจากการรับรู้เรื่องต่างๆ ที่เข้าใจชีวิตในทางบวก มองโลกในแง่ดี ส่งผลต่อการมีสุขภาพจิตที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพอเพียง ไม่หลงใหลวัตถุนิยม มีความเชื่อทางศาสนา มีความเอื้ออาทร ต่อสังคม มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และมีความรู้สึกในทางลบ เช่น ความอิจฉาริษยา ความโกรธ ความเกลียดชัง ความมั่งร้ายในระดับต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่ามีงานวิจัยหลายชิ้นที่ให้ผลสอดคล้องกันว่าการรับรู้คุณค่าดีหรือ ความกตัญญูเป็นจิตลักษณะที่มีความสำคัญต่อการมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ อาทิ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อ พฤติกรรมเอื้อสังคม พฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (อุบล เลี้ยววาริณ, 2552, 2-5, 27) รวมถึง ความเชื่อ เรื่องกฎแห่งกรรม ความมีคุณธรรมประจำใจ ความสนใจคุณธรรมจากสื่อ (ปัทมา ปรัชญาเศรษฐ, 2548) เป็นต้น

ดังนั้น จึงมีความสมเหตุสมผลที่งานวิจัยครั้งนี้พบว่า การมีจิตลักษณะแบบพอเพียงจะนำไปสู่การมีพฤติกรรม การบริโภคด้วยปัญญา ทั้งในส่วนของการมีพฤติกรรมบริโภคอาหารด้วยปัญญา กล่าวคือ สามารถตัดสินใจที่จะ เลือกซื้อหรือรับประทานอาหารด้วยความเข้าใจในคุณค่าและประโยชน์ที่แท้จริง รู้จักประมาณในการบริโภคและ ละเว้นหรือเลิกบริโภคสิ่งที่ทำลายสุขภาพ การมีพฤติกรรมบริโภคสิ่งของและเครื่องใช้ ด้วยปัญญา กล่าวคือ สามารถตัดสินใจที่จะเลือกซื้อหรือเลือกใช้สิ่งของและเครื่องใช้ด้วยความเข้าใจในคุณค่าและประโยชน์ที่แท้จริง คำนึง ถึงคุณภาพและประโยชน์มากกว่าการคำนึงถึงคำโฆษณาชักจูง ราคาและรูปลักษณ์ภายนอก การมีพฤติกรรม การบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วยปัญญา กล่าวคือ สามารถตัดสินใจที่จะเลือกใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้วยความเข้าใจในคุณค่าและประโยชน์ที่แท้จริง การรู้จักใช้ให้ถูกต้องและได้ผลคุ้มค่า การช่วยให้ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมมีการคงอยู่หรือสูญเสียน้อยที่สุด และการมีพฤติกรรมบริโภคสื่อด้วยปัญญา กล่าวคือ สามารถตัดสินใจ ที่จะเลือกรับและใช้สื่อด้วยความเข้าใจในคุณค่าและประโยชน์ที่แท้จริง โดยเลือกรับและใช้สื่อในทางสร้างสรรค์ มีการเปิดรับสื่อและข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายและเป็นประโยชน์เพื่อขยายขอบเขตความรู้ และมีการเปิดรับสื่อ อย่างมีสติโดยไม่คล้อยตามความเชื่อและค่านิยมที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งไม่ทำใหตนเองและผู้อื่นเดือดร้อนหรือเสียหาย

สรุป

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าจิตพอเพียงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กล่าวคือ การที่นักเรียนมีจิตพอเพียงสามารถ นำไปสู่การมีพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา ดังนั้นในการส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา ควรมุ่งเน้นการพัฒนาให้นักเรียนมีจิตลักษณะแบบพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งประกอบไปด้วย ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกันตน และการรับรู้คุณค่าดี และควรมีความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา/ครูอาจารย์ พ่อแม่/ผู้ปกครอง และตัวของนักเรียนเอง เพื่อให้การพัฒนาเกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กฤตย์ดิวัฒน์ ฉัตรทอง, อรพินทร์ชูชม, ฉันทนา ภาคบงกช และสรณ ภู่ง. (2554). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตเทศบาลเมืองชุมพร. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*. 3(1), 172-184.
- โกศล มีคุณ. (2552). บทความประกอบการบรรยาย เรื่อง ความมีเหตุผล: การพัฒนาให้เป็นดัชนีสำคัญ. ใน *การประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนานักวิจัยภายใต้โครงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาดัชนีพหุทางจิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาจิตด้วยนิทาน (ครั้งที่ 1)*. (น. ง. 1-19). กรุงเทพฯ: ส่วนจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย ภารกิจสร้างเศรษฐกิจและสันติสุขสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- งามตา วณินทานนท์. (2552). บทความประกอบการบรรยาย เรื่อง เครื่องมือวัดภูมิคุ้มกันทางจิตแบบพหุมิติ: การใช้เพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. ใน *การประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนานักวิจัยภายใต้โครงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาดัชนีพหุทางจิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาจิตด้วยนิทาน (ครั้งที่ 1)*. (น. จ. 1-20). กรุงเทพฯ: ส่วนจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย ภารกิจสร้างเศรษฐกิจและสันติสุข สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- จิตติพร ไวโรจน์วิทยาการ. (2551). *ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนที่ประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิรพัฒน์ ศิริวัณ. (2555). *ลักษณะสถานการณ์ในโรงเรียน ครอบครัวและจิตพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดุขฎี โยเหลา. (2541). *เอกสารคำสอน วิชา วป712 สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางพฤติกรรมศาสตร์ IV*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2552). บทความประกอบการบรรยาย เรื่อง แนวทางการวิจัยเพื่อสร้างดัชนีการมีภูมิคุ้มกันทางจิต. ใน *การประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนานักวิจัยภายใต้โครงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาดัชนีพหุทางจิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาจิตด้วยนิทาน (ครั้งที่ 1)*. (น. ฉ., 1-23). กรุงเทพฯ: ส่วนจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย ภารกิจสร้างเศรษฐกิจและสันติสุข สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2551). *รายงานการวิจัยเรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดทางจิตแบบพหุระดับในบริบทของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ดวงพร อ่อนหวาน, วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร, พิศาลพิมพ์ จันทร์พรหม, สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ และ ธนบดีนทร์ วงษ์เมืองแก่น. (2556). *รายงานการวิจัย เรื่อง ตัวแบบการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ภาคเหนือ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

- ธีรรัตน์ รัตนวิสุทธิอมร. (2551). ภัยบนอินเทอร์เน็ต. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพะเยาสกอร์บ. 2(1), 5-12.
- นิภาพร โชติสุดเสนห์. (2545). **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ นักศึกษามหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์.**
- นิศากร สนามเขต. (2550). **การมีภูมิคุ้มกันภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่าง เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.**
- ปราณี จ้อยรอด, ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และ ประทีป จินนี่. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการรับสื่ออินเทอร์เน็ต อย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 16(1), 72-81.
- ปัทมา ปรัชญาเศรษฐ. (2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความกตัญญูของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์การ ศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2540). **ถึงเวลามาพัฒนาเยาวชนกันใหม่. กรุงเทพฯ: กรีนพรีนท์.**
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). **การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2557, จาก <http://life.cpru.ac.th>.**
- เย็นใจ เลหาวนิช. (2552). บทความประกอบการบรรยาย เรื่อง จิตพอเพียง: แผนงานวิจัยองค์ความรู้เพื่อเกื้อหนุน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ใน การประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนานักวิจัยภายใต้โครงการส่งเสริม การวิจัยและพัฒนาดัชนีพหุทางจิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการส่งเสริม การวิจัยและพัฒนาจิตด้วยนิทาน (ครั้งที่ 1). (น. ข. 1-14). กรุงเทพฯ: ส่วนจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนา ระบบพฤติกรรมไทย ภารกิจสร้างเศรษฐกิจและสันติสุข สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- ลลิตภัทร เจริญรัฐ. (2555). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกาบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้วยวิธีการวิเคราะห์กลุ่มพหุ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- วีระ บุญยะกาญจน์. (2552). **ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.**
- วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร และ ชลิดา วสุวัต. (2553). **การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของ พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยพายัพ.**
- วันวิสา ศรีระศาสตร์, งามตา วนิทานนท์ และ นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล. (2555). ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านสถานการณ์ทางสังคม และการมีภูมิคุ้มกันทางจิตที่เกี่ยวกับพฤติกรรมกาใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยของ นักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ต อย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย. วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. 4(1), 1-13.

- สิริมลธีระประทีป. (2549). **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักษานวลสงวนตัวของนักเรียนหญิงสายอาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. นครพนม: เรียบร้อยเจริญ. (2549).
- ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการระหว่างบ้าน โรงเรียน และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษา ในโครงการก้าวอย่างเข้าใจ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. อากาศ อุดมพีช. (2553). การวิเคราะห์ลักษณะโฆษณาแฝงที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ไทย. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น**. 3(2), 82-90.
- อุบล เลี้ยววาริณ. (2552). บทความประกอบการบรรยาย เรื่อง การรับรู้คุณความดี: ดัชนีสำคัญเพื่อการวิจัยและพัฒนา. ใน **การประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนานักวิจัยภายใต้โครงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาดัชนีพหุทางจิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาจิตด้วยนิทาน (ครั้งที่ 1)**. (น. ช. 1-38). กรุงเทพฯ: ส่วนจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย ภารกิจสร้างเศรษฐกิจและสันติสุข สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- อรพินท์ ชูชม, วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี, อัจฉรา สุขารมณ, พรณี บุญประกอบ, มนัส บุญประกอบ และ ทศนา ทองภักดี. (2550). **รายงานการวิจัยฉบับที่ 109 เรื่อง การสำรวจพฤติกรรมการใช้และขจัดโทรศัพท์มือถือแบบเตอร์ของคนไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพินท์ ชูชม, สุภาพร ณะชานันท์ และ ทศนา ทองภักดี. (2554). **รายงานการวิจัยฉบับที่ 137 เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและผลของภูมิคุ้มกันทางจิตของเยาวชน**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Kohlberg, L. (1973). The Claim to Moral Adequacy of a Highest Stage of Moral Judgment. *Journal of Philosophy*. 70(18), 630-646.
- Piaget, J. (1932). *The Moral Judgment of the Child*. London: Kegan Paul.

ปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่าน การพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 Problems and Obstacles in the Controlling Post Nationality Verification Migrant Workers in Immigration Division 5

ธวัชชัย จันทรเงิน^{1*}, วันทนีย์ จันทรเยี่ยม^{2**}

¹นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยนอร์ทเชียงใหม่
เลขที่ 169 หมู่ 3 ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 50230

²อาจารย์ ดร., หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
เลขที่ 169 หมู่ 3 ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 50230

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 3) เพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 การวิจัยนี้ใช้วิธีการแบบผสมวิธีทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบบันทึกข้อมูลภาคสนามและเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสนทนาแบบไม่เป็นทางการและใช้การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในลักษณะเจาะลึก จากเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่ปฏิบัติงานด้านการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 14 คน ระเบียบการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่อยู่ในกำกับและควบคุมของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 ที่ปฏิบัติงานในปีงบประมาณ 2557 จำนวน 327 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการพรรณนา ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ บรรยายข้อมูลพื้นฐานของประชากรและใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ วิเคราะห์

* ผู้เขียนหลัก

อีเมล: nicky_janngeam@hotmail.com

**อาจารย์ที่ปรึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อพยากรณ์ว่าตัวแปรใดส่งผลกระทบต่อปัญหาและเพิ่มโอกาสในการเกิดปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ แล้วนำผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยทั้ง 2 แบบมาวิเคราะห์สรุปบรรยายเชิงพรรณนา เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 มีสภาพปัญหาและอุปสรรคในด้านการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของนายจ้างและสถานประกอบการไม่สามารถควบคุมการทุจริต การไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเหมาะสม การไม่สามารถผลักดันและส่งกลับแรงงานและการไม่สามารถควบคุมและตรวจสอบแรงงาน ($\mu = 3.48, 3.47, 3.08, 3.01$ และ 2.91 ตามลำดับ) 2) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 ประกอบด้วยการแสวงหาผลประโยชน์ ($B = .504$) ความไม่สอดคล้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ($B = .492$) การบิดเบือนการจ้างงาน ($B = .290$) และ 3) แนวทางที่เหมาะสมในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนานโยบายในการแก้ไขปัญหาและต่อการเพิ่มบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุม และตรวจสอบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ มาตรการการลงโทษนายจ้างและสถานประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ การใช้ดุลยพินิจในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมตลอดจนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้

คำสำคัญ

ปัญหาและอุปสรรค การควบคุม แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง การพิสูจน์สัญชาติ

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the nature of problems and obstacles in the controlling post nationality verification migrant workers in Immigration Division 5, 2) to study factors affecting the problems and obstacles in the controlling post nationality verification migrant workers in Immigration Division 5, and 3) to find appropriate means in controlling migrant workers who passed nationality verification of Immigration Division 5. This research used a combination of research methods, was qualitative and quantitative. The first phase is Qualitative Research Techniques, the study data were collected through informal discussion and in-depth interview selecting from the immigration officers who dealt with controlling the migrant workers having passed nationality verification not less than three consecutive years for a total of 14 samples. The second phase is the Quantitative Research Techniques, use questionnaires to collect data from Immigration officers under the supervising and controlling of Immigration Division 5, who performed the duty in fiscal year 2557 for a total of 327 samples. The qualitative research analyzed by descriptive approach, quantitative research analyzed by descriptive statistics

consisting of mean, frequency and percentage, describing the respondents' data on their personal backgrounds and using Binary Logistic Regression Analysis for analyzing relations between diverse variables so as to prophesy the variables that were prone to affect the problems and step up an opportunity for causing the problems and obstacles in controlling the foreign migrant labor who passed the nationality verification. Results of the two types of the above-mentioned research were analyzed and concluded as descriptive report to find appropriateness in controlling the migrant workers passing the aforesaid nationality verification.

Results of the research showed that 1) the controlling of migrant workers passing the nationality verification of Immigration Division 5 encountered the nature of the problems and obstacles in abstaining from observing the law of employers and workplaces, including inability to control corruption, inability to succeed in law enforcement, inability to push and repatriate the labor, and inability to control and monitor the labor (=3.48, 3.47, 3.08, 3.01 and 2.91, respectively); 2) the factors affecting the problems and obstacles in the controlling post nationality verification migrant workers in Immigration Division 5 included the benefit seeking (B = .504), inconsistency of putting the policy into practice (B = .492), and insinuation of the employment (B = .290); and 3) with regard to appropriate ways for controlling the migrant workers passing nationality verification of Immigration Division 5, the authority concerned had to prioritize the policy development in solving the problems and adding more legislation related to controlling and monitoring the foreign migrant labor passing nationality verification, including the measures for punishing the employers and workplaces that violated the law, the performance of the officers using their authority to seek personal benefits, and using appropriate and fair judgment in law enforcement, inclusive of the application of information technology.

Keywords

Problems and Obstacles, Controlling, Migrant Workers, Nationality Verification

บทนำ

ความเป็นโลกเดียวกันหรือกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างรัฐหรือประเทศ สร้างปฏิสัมพันธ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมระหว่างประเทศ ตลอดจนเกิดการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการคมนาคมขนส่งที่สะดวกรวดเร็วมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเอื้อต่อการเคลื่อนย้ายของคนและแรงงานไปทั่วโลกภายในเวลาอันรวดเร็ว ประกอบกับการคิดค้นและพัฒนาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ส่งผลต่อการพัฒนาและผลิตนวัตกรรมใหม่เพื่อนำไปใช้ในการอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจและการค้าของประเทศนั้นๆ เพิ่มมากขึ้น ประการสำคัญการพัฒนาดังกล่าวได้กลายเป็นปัจจัยดึงดูดให้มีการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศที่มีกำลังการผลิตมากกว่า (องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานและศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย, 2556)

การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายเกิดขึ้นในหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีอัตราความเจริญทางเศรษฐกิจสูง เช่น อเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ เป็นต้น ผู้ที่ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองส่วนใหญ่มาจากประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา ซึ่งปรากฏการณ์การหลบหนีเข้าเมืองนี้เป็นผลจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เหลื่อมล้ำกัน โดยผู้ที่หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายต่างมีจุดประสงค์เพื่อหลบหนีจากความยากจน ความอดอยาก ภัยพิบัติ การถูกกดขี่ข่มเหง ตลอดจนปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองและความไม่สงบภายในประเทศ ทำให้ต้องดิ้นรนและหาวิธีการต่างๆ เพื่อให้สามารถเดินทางออกจากประเทศของตนไปยังประเทศอื่นๆ ต่อไป ถึงแม้จะต้องหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายก็ตาม (ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดเชียงใหม่, 2556, 1-2)

ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีระดับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องรองจากสิงคโปร์ บรูไนและมาเลเซีย จากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีของคนไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 – พ.ศ. 2556 พบว่าปี พ.ศ. 2554 คนไทยมีรายได้เฉลี่ยต่อคนเท่ากับ 123,935 บาท ต่อมาปี พ.ศ. 2555 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 129,565 บาท และปี พ.ศ. 2556 มีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 131,579 บาท (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557) ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี การศึกษาวิจัย การพัฒนาและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์เป็นอันดับแรก โดยส่งเสริมและพัฒนา สร้างโอกาสทางการศึกษา ทำให้คนไทยมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ส่งผลต่อการสร้างเจตคติและค่านิยมในการทำงานของคนไทยให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือ ไม่นิยมทำงานประเภท 3D ได้แก่ งานหนักหรืองานที่ต้องใช้แรงงานกาย (Difficult) งานสกปรก (Dirty) งานที่มีความเสี่ยงอันตราย (Dangerous) (สาโรจน์ คมคาย, 2553, 1) ผลของการพัฒนาได้ส่งผลให้ประเทศไทยเกิดการขาดแคลนแรงงานในบางสาขาอาชีพ โดยเฉพาะแรงงานในระดับล่างซึ่งเป็นแรงงานประเภทที่ต้องใช้กำลังกายและไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะฝีมือในการทำงานมาก ตลอดจนทำให้นายจ้างและสถานประกอบการที่ประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานคนไทย และมีความจำเป็นต้องใช้แรงงานเพื่อให้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ จึงหันไปใช้แรงงานต่างด้าวเพื่อมาทดแทนแรงงานคนไทย ประกอบกับแรงงานต่างด้าว มีค่าจ้างต่ำ ขยัน อดทน ไม่เกียจงานและนายจ้างไม่จำเป็นต้องจัดสวัสดิการให้มากนัก ทำให้นายจ้างสามารถลดต้นทุนการผลิตได้

การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ มีการลงทุนและพัฒนาด้านสาธารณูปโภคเพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจ การค้าและการลงทุน ตลอดจนการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมการบริการ ทั้งการท่องเที่ยวและการโรงแรมล้วนแต่เป็นการประกอบการที่ต้องอาศัยแรงงานทั้งสิ้น ซึ่งนับวันจะหาแรงงานภายในประเทศได้ยากขึ้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมีความจำเป็นต้องใช้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่หลบซ่อนตัวและลักลอบทำงานอยู่ภายในประเทศอยู่แล้ว ให้สามารถทำงานเพื่อทดแทนการขาดแคลนแรงงานที่เกิดขึ้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ดึงดูดให้แรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยพากันอพยพเข้ามาหางานทำในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศของไทยที่มีอาณาเขตติดต่อกับ 3 ประเทศ ได้แก่ พม่า (2,401 กิโลเมตร) ลาว (1,810 กิโลเมตร) และกัมพูชา (798 กิโลเมตร) รวมเป็นระยะทางประมาณ 5,009 กิโลเมตร ซึ่งพรมแดนที่ติดต่อกันเป็นป่าทึบมีทิวเขาสลับซับซ้อน มีช่องทางผ่านปรอนอนุญาตให้

เข้าออกระหว่างประเทศและช่องทางธรรมชาติตลอดพรมแดนที่ติดต่อกันอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งยากแก่การสกัดกั้นหรือป้องกันไม่ให้แรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาในราชอาณาจักรได้ (คลังสมองวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2555, 1)

ก่อนปี พ.ศ. 2531 ประเทศไทยไม่มีปรากฏการณ์การย้ายถิ่นและการหลั่งไหลของแรงงานข้ามชาติหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย ทำให้ไม่มีประสบการณ์และไม่มีความตระหนักเพื่อรับมือการย้ายถิ่นที่เกิดขึ้น จนกระทั่งปี พ.ศ. 2534 ปัญหาการย้ายถิ่นและหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้รัฐบาลไทยให้ความสนใจและมีนโยบายผ่อนผันให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสามารถขอใบอนุญาตทำงานในประเทศได้ โดยใช้ช่องทางของกฎหมายตามมาตราที่ 17 ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ที่บัญญัติว่า “ในกรณีพิเศษเฉพาะเรื่อง รัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีจะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้ใดหรือจำพวกใดเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรภายใต้เงื่อนไขใดๆ หรือจะยกเว้นไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ในกรณีใดๆ ก็ได้” ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจึงออกประกาศผ่อนผันให้แก่คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายให้สามารถอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวได้โดยไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา 54 ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 คือ ผ่อนผันให้ไม่ต้องส่งตัวคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายกลับออกไปยังประเทศของตนเอง และผ่อนผันให้คนต่างด้าวที่ไม่มีเอกสารการเดินทางสามารถขออนุญาตทำงานได้อย่างถูกกฎหมายเป็นการชั่วคราวในประเทศไทยในระหว่างการรอถูกส่งกลับประเทศ แต่การจดทะเบียนได้เริ่มขึ้นจริงในปี พ.ศ. 2539 โดยมีมติคณะรัฐมนตรีจัดทำกรอบการจดทะเบียนตามกฎหมายของคนต่างด้าวเหล่านี้เป็นรายปี แต่ในทางปฏิบัติการผ่อนผันอนุญาตชั่วคราวนี้มีการขยายระยะเวลาการผ่อนผันออกไปตลอดทุกปี เนื่องจากเหตุผลทางขาดแคลนแรงงานระดับล่างและแรงงานเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและการแข่งขันของประเทศ (องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน, 2554 , 77-78)

การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองได้เปิดให้มีการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว การดำเนินพิธีฐานสัญชาติให้กับแรงงานต่างด้าว การออกใบอนุญาตทำงานและการรับการตรวจลงตราประเภท (Non – Immigrant L A) เพื่อให้สามารถอยู่และทำงานในประเทศได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิธีฐานสัญชาติประกอบไปด้วยแรงงานต่างด้าวจากประเทศพม่า ลาวและกัมพูชาซึ่งลักลอบเข้ามาในประเทศไทยโดยไม่ได้อาศัยช่องทางและพิธีการตรวจคนเข้าเมืองตามกฎหมายและลักลอบอยู่ในประเทศไทย ต่อมารัฐบาลไทยได้เปิดให้มีการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองและได้ร่วมมือกับรัฐบาลของประเทศพม่า ลาวและกัมพูชาให้มีการรับรองความเป็นพลเมืองโดยได้ออกเอกสารรับรองบุคคลและหนังสือเดินทางให้กับแรงงานต่างด้าวเหล่านั้น เพื่อให้สามารถอยู่และทำงานในประเทศไทยได้อย่างถูกกฎหมาย กระบวนการดังกล่าวนี้ได้เป็นปัจจัยดึงดูดให้มีการหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยต้องรับภาระทั้งทางด้านงบประมาณและการจัดสวัสดิการสังคมให้กับแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ ตลอดจนต้องเตรียมมาตรการในการแก้ไขปัญหาสังคมและอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดผลกระทบขึ้นตามมา รวมทั้งหากแรงงานต่างด้าวเหล่านี้กระทำความผิดกฎหมายอื่นๆ ที่เป็นคดีอาญาก็จะยิ่งทำให้ยุ่งยากต่อการดำเนินการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงกลายเป็นปัญหาต่อยอดไปได้อีกมากมาย ประการสำคัญที่สุดคือการรักษาภาพลักษณ์ของประเทศในเรื่องการค้ามนุษย์ การใช้แรงงานเด็กซึ่งอาจเป็นเหตุให้ประเทศไทยถูกกีดกันทางการค้าในอนาคตได้ (กฤตยา อาชวนิจกุล และ กุลภา วจนสาระ, 2552, 17-18)

จากสถิติปี พ.ศ. 2551 – 2555 เป็นช่วงเวลาที่รัฐบาลเปิดให้มีการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้า

เมืองและการพิสูจน์สัญชาติขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองและจัดการแรงงานที่หลบหนีเข้าเมืองให้อยู่ในระบบ พบว่าทั่วประเทศมีแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมาขึ้นทะเบียนจำนวนถึง 4,317,798 คน และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากยังคงมีการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองอยู่อย่างต่อเนื่อง (กรมการจัดหางาน สำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว, 2556) ขณะเดียวกันรัฐบาลยังไม่มีมาตรการ วิธีการตลอดจนแนวทางในการจัดการเพื่อควบคุมที่ชัดเจนให้กับหน่วยงานของรัฐ รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ครอบคลุมกับปัญหาที่เกิดขึ้น จึงยังคงมีจำนวนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเพิ่มมากขึ้น มีจำนวนแรงงานต่างด้าวมาขึ้นทะเบียนเพิ่มขึ้น ประการสำคัญนโยบายของรัฐบาลที่เปิดให้แรงงานต่างด้าวสามารถที่จะเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีโดยไม่มีการควบคุมหรือจำกัดพื้นที่ในการอนุญาตให้ทำงาน ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถที่จะตรวจสอบประวัติการขึ้นทะเบียนแรงงาน ประวัติการทำงาน ตรวจสอบการจ้างงานและนายจ้างที่แท้จริงรวมถึงข้อมูลการเคลื่อนย้ายของแรงงานได้

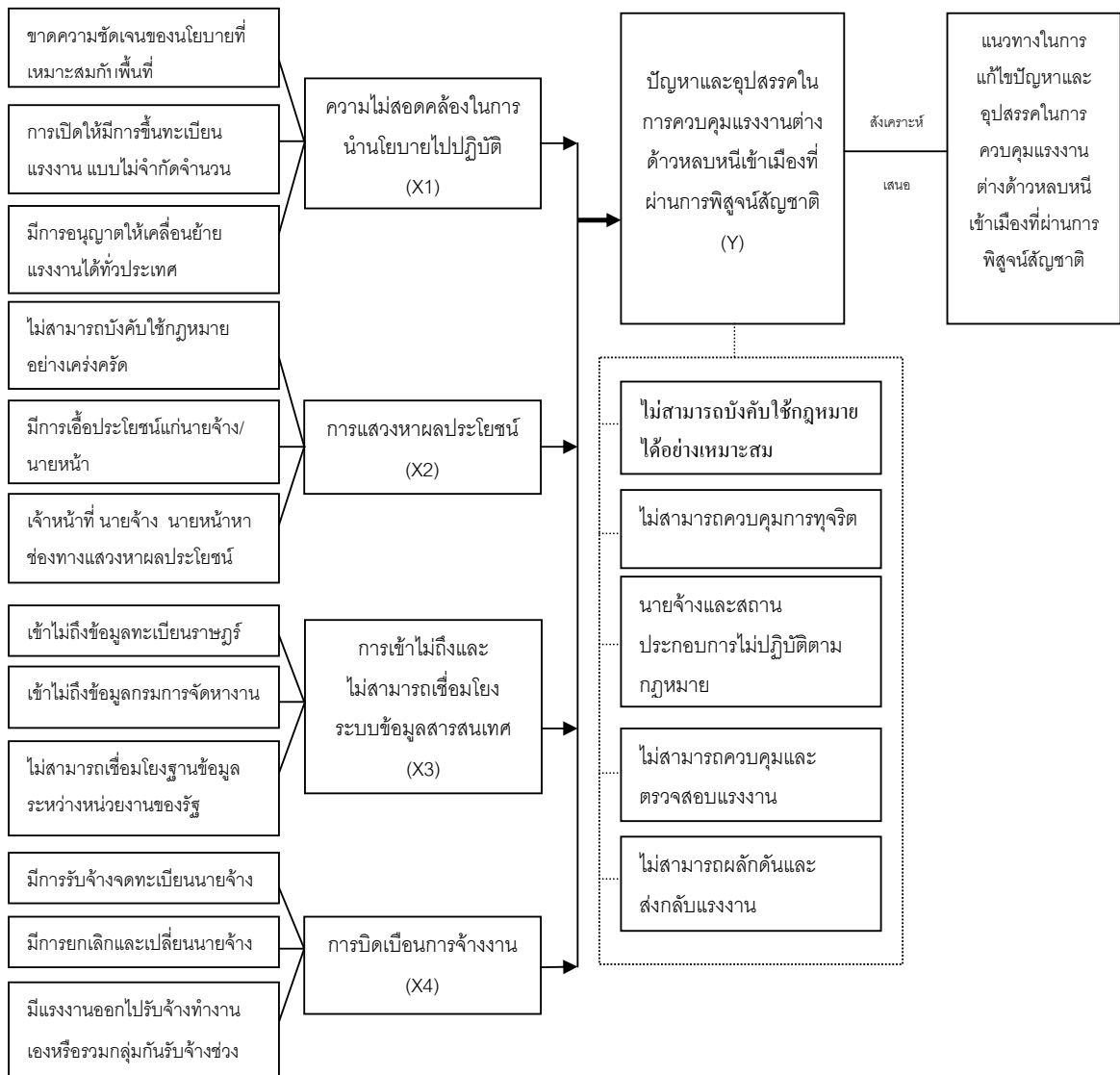
ผลจากนโยบายของรัฐบาลและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้เปิดช่องให้คนไทยบางกลุ่มเข้ามาประกอบอาชีพนายหน้ารับจ้างดำเนินการจัดหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองและรับจดทะเบียนเป็นนายจ้างโดยที่มิได้มีสถานประกอบการหรือการจ้างงานที่แท้จริง มีลักษณะแสวงหาผลประโยชน์กับกลุ่มแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ส่งผลต่อการบิดเบือนจำนวนอัตราความต้องการแรงงานที่แท้จริงภายในประเทศ รวมถึงได้มีกลุ่มของแรงงานต่างด้าวด้วยกันเองดำเนินการในลักษณะเป็นนายหน้าจัดหา นายจ้างเพื่อให้รับจดทะเบียนแต่ไม่มีการจ้างงาน ขณะเดียวกันแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ได้รับการพิสูจน์สัญชาติและได้รับอนุญาตให้อยู่ สามารถทำงานอยู่ในประเทศได้อย่างถูกกฎหมาย เกิดการเรียนรู้ ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมสังคมไทยและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเกี่ยวกับการทำงาน มีการกระทำความผิดเงื่อนไขการจ้างงานตามที่กฎหมายกำหนดมากขึ้น ซึ่งได้กำหนดให้ต้องทำงานอยู่กับนายจ้างที่รับจดทะเบียนแรงงานเท่านั้น มีการลักลอบออกไปทำงานนอกเหนือจากที่ได้รับอนุญาตและถูกเจ้าหน้าที่ตรวจสอบจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมาย

จากสถิติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติในพื้นที่รับผิดชอบรวม 17 จังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 28,586 คดี มีจำนวนผู้กระทำความผิด 87,029 คน และมีการผลักดันส่งกลับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองรวมถึงครอบครัวติดตามและบุตรที่เกิดในประเทศไทย รวมทั้งสิ้น 106,818 คน (กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5, 2556) ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินคดีกับนายจ้างที่รับจดทะเบียนเป็นนายจ้างให้กับแรงงานต่างด้าวที่ละเลยไม่ควบคุมตรวจสอบลูกจ้างได้ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติหรือมาตรการทางกฎหมายที่จะลงโทษหรือดำเนินคดีกับนายจ้าง ประกอบกับกลุ่มนายจ้างพยายามอาศัยช่องว่างของกฎหมายเพื่อหลบเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงานแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองและหลบเลี่ยงการถูกจับกุมดำเนินคดีด้วยเช่นเดียวกัน จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและ สถิติของหน่วยงานภาครัฐที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในพื้นที่ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาว่าสภาพปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติในพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือมีสภาพเป็นอย่างไร อะไรเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคเช่นนั้นและแนวทางการควบคุมแรงงานต่างด้าวที่เหมาะสมควรเป็นเช่นไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5
3. เพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการควบคุมแรงงานต่างด้าวที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่อยู่ในกำกับและควบคุมของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 ที่ปฏิบัติงานในปีงบประมาณ 2557 ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดเชียงราย ด้านตรวจคนเข้าเมืองเชียงแสน ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดน่าน ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตาก ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดพิษณุโลก และตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดนครสวรรค์ จำนวนทั้งสิ้น 327 คน

2. ขั้นตอนการวิจัย

2.1 ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติในเขตพื้นที่รับผิดชอบของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 โดยวิธีการสนทนาแบบไม่เป็นทางการ เชื่อมโยงข้อมูลเป็นลูกโซ่ (Snowball Technique) ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากคนแรกให้ช่วยแนะนำเชื่อมโยงกันเป็นทอดๆ เมื่อได้ข้อมูลที่ซ้ำๆ หรือเกิดการอิ่มตัวทางข้อมูลจึงหยุดการเก็บข้อมูล ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่อยู่ในกำกับและควบคุมของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 จำนวน 14 คน

2.2 ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้นำข้อมูลที่ศึกษาจากการวิจัยเชิงคุณภาพมาพิจารณาประกอบการสร้างเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถาม แบบประเมินค่า 5 ระดับ เก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่อยู่ในกำกับและควบคุมของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 จำนวน 327 คน

2.3 ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทั้ง 2 ขั้นตอนมาวิเคราะห์สรุปเชิงพรรณนาเพื่อหาคำตอบว่าแนวทางการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติที่เหมาะสมในเขตพื้นที่รับผิดชอบของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 ควรเป็นอย่างไร

3. เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสนทนา (Conversation Schedule) และแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field Notes) เพื่อช่วยจำเมื่อสิ้นสุดการสนทนาในแต่ละวัน (สุภางค์ จันทวนิช, 2555, 74 – 103) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) ความไม่สอดคล้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ 2) การแสวงหาผลประโยชน์ 3) การเข้าถึงและไม่สามารถเชื่อมโยงระบบข้อมูลสารสนเทศ 4) การบิดเบือนการจ้างงาน 5) การไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเหมาะสม 6) การไม่สามารถควบคุมการทุจริต 7) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของนายจ้างและสถานประกอบ 8) การไม่สามารถควบคุมและตรวจสอบแรงงาน 9) การไม่สามารถผลักดันและส่งกลับแรงงาน

3.2 การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และการดัดแปลงจากการวิจัยเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด จำนวน 1 ชุด ใช้เก็บข้อมูลจากประชากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองในสังกัดของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ผลการคำนวณ

ค่า IOC ของแบบสอบถามได้ค่าเท่ากับ 0.90 ถือว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ด้านเนื้อหา จากนั้นนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้เกิดความสมบูรณ์ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองสอบถาม (Try Out) จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับประชากร เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผลการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นในภาพรวม เท่ากับ 0.83 แสดงว่าแบบสอบถามชุดนี้มีความเชื่อมั่นสูง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ และประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับงานตรวจคนเข้าเมือง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลที่อาจส่งผลกระทบต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 เป็นแบบประเมินค่ามี 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวทางของ Likert มี 5 ตัวเลือก คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด และไม่มี ซึ่งสามารถแปลผลตามเกณฑ์ 5 ระดับ คือ ระดับมีปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด มีปัญหาและอุปสรรคมาก มีปัญหาและอุปสรรค มีปัญหาและอุปสรรคน้อย และมีปัญหาและอุปสรรคน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและอภิปรายผล ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ในการคำนวณเพื่อประกอบการอธิบายลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิ (Binary Logistic Regression Analysis) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2554, 79 – 109) วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variable) กับตัวแปรตาม เพื่อทำนายหรือพยากรณ์ว่าตัวแปรอิสระใดที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติบ้าง หรือมีความสัมพันธ์กับการเกิดปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ

5. ระยะเวลาทำการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2557 ถึงเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2558 รวมระยะเวลาดำเนินการประมาณ 7 เดือน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2558 เป็นระยะเวลา 4 เดือน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่อยู่ในกำกับและควบคุมของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติในปีงบประมาณ 2557 ผู้วิจัยได้รวบรวมประมวลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองเรื่องแนวทางที่เหมาะสมในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 ปัจจัยแรก คือ ปัจจัยด้านความไม่สอดคล้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นปัจจัยที่ทำให้ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเหมาะสม รวมถึงไม่สามารถควบคุมและตรวจสอบสถานะของแรงงานต่างด้าวได้ ควรมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค คือ สร้างมาตรการเพื่อป้องกันการเคลื่อนย้ายของแรงงานต่างด้าว และต้องมีการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 37 และ 38 อย่างเคร่งครัด ปัจจัยต่อมาคือปัจจัยด้านการแสวงหาผลประโยชน์ ซึ่งก่อให้เกิดการทุจริตทั้งจากการกระทำของเจ้าหน้าที่และเกิดจากบุคคลภายนอกที่อาศัยช่องว่างของกฎหมาย ดังนั้นควรมีมาตรการการลงโทษที่เด็ดขาดและชัดเจนเพื่อเป็นการป้องปรามการกระทำทุจริตในลักษณะต่างๆ รวมถึงควรมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านการเข้าไม่ถึงและไม่สามารถเชื่อมโยงระบบข้อมูลสารสนเทศทำให้การควบคุมและตรวจสอบข้อมูลแรงงานต่างด้าวของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองทำได้ยากและล่าช้า ดังนั้นเพื่อช่วยให้การตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว การขึ้นทะเบียนแรงงาน นายจ้าง สถานที่ทำงาน สถานที่พำนักอาศัยปัจจุบันได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ ควรมีการแก้ไขกฎระเบียบเพื่อลดขั้นตอนการทำงานของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนควรมีการบูรณาการข้อมูลสารสนเทศของหน่วยงานภาครัฐ ปัจจัยสุดท้ายคือ ปัจจัยด้านการบิดเบือนการจ้างงาน ที่ทำให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองไม่สามารถดำเนินการควบคุมและตรวจสอบข้อมูลแรงงานต่างด้าว รวมไปถึงไม่สามารถดำเนินการผลักดันและส่งกลับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติที่กระทำความผิดเงื่อนไขการทำงาน ซึ่งแนวทางที่เหมาะสมควรกำหนดมาตรการและแนวทางปฏิบัติให้กับนายจ้างและสถานประกอบการกรณีที่มีการจ้างงานแรงงานต่างด้าวและต้องควบคุมดูแลลูกจ้างที่เป็นแรงงานต่างด้าวอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันการลักลอบออกไปทำงานนอกเหนือจากที่ได้รับอนุญาต

1.2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่าปัญหาด้านนายจ้างและสถานประกอบการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเป็นปัญหาและอุปสรรคที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความสำคัญ เนื่องจากสถานประกอบการมีความต้องการแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานจำนวนมาก แต่เนื่องด้วยลักษณะทางกายภาพของสถานประกอบการ ตลอดจนกฎ ระเบียบ และขั้นตอนการขออนุญาตจ้างแรงงานต่างด้าวทำได้ยาก ทำให้สถานประกอบการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมาย และลักลอบจ้างแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายเพิ่มขึ้น

1.3 มีตัวชี้วัดที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ มีการรับจ้างจดทะเบียนเป็นนายจ้าง ซึ่งส่วนใหญ่กล่าวว่าปรากฏการณ์การหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านจะมีคนไทยตลอดจนตัวแทน นายหน้าเข้ามาเกี่ยวข้องโดยทำหน้าที่รับจดทะเบียนเป็นนายจ้างให้กับแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมาก เพื่อแลกกับค่าตอบแทนจากแรงงานต่างด้าว ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด

แต่อย่างใด ดังนั้นจึงต้องหาแนวทางที่เหมาะสมรวมถึงสร้างมาตรการในการควบคุมและลดบทบาทของกลุ่มนายจ้าง แฝงตัวแทนและนายหน้า รองลงมาคือตัวชี้วัดการไม่สามารถเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ ปัจจุบัน มีหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ มีการจัดเก็บข้อมูลตามความรับผิดชอบแต่ยังไม่มีการบริหารจัดการและนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์สำหรับราชการ เท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบสารสนเทศของหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

2. ผลการวิจัยขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ ของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5

ตารางที่ 1

ปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 จำแนกตามองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	μ	σ	แปลผล (ระดับ)
1. การไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเหมาะสม	3.08	.422	มีปัญหาและอุปสรรค
2. การไม่สามารถควบคุมการทุจริต	3.47	.573	มีปัญหาและอุปสรรค
3. นายจ้างและสถานประกอบการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย	3.48	.365	มีปัญหาและอุปสรรค
4. การไม่สามารถควบคุมและตรวจสอบแรงงาน	2.91	.516	มีปัญหาและอุปสรรค
5. การไม่สามารถผลักดันและส่งกลับแรงงาน	3.01	.539	มีปัญหาและอุปสรรค
สภาพปัญหาและอุปสรรคโดยรวม	3.19	.323	มีปัญหาและอุปสรรค

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 โดยรวมอยู่ในระดับที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการควบคุม

2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5

ตารางที่ 2

ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 จำแนกตามตัวแปร

ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5			
	μ	σ	แปลผล (ระดับ)
1. ความไม่สอดคล้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ	3.54	.423	มีปัญหาและอุปสรรคมาก
2. การแสวงหาผลประโยชน์	3.25	.497	มีปัญหาและอุปสรรค
3. การเข้าไม่ถึงและไม่สามารถเชื่อมโยงระบบข้อมูลสารสนเทศ	3.32	.664	มีปัญหาและอุปสรรค
4. การบิดเบือนการจ้างงาน	3.84	.471	มีปัญหาและอุปสรรคมาก

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 พบว่า ปัจจัยการบิดเบือนการจ้างงานและความไม่สอดคล้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยในระดับที่เป็นปัญหาและอุปสรรคมาก ส่วนปัจจัยการเข้าไม่ถึงและไม่สามารถเชื่อมโยงระบบข้อมูลสารสนเทศและการแสวงหาผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยในระดับที่เป็นปัญหาและอุปสรรค

ตารางที่ 3

แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Wald	df	p-value	Exp(B)
1. ความไม่สอดคล้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (X1)	.492	.136	13.167	1	.000	1.636
2. การแสวงหาผลประโยชน์ (X2)	.504	.111	20.498	1	.000	1.655
3. การบิดเบือนการจ้างงาน (X4)	.290	.111	6.812	1	.009	1.337
ค่าคงที่	-11.974	1.924	38.723	1	.000	.000

จากตารางที่ 3 เมื่อวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก พบว่ามี 3 ตัวแปรที่แสดงผลทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรการแสวงหาผลประโยชน์ (X2) สามารถพยากรณ์ว่าส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติได้สูงสุด โดยมีค่า Beta เท่ากับ .504 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รองลงมาตัวแปรความไม่สอดคล้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (X1) มีค่า Beta เท่ากับ .492 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตัวแปรการบิดเบือนการจ้างงาน (X4) มีค่า Beta เท่ากับ .290 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้สมการพยากรณ์ปัญหาและอุปสรรคการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ ดังนี้

$$P (\text{เป็นปัญหา}) = \frac{e^{-11.974 + 0.492 x_1 + 0.504 x_2 + 0.290 x_4}}{1 + e^{-11.974 + 0.492 x_1 + 0.504 x_2 + 0.290 x_4}}$$

ซึ่งสามารถอธิบายผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกได้ดังนี้ ตัวแปรทำนาย ได้แก่ การแสวงหาผลประโยชน์ ความไม่สอดคล้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติและการบิดเบือนการจ้างงาน แสดงผลค่า Beta เป็นบวก (+) (0.504, 0.492, 0.290 ตามลำดับ) และถ้ามีค่าเพิ่มขึ้นจะทำให้โอกาสการเกิดปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 เพิ่มขึ้น ประกอบกับการพิจารณาพร้อมกับค่า Exp(B) ตัวแปรทำนายที่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งมีค่ามากกว่า 1 จะทำให้โอกาสที่จะส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 เพิ่มขึ้นตามไปด้วยเช่นเดียวกัน

3. ผลการวิจัยขั้นตอนที่ 3 แนวทางที่เหมาะสมในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5

จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติพบว่ามี 3 ปัจจัย คือ การแสวงหาผลประโยชน์ ความไม่สอดคล้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติและการบิดเบือนการจ้างงาน ดังนั้นแนวทางที่เหมาะสมในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 เพื่อให้ประสบความสำเร็จ ควรต้องให้ความสำคัญดังนี้

3.1 การแสวงหาผลประโยชน์ กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 ต้องกำหนดและควบคุมให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะควบคุมการใช้ดุลยพินิจในลักษณะเปิดช่องให้มีการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ และต้องมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนกำหนดมาตรการการลงโทษที่ชัดเจนในกรณีที่เจ้าหน้าที่ละเลยไม่ปฏิบัติและไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ต้องมีมาตรการในการลดบทบาทของกลุ่มนายหน้า ตัวแทน ตลอดจนมีมาตรการการลงโทษกลุ่มนายหน้า ตัวแทนที่อาศัยช่องว่างของกฎหมายเข้าไปดำเนินการในลักษณะเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากแรงงานต่างด้าว

3.2 ความไม่สอดคล้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในขั้นตอนการกำหนดนโยบายต่างๆ เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 ควรกำหนดให้ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดได้เสนอปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อจะได้นำไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และต้องมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมการเคลื่อนย้ายของแรงงานต่างด้าว เพื่อป้องกันไม่ให้แรงงานต่างด้าวเคลื่อนย้ายออกนอกพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน และสามารถช่วยให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองสามารถตรวจสอบถึงการเคลื่อนย้ายดังกล่าวได้

3.3 การบิดเบือนการจ้างงาน กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 ต้องกำหนดมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบนายจ้าง สถานประกอบการต่างๆ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายและมีหน้าที่ต้องควบคุมดูแลแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในการจ้างเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการลักลอบออกไปทำงานอื่นๆ นอกเหนือจากที่ได้รับอนุญาต รวมถึงกำหนดวิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจนเมื่อมีการจ้างงานตลอดจนเมื่อมีการยกเลิกการจ้างงานแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง กระบวนการผลักดันและส่งกลับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติต้องมีการบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลที่ชัดเจน (Bio Data) ก่อนการผลักดันและส่งกลับ เพื่อป้องกันการลักลอบเดินทางกลับเข้ามาใหม่และต้องมีมาตรการการลงโทษในกรณีที่แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองกระทำความผิดเงื่อนไขการทำงาน ซึ่งจะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดแรงงานต่างด้าวลักลอบออกไปทำงานนอกเหนือจากที่ได้รับอนุญาต

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการแสวงหาผลประโยชน์สามารถพยากรณ์ว่าส่งผลทางบวกต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติได้สูงสุด โดยมีค่า Beta เท่ากับ .504 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นเรื่องที่กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 ต้องให้ความสำคัญและเฝ้าระวังเป็นอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับ กฤตยา อาชวนิจกุล และ กุลภา วจนสาระ (2552) ที่ศึกษาการจ้างงานแรงงานข้ามชาติตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 กับการจัดทำบัญชีรายชื่ออาชีพสำหรับคนต่างชาติ จากการศึกษาพบว่าการจัดการที่ดีจะช่วยลดช่องทางที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะแสวงหาประโยชน์อันมิชอบจากแรงงานข้ามชาติ หรือการคอร์รัปชันภายในกลไกของรัฐ และควรเน้นเรื่องการปกป้องคุ้มครองสิทธิ ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อสร้างระบบที่ควบคุมและคุ้มครองแรงงานได้อย่างเป็นธรรม เน้นความมั่นคงในกระบวนการจ้างงาน การบังคับใช้กฎหมายควรมีการบังคับใช้อย่างจริงจังและบังคับใช้กับทุกฝ่าย และมาตรการเกี่ยวกับการเปลี่ยนนายจ้างและสถานที่ทำงานควรมีความยืดหยุ่น ซึ่งจะช่วยป้องกันการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมจากนายจ้างหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้

รองลงมาปัจจัยด้านความไม่สอดคล้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ สามารถพยากรณ์ว่าส่งผลทางบวกต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติได้สูงรองลงมา โดยมีค่า Beta เท่ากับ .492 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ตัวชี้วัดภายในของการอนุญาตให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานได้ทั่วประเทศ และการเปิดให้มีการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบไม่จำกัดจำนวน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.11, 4.03) อยู่ในเกณฑ์ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคมาก ผลการวิจัยสอดคล้องกับ สาโรจน์ คมคาย (2553) ได้วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการจัดระบบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองว่านโยบายการจัดการแรงงานต่างด้าวเป็นนโยบายแก้ไขปัญหในระยะสั้นรายปี มีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์และแรงกดดันจากฝ่ายต่างๆ ซึ่งนโยบายการผ่อนผันและอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวทำงานได้เป็นการชั่วคราวที่ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาเป็นนโยบายที่หวังผลชั่วคราว หรือเป็นการแก้ไขปัญหชั่วคราว ไม่มีการกำหนดเป็นนโยบายหรือมาตรการที่จริงจัง ซึ่งมติคณะรัฐมนตรีไม่มีความชัดเจนแน่นอนและไม่สามารถปฏิบัติได้จริง และยังสร้างความสับสนให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทำให้ขาดความน่าเชื่อถือและไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงโดยเฉพาะพื้นที่และกิจการที่มีความต้องการแรงงานต่างด้าวที่แตกต่างกันโดยไม่ได้นำเรื่องความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่มาพิจารณาประกอบ

สุดท้ายปัจจัยด้านการบิดเบือนการจ้างงาน สามารถพยากรณ์ว่าส่งผลกระทบต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ โดยมีค่า Beta เท่ากับ .290 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ทุกตัวชี้วัดภายในของการบิดเบือนการจ้างงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคมาก ได้แก่มีการรับจ้างจดทะเบียนเป็นนายจ้าง (3.95) มีแรงงานออกไปรับจ้างทำงานเองหรือรวมกลุ่มกันรับจ้างทำงานช่วง (3.89) มีการยกเลิกและเปลี่ยนแปลงนายจ้าง (3.67) ซึ่งสอดคล้องกับ Huguet และ อภิชาติ จรรย์สุทธิรงค์, 2554 อ้างถึงใน องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (2554, 175-179) ได้สรุปไว้ในรายงานการย้ายถิ่นของประเทศไทย 2554 เกี่ยวกับนโยบายที่ควรดำเนินการตามลำดับ ซึ่งกล่าวไว้ว่าการย้ายถิ่นภายในประเทศไม่สามารถที่จะควบคุมด้วยวิธีทางใดหรือหน่วยงานใดเป็นการเฉพาะและจำเป็นต้องมีการควบคุมและดูแลบริษัทนายหน้าและตัวแทนจัดหางานเพิ่มมากขึ้น ควรลดการมีบทบาทของกลุ่มนายหน้าและตัวแทนจัดหางานเอกชน ตลอดจนต้องมีบทลงโทษเป็นค่าปรับที่สูงในกรณีที่นายจ้างและบริษัทจัดหางานกระทำการละเมิดกฎหมาย รวมถึงต้องมีการเพิ่มรายชื่อรายชื่อนายจ้างและบริษัทจัดหางานที่กระทำผิดละเมิดกฎหมายไว้ในบัญชีรายชื่อบุคคลต้องห้าม (Blacklist) ด้วย เช่นเดียวกับผลการศึกษาของคณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติและผู้พลัดถิ่น สภานายความ (2554) ระบุว่า นโยบายการควบคุมการทำงานของแรงงานข้ามชาติและการผ่อนผันตามมติของคณะรัฐมนตรี กำหนดให้ลูกจ้างที่เป็นแรงงานข้ามชาติที่จดทะเบียนแรงงานข้ามชาติ โดยหลักการห้ามไม่ให้เปลี่ยนงานหรือเปลี่ยนนายจ้าง ต่อมาได้มีข้อยกเว้นให้แรงงานข้ามชาติในระบบผ่อนผันสามารถเปลี่ยนนายจ้างได้ภายใต้ขอบเขตที่กำหนด คือ นายจ้างเสียชีวิต ถูกเลิกจ้าง นายจ้างเลิกกิจการ ถูกนายจ้างกระทำทารุณกรรม นายจ้างไม่ปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน แต่ในทางปฏิบัติแรงงานข้ามชาติอาศัยข้อยกเว้นเหล่านี้เพื่อดำเนินการเปลี่ยนแปลงนายจ้างและประเภทงานโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถตรวจสอบได้ รวมถึงนายหน้าตัวแทนการจดทะเบียนแรงงานข้ามชาติ ตัวแทนออกหน้าเป็นนายจ้างจะมีช่องทางทำให้แรงงานข้ามชาติสามารถเปลี่ยนบัตรและเปลี่ยนนายจ้างได้ จนทำให้เกิดปัญหาลุกลามขึ้นตามมา

สรุป

จากผลการวิจัย พบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ มี 3 ปัจจัย คือ การแสวงหาผลประโยชน์ ความไม่สอดคล้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และปัจจัยด้านการบิดเบือนการจ้างงาน ดังนั้นกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 สามารถนำไปประกอบการพิจารณาเพื่อกำหนดมาตรการและแนวทางในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติให้มีความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

สำหรับปัจจัยการเข้าไม่ถึงและไม่สามารถเชื่อมโยงระบบข้อมูลสารสนเทศ ผลจากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่ามีความเฉลี่ยอยู่ในระดับที่เป็นปัญหาและอุปสรรค ($X = 3.32$) ถึงแม้จะไม่ส่งผลกระทบต่อปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 แต่เพราะกฎระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ ซึ่งกำหนดให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต้องมีเอกสารหลักฐานเป็นหนังสือเท่านั้น โดยยังไม่มีกรณารูปแบบการทำงานที่เป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้มากเท่าที่ควร ดังนั้นกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5 และหน่วยงานในกำกับควรพิจารณาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยใน

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เพื่อให้เกิดความสะดวกในการสืบค้นและตรวจสอบ ตลอดจนสามารถบริหารจัดการข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5. (2556). **บรรยายสรุป: ผลการปฏิบัติงานของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5.**
[เอกสารประกอบการประชุม] การประชุมบริหาร วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 ห้องประชุมกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 5
- กฤตยา อาชวนิจกุล และ กุลภา วจนสาระ. (2552). **การจ้างแรงงานข้ามชาติตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 กับการจัดทำบัญชีรายชื่ออาชีพ สำหรับคนต่างชาติ.**
กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กัลยา วานิชย์บัญชา.(2554). **การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows.** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- กรมการจัดหางาน สำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว. (2556). **ข้อมูลทางสถิติ.** สืบค้น เมื่อ 21 มกราคม 2556, จาก <http://wp.doe.go.th>
- คลังสมองวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรเพื่อสังคม. (2555). **การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง.** สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2555, จาก [http:// www.ndcthinktank.com](http://www.ndcthinktank.com)
- ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดเชียงใหม่. (2556). **บรรยายสรุปของผู้กำกับกับการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดเชียงใหม่**
ใน การประชุม ประจำเดือนมีนาคม 2556 : การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง.
[เอกสารอัดสำเนา]. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สภาพนาถความ คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติและผู้พลัดถิ่น. (2554). **นโยบายและมาตรการการแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติ.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิรักษไทย
- สุภาภรณ์ จันทวานิช. (2555). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาโรจน์ คมคาย. (2553). **วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการจัดระบบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง.**
วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). **บัญชีประชาชาติ.**
สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2557, จาก http://www.nesdb.go.th/Portals/0/eco_datas/account/ni/cvm/2013/Book_NI_2013.pdf
- องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน. (2554). **รายงานการย้ายถิ่นของประเทศไทย 2554.**
กรุงเทพฯ: เอฟ เอส พี เน็ทเวิร์ค.
- องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานและศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นฐานแห่งเอเชีย. (2556). **การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานจากพม่าและผลกระทบต่อประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานสำนักงานกรุงเทพฯ.

ข้อเสนอเชิงนโยบายตามกรอบข้อตกลงประชาคมอาเซียนเพื่อยกระดับ ความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน Policy Recommendation According to Agreement of the ASEAN Community to Enhance an Effectiveness of Basic schools

ดวง อันทะไชย^{1*}, กชพร นานาผล^{2**}

¹นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
เลขที่ 113 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
เลขที่ 113 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย (2) ศึกษาสภาพปัจจุบันที่พึงประสงค์และวิธีการยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย และ (3) พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายตามกรอบข้อตกลงประชาคมอาเซียนเพื่อยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย วิธีการวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธี การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1: ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง เพื่อนำมาจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายร่างที่ 1 ระยะที่ 2: ศึกษาสภาพปัจจุบันที่พึงประสงค์และวิธีการยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย โดยนำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ร่างที่ 1 ไปสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 13 คน และใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้บริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้าครูวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 421 แห่ง เพื่อนำมาจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายร่างที่ 2 ระยะที่ 3: การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยวิธีการประชุมเชิงผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 9 คน เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความมีประโยชน์ของข้อเสนอเชิงนโยบาย ร่างที่ 2

*ผู้เขียนหลัก

อีเมล: Krutuang101@hotmail.com

**อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ผลการวิจัยได้ค้นพบยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับข้อตกลงประชาคมอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ 22 ตัวชี้วัด ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนเพื่อสร้างความตระหนักและการรับรู้ ค่านิยมในประชาธิปไตย การเคารพสิทธิมนุษยชนและการเฝ้าสังเกตภาพมี 4 ตัวชี้วัด ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความตระหนักในความเป็นพลเมืองประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน มี 2 ตัวชี้วัด ยุทธศาสตร์ที่ 3 การปรับและพัฒนามาตรฐานด้านแรงงานและวิชาชีพ มี 3 ตัวชี้วัด ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในวิชาชีพและภาษาอาเซียน มี 4 ตัวชี้วัด ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างความตระหนักและการรับรู้ในความสัมพันธ์และความหมายทางวัฒนธรรม มี 4 ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียน สร้างสังคมความรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต มี 5 ตัวชี้วัด

คำสำคัญ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
กรอบข้อตกลงประชาคมอาเซียน

Abstract

The objectives of this study were to (1) study elements and indicators for enhance effectiveness in education management of basic schools in Thailand; (2) study the current state desirable and study the method to enhance effectiveness in education management of basic schools in Thailand; and (3) develop the policy proposal according to Agreement of the ASEAN Community to enhance effectiveness in education management of basic schools in Thailand. This was a mixed-method research. The research process was divided into 3 phases; phase 1: study elements and indicators for enhance effectiveness in education management. Data were collected from documents related research and in-depth interview with 7 experts derived by means of purposive sampling; then prepare the first draft policy recommendations. Phase 2: study the current state desirable and study the method to enhance effectiveness in education management of basic schools in Thailand by take the first draft policy recommendations into focus group with 13 experts and use questionnaires to collected data from educational administrator in educational district level, school administrator and head of academic affairs teachers from 421 basic schools; then prepare the second draft policy recommendations. Phase 3: develop the policy proposal, using connoisseurship with 9 experts to examine feasibility, appropriateness and usefulness the policy recommendations.

This research is summarized that; policy recommendation includes strategies in effective education management of basic schools according to Agreement of the ASEAN Community consist of 6 strategies; 22 indicators. The first strategy: developing curriculum and learning process for create awareness and recognition of democratic values, respecting human right and pursuing peace; consist of 4 indicators. The second strategy: creating awareness in the citizen of ASEAN member country; consist of 2 indicators.

The third strategy: adjustment and develop workforce and occupational standard; consist of 3 indicators. The fourth strategy: developing student to have occupational and Asian languages skills; consist of 4 indicators. The fifth strategy: raising awareness and recognition of the relationship and cultural meanings; consist of 4 indicators. The sixth strategy: development basic schools to have use research as a tool to develop student and create a knowledge society and lifelong learning; consist of 5 indicators.

Keywords

Policy Recommendation, Effectiveness in education management, Basic schools, Agreement of the ASEAN Community

บทนำ

โลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมยุคใหม่อย่างรวดเร็วซึ่งมีความสลับซับซ้อนเชื่อมโยงกันมากขึ้น เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ในอดีตประเทศที่มีจำนวนทรัพยากรและมีพลเมืองมากกว่าหรือมีอาวุธที่ทันสมัยกว่าจะเป็นประเทศมหาอำนาจหรือเป็นผู้นำประชาคมโลกหรือเป็นผู้นำภูมิภาค ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยประเทศที่มีสังคมฐานความรู้ (Knowledge Society) และสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Economy) ที่ดีกว่าจึงจะสามารถเป็นผู้นำประชาคมโลกได้ กล่าวคือประเทศมหาอำนาจหรือผู้นำในโลกยุคใหม่ไม่จำเป็นต้องมีประชากรมากหรือทรัพยากรมากกว่าประเทศอื่นเท่านั้น ประชากรมากหรือทรัพยากรมากอาจจะเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งเท่านั้น หากแต่ประเทศที่เป็นสังคมฐานความรู้มากกว่าก็สามารถเป็นผู้นำในภูมิภาคนี้ได้ เช่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

นอกจากนี้การรวมกลุ่มกันของประเทศในภูมิภาคจะส่งผลให้ประเทศมหาอำนาจของโลกพัฒนาไปสู่กลุ่มประเทศมหาอำนาจของโลกได้เช่นกัน โดยมีแนวคิดด้านเศรษฐกิจเป็นกรอบในการรวมกลุ่มและพัฒนาไปสู่กลุ่มประเทศเศรษฐกิจ มีอำนาจต่อรองทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในระดับภูมิภาคหรือในระดับโลก เช่น การรวมกลุ่มประเทศทางการค้าหรือที่เรียกว่าองค์การการค้าโลก (WTO) หรือการรวมกลุ่มประเทศในนามสหภาพยุโรป (EU) เป็นต้น ซึ่งการรวมกลุ่มประเทศเหล่านี้ล้วนเป็นสังคมของโลกยุคใหม่ที่มีความสลับซับซ้อน (กรมอาเซียน กองอาเซียน 3, 2554)

บทเรียนของการรวมกลุ่มของประเทศในยุโรป ที่พัฒนาจากประชาคมถ่านหินของยุโรปกลายเป็นประชาคมยุโรปและพัฒนาไปสู่สหภาพยุโรปในปัจจุบันคือตัวอย่างหรือแรงบันดาลใจให้เกิดประชาคมอาเซียนตามที่ ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ อดีตเลขาธิการอาเซียนกล่าวไว้ว่า หากสหภาพยุโรปคือแก้ว ประชาคมอาเซียนก็คือขันที่กำลังก่อตัวในลักษณะเดียวกันเพื่อพัฒนาไปสู่แก้ว ซึ่งเริ่มต้นด้วยกรอบแนวคิดด้านเศรษฐกิจเพื่อการรวมกลุ่มประเทศ จากนั้นก็กำหนดข้อตกลงด้านอื่นๆ เป็นภารกิจและเป็นเป้าหมายของกลุ่ม สร้างอำนาจต่อรองทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มประเทศของภูมิภาคต่างๆ ตลอดจนต่อรองกับประเทศมหาอำนาจอย่างจีน รัสเซีย หรือสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

เพราะฉะนั้นพัฒนาการของสหภาพยุโรปนั้นมีวัตถุประสงค์เหมือนกับการเริ่มก่อตั้งประชาคมอาเซียน กล่าวคือ มีวัตถุประสงค์ทางการเมืองแต่ใช้วิธีการทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการรวมกลุ่มประเทศ ประชาคมยุโรป ต้องการสันติภาพและมีอำนาจเพื่อต่อรองและเพื่อความเท่าเทียมกับประเทศมหาอำนาจ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในขณะที่ประชาคมอาเซียนเกิดขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้ลัทธิคอมมิวนิสต์ แผลงขยายมาถึงประเทศไทย นอกจากนี้ประเทศที่สนับสนุนให้เกิดสหภาพยุโรปและประชาคมอาเซียนก็คือ สหรัฐอเมริกา โดยมีเหตุผลทางการเมืองเพื่อเป็นกันชนและต่อรองกับมหาอำนาจ คือสหภาพโซเวียต ทั้งนี้ สหภาพยุโรปมีเสาหลักอยู่สามเสาหลัก เป็นเครื่องมือในการรวมกลุ่มเป็นสหภาพยุโรปได้แก่ เสาประชาคมเศรษฐกิจ ยุโรป เสาการเมืองระหว่างประเทศ และเสายุติธรรมในยุโรป ขณะที่ประชาคมอาเซียนประกอบด้วยสามเสาหลัก ได้แก่ เสาความมั่นคงทางการเมืองระหว่างประเทศ เสาเศรษฐกิจ และเสาประชาคมสังคมวัฒนธรรม

สำหรับประชาคมอาเซียนนั้นเริ่มจากการก่อตั้งเป็นสมาคมอาสา (Association of South East Asia) ในปี ค.ศ.1961 โดยมีประเทศไทย ประเทศฟิลิปปินส์และประเทศมาเลเซียเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้ง มีความร่วมมือกัน ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมเป็นสำคัญและได้ยุบเลิกไปในอีก 2 ปีต่อมาเพราะปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศ อินโดนีเซียกับประเทศมาเลเซีย (ประภัสสร เทพชาตรี, 2554, 9)

ในปี ค.ศ.1967 ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมอย่างเป็นทางการ ประกอบด้วยประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศสิงคโปร์ เพื่อก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asia Nations) หรืออาเซียน (ASEAN) ขึ้น ณ กระทรวงการต่างประเทศด้วยข้อตกลง ปฏิญญากรุงเทพฯ (The Bangkok Declaration) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์และการบริหาร 2) ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค 3) ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนได้มีความเป็นอยู่และมีคุณภาพชีวิตที่ดีและให้ความช่วยเหลือกันและกันด้านการฝึกอบรม การวิจัยและส่งเสริมการศึกษา และ 4) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม การค้า การขนส่ง และความร่วมมือทั้งในประเทศสมาชิกอาเซียนและองค์การความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่น ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศอื่นด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554)

พัฒนาการของการรวมกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียนไปสู่ประชาคมอาเซียนโดยมีข้อตกลงที่เรียก 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียนเป็นแกนหลักสำคัญในการรวมกลุ่มกันหรือเป็นพันธมิตรร่วมกัน ประกอบด้วยประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน (ASEAN Socio – Cultural Community) ทั้งนี้ในสามเสาหลักนั้นก็จะมีข้อตกลงรายละเอียดแต่ละด้านที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามหรือต้องปรับปรุงแก้ไขนโยบายหรือกฎหมายของแต่ละประเทศให้สอดคล้องตามข้อตกลงดังกล่าว (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2553, 9) ดังเช่น ด้านการจัดการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนภายหลังได้ให้การรับรองและลงนามของประเทศสมาชิกอย่างเป็นทางการแล้ว ทุกประเทศต้องไปกำหนดแนวทางหรือนโยบายตลอดจนแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องและเป็นไปตามข้อตกลงไว้ในปฏิญญาชะอำหัวหิน ว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน (2552 – 2558) ซึ่งมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงทั้งสามเสาหลักของประชาคมอาเซียน โดยประเทศสมาชิกต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามข้อตกลงของประชาคมอาเซียน เช่น การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะแรงงาน

และมาตรฐานในวิชาชีพ การศึกษาเพื่อสันติภาพและสิทธิมนุษยชน หรือการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในวิชาชีพ และภาษาอาเซียน เป็นต้น

ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียนในระดับนโยบายแห่งรัฐนั้นแม้จะเป็นข้อตกลงที่บังคับให้รัฐทุกรัฐต้องปฏิบัติตามข้อตกลงของประชาคมอาเซียนก็ตาม แต่แนวนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงทั้งสามเสาหลักยังไม่มีความชัดเจน ขาดยุทธศาสตร์และเป้าหมายทิศทาง มาตรการ แรงจูงใจ และตัวชี้วัดในการปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวอย่างเป็นระบบ ในระดับกระทรวงศึกษาธิการพบว่ามีกำหนดเป็นนโยบายกว้างๆ เพื่อให้เห็นกรอบความคิดในการจัดการศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน หรืออาจจะมีโครงการนำร่องในบางพื้นที่หรือบางส่วนที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน แต่การปฏิบัติหรือจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับข้อตกลงของประชาคมอาเซียนในระดับสถานศึกษานั้นยังสับสน ต่างคนต่างปฏิบัติตามแต่ศักยภาพของสถานศึกษาที่มีอยู่เป็นสำคัญหรือตามนโยบายของผู้บริหารระดับสถานศึกษาที่กำหนดให้ปฏิบัติ

เพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนสอดคล้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของประชาคมอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีกรอบแนวคิดในการจัดการศึกษา มีองค์ประกอบของกรอบแนวคิด มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้เกิดรูปธรรมทั้งในระดับนโยบายของรัฐบาลและระดับผู้ปฏิบัติ คือ สถานศึกษาไปถึงตัวผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยเป็นอดีตสมาชิกวุฒิสภา 2 วาระการดำรงตำแหน่งและอดีตสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ 1 วาระ และปัจจุบันเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและในฐานะประธานคณะกรรมการการศึกษาและกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังนั้นจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอเชิงนโยบายตามกรอบข้อตกลงประชาคมอาเซียนเพื่อยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่ามีองค์ประกอบตัวชี้วัดอย่างไร และมีสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ตลอดจนวิธีการยกระดับความมีประสิทธิภาพจะต้องทำอย่างไร และมีข้อเสนอเชิงนโยบายต่อเรื่องดังกล่าวอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันที่พึงประสงค์และวิธีการยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายตามกรอบข้อตกลงประชาคมอาเซียนเพื่อยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย

วิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะดังนี้

1. ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงมีคุณสมบัติดังนี้ คือ เป็นนักวิชาการด้านการศึกษาในมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา และด้านอาชีวศึกษา 2 สาขาหลัก ประกอบด้วย 1) ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ประธานคณะกรรมการคุรุสภา 2) รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธนา พรหมบุญ ประธานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 3) รองศาสตราจารย์ ดร. สุชุม เฉลยทรัพย์ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต 4) นายเกียรติชัย พงษ์พานิช สื่อมวลชนด้านอาชีวศึกษา 5) รองศาสตราจารย์ ดร. ประวิทย์ เจริญวรรณ์ อดีตคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 6) รองศาสตราจารย์ ดร.พินิต รัตนานุกุล เลขาธิการสภาการศึกษา และ 7) ดร.ชิงชัย หาญเจนลักษณ์ อาจารย์สถาบันพระปกเกล้า และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ

1.3 นำผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาจัดทำเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจและวิจัยเชิงคุณภาพสนทนากลุ่มเพื่อมายืนยันองค์ประกอบ ตัวชี้วัด สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการยกระดับต่อไปและยกย่องข้อเสนอ ร่างที่ 1

2. ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์และวิธีการยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย โดยการสำรวจและสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 13 คนได้พิจารณาว่าที่ 1 พัฒนาไปสู่ร่างที่ 2 หลังจากสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยก็ได้ดำเนินการสำรวจไปพร้อมกันเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์จัดทำเป็นร่างข้อเสนอนโยบายร่างที่ 1 นำไปทำวิจัยเชิงสำรวจและสนทนาผู้ทรงคุณวุฒิไปพร้อมกัน (Parallel) โดยดำเนินการดังนี้

2.1 การวิจัยเชิงสำรวจ มีขอบเขตดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 226 เขต ระดับประถมศึกษา 183 เขต ระดับมัธยมศึกษา 43 เขต และผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าครูวิชาการโรงเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30,010 แห่ง ระดับประถมศึกษา 24,073 แห่ง ระดับมัธยมศึกษา 6,052 แห่ง ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 142 เขต ระดับประถมศึกษา 27 แห่ง ระดับมัธยมศึกษา 115 แห่ง และผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าครูวิชาการโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 279 แห่ง ระดับประถมศึกษา 218 แห่ง ระดับมัธยมศึกษา 61 แห่ง ได้มาโดยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกนและการสุ่มแบบแบ่งชั้นและสุ่มตัวอย่างง่าย

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า ตอนที่ 1 ถามข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัจจุบัน และสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ ความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาตามกรอบประชาคมอาเซียน ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด สอบถามเกี่ยวกับวิธีการยกระดับความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาตามกรอบประชาคม

อาชญากรรม การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ระดับสภาพปัญหาโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการ (Priority Need Index: PIN)

2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีขอบเขต ดังนี้

1) กลุ่มเป้าหมายในการสนทนากลุ่ม เพื่อทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกรอบข้อตกลงประชาคมอาเซียน 13 คน ได้แก่ นักวิชาการ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าครูวิชาการโรงเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้เกี่ยวข้องในการเตรียมความพร้อมประชาคมอาเซียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติ ดังนี้คือ มีประสบการณ์ในการทำงานตามตำแหน่ง อย่างน้อย 3 ปี และ/หรือมีโครงการหรือกิจกรรมในการดำเนินการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผลการวิเคราะห์ การประชุมการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย 1) ดร. ปรีดา รามะนา ผู้อำนวยการโรงเรียน และอาจารย์สอนมหาวิทยาลัย 2) ดร.อ่างทอง บุญเสริม ผู้อำนวยการโรงเรียน และอาจารย์สอนมหาวิทยาลัย 3) ดร. ประสิทธิ์ ชาญศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียน 4) ดร.อชิปัตย์ ภควัดภักดี ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา 5) ดร.สุรวิทย์ ทองบุ ประธานสภาคนบัตินครศาสตร์แห่งประเทศไทย 6) ดร.ทักษิณ สิทธิศักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน และอาจารย์ สอนมหาวิทยาลัย 7) ดร.สุรินทร์ นานาผล ผู้อำนวยการโรงเรียน 8) ดร.ปัญญา นาแพงหมื่น อาจารย์สอนมหาวิทยาลัย 9) นายสกล ความบุญ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา 10) ดร.อัมพร กุลาเพ็ญ ศึกษาพิเศษเขตพื้นที่การศึกษา และ 11) ดร.กิตติศักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2558 ห้องประชุมสภามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ตั้งแต่เวลา 13.00-17.00 น. ต่อประเด็น สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย

2) เครื่องมือในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ 1) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 2) เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของข้อเสนอตามกรอบข้อตกลงประชาคมอาเซียนเพื่อยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่างที่ 1 ดังนั้นในการสนทนากลุ่มมีขั้นตอนดังนี้ รอบที่ 1 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 13 ท่าน นำเสนอ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ 1) สภาพปัจจุบัน 2) สภาพที่พึงประสงค์ และ 3) วิธีการยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกรอบข้อตกลงประชาคมอาเซียน เป็นภาพรวม ของแต่ละท่านๆ ละประมาณ 3-5 นาที รอบที่ 2 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 13 ท่าน นำเสนอ ความคิดเห็นเพิ่มเติม ใน 3 ประเด็น ท่านๆ ละประมาณ 2-3 นาที รอบที่ 3 ประชุมอภิปรายหาข้อสรุป (MACR) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 13 ท่านนำเสนอ ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ของผู้วิจัย ว่ามีความเหมาะสม มีความ เป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ท่านๆ ละประมาณ 2-3 นาที พร้อมทั้งประเมิน ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์

3. ระยะที่ 3 การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายตามกรอบข้อตกลงประชาคมอาเซียนเพื่อยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการประชุมผู้เกี่ยวข้อง 9 คน ณ ห้อง 113 อาคารรัฐสภา 2 ตั้งแต่เวลา 09.30-12.30 น. ผู้เกี่ยวข้องได้แก่ 1) ดร.พิษณุ ตูลสุข รองเลขาธิการสภาการศึกษา 2) ดร. สำเริง ภูริพันธ์ รองเลขาธิการคุรุสภา 3) ดร. กิตติพัฒน์ สุวรรณชิน อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา

จ. เชียงใหม่ 4) ดร. บรูพาทิศ พลอยสุวรรณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา 5) ดร. ฤทธา นันทพันธ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 6) ดร. พิเชฐ โพธิ์ภักดี รองผู้อำนวยการประถมศึกษา/ผู้แทน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 7) ดร. วีระชัย เตชะวิจิตร ประธานโรงเรียนอินเตอร์เดอะรีเจนท์ ประเทศไทย 8) ดร. กฤษฎาภรณ์ รุจิธำรง ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และ 9) ดร. ประเมษฐ์ โมลี ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

ผลการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าองค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ คือ เสาประชาสังคมและวัฒนธรรม ลำดับที่หนึ่ง เสาประชาคมเศรษฐกิจ เป็นลำดับที่สอง และเสาประชาคมการเมืองและความมั่นคง เป็นลำดับที่สาม หากพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า มีองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4 องค์ประกอบ คือองค์ประกอบ 1.1 กระบวนการสอนเพื่อสร้างความตระหนักและรับรู้ องค์ประกอบที่ 1.2 การสร้างความตระหนักในความเป็นพลเมืองอาเซียน องค์ประกอบที่ 2.1 การปรับปรุงมาตรฐานด้านแรงงานและวิชาชีพ และองค์ประกอบที่ 3.2 การใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 รองลงมาได้แก่องค์ประกอบที่ 3.2 การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในวิชาชีพและภาษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.5

สำหรับการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์และวิธีการยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าระดับสภาพปัจจุบันความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามข้อตกลงของประชาคมอาเซียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมและทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก หากเรียงลำดับความต้องการจำเป็นความมีประสิทธิภาพตามค่า PNI จะพบว่าองค์ประกอบที่ 3 การปรับปรุงมาตรฐานด้านแรงงานและวิชาชีพ และองค์ประกอบที่ 6 การส่งเสริมให้ใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนในการสร้างสังคมฐานความรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับค่า PNI เท่ากับ 0.336 หมายความว่า สถานศึกษา ผู้บริหาร ครูเห็นต้องปรับปรุงมาตรฐานแรงงานและวิชาชีพ ส่งเสริมงานวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนสร้างสังคมฐานความรู้โดยเร็วและเร่งด่วน เป็นลำดับต้นๆ ส่วนลำดับถัดมามีค่า PNI เท่ากับ 0.300 ได้แก่องค์ประกอบที่ 4 พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะวิชาชีพและภาษา และองค์ประกอบที่ 5 สร้างความตระหนักและรับรู้ในความสัมพันธ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่า PNI เท่ากับ 2.94 และองค์ประกอบที่ 1 พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ค่า PNI เท่ากับ 0.226

ข้อเสนอเชิงนโยบายตามกรอบข้อตกลงประชาคมอาเซียนเพื่อยกระดับความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่างที่ 1 มีกรอบแนวคิดสำคัญ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของนโยบาย

1.1 เพื่อนำเสนอผลการศึกษาคือสำนักงานเลขาธิการอาเซียนนำไปปรับปรุง แก้ไข พัฒนา และประยุกต์ใช้ในการจัดทำเป็นข้อตกลงด้านการศึกษาของอาเซียน

1.2 เพื่อนำเสนอต่อพรรคการเมืองทุกพรรคและรัฐบาลทุกรัฐบาลเพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศประกอบการจัดทำนโยบายด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับข้อตกลงของประชาคมอาเซียน

การเรียนการสอนในสถานศึกษาจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความตระหนัก ค่านิยมร่วมของความเป็นประชาธิปไตยสิทธิมนุษยชนและสันติภาพอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความตระหนักในความเป็นพลเมืองประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนมี 2 ตัวชี้วัด โดยที่ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎบัตรอาเซียน ความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของอาเซียน ตลอดจนความแตกต่างหลากหลายของการเมืองและกฎหมายของประเทศในประชาคมอาเซียนสอดคล้องกับคำกล่าวของ วิทวัส ศรีวิหค ในการเสวนาเรื่องพลเมืองไทยในประชาคมอาเซียน: ความพร้อมและคุณภาพ (2555) ที่ให้ความเห็นว่าต้องสร้างความตระหนักในความเป็นอาเซียน การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ร่วมมือมากกว่าความขัดแย้งและความรู้สึก ร่วมในการเป็นพลเมืองอาเซียน และในแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนที่ระบุถึง การสร้างความตระหนักในความเป็นพลเมืองของประเทศสมาชิกอาเซียนนั้นจะต้องผ่านหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน ในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสังคม หรือภูมิศาสตร์ของประเทศอาเซียนได้ครอบคลุมทุกมิติ (กรมอาเซียน กองอาเซียน 3, 2554)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การปรับและพัฒนามาตรฐานด้านแรงงานและวิชาชีพมี 3 ตัวชี้วัด ที่แสดงถึง ความมีประสิทธิภาพประกอบด้วย สถานศึกษาจะต้องเพิ่มสมรรถนะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดแรงงานในอาเซียน ตลอดจนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้วิชาชีพและเปิดโอกาส ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพและมีมือแรงงานด้วย สอดคล้องกับชาติชาย เศรษฐสุน (2555, 82) ที่กล่าวว่า ต้องส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อยกระดับและพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานให้ เป็นที่ยอมรับในตลาดแรงงานในอาเซียน และเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันได้ด้วย เช่นเดียวกับประภัสส เทพชาตรี (2552, 7) ที่ได้กล่าวว่า ต้องเพิ่มพูนทักษะความสามารถในการแข่งขันทั้งแรงงานที่มี ฝีมือใน 8 สาขาวิชาชีพ ได้แก่ อาชีพวิศวกร อาชีพพยาบาล อาชีพสถาปนิก อาชีพการสำรวจ อาชีพนักบัญชี อาชีพทันตแพทย์ อาชีพแพทย์ และอาชีพการบริการ/การท่องเที่ยว และแรงงานทั่วไปสามารถยกระดับ ทักษะในวิชาชีพ เพื่อความสามารถในการแข่งขัน สอดคล้องกับสุรินทร์ พิศสุวรรณ (2555, 84) ที่ให้ความเห็นว่าต้อง พัฒนาฝีมือแรงงานอย่างเสรี พัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษอย่างเชี่ยวชาญโดยเฉพาะใน 8 สาขาวิชาชีพ

เพราะฉะนั้นการปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานด้านแรงงานและวิชาชีพจะต้องเป็นความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษา สถานประกอบการในการพัฒนาทักษะด้านแรงงานให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ในอาเซียนจึงจะสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในวิชาชีพและภาษาอาเซียน มี 4 ตัวชี้วัด ซึ่งหลักสูตร และสถานศึกษาจะต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องอาเซียน การแข่งขันทางเศรษฐกิจ ค่านิยมในการแข่งขันที่หลากหลาย และส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการทำงานซึ่งสอดคล้องกับสุรินทร์ พิศสุวรรณ (2555, 84) ที่กล่าวว่า จะต้องสนับสนุนให้มีการพัฒนาทักษะแรงงานโดยเฉพาะใน 8 สาขาวิชาชีพ ตลอดจนทักษะในการแข่งขันในระดับ อาเซียน เน้นคุณภาพของงาน พัฒนาบุคลากรโดยใช้วิจัยและพัฒนา ประการสำคัญจะต้องสามารถใช้ภาษาอังกฤษ ได้อย่างเชี่ยวชาญด้วย เช่นเดียวกับ ปิติ ศรีแสงนาม (2555, 77) กล่าวเช่นกันว่า ความสามารถในการแข่งขันจะทำให้ มีโอกาสมากกว่า ทำงานได้เก่งกว่า พูดภาษาอังกฤษได้เก่งกว่า คิดไวกว่า คิดไกลกว่า คิดเป็นระบบกว่า มีเครือข่าย มากกว่าย่อมดีกว่าเสมอ โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษใหม่จะพัฒนาทักษะในการฟัง

ทักษะการพูด นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ (2554) ว่าต้องส่งเสริมให้มีนโยบายและกฎหมายว่าด้วยการแข่งขัน อำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี ตลอดจนให้ผู้เรียนมีทักษะในวิชาชีพและภาษาอาเซียนด้วย และยังสอดคล้องกับกรมอาเซียน กองอาเซียน 3 (2554, 8) ที่เห็นสอดคล้องกันว่าจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาแม่และภาษาอาเซียนได้อย่างเชี่ยวชาญเช่นเดียวกับ ผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555, ๘) ที่พบว่าต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะ การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ การสื่อสาร และพัฒนาทักษะในวิชาชีพของตนเองได้

อาจจะกล่าวได้ว่าการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในวิชาชีพและมีทักษะในภาษาอาเซียนให้สามารถแข่งขันได้ นั้นจะต้องผ่านหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างเชี่ยวชาญ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างความตระหนักและการรับรู้ในความสัมพันธ์และความหมายทางวัฒนธรรม มี 4 ตัวชี้วัด สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและฝึกฝนให้ผู้เรียนใช้ภาษาอาเซียนและภาษาแม่ในการสื่อสาร แลกเปลี่ยน เรียนรู้ในความแตกต่างหลากหลายของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนาและความเชื่อทรัพยากรธรรมชาติ ของประเทศในอาเซียนซึ่งสอดคล้องกับ กรมอาเซียน กองอาเซียน 3 (2554) ที่กล่าวว่า จะต้องพัฒนาผู้เรียน ผ่านกระบวนการศึกษาให้เกิดความตระหนักในสิ่งแวดล้อม ความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่อ และเป็นไปในทำนองเดียวกันกับความเห็นของวิทวัศ ศรีวิหค ในรายงานผลการเสวนาเรื่องพลเมืองไทยในประชาคม อาเซียน: ความพร้อมและคุณภาพ (2555) ได้กล่าวเช่นกันว่า การเรียนรู้ผ่านสถานศึกษาจะต้องเชื่อมโยงความแตกต่าง หลากหลายของวัฒนธรรมในอาเซียน มองประเทศในอาเซียน เป็นมิตรมากกว่าคู่แข่ง มีความรู้สึกร่วมใน ความเป็นอาเซียน เช่นเดียวกับพรชัย ด่านวิวัฒน์ (2558, 9) ได้ให้ความเห็นว่า จะต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากร ด้านการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองของอาเซียนในสาขาต่างๆ เช่น ศิลปิน นักเขียน สื่อมวลชน เป็นต้น สอดคล้องกับความเห็นของสุรินทร์ พิศสุวรรณ (2555, 128) ในเรื่องการสนับสนุน ให้ผู้เรียนยอมรับและเคารพในความแตกต่างหลากหลายในศาสนา วัฒนธรรม ความเชื่อ ภาษาและเชื้อชาติ ส่งเสริม ให้มีการแลกเปลี่ยนการแสดงศิลปวัฒนธรรมระหว่างนักเรียน นักศึกษาของอาเซียน

การสร้างความตระหนักและรับรู้ในความหลากหลายของอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องผ่าน หลักสูตรการเรียนการสอน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบข้ามวัฒนธรรม โดยการใช้กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างความเป็นอาเชียนร่วมกันมากกว่าการแข่งขัน เช่น เวทีศิลปิน นักเขียน ศิลปะ นักวิจัย เยาวชนในประเทศ อาเซียน เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียน สร้างสังคม ความรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต มี 5 ตัวชี้วัด สถานศึกษาและครูจะต้องส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนา กระบวนการเรียนการสอน ฝึกให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สร้างสรรค์นวัตกรรมและใฝ่รู้ โดยเฉพาะสถานศึกษาจะต้องจัดทำ วิจัยสถาบันเพื่อพัฒนาและสร้างเครือข่ายในประชาคมอาเซียนด้วยเช่นเดียวกับอนัญญ์ เชื้อไทย (2555, 95-96) ที่กล่าวเช่นกันว่า งานวิจัยจะส่งเสริมและพัฒนาด้านการศึกษาภูมิภาคอาเซียนโดยเฉพาะการวิจัยและพัฒนาหาก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือประชุมนักวิจัยด้านการศึกษาของภูมิภาคอาเซียน เช่นเดียวกับ วิทวัศ ศรีวิหค (2555) อดีตอธิบดีกรมอาเซียน กล่าวเช่นกันว่าการเรียนรู้เชื่อมโยงข้ามวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จะต้องใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยการประชุมวิจัยทางด้านการศึกษาของอาเซียนด้วย (รายงานผลการเสวนาเรื่องพลเมืองไทยในประชาคมอาเซียน: ความพร้อมและคุณภาพ, 2555) และสอดคล้องกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2552, 18) ที่กล่าวว่าต้องสนับสนุนให้มีการวิจัยทางด้านการศึกษาของอาเซียนและใช้งานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วย เช่นกันกับผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ที่พบว่าครูจะต้องใช้งานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องตลอดจนใช้งานวิจัยในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และนวัตกรรมการเรียนการสอนด้วย

เพราะฉะนั้นงานวิจัยจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนการสอน การสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงการเรียนรู้แบบข้ามวัฒนธรรมของผู้เรียน ครูผู้สอนในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนจึงจะสามารถพัฒนาผู้เรียนสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

สรุป

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับข้อตกลงด้านการศึกษาของประชาคมอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 6 ยุทธศาสตร์ 22 ตัวบ่งชี้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนองค์กร กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาควรจะได้นำยุทธศาสตร์ แนวทาง มาตรการ วิธีการระดับไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาต่อไป

นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ยังทำให้ทราบถึงความจำเป็นและความต้องการของสถานศึกษา ผู้บริหารและครูในการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงของประชาคมอาเซียน โดยลำดับความจำเป็นเรียงได้ตามค่า PNI ได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 3 การปรับปรุงมาตรฐานด้านแรงงานและวิชาชีพ และองค์ประกอบที่ 6 การส่งเสริมให้ใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนในการสร้างสังคมฐานความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ค่า PNI เท่ากับ 0.336 หมายความว่า สถานศึกษา ผู้บริหาร ครูเห็นว่าต้องปรับปรุงมาตรฐานแรงงานและวิชาชีพ ส่งเสริมงานวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียน สร้างสังคมฐานความรู้โดยเร็วและเร่งด่วนเป็นลำดับต้นๆ ส่วนลำดับถัดมา มีค่า PNI เท่ากับ 0.300 ได้แก่ องค์ประกอบที่ 4 พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะวิชาชีพและภาษา และองค์ประกอบที่ 5 สร้างความตระหนักและรับรู้ในความสัมพันธ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมค่า PNI เท่ากับ 2.94 และองค์ประกอบที่ 1 พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ค่า PNI เท่ากับ 0.226 ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับนโยบายตั้งแต่กระทรวงศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาควรได้นำข้อมูลดังกล่าวไปวางแผนเพื่อดำเนินการพัฒนายกระดับการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2555). **AEC Fact Book**. กรุงเทพฯ: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ.
- กรมอาเซียน กองอาเซียน 3. (2554). **แผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน**. กรุงเทพฯ: กรมอาเซียน.
- ชาติชาย เชษฐสุมน. (2555). **ประชาคมอาเซียน: ผลกระทบต่อกฎหมายไทย**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ประภัสร์ เทพชาตรี (บก.). (2552). **สู่ประชาคมอาเซียน 2015**. หนังสือวิชาการลำดับที่ 1 โครงการอาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิติ ศรีแสงนาม. (2555). **เปลี่ยนมุมคิด พิชิตอาเซียน**. กรุงเทพฯ: บ้านพระอาทิตย์.
- ประภัสร์ เทพชาตรี. (2554). **สถานการณ์โลกปี 2553 และแนวโน้มปี 2554**. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- พรชัย ด่านวิวัฒน์. (2558). สัมภาษณ์กับวารสารจุลนิติ, แนวทางการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. **จุลนิติ**. 8(4), 9-16.
- รายงานผลการเสวนา เรื่อง พลเมืองไทยในประชาคมอาเซียน: ความพร้อมและคุณภาพ**. (2555). กรุงเทพฯ: คณะกรรมาธิการการศึกษา สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- วิทยา มิตรศรัทธา. (2555). **รอบรู้ประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ: เจเนซิส มีเดียคอม.
- สุรินทร์ พิศสุวรรณ. (2555). **อาเซียน รู้ไว้ ได้เปรียบแน่**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ สู่ประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). **กฎบัตรอาเซียน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). **ยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **การศึกษา: รากฐานประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). **การบรรยายทางวิชาการเพื่อสร้างความตระหนัก เรื่อง การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **รายงานการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบ เรื่อง การดำเนินงานด้านนโยบายการศึกษาขององค์กรนโยบายการศึกษาระดับชาติในกลุ่มประเทศอาเซียนและอาเซียนบวกสาม**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อนัญญ์ ไซอิไทย. (2555). **AEC ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

รูปแบบการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน A Risk Management Model in Private Technological and Vocational Colleges

อดิศร สินประสงค์^{1*}, มณฑป ไชยชิด^{2**}

¹นิสิตหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เลขที่ 50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษาศาสตร์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เลขที่ 50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน และเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน โดยวิธีการศึกษาแบบผสมผสานการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร รองผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และครูหรือผู้ที่รับผิดชอบการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 207 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างและแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน มี 9 ด้าน คือ ด้านการติดตามและประเมิน ด้านคุณภาพของสถานศึกษา ด้านความเชื่อมั่นในสถานศึกษา ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านกลยุทธ์ ด้านการเรียนการสอน ด้านสังคม และด้านการบริการวิชาการ หรือวิชาชีพ ส่วนรูปแบบการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การกำหนดสภาพแวดล้อม การประเมินความเสี่ยง การจัดการ ความเสี่ยง และกิจกรรมควบคุม การเฝ้าติดตามและการทบทวน และการสื่อสารและการให้คำแนะนำ โดยปัจจัยความเสี่ยงทั้ง 9 ด้าน

*ผู้เขียนหลัก
อีเมล: ajadisorn@gmail.com

**อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

พบว่า มีจำนวน 6 ด้าน ควรใช้การจัดการความเสี่ยงด้วยวิธีการลดความเสี่ยง ได้แก่ ด้านการติดตามและประเมิน ด้านความเชื่อมั่นในสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ด้านสังคม และด้านการบริการ วิชาการหรือวิชาชีพ ส่วนปัจจัยความเสี่ยงด้านคุณภาพของสถานศึกษา และด้านการจัดสรรทรัพยากรควรใช้ การจัดการความเสี่ยงด้วยวิธีการลดความเสี่ยงและการยอมรับความเสี่ยง และสำหรับด้านกลยุทธ์ควรใช้การจัดการ ความเสี่ยงด้วยวิธีการลดความเสี่ยงและการแบ่งปันความเสี่ยง

คำสำคัญ

ปัจจัยความเสี่ยง การบริหารความเสี่ยง อาชีวศึกษาเอกชน

Abstract

The objectives of this research were to find the major risk factors in private vocational technological and vocational colleges and to propose a risk management model in private vocational technological and vocational colleges. The study was a mixed design method using both qualitative and quantitative approaches. The sample were administrators, vice-administrators, college's committee and teachers or responsible for risk management in 207 colleges. The research tools were interview schedules, questionnaires. The data analyses used frequency, percentage, mean, standard deviation, content analysis and factor analysis.

The results found that the major risk factors in private vocational technological and vocational colleges consisted of 9 components; Monitoring and evaluation, quality of college, confidence in college, resource allocation, management, strategy, teaching process, social, and professional or academic services. For the model of risk management in private technological and vocational colleges consists of 5 stages are interrelated in a systematic manner including Establishing the Context, Risk Assessment, Risk Treatment and Control Activities, Monitoring and Review and Communication and Consultation; Based on the 9 risk factors, including the risk in 6 component should be reduced by risk reduction thus monitoring and evaluation, confidence in college, management, teaching process, social, professional or academic services. The risk in quality of college and resource allocation should be accepting and reducing. And the risk in strategy should be sharing and reducing.

Keywords

Risk Factor, Risk Management, Private Technological and Vocational Colleges

บทนำ

โรงเรียนเอกชนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 หมายถึง สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในระบบหรือโรงเรียนนอกระบบ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่ส่งเสริมและประสานงานการศึกษาเอกชน และดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน สำหรับชื่อของโรงเรียนในระบบที่จัดการศึกษาประเภทอาชีวศึกษาทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 (2554) อาจใช้คำว่า “วิทยาลัยอาชีวศึกษา” หรือ “วิทยาลัยเทคโนโลยี” ประกอบชื่อแทนคำว่า “โรงเรียน” ได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเรียกโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาในระบบประเภทอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนว่า “วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน”

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542) ในหมวด 6 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ที่กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ในตัวบ่งชี้ที่ 11 เรื่องผลการบริหารความเสี่ยง โดยสถานศึกษาต้องมีการระบุความเสี่ยง เพื่อให้สามารถวางแผนการบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินการตามแผนขององค์กรได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยกำหนดความเสี่ยงที่สำคัญไว้ 5 ด้าน คือ ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยของผู้เรียน ครู และบุคลากรภายในสถานศึกษา ความเสี่ยงด้านการทะเลาะวิวาท ความเสี่ยงด้านสิ่งเสพติด ความเสี่ยงด้านสังคม และความเสี่ยงด้านการพนันและการมั่วสุม (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2555)

นอกจากนี้ ยังพบว่า มีความเสี่ยงต่างๆ ที่เกิดขึ้นและอาจส่งผลกระทบต่อการบริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน เช่น นโยบายทางการศึกษาของภาครัฐในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เพิ่มเป้าหมายการรับนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายมากขึ้น ส่งผลกระทบให้ผู้สมัครเรียนอาชีวศึกษาลดลง รวมทั้งมีการจ่ายเงินอุดหนุนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทุกโรงเรียนเร่งเพิ่มปริมาณผู้เรียนเพื่อให้ได้ค่าใช้จ่ายรายหัวเพิ่มขึ้น นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังมุ่งรับผู้ที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าเรียนต่อปริญญาตรี (4 ปี) แต่ผู้ที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงนั้น ต้องเข้าสู่ระบบเทียบโอนตามประกาศของคณะกรรมการอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 ซึ่งทำให้สถาบันอุดมศึกษาต้องยุติการเปิดหลักสูตรระดับปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) นอกจากนี้ ค่านิยมของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานเรียนจบปริญญาจะได้มีอนาคตที่ดีกว่า รวมถึงภาพลักษณ์การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาบางกลุ่ม ส่งผลต่อทัศนคติและการยอมรับของผู้ปกครองทำให้ไม่กล้าส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในสายอาชีพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (องค์การมหาชน), 2555)

ความเสี่ยงต่างๆ ที่เกิดขึ้นดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนในหลายด้าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

เอกชน เพื่อทราบถึงปัจจัยความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนที่สำคัญ และสร้างรูปแบบการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนสำหรับเป็นแนวทางในการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน และสร้างรูปแบบการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Design Method) ทั้งการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Approaches) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Approaches) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน โดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารต่างๆ รวมถึงการบูรณาการแนวคิดของ Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) (2004) และ International Standard Organization (ISO) (2009) โดยมีขั้นตอนหรือกระบวนการบริหารความเสี่ยง 5 ขั้นตอน ที่ขับเคลื่อนผ่านวงจร PDCA ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การลงมือทำ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญตามคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 8 ท่าน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้ปัจจัยความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 10 ด้าน

2. การวิเคราะห์ปัจจัยความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา และความสอดคล้องของข้อคำถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และหาความเชื่อมั่นโดยสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของ Cronbach ได้ค่าเท่ากับ 0.86 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และครู หรือผู้ที่รับผิดชอบการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 207 แห่ง ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) โดยการวิเคราะห์ตัวประกอบ “EFA” (Exploratory Factor Analysis)

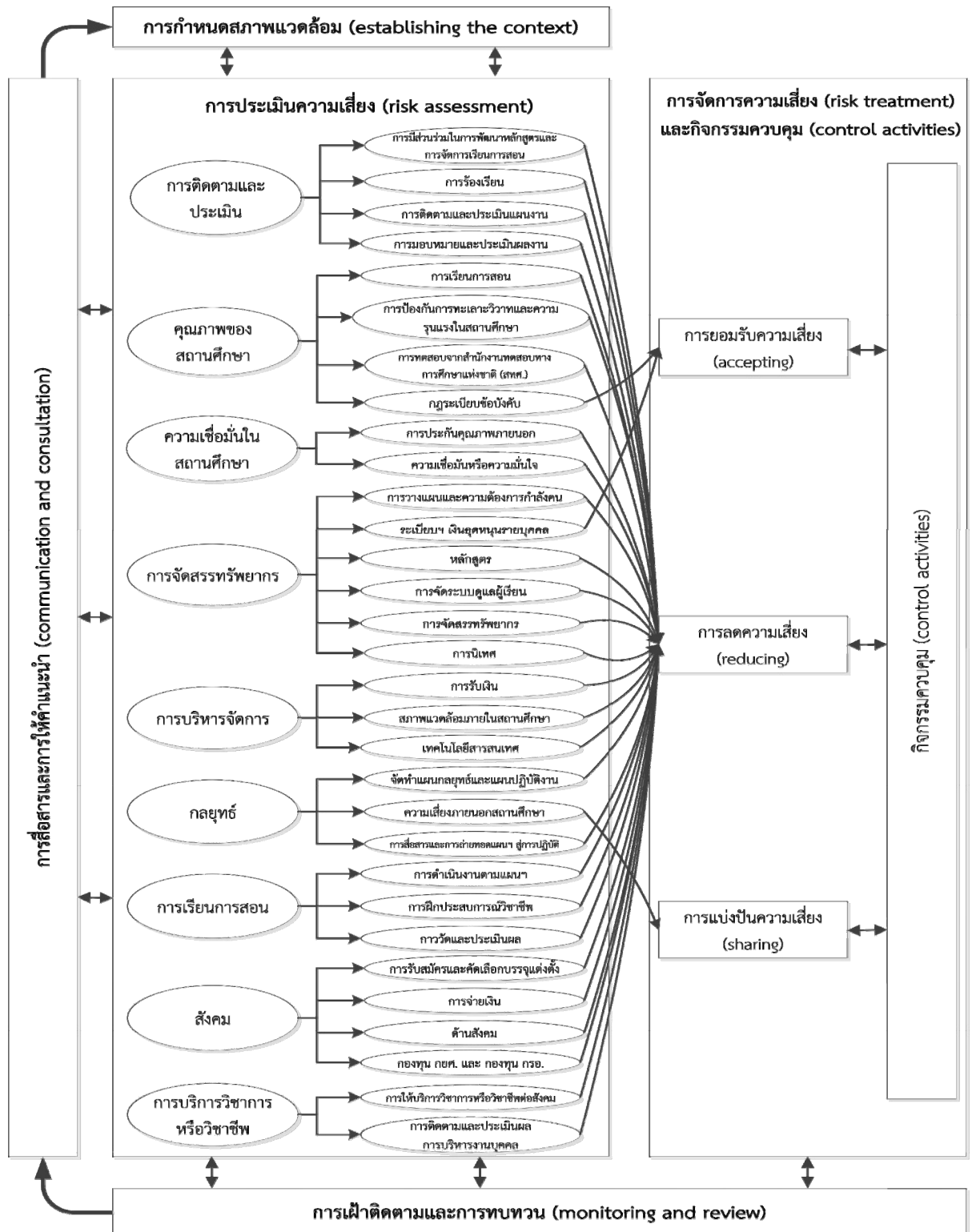
3. สร้างรูปแบบการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน และนำไปเสนอผู้เชี่ยวชาญตามคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 11 ท่าน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเหมาะสมโดยใช้ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) and Bartlett's Test พบว่า คำนวณ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy เท่ากับ 0.519 และผลการทดสอบด้วย Bartlett's Test พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าข้อมูลมีความเหมาะสมที่จะนำเทคนิค Factor Analysis มาใช้ และในการวิเคราะห์องค์ประกอบโดยการสกัดปัจจัยด้วยวิธีองค์ประกอบหลัก (Principal Component Method) โดยพิจารณาจาก 1) ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) ที่มากกว่า 1 2) ปัจจัยแต่ละตัวต้องมีตัวแปรอธิบายตั้งแต่สามตัวแปรขึ้นไป และ 3) การเลือกปัจจัยจากจำนวนตัวแปรในแต่ละปัจจัยต้องมีตัวแปรบรรยายปัจจัยนั้นๆ โดยค่าน้ำหนัก (Factor Loading) แต่ละตัวแปร ต้องเท่ากับ 0.3 ขึ้นไป (Hair, Anderson, Tatham & Black, 1998, 111-112) ซึ่งพบว่า องค์ประกอบของปัจจัยความเสี่ยงสำคัญในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน มี 9 ด้าน คือ 1) ความเสี่ยงด้านการติดตามและประเมิน ประกอบด้วยปัจจัยความเสี่ยง เรื่องการร้องเรียน การติดตามและประเมินแผนงาน การมอบหมายและประเมินผลงาน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2) ความเสี่ยงด้านคุณภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยความเสี่ยง เรื่องการเรียนการสอน การป้องกันการทะเลาะวิวาทและความรุนแรงในสถานศึกษา การทดสอบจากสำนักงานทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) และระเบียบข้อบังคับ 3) ความเสี่ยงด้านความเชื่อมั่นในสถานศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยความเสี่ยงเรื่อง การประกันคุณภาพภายนอกและความเชื่อมั่นหรือความมั่นใจ 4) ความเสี่ยงด้านการจัดสรรทรัพยากร ประกอบด้วยปัจจัยความเสี่ยง เรื่องการวางแผนและความต้องการกำลังคน ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดมาตรการช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนเป็นเงินอุดหนุนรายบุคคล หลักสูตร การจัดระบบดูแลผู้เรียน การจัดสรรทรัพยากร และการนิเทศ 5) ความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วยปัจจัยความเสี่ยง เรื่อง การรับเงิน สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ 6) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ประกอบด้วยปัจจัยความเสี่ยง เรื่อง การจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงาน ความเสี่ยงภายนอกสถานศึกษา การสื่อสารและการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ 7) ความเสี่ยงด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วยปัจจัยความเสี่ยงเรื่องการวัดและประเมินผล การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงาน 8) ความเสี่ยงด้านสังคม ประกอบด้วยปัจจัยความเสี่ยงเรื่องสังคม การจ่ายเงิน การรับสมัครและคัดเลือกบรรจุแต่งตั้ง และกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และ/หรือกองทุนเงินให้กู้ยืมที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต และ 9) ความเสี่ยงด้านการบริการวิชาการหรือวิชาชีพ ประกอบด้วยปัจจัยความเสี่ยงเรื่อง การให้บริการวิชาการหรือวิชาชีพต่อสังคม และการติดตามและประเมินผลการบริหารงานบุคคล

2. รูปแบบการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน มีดังนี้

การบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า การกำหนดสภาพแวดล้อม (Establishing the Context) มีความสัมพันธ์กับการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) ซึ่งมีการกำหนดองค์ประกอบปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญไว้ 9 ด้าน ได้แก่ การติดตามและประเมินคุณภาพของสถานศึกษา ความเชื่อมั่นในสถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากร การบริหารจัดการ กลยุทธ์ การเรียนการสอน สังคม และการบริหารวิชาการหรือวิชาชีพ โดยมีการจัดการความเสี่ยง (Risk Treatment) ตามปัจจัยในองค์ประกอบปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญ ซึ่งสัมพันธ์กับกิจกรรมควบคุม (Control Activities) ดังนี้

1. การยอมรับความเสี่ยง (Accepting) ได้แก่ ปัจจัยความเสี่ยงเรื่อง กฎระเบียบข้อบังคับ และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรการช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนเป็นเงินอุดหนุนรายบุคคล ไม่จำเป็นต้องมีกิจกรรมควบคุมเพิ่มเติม เพื่อลดโอกาสหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับความเสี่ยงนั้น

2. การลดความเสี่ยง (Reducing) ได้แก่ ปัจจัยความเสี่ยงเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การร้องเรียน การติดตามและประเมินแผนงาน การมอบหมายและประเมินผลงาน การเรียนการสอน การป้องกันการทะเลาะวิวาทและความรุนแรงในสถานศึกษา การทดสอบจากสำนักงานทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (สทศ.) การประกันคุณภาพภายนอก ความเชื่อมั่นหรือความมั่นใจ การวางแผนและความต้องการกำลังคน หลักสูตร การจัดระบบดูแลผู้เรียน การจัดสรรทรัพยากร การนิเทศ การรับเงินสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงาน การสื่อสาร และการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ การดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การวัดและประเมินผล การรับสมัคร การคัดเลือกบรรจุแต่งตั้ง การจ่ายเงิน ด้านสังคม กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาและ/หรือกองทุนเงินให้กู้ยืมที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต การให้บริการวิชาการหรือวิชาชีพต่อสังคม การติดตามและประเมินผลการบริหารงานบุคคล ที่ใช้กิจกรรมควบคุมภายในเพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และลดผลกระทบที่เกิดจากความเสี่ยง

3. การแบ่งปันความเสี่ยง (Sharing) ได้แก่ ปัจจัยความเสี่ยงภายนอกสถานศึกษา ที่ใช้กิจกรรมควบคุม โดยแบ่งความรับผิดชอบให้ผู้อื่นร่วมรับความเสี่ยง เพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และลดผลกระทบที่เกิดจากความเสี่ยง

ทั้งนี้การบริหารความเสี่ยงจำเป็นต้องมีการเฝ้าติดตามและการทบทวน (Monitoring and Review) ที่สัมพันธ์กับการประเมินความเสี่ยง (Risk assessment) การจัดการความเสี่ยง (Risk Treatment) และกิจกรรมควบคุม (Control Activities) เพื่อให้มั่นใจว่าการกำหนดปัจจัยความเสี่ยง วิธีจัดการความเสี่ยง และมาตรการในกิจกรรมการควบคุมยังมีประสิทธิผล ทั้งนี้ต้องมีการสื่อสารและการให้คำแนะนำ (Communication and Consultation) ที่สัมพันธ์กับการประเมินความเสี่ยง เพื่อให้เกิดความเข้าใจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แล้วนำข้อมูลสู่การกำหนดสภาพแวดล้อม (Establishing the Context) ไปปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน

1.1 ด้านการติดตามและประเมิน

ผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยงด้านการติดตามและประเมินในปัจจุบันความเสี่ยงเรื่องการร้องเรียนมีระดับความเสี่ยงเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉพาะประเด็นความเสี่ยงเรื่องการฟ้องร้องสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู หรือบุคลากรทางการศึกษาผ่านกระบวนการทางศาล ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากผู้บริหาร ครู หรือบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาปฏิบัติผิดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการเสียชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และทรัพย์สินของสถานศึกษาเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ สงวน ช้างจันทร์ (2547) ที่กล่าวว่า ความเสี่ยงเรื่องการฟ้องร้องนี้อาจเกิดจากการดำเนินการที่ผิดกฎหมายหรือข้อบังคับ หรือการถูกฟ้องร้องเรื่องที่เกี่ยวข้องข้อตกลงในสัญญา

1.2 ด้านคุณภาพของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยงด้านคุณภาพของสถานศึกษาในปัจจุบันความเสี่ยงเรื่องการป้องกันการทะเลาะวิวาทและความรุนแรงในสถานศึกษามีระดับความเสี่ยงเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉพาะประเด็นความเสี่ยงเรื่องขาดระบบการคัดกรอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน มีความจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้กับผู้เรียนที่มีความสนใจศึกษาในสายอาชีพ ซึ่งมีสัดส่วนจำนวนผู้เรียนน้อยเมื่อเทียบกับผู้เรียนสายสามัญ ทำให้แต่ละสถานศึกษามีโอกาสในการคัดเลือกผู้เข้าเรียนได้ไม่มาก ส่งผลให้มีโอกาสได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมของผู้เรียน หากสถานศึกษาขาดระบบการคัดกรองที่ดี ทั้งนี้อาจใช้วิธีการจัดทำข้อมูลประวัติของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยจัดกลุ่มผู้เรียนที่เคยมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น การทะเลาะวิวาท ใช้ความรุนแรง หรือใช้ยาเสพติด เพื่อที่จะช่วยเหลือดูแลพัฒนา และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับกรมสามัญศึกษา (2544) ที่ระบุว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนมากยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน

1.3 ด้านความเชื่อมั่นในสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยงด้านความเชื่อมั่นในสถานศึกษาในปัจจุบันความเสี่ยงเรื่องความเชื่อมั่นหรือความมั่นใจในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพมีระดับความเสี่ยงเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉพาะประเด็นความเสี่ยงเรื่อง ผู้ปกครองขาดความมั่นใจต่อชื่อเสียงของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชื่อเสียง หรือภาพลักษณ์ของสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ผู้ปกครอง หรือนักศึกษาใช้เป็นปัจจัยในการเลือกเพื่อศึกษาต่อ สอดคล้องกับกฤษณ์ นุตรเนียน (2554) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาในการเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการจัดสรรทรัพยากร

ผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยงด้านการจัดสรรทรัพยากรในปัจจุบันความเสี่ยงเรื่องระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนเป็นเงินอุดหนุนรายบุคคล มีระดับ

ความเสี่ยงเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉพาะประเด็นความเสี่ยงเรื่องสถานศึกษาได้รับการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนรายบุคคลที่ลดลงเป็นรายเดือน เนื่องจากจำนวนผู้เรียนที่ลาออกกลางคัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหากมีผู้เรียนลาออกกลางคันในระหว่างภาคเรียน จะส่งผลให้สถานศึกษาได้รับเงินอุดหนุนรายบุคคลลดลง ซึ่งอาจไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายต่างๆ ตามแผนการดำเนินงานของสถานศึกษาในปีการศึกษานั้นๆ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556) ที่ระบุว่า การออกกลางคันเป็นปัญหาสำคัญต่อการจัดการศึกษาของประเทศที่ต้องเร่งดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

1.5 ด้านการบริหารจัดการ

ผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการในปัจจุบันความเสี่ยงเรื่องการรับเงินมีระดับความเสี่ยงเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉพาะประเด็นความเสี่ยงเรื่องการไม่ออกใบเสร็จรับเงินแก่ผู้ชำระเงินทุกครั้งเมื่อมีการรับเงิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาอาจรับชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาหรือค่าธรรมเนียมอื่นเป็นเงินสด แทนที่จะเป็นการชำระผ่านธนาคารหรือช่องทางอื่นที่มีใบเงินสด หรือสถานศึกษาไม่มีการจัดทำคู่มือหรือระเบียบการปฏิบัติงานด้านการเงิน-การรับเงินที่กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน รวมถึงการพิจารณาลงโทษอย่างเด็ดขาด การจัดอบรมให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ไม่มีการแต่งตั้งผู้ตรวจสอบบัญชี สอดคล้องกับไพโรจน์ คุณาสิตชัย (2553) ที่กล่าวว่า แนวทางการบริหารความเสี่ยงของงานด้านการเงินของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ควรกำหนดนโยบายบริหารความเสี่ยง และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน มีหน่วยงานให้คำปรึกษาส่วนกลาง รวมทั้งต้องมีการปรับปรุงกระบวนการเพื่อลดความเสี่ยง พัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีสมรรถนะในการให้บริการ และควรคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีอย่างรอบคอบ

1.6 ด้านกลยุทธ์

ผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ในปัจจุบันความเสี่ยงเรื่องการสื่อสารและการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติมีระดับความเสี่ยงเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉพาะประเด็นความเสี่ยงเรื่องขาดการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลและขั้นตอนในการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานที่ดีระหว่างผู้จัดทำแผนกลยุทธ์และแผนการปฏิบัติงานและผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะฝ่ายบริหารไม่ได้มีการจัดประชุมบุคลากรในสถานศึกษาเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง หรือไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา เพื่อให้ข้อมูลและขั้นตอนในการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรมก่อนการดำเนินงานทุกครั้ง สอดคล้องกับ บรรยงค์ ไตรจินดา (2545) ที่กล่าวว่า การสื่อสารเป็นเรื่องที่ผู้บริหารควรต้องใช้เวลา และต้องเอาใจใส่บริหารจัดการเป็นพิเศษ ด้วยการจัดระบบการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มอบหมายงาน ส่งการให้ผู้ปฏิบัติได้เข้าใจ สามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็วทั่วถึง สะดวก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สมิต สัชมกร (2557) ที่กล่าวถึงแนวทางการแก้ปัญหการสื่อสาร เช่น ผู้บังคับบัญชาควรจัดให้มีการประชุมมอบหมายงาน และให้ระเบียบปฏิบัติโดยตรง ควรเน้นความสำคัญของนโยบายและอธิบายเหตุผลแก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง ควรจัดให้หน่วยงานที่ต้องประสานงานระหว่างกันสามารถติดต่อกันได้อย่างสะดวก ควรระบุบุคคลหรือระดับของผู้รับข่าวสารให้เจาะจง ควรให้เหตุผลชี้แจงอย่างละเอียดในกรณีเป็นนโยบายที่มีผลในด้านลบ เพื่อมิให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงาน

1.7 ด้านการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยงด้านการเรียนการสอน ในปัจจัยความเสี่ยงเรื่องการวัดและประเมินผล มีระดับความเสี่ยงเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉพาะประเด็นความเสี่ยงเรื่องครูขาดความรู้ในด้านการวัดและประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนมีอัตราภาระงานสูง โดยเฉพาะครูในสาขาวิชาชีพจำนวนหนึ่งที่อยู่ระหว่างการขอผ่อนผันการมีใบประกอบวิชาชีพครู จึงไม่เคยศึกษาเรื่องการวัดและประเมินผลตามมาตรฐานหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของคุรุสภาสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (องค์การมหาชน) (2551) ที่ระบุว่า การวัดและประเมินผลเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวัดและประเมินผลในระดับชั้นเรียน

1.8 ด้านสังคม

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความเสี่ยงด้านสังคม มีระดับความเสี่ยงเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉพาะประเด็นความเสี่ยงเรื่องผู้เรียนมีการตั้งครรภก่อนวัยอันควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน มีอายุระหว่าง 15 – 20 ปี กำลังอยู่ในช่วงวัยที่อยากรู้อยากลอง พื้นฐานครอบครัวมีปัญหา ขาดความอบอุ่น เพื่อนในกลุ่มมีแฟนทำให้มีความเสี่ยงสูง ส่งผลให้ผู้เรียนต้องพักการเรียนจนอาจเป็นเหตุให้ผู้เรียนลาออก สอดคล้องกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2557) ที่ระบุว่า สาเหตุปัญหาของการตั้งครรภไม่พร้อมในวัยรุ่น เกิดจากปัจจัยแวดล้อม 3 ประเด็นหลัก คือ ด้านพฤติกรรมของเด็กเอง ได้แก่ ขาดความรู้เรื่องการคุมกำเนิด ความอยากรู้อยากลอง ขาดความรู้ลึกซึ้งของการเห็นคุณค่าในตนเอง เพราะความประมาท แพ้ยาคุมกำเนิด ค่านิยมทางเพศที่ผิด ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สภาพครอบครัวแตกแยก ปัญหาเศรษฐกิจครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม การถูกล่วงละเมิดจากบุคคลในครอบครัว และปัจจัยแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ ความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อมในชุมชน อิทธิพลจากเพื่อนที่มีค่านิยมผิดและอิทธิพลของสื่อที่นำเสนอค่านิยมไม่เหมาะสม

1.9 ด้านบริการวิชาการหรือวิชาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยงด้านบริการวิชาการหรือวิชาชีพ ในปัจจัยความเสี่ยงเรื่องการให้บริการวิชาการหรือวิชาชีพต่อสังคมมีระดับความเสี่ยงเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉพาะประเด็นความเสี่ยงเรื่องขาดการให้บริการทางวิชาการหรือวิชาชีพกับหน่วยงานภายนอก ชุมชนหรือผู้ประกอบการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขาดงบประมาณสนับสนุนจากสถานศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด หรืออาจเกิดจากการขาดความร่วมมือระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา สอดคล้องกับ วรรณภา ไพธิน้อย (2549) ที่กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริการวิชาการแก่สังคม ได้แก่ สถานบันดำเนินการตามความพร้อม ขาดการมีส่วนร่วม ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลน้อย ขาดความร่วมมือและการประสานงานทำให้ไม่สามารถระดมทุนทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการศึกษารูปแบบการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน พบว่ารูปแบบการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ การกำหนดสภาพแวดล้อม (Establishing the Context) การประเมินความเสี่ยง (Risk assessment) การจัดการความเสี่ยง (Risk Treatment) และกิจกรรมควบคุม (Control Activities) การเฝ้าติดตามและการทบทวน (Monitoring and Review) และการสื่อสารและการให้คำแนะนำ (Communication and Consultation) สอดคล้องกับ

เชมชนิษฐ์ แสนยะนันท์ธนะ (2558, 88) ที่กล่าวว่า ระบบบริหารความเสี่ยงมี 5 ขั้นตอน คือ การระบุและประเมินความเสี่ยง การวัดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับองค์กร เทคนิคในการรับมือกับความเสี่ยง การนำเอาโปรแกรมการบริหารความเสี่ยงไปใช้ทั่วทั้งมหาวิทยาลัย และการติดตามประเมินผลเพื่อการปรับปรุง

สรุป

จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้คือ

1. ปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนพบว่า ปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วยองค์ประกอบของปัจจัยความเสี่ยง 9 ด้าน คือ ด้านการติดตามและประเมิน ด้านคุณภาพของสถานศึกษา ด้านความเชื่อมั่นในสถานศึกษา ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านกลยุทธ์ ด้านการเรียนการสอน ด้านสังคม และด้านการบริการวิชาการหรือวิชาชีพ ปัจจัยความเสี่ยงที่มีค่าความเสี่ยงสูงสุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ การป้องกันการทะเลาะวิวาทและความรุนแรงในสถานศึกษา การทดสอบจากสำนักงานทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ด้านสังคม ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรการช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนเป็นเงินอุดหนุนรายบุคคล และการให้บริการวิชาการหรือวิชาชีพต่อสังคม

2. รูปแบบการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนพบว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ การกำหนดสภาพแวดล้อม (Establishing the Context) การประเมินความเสี่ยง (Risk assessment) การจัดการความเสี่ยง (Risk Treatment) และกิจกรรมควบคุม (Control Activities) การเฝ้าติดตามและการทบทวน (Monitoring and Review) และการสื่อสารและการให้คำแนะนำ (Communication and Consultation) โดยปัจจัยความเสี่ยงทั้ง 9 ด้าน มีจำนวน 6 ด้าน ควรใช้การจัดการความเสี่ยงด้วยวิธีการลดความเสี่ยง ได้แก่ ด้านการติดตามและประเมิน ด้านความเชื่อมั่นในสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ด้านสังคม และด้านการบริการวิชาการหรือวิชาชีพ ส่วนปัจจัยความเสี่ยงด้านคุณภาพของสถานศึกษา และ ด้านการจัดสรรทรัพยากร ผลการวิจัยพบว่า ควรใช้การจัดการความเสี่ยงด้วยวิธีการลดความเสี่ยงและการยอมรับความเสี่ยง และสำหรับด้านกลยุทธ์ ควรใช้การจัดการความเสี่ยงด้วยวิธีการลดความเสี่ยง และการแบ่งปันความเสี่ยง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนควรส่งเสริมและสนับสนุนการให้ความรู้ในเรื่องการบริหารความเสี่ยงกับสถานศึกษา

2. สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน โดยนำผลการวิจัยในแต่ละด้านเป็นแนวทางในการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา

3. ผู้บริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนควรนำแนวทางการบริหารความเสี่ยงในแต่ละด้านไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกในแต่ละองค์ประกอบของความเสียง โดยเฉพาะองค์ประกอบที่มีความเสียงสูงมาก เช่น ด้านคุณภาพของสถานศึกษา ด้านสังคม และด้านการจัดสรรทรัพยากร
2. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกในแต่ละปัจจัยความเสียง โดยเฉพาะปัจจัยที่มีความเสียงสูงสุด เช่น การป้องกันการทะเลาะวิวาทและความรุนแรงในสถานศึกษา การทดสอบจากสำนักงานทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) และด้านสังคม พร้อมกับค้นหารูปแบบการบริหารความเสียงที่หลากหลายต่อการนำไปประยุกต์ใช้

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา. (2544). **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2557). **รวมงานวิจัย พม. ระหว่างปี พ.ศ. 2553 - 2556**. กรุงเทพฯ: สามัญ ญัฐกร เพลท.
- กฤษณ์ บุตรเนียน. (2554). **ปัจจัยในการเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดปราจีนบุรี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เชมชนิษฐ์ แสนยะนนท์ธนะ. (2558). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศด้วยระบบบริหารความเสียงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศระดับอุดมศึกษา. **วารสารวิจัย มสส สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์**. 11(1), 75-92.
- บรรยงค์ โตจินดา. (2545). **องค์การและการจัดการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: รวมสาสน์(1997).
- ไพรวลัย คุณาสถิตยชัย. (2553). **การบริหารความเสียงด้านการเงินของมหาวิทยาลัยขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2554. (2554, 9 มิถุนายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 128 ตอนที่ 46ก.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2542, 19 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 116 ตอนที่ 74ก.
- วรรณภา โพธิ์น้อย. (2549). **สัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สงวน ช้างฉัตร. (2547). **การบริหารความเสียงของโครงการ**. สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.psu.ac.th/research.php>.
- สมิต สัจฉกร. (2557). **แนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสาร**. TPA News สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น). 18(210).
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2556). **คู่มือการปฏิบัติงานโครงการลดปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนอาชีวศึกษา**. [อัดสำเนา]. กรุงเทพฯ: สำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2555). **คู่มือการประเมินคุณภาพ
ภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ด้านการอาชีวศึกษา ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม
พฤศจิกายน พ.ศ. 2554).** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(องค์การมหาชน).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (องค์การมหาชน). (2551). **รายงานการติดตามและประเมินผล
การจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: เพลินสตูดิโอ.

_____. (2555). **รายงานการวิจัย แนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
สายอาชีพตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – พ.ศ. 2559).**
กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). (2004). **Enterprise Risk
Management Integrated Framework.** Retrieved July 1, 2012, from [http://www.coso.org/documents/
coso_erm_executivesummary.pdf](http://www.coso.org/documents/coso_erm_executivesummary.pdf),

Hair, J. F., Jr. ; Anderson, R. E. ; Tatham, R. L. & Black, W. C. (1998). (5th ed). **Multivariate Data Analysis.**
NJ: Prentice Hall.

International Standard Organization (ISO). (2009). **International Standard ISO31000 Risk Management
Principles and Guidelines.** Switzerland: ISO Copyright Office.

คำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับสำหรับผู้เขียน วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเป็นสื่อกลางในการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในสาขาวิชาการบริหารธุรกิจและการจัดการ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ศิลปศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่มีคุณภาพซึ่งสามารถแสดงถึงประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีเพื่อให้นักวิจัยสามารถนำไปพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประโยชน์ในเชิงปฏิบัติที่นักปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมและชุมชน
- 2) เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าวิจัยและนำเสนอผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา

1.2 ขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย

- 1) บริหารธุรกิจและการจัดการ
- 2) รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
- 3) นิเทศศาสตร์
- 4) ศิลปศาสตร์
- 5) เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 6) สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.3 กำหนดตีพิมพ์เผยแพร่

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น จัดทำเป็น ราย 3 เดือน (4 ฉบับ/ปี)

- 1) ฉบับที่ 1 เดือนพฤษภาคม – เดือนกรกฎาคม
- 2) ฉบับที่ 2 เดือนสิงหาคม – เดือนตุลาคม
- 3) ฉบับที่ 3 เดือนพฤศจิกายน – เดือนมกราคม
- 4) ฉบับที่ 4 เดือนกุมภาพันธ์ – เดือนเมษายน

2. นโยบายการพิจารณาตีพิมพ์ผลงาน

2.1 คำแนะนำทั่วไป

- 1) ผลงานที่เสนอตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร เอกสารการประชุม หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน (ยกเว้นรายงานวิจัย และวิทยานิพนธ์)
- 2) ผลงานที่เสนอตีพิมพ์ต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณารับตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นใด
- 3) ทศนะและข้อคิดเห็นใดๆ ในบทความถือเป็นทัศนะของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็น

พ้องด้วยกับทัศนะเหล่านั้นและไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงฝ่ายเดียว

4) ลิขสิทธิ์บทความของผู้เขียนและมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้รับการสงวนสิทธิตามกฎหมาย การตีพิมพ์จำเป็นต้องได้รับอนุญาตโดยตรงจากผู้เขียนและมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นเป็นลายลักษณ์อักษร

2.2 ประเภทผลงานที่รับตีพิมพ์

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นรับพิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ดังนี้

- 1) บทความวิชาการ (Academic Article)
- 2) บทความวิจัย (Research Article)
- 3) บทความปริทัศน์ (Review Article)
- 4) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

2.3 การพิจารณาถ้อยแถลงบทความ

1) บทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการและมีประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีเพื่อให้นักวิจัยสามารถนำไปพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประโยชน์ในเชิงปฏิบัติที่นักปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมและชุมชน

2) บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านกระบวนการถ้อยแถลงจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่านและได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

2.4 กระบวนการพิจารณาถ้อยแถลงบทความ (Peer Review)

- 1) กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบเมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความเรียบร้อยแล้วสมบูรณ์
- 2) กองบรรณาธิการจะตรวจสอบบทความว่าอยู่ในขอบเขตเนื้อหาวารสารหรือไม่ รวมถึงคุณภาพทางวิชาการ และประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ
- 3) ในกรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับบทความไว้พิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะดำเนินการส่งบทความเพื่อถ้อยแถลงต่อไป โดยจะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่านประเมินคุณภาพของบทความว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมจะลงตีพิมพ์หรือไม่ โดยกระบวนการถ้อยแถลงนี้ ทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนจะไม่ทราบข้อมูลของกันและกัน (Double-Blind Process)
- 4) เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะตัดสินใจโดยอิงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิว่าบทความนั้น ๆ ควรนำลงตีพิมพ์ หรือควรส่งให้ผู้เขียนแก้ไขแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินอีกครั้งหนึ่ง หรือปฏิเสธการตีพิมพ์

3. ข้อกำหนดต้นฉบับ

3.1 การจัดพิมพ์ต้นฉบับ

- 1) ผลงานที่เสนอพิจารณาตีพิมพ์ควรมีความยาวประมาณ 5 - 10 หน้ากระดาษ A4
- 2) บทความภาษาไทย พิมพ์ด้วย Font Angsana New ขนาดตัวอักษร 16 Point บทความภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วย Font Times New Roman ขนาดตัวอักษร 12 Point
- 3) ระยะขอบกระดาษ 1 นิ้ว (เท่ากันทุกด้าน)

4) หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ตำแหน่งด้านบนขวา ตั้งแต่ต้นจนจบบทความ

5) ชื่อเรื่องบทความ ขนาดตัวอักษร 18 Point (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

6) บทคัดย่อภาษาไทย ความยาว 1 ย่อหน้า (250 คำ) ขนาดตัวอักษร 16 Point พิมพ์ 1 คอลัมน์

และต้องพิมพ์คำสำคัญต่อท้าย

7) บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ความยาว 1 ย่อหน้า (250 คำ) ขนาดตัวอักษร 16 Point พิมพ์ 1 คอลัมน์
และต้องพิมพ์คำสำคัญต่อท้าย

8) เนื้อหาพิมพ์ 1 คอลัมน์ ขนาดตัวอักษร 16 Point

9) ชื่อและหมายเลขกำกับตาราง ขนาดตัวอักษร 14 Point (ตัวหนา) ให้พิมพ์ไว้บนตารางจัดชิดซ้าย
ใต้ตารางบอกแหล่งที่มา จัดชิดซ้าย

10) ชื่อภาพและหมายเลขกำกับภาพ ชื่อแผนภูมิและหมายเลขกำกับแผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 14
Point (ตัวหนา) ให้พิมพ์ไว้ใต้ภาพ (ควรเป็นภาพที่ชัดเจน และควรแนบ File ภาพมาด้วย)

11) แผนภูมิ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ภาพ แผนภูมิบอกแหล่งที่มา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

12) ชื่อบรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 Point (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย ส่วนเนื้อหา
บรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 Point พิมพ์ 1 คอลัมน์

13) พิมพ์ชื่อและนามสกุลของผู้เขียนทุกคน พร้อมระบุคุณวุฒิสูงสุด ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ตำแหน่ง
งาน และหน่วยงานที่สังกัด หรือสถานศึกษา และแนบ File .jpg ภาพถ่ายผู้เขียนมาด้วย

14) ผู้เขียนต้องตรวจสอบความถูกต้องของการพิมพ์ต้นฉบับ เช่น ตัวสะกด วรรคตอน และความ
สละสลวยของการใช้ภาษา

3.2 ส่วนประกอบของบทความ

1) บทความวิชาการ หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่
เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงมีการใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์
โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือองค์ประกอบที่แตกต่างได้)

(1) ชื่อเรื่อง (Title)

(2) บทคัดย่อ (Abstract)

สรุปเนื้อหาของบทความให้ได้ใจความชัดเจน กำหนดให้มีทั้งบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาว 1 ย่อหน้า ไม่เกิน 250 คำ

(3) คำสำคัญ (Keyword)

ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหาเหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นการค้นในระบบฐานข้อมูล

(4) บทนำ (Introduction)

เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา เป็นการจูงใจให้
ผู้อ่านเกิดความสนใจในเรื่องนั้น ๆ

(5) เนื้อหา (Body of Text)

เป็นส่วนหลักของเนื้อหาบทความ การจัดลำดับเนื้อหา ควรมีการวางแผนจัดโครงสร้างของเนื้อหาที่นำเสนอให้เหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหา นั้น การนำเสนอเนื้อหาควรมีความต่อเนื่องเพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสาระนั้นได้โดยง่าย

(6) สรุป (Conclusion)

เป็นการสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน และกระชับโดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่เราได้นำเสนอไปแล้วว่ามีผลดี หรือผลเสียอย่างไร

(7) เอกสารอ้างอิง (Reference)

เขียนบรรณานุกรมในรูปแบบ APA (American Psychological Association)

2) บทความวิจัย ควรมีการนำเสนอผลการวิจัยที่ได้รับอย่างเป็นระบบ โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือองค์ประกอบที่แตกต่างได้)

(1) ชื่อเรื่อง (Title)

ชื่อเรื่องควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยชื่อเรื่องภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา

(2) บทคัดย่อ (Abstract)

กำหนดให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาว 1 ย่อหน้า ไม่เกิน 250 คำ (การเขียนบทคัดย่อ คือ การสรุปสาระสำคัญของเรื่องโดยเฉพาะวัตถุประสงค์ วิธีการ และผลการวิจัย)

(3) คำสำคัญ (Keyword)

ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหาเหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นตัวค้นในระบบฐานข้อมูล

(4) บทนำ (Introduction)

เป็นการอธิบายถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลที่นำไปสู่การวิจัยมีข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนหรือโต้แย้ง รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

(5) วัตถุประสงค์ (Research Objectives)

ระบุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

(6) วิธีการวิจัย (Research Methodology)

อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียดและชัดเจน

(7) ผลการวิจัย (Results)

เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย การใช้ตารางหรือแผนภูมิไม่ควรเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิโดยมีการแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบอย่างชัดเจน

(8) อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

ผสมผสานเปรียบเทียบและตีความผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย

(9) สรุป (Conclusion)

สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยนั้นไปใช้ประโยชน์

(10) เอกสารอ้างอิง (Reference)

เขียนบรรณานุกรมในรูปแบบของ APA (American Psychological Association)

3.3 การอ้างอิง

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพาร์ธัสทอร์นใช้รูปแบบการอ้างอิงของ APA (American Psychological Association)

- 1) การอ้างอิงในเนื้อหาให้ใช้รูปแบบ ดังนี้
(ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, เลขหน้า)

ตัวอย่าง

(เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, 64)

- 2) บรรณานุกรมท้ายบทให้ใช้รูปแบบ ดังนี้

(1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

Bolinger, Dwinght. (1977). *The Form of Language*. London: Longmans.

(2) บทความจากวารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้าที่อ้างถึง

ตัวอย่าง

Klimoski, R., & Palmer, S. (1993). The ADA and The Hiring Process in Organizations.
Consulting Psychology Journal: Practice and Research, 45(2), 10-36.

(3) วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อวิทยานิพนธ์**. วิทยานิพนธ์ปริญามหาบัณฑิต, ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

สรรพพงษ์ จันทเลิศ. (2546). **การสร้างเว็บไซต์ท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย**.

วิทยานิพนธ์ปริญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

(4) เว็บไซต์

ชื่อผู้แต่งหรือหน่วยงานเจ้าของเว็บไซต์. (ปีที่จัดทำ). ชื่อเรื่อง. สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี,

จาก URL.

ตัวอย่าง

ชวนะ ภวภานันท์. (2548). ธุรกิจสปาไทยนำก้าวไกลไปกว่านี้. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2548, จาก [Http://www.businessgai.co.th/content.php?data=407720-opinion](http://www.businessgai.co.th/content.php?data=407720-opinion)
American Psychological Association. (1999). Electronic preference formats recommended by the American Psychological Association. Retrieved July 18, 1999, from: <http://www.apa.org/journals/webref.html>

4. การส่งต้นฉบับ

ส่งต้นฉบับบทความผ่านระบบรับส่งบทความแบบออนไลน์ในระบบการจัดการวารสารแบบออนไลน์ ThaiJo
ที่ URL : <https://www.tci-thaijo.org/index.php/FEU/about/submissions#authorGuidelines>

5. สิ่งที่คุณเขียนจะได้รับตอบแทน

ผู้เขียนที่ผลงานได้รับพิจารณาตีพิมพ์จะได้รับวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาอีสเตอร์เป็นอภินันทนาการ
จำนวน 1 ฉบับ

แบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น

วันที่ เดือน พ.ศ.

เรียน บรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว)
(Mr./Mrs./Ms.)

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

สถานที่ทำงาน/สถานศึกษา

ขอส่งบทความชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

ประเภทบทความที่ส่ง () บทความวิชาการ (Academic article) () บทความวิจัย (Research article)

() บทความปริทัศน์ (Review article) () บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)

กรณีเป็นบทความที่เสนอเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ โปรดระบุ ดังนี้

() บทความวิจัย () บทความวิชาการ

ชื่อหลักสูตร

มหาวิทยาลัย

โดยมี

หน่วยงานที่สังกัดของอาจารย์ที่ปรึกษา

ทั้งนี้ได้สอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ผ่านแล้วเมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก หมู่ที่ ซอย

ถนน ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์

โทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ โทรสาร

E-mail

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ () เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว

() เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่จะระบุชื่อในบทความ

บทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น รวมทั้งจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ อีกนับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายัง กองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการตรวจแก้ต้นฉบับตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่มหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ แผนภูมิ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความให้เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียว

ลงชื่อ

()

...../...../.....

ใบสมัครสมาชิก
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
FEU Academic Review

เลขที่สมาชิก.....
เลขที่ใบเสร็จรับเงิน.....
วันที่.....

ชื่อ - นามสกุล (นาย/นาง/นางสาว)
สถานที่ส่งวารสาร

ใบเสร็จรับเงินออกในนาม

สมัครเป็นสมาชิก ระยะเวลา 1 ปี จะได้รับวารสาร 4 ฉบับ : 3 เดือน ต่อ 1 เล่ม

สมาชิกภาพ ☐ สมาชิกใหม่ สมัครตั้งแต่ฉบับที่ ถึงฉบับที่.....
☐ สมาชิกเก่า [ต่ออายุ] ตั้งแต่ฉบับที่ ถึงฉบับที่.....

อัตราค่าสมาชิก สำหรับหน่วยงานและบุคคลทั่วไป 400 บาท

พร้อมใบสมัครสมาชิกนี้ข้าพเจ้าได้ส่ง ☐ เงินสด ☐ ธนาคา (เลขที่.....)
☐ ตัวแลกเงิน

ในการส่งจ่ายเงินทางธนาคา/ตัวแลกเงิน โปรดระบุส่งจ่ายในนาม มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
ส่งจ่าย ณ ที่ทำการไปรษณีย์สามแยกสวนปรง 50100

ส่งใบสมัครได้ที่ กองบรรณาธิการ
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
120 ถ.มหาราช
อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ 50100

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม โทร. 053-201800-4 ต่อ 3211-12

ลงชื่อผู้สมัคร

FEU ACADEMIC REVIEW

ISSN 1905-9590

Volume 9 Number 2 – Number 4 (August 2015 – December 2015)

➤ Big Six Skills Model for Information Literacy Skills Development	<i>Nuchsharat Nuchprayoon</i>	7
➤ Technology and Pedagogy Types in Foreign and Second Language Learning	<i>Mayuret Yaibuates</i>	17
➤ Financial Inequality of Local Government in Chiang Mai Province	<i>Waleerat Sangchai</i>	32
➤ Tai Lue Worldview Reected from the Compound Words Containing 'Head' in Tai Lue Language	<i>Sarawut Lordee</i>	46
➤ Knowledge Management for Research in Higher Education: A Case Study Rajamangala University of Technology Lanna	<i>Paipan Thanalerdsopit</i>	63
➤ Information System Design for Work - Integrated Learning Management Activities Model of Private Institute of Higher Education in Thailand	<i>Suriya Pumchalem</i>	76
➤ Teachers Professional on Distance Learning Television of Small Qualities Primary Schools	<i>Pawilai Boonthongpaeng</i>	88
➤ A Study on the Components of Life Skills of Grade 1 Students with Hearing Impairment	<i>Anucha Phoommisittiporn</i>	98
➤ Religion Tourism Routes: The Important Chedi and Buddha Image in Chiang Mai	<i>Prateep Puchthonglang</i>	111
➤ Development of Skills in the 21 st Century Learning Assessment of Teachers Teaching in Early Childhood Level in Lampang Province	<i>Pratana Govittayangkull</i>	124
➤ The Development of English Reading Comprehension through Jigsaw Reading Activity among Undergraduate Students	<i>Kittika Limpariwatthana</i>	140
➤ The Effect of Using e-Learning Courseware on the Integrated Circuit of Undergraduate Students to Develop Learning Achievement	<i>Pinanta Chatwattana</i>	151
➤ The Correlation between Psychological Sufciency and Intellectual Consumption Behavior of Grade 6 Students, Muaeng District, Chiang Mai Province	<i>Veerawan Wongpinpech</i>	164
➤ Problems and Obstacles in the Controlling Post Nationality Verication Migrant Workers in Immigration Division 5	<i>Thawatchai Janngoen</i>	175
➤ Policy Recommendation According to Agreement of the ASEAN Community to Enhance an Effectiveness of Basic Schools	<i>Tuang Untachai</i>	191
➤ A Risk Management Model in Private Technological and Vocational Colleges	<i>Adisorn Sinprasong</i>	204